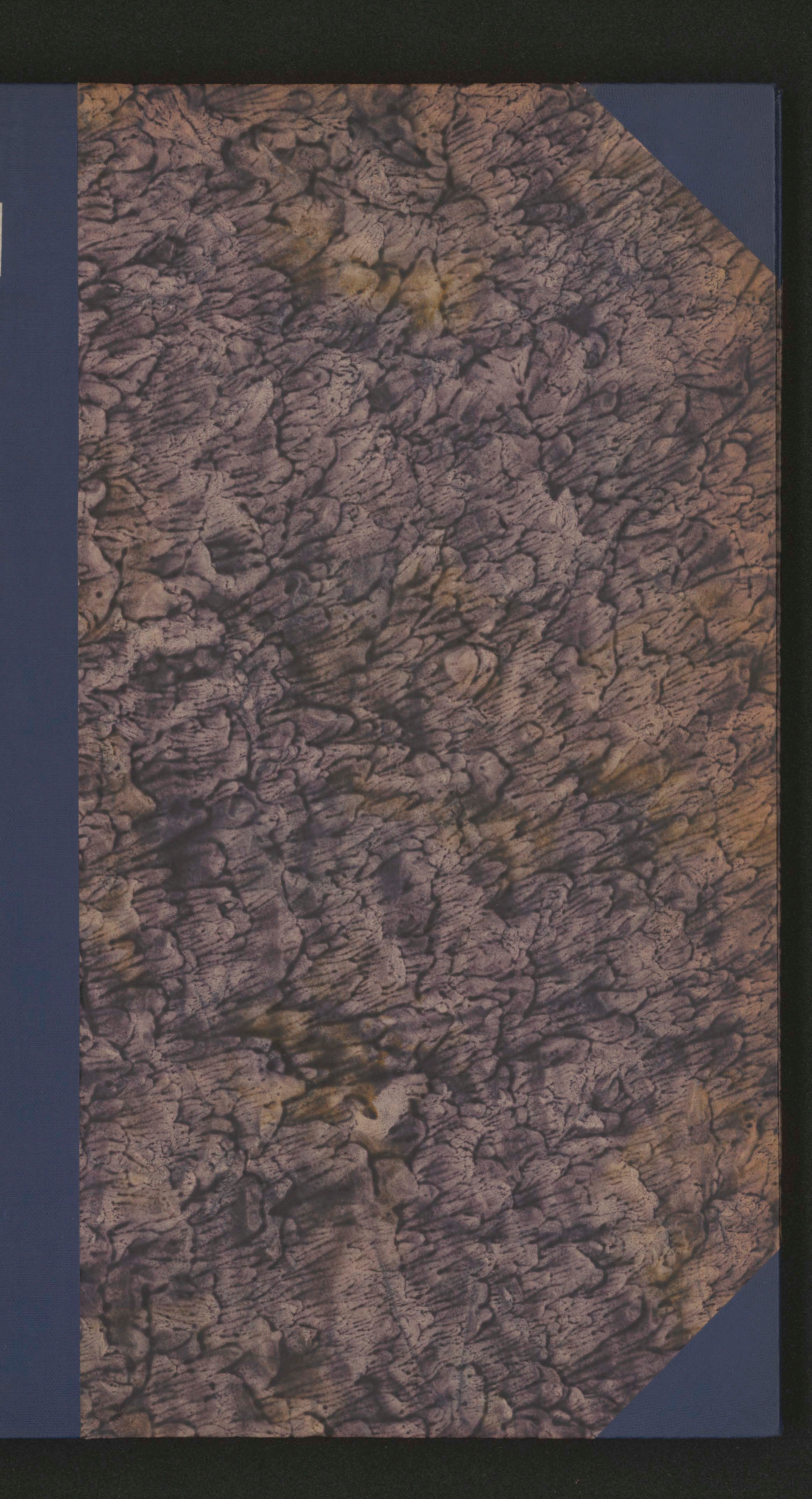
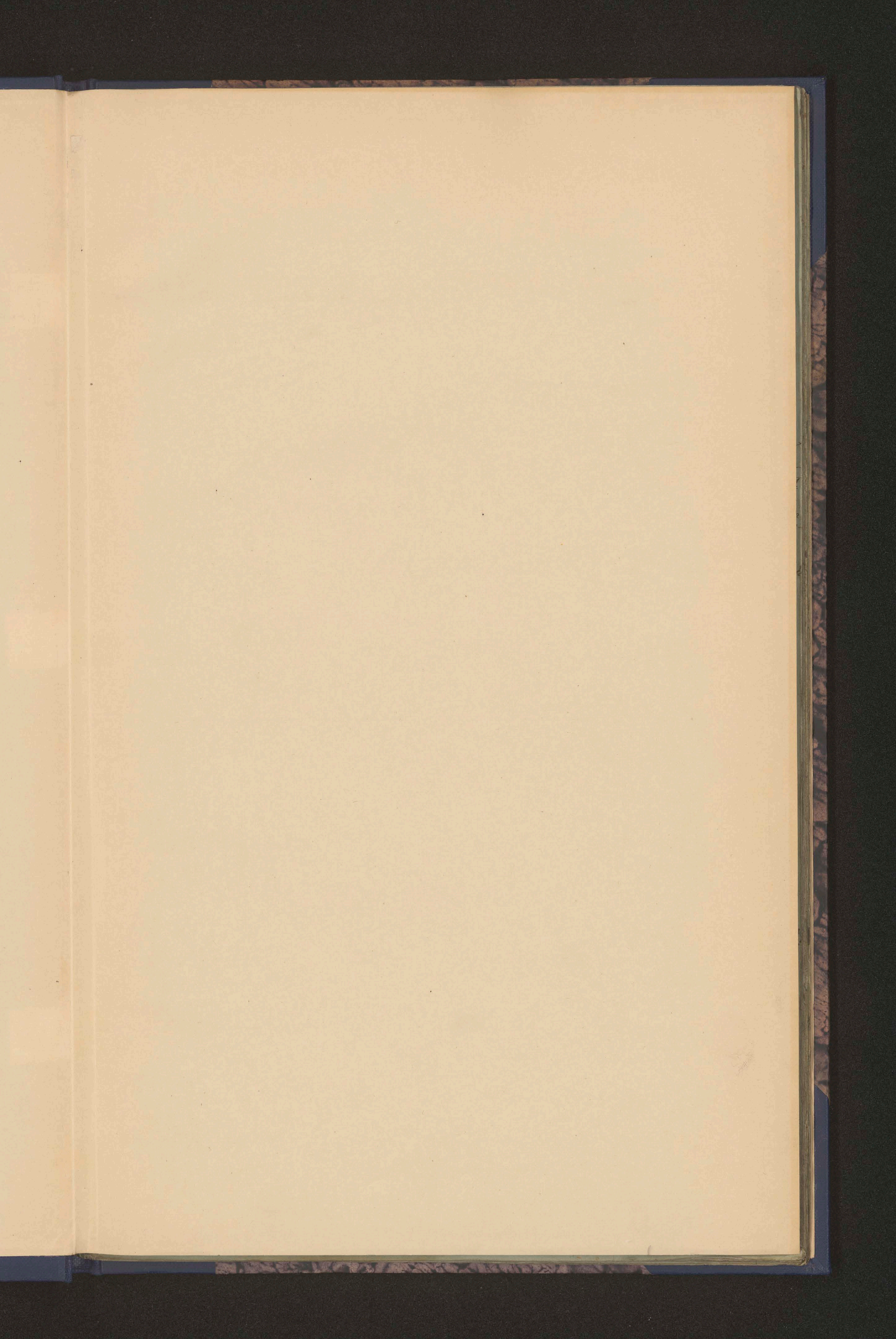
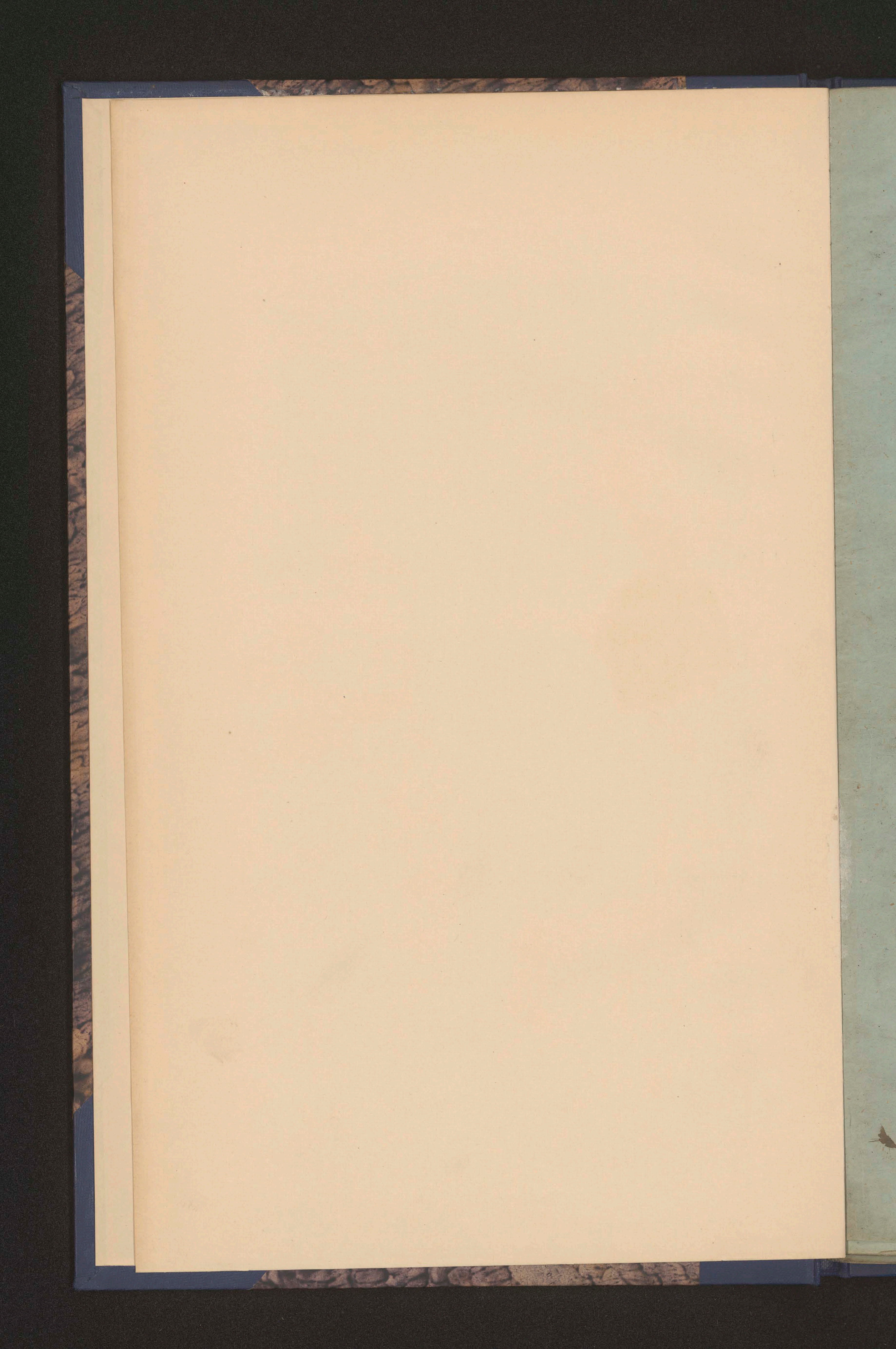

Ze spuścizny po ks. Wł. Knapińskim.
Oprawiono w r. 1938.

1-63

1

Zeszyt Iszy

Notatki z Historyi Kościelnej
i innych nauk –

W. Knapińskiego. –

Plan nauk kursu filozoficznego 1go

Poniedziałek. 1. Introductio in libros SS. V. T.
2. Historia Ecstica
3. Philosophia –
4. Lingua Russiaca.
5 Nauki przyrodzone
6. Język Francuzki.

Wtorek. 1. ~~Archeo~~ Introductio in L. V. T.
2. Historia Ecstica.
3. Philosophia.
4. Litteratura Łacińska.

Środa. 1. ~~His~~ Język Grecki.
2. Historia ecstica.
3. Philosophia –
4. Język niemiecki.
5. Nauki przyrodzone.
6. Język Rossyjski.

Czwartek. 1. Język hebrajski.
2. Historya Kościelna.
3. Philosophia
4. Litteratura Łacińska i Grecka.

Piątek 1. Archeologia
2. Historya Powszechna
3. Philosophia.
4. Język Niemiecki.
5. do Francuski.

Sobota. 1. Archeologia
2. Historya Kościoła Słowiańskiego
3. Nauki Przyrodzone.
4. Medycyna. –

Historia Ecstica

Periodus IV

a Gregorio VII R.P. usq ad ~~tempora~~ Lutherum (a. 1073 – 1517)

Pars I. Historia status externi Ecsiæ Xnæ

Caput I. De expeditionibus cruciatis

Religione Xnâ ad ões fere noti orbis plagas ꝓpagata, Xni ex diversis ꝓvinciis occidentalibus peregrinationes sacras faciebant in Orientem invisuri loca, quæ Xtus doctrina, miraculis, passione et morte sua nobilitaverat. Ab ætate Constantini (+ 337) M., cujus, prout et matris Helenæ ~~nobilitate~~ liberalitate, Palæstinæ sancta loca multum emendata, ecsiis et ædificiis ornata s., peregrinantium devotio multum ꝓmovebatꝫ. Nec principes subsequentis temporis, præsertim vero ex domo Carolovingica quidquam neglexerunt eor., quæ Xnor peregrinationes sacras faciliores reddere poterat. Quamdiu Arabes Palæstinam tenuerunt, Xnis passim licitum erat loca sacra invisere, aut etiam incolere, dummodo exiguum tributum persolverent, verum superatis a bellicosa quadam Turcar tribu,[t] Sarracenis, res illæ magnam mutationem patiebant. Hi enim barbari parum curantes magna comoda, quæ ipsis et cives et peregrinationes Xnor afferebant, utrosq crudeliter premebant. Reduces ex peregrinatione sacra prolixe narrabant, quanta fuissent in Oriente perpessi. Relationes suas confirmabant n̄ ~~solum~~ litteris civium Hierosolymitanor ad universam Ecsiam ꝓ auxilio confugientium, verum etiam parvo numero redeuntium; quare Gabertꝫ adtunc Archiepꝫ Ravennatensis expeditis nomine urbis Hierosolymitanæ encyclicis principes Europæ ad auxilium Palæstinæ præstandum permovere conabatꝫ, sed n̄dum satis præparatis hominibus oleum et operam perdidit. Ejus exemplo Gregorius VII R.P. idem petitum multo fervidius ꝓmovit, sed controversia cum Henrico IV. Imp. ab implendo ꝓposito eum impedivit. Res igitur sine effectu mansit, quoad

Hierosolimæ occupatæ erat ab Muhamedanis sæculo VII p. C. n.

[t] Seldżukidæ

postea Silvester II R.P. ab a. 999 ad 1003. najuczeńszego w swym wieku papież czytywany za Magika. Uczono księżnika – uczył się w Hiszpanii, gdzie byli Maurowie. –

Urbanꝫ

Urbanus II prioris successor illam executioni mandasset. Sub hoc temp. Petrus Amianensis (in Picardia) cognomine Eremita, ex sacra peregrinatione redux, vividissimis coloribus Christianor. calamitates in terra sacra descripsit, seque eum instinctu quasi divino stimulari edixit, ut fratres suos Orientales a miseriis relevaret. Europaeor. animis hac ratione praeparatis, Urbanus II idem negotium proposuit in Synodo Claramonte Avernor. (a. 1095) convocata, in qua Christianos ad sacram in Orientem expeditionem suscipiendam nervosissima oratione provocavit. Ex familiis Principum multi fuerunt, qui armis suis se accinxerunt, quales erant Hugo frater regis Galliae, Philippi, Robertus Normandiae Dux, frater Guilhelmi regis Angliae, Rajmundus Tolosae comes, Godefredus Bouillon inferioris Lotaringiae Dux, cum suis fratribus Eustachio et Balduino, aliique proceres, Eppi et Abbates. Bellum hoc vocabatur expeditio cruciata, milites vero Cruciati, quod crucem rubri coloris dextro humero affixam gestarent.

Pierwszy z Biskupów, który się oświadczył gotowym do pójścia na wojnę był Ajmard Bp. Puy, który za to został ozdobiony tytułem Legata krucyaty – wycieńczony na siłach umarł po zdobyciu Antyochii r. 1098 – jemu przypisują ułożenie Antyfony Salve Regina, zwanej z początku Antyfoną z Puy.

Normandowie we Francyi osiedli za Karola Grubego a ich Książę Roll czyli Rollon tak był silny, ~~od r. 1099 Dajmir~~ że według podania kronik nie mógł go żaden koń unieść. On pierwszy przyjął wiarę Chrześc.

Expeditio prima.

Gualter wyruszył r. 1096 w marcu. 1099 rozpoczęła się Godefred poszedł za późno, gdyż stał na stronie cesarza Henryka IV ces. przeciwko Grzegorzowi VII Pap. w sprawie o inwestytury, i za to wyklęty.

Supremus hujus expeditionis Dux Godefredus Bouillon, magnus sui temporis heros, electus est, qui meliores et habiliores milites sibi segregans, reliquos Petro Eremitae, Gualtero (Sans avoir) Gotescalco ducendos commisit. Petrus Eremita Coloniae Agrippinae (Kolonia) exercitum colligens, et per Franconiam, Bavariam et Austriam transiens, militibus indies auctus, jam 40000 ~~milia~~ militum numerabat. Gualterus et Goteschalcus etiam numerosum exercitum ducebant. Verum expeditionis hujus successus infelicissimus erat, nam turmae istae a. 1096 in Coloniam, Trevirim et in aliis locis Judaeos infelices, quos primum reperierant velut Christi hostes partim vita, partim rebus spoliarunt, atque ita crudeliter tractarunt, ut multi eor. desperantes clam mortem sibi consciverint. Milites hi ultra progressi, quum ad Hungariam Bulgariamque pertingerent et annona militari destituti rapinas et licentiam militarem sibi indulgerent, ab incolis primitus caede deleti sunt tanto numero, ut vix Petrus Eremita periculum evaderet. Residua turba cruce signator. superato Bosphoro Nicaeam oppugnare coepit, verum adeo infauste, ut ex 60 millibus exercitus vix 3000 soluta obsidione Nicaenae urbis Constantinopolim reverterent, et quidem in statu desolatissimo. Aliter ordinata et felicior erat expeditio Godefredi Bouillon herois,

Przy zdobyciu Jerozolimy

Pilapsi Mahometani quum eos Crucigeri exquirerent et stricto gladio extraherent, 100000 hominum victoria haec absorpsit.

Octiduum precibus et laetitiae indultum fuit.

Ułożono prawa dla Jerozolimy p. t. Assise de Jerusalem. Kraj feudalny.

Królestwo Jerozolimskie trwało tylko 88 lat.

Przywileja Krzyżowców.

1. Dłużnicy wolni od opłacania procentów.
2. Żony ich i dzieci były pod opieką Kościoła i nie wolno było krzywdzić ich pod exkomuniką.

virtute

virtute et militari arte celeberrimi, qui valido 70,000 peditum et 10,000 equitum exercitu stipatus per Austriam et Hungariam transiens Constantinopolim apulerit. Ab Alexio Comneno summo honore saltem ad speciem exceptus absolutis nullis pravis conditionibus, exercitus cruce signatus in Asiam iter prosecutus est a. 1097. Nicaeam Iconiensis Seldzukidar Sultani Eurbem expugnavit et Alexii Imperatoris nomine occupavit. Intra quod tempus Balduinus frater Godefredi cum parvo exercitu Mesopotamiam intrans (a. 1098) Edessam totius ditionis metropolim occupavit, primo ibidem fundato principatu Xno, qui ad a. 1142 usque perseveravit. Eodem anno Latini Antiochiam Syriae urbem natura et arte fortissimam arctius cingunt, eamque tam armis quam fame superatam Bohemundo II. Apuliae Duci ut primum dominium assignarunt. Godefredus Bouillon post expletos immensos labores et aerumnas cum exercitu utcunque fracto Hierosolymam d. 7 Junii (1099) cingit, urbis Sion moenia arcte cingit, et eam a. 1099 d. 15 Julii hora 3a post meridiem assultu capit, terra utriusque partis sanguine non parum madente. Hoc facto principes unanimi consensu Godefredum Bouillon in regem proclamant, qui regis onera assumens, regio tamen titulo et aurea corona uti renuit in illo loco, ubi caeli terraeque Dominus spineam portaverat coronam. Mortuo Godefredo (a. 1100) frater ejus Balduinus Edessae princeps in parvo regno (quod fere ex 20 oppidis et arcibus praeter Jerusalem et Joppe constabat) successit; qui parvo huic regno mox Caesaream, Sidonem, Berithum et terras trans Jordanem sitas adjecit. Huic successit (a. 1118) Balduinus II., quem in regno excepit a. 1131 Fulco Comes Andegavensis. Hi omnes licet nullum adjutorium aliunde acceperint, regnum tamen egregie tuiti sunt ad a. 1142, quo Sarracenorum dux Attabeg Sengi Balduinum III. magna clade affectum etiam urbe Edessa privavit. Munimento hocce spoliata Urbs sancta probabilius illico succubuisset, nisi nova expeditio cruciata porro eam sustentasset. Reliqui reges, qui post Balduinum III in regno Hierosolymitano successerant, fuerunt, Amalaricus Balduini III frater, Balduinus IV., Balduinus V. Guido de Lusignano, qui duobus tantum annis thronum tenuit, per Saladinum victus a. 1187 regno excidit.

Secundae expeditionis cruciatae fuit auctor Eugenius III R. P. Conatum illius multum promovit S. Bernardus Claravallensis Abbas, summae auctoritatis vir, qui non solum in Gallia homines ad expeditionem cruciatam suo sermone animavit, splendidas victorias et felicissimos rerum successus praenunciavit.

Principatus fundati Antiochenus, Edessenus et Tripolitanus

E Solimani, qui fuit nepos Seldzuki fundatoris dnii turcici in Natolia –

Antiochia została r. 1084 na Grekach zdobyta przez Solimana, który był wtedy jenerałem Melecka Sułt. Tram

F fratri Rogeri comitis Siciliae filio Roberti Guiscardi, cujus nomen solum terrori erat Graecis.

Zdobywszy Antiochię Krzyżowniczy zapraszali Papieża aby tam przybył i stanął na ich czele, a oni mu oddadzą w posiadłość tę ziemię, na której pierwsze zawiązki imię Chrześcian powstało. Lecz okoliczności bynie dozwoliły Papieżowi przyjąć tego.

(d'Anjou)

Expeditio II (a. 1147–1149) sub Conrado III Imp. et Ludovico VII. rege Gallorum

Konrad z Hohenstaufów po dynastyi Salickiej czyli Szwabskiej.

W 100 lat po Karolu W. nastąpiła dynastyja Kapetów linii prostej, z tej był Ludwik VII. potem linia Walezyuszów. Burbon

W Akwizgranie (w Prusach nadreńskich) w Katedrze jest ambonka mała w prezbyterium, z której S. Bernard ogłaszał drugą krucyatę. tamże krzesło koronacyjne cesarzy.

[ser]vit, verum in Germania plurimos partim oris facundia, partim auctoritate ad militiam sacram sequendam excitavit, imo ad Comitia Spirensia (a. 1146) delatus Imperatorem et proceres collectos sacro cunctos entusiasmo replevit; qui conatus Sti ex parte tantum effectum produxerunt, ut Ludovicus VII Galliae rex, Conradus III Imp. multique ~~alii~~ principes et magnates cum magno populorum numero ad bellum sacrum profecturos se indubie promitterent. Et profecto mox ambo principes ingenti cum militum copia versus Constantinopolim itineri semet accinxerunt, ab Emanuele Comneno Orientis Imperatore cuncta bona sperantes; inde egressi urbem Damascum (Damiattam) obsidione cinxerunt, cumque certe expugnassent, nisi summa regionis vastitas, repentinus Turcarum undique assultus, et nimia Principum Christianorum tarditas et seguities imo et discordiae inter regem et Imperatorem exortae, illos obsidionem urbis relinquere fecissent. Igitur a. 1149 re infecta domum redierunt cruce subsignati, bellique exitus longe aliter esse videbatur, quam S. Bernardus praedixerat.

Ludovicus VII junior dictus.

Interea Saladinus (Sałach-ed-din) potentissimus Aegypti et Syriae dux cum forti Mahumedanorum exercitu anno 1187 ad Tiberiadem comparuit, ac pugnans periclitato Guidonem de Lusignano Hierosolymorum regem devicit, et capto rege urbem ipsam sacram anno insequente in suam redegit potestatem.[F] Ab illo tempore Saladinus supremam ibi potestatem solus exercuit et intra brevissimum tempus integram Syriam et Palaestinam armis occupavit. Res Christianorum Orientalium nunc jam inclinatas unice auxilium Principum Europaeorum sublevare poterat.

[F] Nobilem Christianum Ducem Chatillon inquieti [?] captum Saladinus propria manu dissecuit, eam ob causam quod saepe Muhamedanos inquietabat excursionibus proprio marte susceptis.

Expeditio III. a. 1186–1199 sub Friderico I Barbarossa (Aenobarbus) Imp. Philippo Augusto rege Galliae et Richardo rege Angliae.

Tertiam expeditionem Gregorius VIII et Clemens III Rmi PP. publicarunt, nec deerant certe principes Christianorum fortissimi, qui crucem assumpsissent, uti Fridericus I Barbarossa Imp., Philippus Augustus rex Galliae, Richardus (cor leonis) Angliae. — Fridericus Sultanum Iconiensem duplici clade affecit, et Iconium ejus metropolim expugnavit, verum Seleuciam usque pertingens, quum fluvium Saleph vel Cydnus (Halicarnassus) transnatare vellet, undis abreptus vitam in naufragio amisit a. 1190. Infelici hac ducis amissione milites perculsi partim domum redierunt, partim remanentes expeditionem prosecuti sunt usque Ptolemaidam duce Friderico Suevo (Szwabski), prioris filio. Verum et iste itineris incomodis fractus, et anno sequente pestis lue consumptus fuit. Exemplo Friderici Imperatoris ducti Philippus Galliae et Ri-

Ryszard (z fam. Plantagenetów syn Henryka II Plantageneta zabójcy ś. Tomasza Bekera Arcyb. Kantuar. (Lwie serce, Lew-berskiegi [?])

Zdobycie Jerozolimy przez Saladyna było przyczyną trzeciej wyprawy. –

Fryderyk I był synem Konrada Cesarza pierwszego z linii Hohenstaufów.

chardus

chardus Angliæ reges cum lætissimo exercitu a. 1190 iter maritimum Palæstinam versus ingressi victoriam quidem aliquoties retulerunt, et año insequente Ptolemaidem deditione ceperunt, verum urbs hæc ipsa inter illos discordias fecit. Quum enim Leopoldus VI Austriæ dux suum quoque vexillum supra turrim urbis captæ erexisset, Richardus Angliæ rex tanto gloriæ studio elatus e, ut illud ex turri dejici et in lutum præcipitatum pedibus conculcari jusserit. Hoc regis facto et invidiæ argumento offensi Germani ad lares patrios reversi s, quorum vestigia sequentes Galli una cum rege suo Philippo domum redierunt. Post fœderator abitum Richardus hostem strenue fecellus, ipsum Saladinum iteratis vicibus superavit, et multas Palæstinæ civitates in suam redegit potestatem. Sed incertum, invidia, an alia ex causa a Gallis et Italis desertus, inducias cum Saladino ad 3 años pactus a. 1192 reditum paravit. Hic fuit finis expeditionis III^æ, quo Germania, Gallia et Anglia militibus et nummis exhausta, res tamen Anor in Oriente parum utilitatis expertæ s, nam præter liberum iter Latinis Hierosolymam versus assertum, ita ut nec tributo, nec aliis omnis affligerent, et præter regni Cypri fundationem a Richardo pro familia Lusignana factam nihil momentosi extulit. —

Przed odjazdem swoym do Palestyny przyrzekł Rysz. z Alixą sió Filipa Augusta się ożenić. Ale gdy zajechał do Sycyli ożenił się z Nawarską po Ludwiku dobrym Berengarią z którą się ożenił.

Ryszard zawojował Cypr i sprzedał Guidonowi de Lusignano.

Przy zdobywaniu Ptolemaidy czyli Akry Leopold zawiesił pierwszy swój sztandar. Ryszard pokój z Saracen. zawarł na 3 lata 3 mce 3 tygodnie 3 dni i 3 godziny.

Powracając Ryszard musiał przechodzić przez ziemię Leopolda który schwycił i wszy go sprzedał Henrykowi VI okrutnemu, który go trzymał w więzieniu dopóki przez Blondela odkryty i przez Anglików odkupiony nie został.

Expeditio quarta a. 1202 – 1204. suscepta a Venetis et aliis

His cunctis minime territus Innocentius III P.R. novam expeditionem indixit, et revera multi Galliæ et Germaniæ Proceres societatem armor cum Venetis contrahentes mediocrem exercitum collegerunt, et naves ingressi Orientem versus migrarunt. Hæc tamen expeditio auctor suor expectationibus minime respondit. Quum enim Isaacus Angelus Græcor Imperator per Alexium Comnenum, fratrem suum et imperio et oculis orbaret, filius illius Alexius ex captivitate, ad quam cum Patre suo detrusus erat, fuga dilapsus ad Philippum Suevum Germanor regem se convertit eum rogaturus, ut se suamque causam militibus cruce signatis commendaret. Votis respondit Philippus, cruce signatos partim precibus, partim promissione pro partibus Alexii contra Alexium Comnenum lucratus. Unde illi Zara Dalmatiæ metropoli relicta, ubi ex condicto convenire debuerant, ultro progressi pluribus pagis et civitatibus subjugatis demum Constantinopolim appulerunt, ubi occupatis aut dispersis Græcor triremibus, urbem ipsam in potestatem suam redegerunt, eamque pro feroci Martis spiritu incenderunt, quibus visis Alexius Comnenus fu-

Innocenty III najznakomitszym był z pomiędzy średniowiecznych Papieży. Weneczanami dowodził sławny Dandolo 80letni starzec lecz czerstwy. Weneczanie wzięli część cesarstwa Konstant.

Vilehardwin kronikarz średniowieczny, który opisywał Krucyaty.

Papież Innocenty rzucił z początku na Krzyżowców klątwę, iż nie pozwolił po Mahometanom lecz ptko [illegible]. Widząc raś tak pomyślne skutki i upokorzenie się Dandoli zdjął klątwę.

gam arripuit, sicq thronum Imperii Constantinopolitani (a. 1203) Isaaco Angelo, cæco hujusq filio Alexio salvum reliquit. At quum post annum discordiæ inter filium et patrem orirent, Græcosq ambo nimia prodigalitate offenderent, Alexius Ducas quidam nomine Murzuphlus dolo Alexium intercipiens imperio et vita exturbavit, quo audito Isaacq pater, animi dolori succumbens mortuus ē. Cruciger ergo Cpolim reversi eam rursq occuparunt 1204 a. et fugato Murzuphlo Balduinum comitem Flandriæ primum ex Latinor gente ad thronum Imperii Orientalis promoverunt. Non tamen totum Imperium Græcor cum urbe Cpolitana Latinis cesserat; nam unam partem Theodorq Laskaris Alexii Comneni gener Nicææ residens, aliam vero alter ejusdem familiæ princeps Trapezunti domicillatq gubernaret. Et alioquin Latini nec illam partem Imperii, quam paulo ante armis vindicaverant, diu possederunt, nam a. 1261 Michaël Palæologq Nicæa Cpolim digressq eam assultu cepit, et in fugam conjecto Balduino II Imperatore Francor, imperium, quod in Oriente annis 58 tantum perduravit, funditus evertit.

Teodor Laskaris ogłosił się cesarzem niezawisłym Nicejskim po zdobyciu Konst. Drugie cesarstwo Greckie było Trewizondzkie czyli Trapezundzkie.

Expeditio quinta a. 1217–1221. sub Andrea II rege Hungariæ et Joanne Brienno.

Querimoniis ob malum situm rer Xnar in Oriente quotidie crescentibus Honorius III P. novam expeditionem publicavit. Verum præter Andream II regem Hungariæ nullus imperantium expeditioni semet accingere voluit. Andreas itaq compositis domi rebus, ac cura regni Belæ filio et Joanni Archiepo Strigoniensi (Strigonium = Gran) comissa, cum exercitu ad insulam Cyprum profectq ē. Hinc a. 1217 Ptolemaidem delatq cum Europæis et Asiaticis cruce signatis belli fœdq contraxit. Postquam vero ipse comuni oium consensu copiar Dux constitutus fuisset, fortuna belli usus ad montem Thabor usq pervenit, reqq cunctas cum Leopoldo Austriæ duce insigniter gerens ultra profectus fuisset, nisi fœderati æmulationis studio abrepti partibus suis defuissent. Viso hoc Andreas II redituum in patriam paravit; post illius discessum reliqui cruce signati nempe Joannes Briennus, cui Philippus Augustus domum redux titulum regis Hierosolymor concesserat, Leopoldq dux Austriæ, aliiq Aegyptum pervagati a. 1219 Damiattam, fortissimum propugnaculum suma virium adstrictione occuparunt; sed ubi ad notabilem distantiam Aegypti penetrassent, Nili aquas in eor castra derivantes barbari cruce signatos ad pacem petendam coëgerunt, quam sub ea solum solum conditione obtinuerant, ut oia occupata loca restituerent. Hoc facto etiam Damiatta iterum amissa ē, ac ois spes, quam Orientis Xni sibi fecerant, in irritum cecidit.

Już zapał upadł do wyprawo krzyżowych – wojsko już trzeba było płacić. Król Węgierski Andrzej dla zamieszek w kraju swym musiał powrócić.

Dynastya Ajubitów panowała w Egipcie dopóki jej nie zrucili Mameluky; z tejto dynastyi był Saladyn, którego można nazwać typem bohaterów Mahometańskich, jako Ryszarda typem bohaterów Xńskich średniowiecznych.

Andrzej był z dynastyi Arpadów, która się skończyła około r. 1300. a nastąpiła po niej nastąpiła Andegaweńska z Sycylii w osobie Roberta, którego synem był Ludwik Król Węgierski i Polski.

Expeditio ~~VII~~ sexta duce Friderico II Imp. (a. 1228-1229)

Fryderyk II był synem Henryka VI a wnukiem Fryderyka Barbarossy. Henryk ożeniwszy się nabył prawa do królestwa obojga Sycylii.

Cunctis his fortanè casibg, jacturis et damnis n obstantibus. animum quoq retinuerunt Occidentales in Orientem proficiscendi, quare Gregorig IX principes, præsertim vero Fridericum II Imp., quem sciverat jurejurando obligatum, litteris honorificis ad expeditionem sacram suscipiendam provocavit. Nec spem fefellit Fridericg II nam a. 1225 ingentem exercitum in Orientem ducere cæpit. verum ingruente intolerabili peste, æstu ac lue pestifera motuum sistere coactg e. Quum autem et ipse Fridericg morbum allegaret, hunc fictum esse putaret Gregorig IX P. Imperatorem ultro proficisci cunctantem a. 1227 communione Ecsiæ privavit. Post unius anni spatium Fridericus præter voluntatem Pontis iter suum continuavit, tum ob metum excommunicationis, tum quia juncta sibi in matrimonium Jolanta Joanis Brienni filia, regnum Hierosolymitanum titulo dotis acceperat. Pertigit quidem feliciter in Palæstinam, verum ob excommunicationis reatum, a quo absolutg nondum fuerat, militum Anor animos a se abalienatos expertus hostem aggredi nequivit. Quare a. 1229 inducias 10 annor cum Sultano Aegypty Melek-Hamelo hac sub conditione iniit, ut Sultanus urbem Hierosolymitanam cum terris adjacentibus restituat, Sarraceni quidem magnum ejusdem urbis templum retineant. Hoc facto Fridericg cum triumpho urbem sacram intravit sepulchrum Dni invisurg. Cumq Eppi oes ob excommunicationis sententiam, qua innodatg erat, coronare Fridericum detractarent, solg sibi coronam regni Hierosolymitani imposuit, atq constituto Palæstinæ Gubernatore Arnoldo Bavariæ duce iter maritimum versus Europam ingressg, lares patrios repetiit. Verum Chni post Friderici abitum n diu sacram terram retinuerant. Nam incolæ Chorasanæ a Mongolis stragem passi et patria exclusi, ad Asiam interiorem delati, civitatem Sion adgressi, eaq expugnata, templis spoliatis, ipsum sepulchrum Dni funditus everterunt.

Fryderyk II miał spory z Grzegorzem IX i Innocentym IV i w klątwie zakończył życie. Na nim to skończyło się panowanie Hohenstaufów na tronie cesarskim.

Melek-Hamelo

Pokój przez Fryd. zawarty nie zadowolnił żadnej strony. Saraceni bowiem niekontenci byli z tego iż Chnom wstęp do wielkiego onego Kościoła Jerozolimskiego był dozwolony, Chnie zaś, iż miasto święte pozostało w mocy Saracenów.

Expeditio septima et octava sub Ludovico IX rege Galliæ. a. 1248-1254. et 1270.

Post infaustos rer Chnar in Oriente exitg expeditiones duas Ludovicg IX rex Galliæ suscepit, quo votum in lethali morbo promissum exsolverit. Anno igit 1248. iter in Orientem ingressg e, regni cura matri suæ Blancæ relicta. Transacto autumno et hieme in insula Cypro, classem tandem suani in Aegyptum promovit, et capta levi negotio a. 1249 circa Pentecosten celebri urbe Damietta, inde rursg progressg Cairum invadere cupit, sed lue pestifera inter milites grassante exercitg illico

~~Ludwik IX~~ syn Ludwika VIII i Blanki Kastylskiej. Podczas tej wyprawy Sułtanem Egiptu był Melek-Salek, tłt syn jego Mahomet Uran Szach, główny jego jenerał Fak-Eddin.

ab

Małgorzata żona Ludwika porodziła syna, którego nazwano Jan Tristan. Brat Ludwika IX Karol d'Anjou.

hostibus undiq cinctq ac læsq ē, ipso una cum duobq fratribus in Sarracenorᵘ captivitatem (a. 1250) devenikente ita, ut se suosq inde n̄ aliter quam restitutione Damiettǽ, soluta ingenti suma pecuniǽ ac 10 añorᵘ induciis redimere potuerit. Quum tamen Ludovicus IX censeret semet voti sui obligationi necdum satisfecisse, capter año 1269 una cum tribus filiis alteram expeditionem cruciatam suscepit, quin tamen et nunc scopum itineris assequeretq, magna quidem militum copia rem adgressq via rectissima in Africam penetravit Tunis occupaturq, ut inde sibi viam in Palæstinam aperiret. Verum infausto eventu ipsum ~~una~~ cum exercitu lues pestifera in portu Tunetano invasit, mortemq tam ipsi, quam magnǽ exercitq parti a. 1270 intulit. Ab hoc tempore Europǽi cessante 200 fere añorᵘ entusiasmo arma posuerunt, nec ullq amplius desideravit tot tisq sacrificiis belli orientalis sortem periclitari. Latini quoq ad a. 1291 Palæstinǽ partem retinuerunt, verum amissa eodem ~~eti~~ anno etiam Ptolemaide universum Latinorᵘ regnum collapsum ē.

Cur expeditiones s. finem suum n̄ s. consecutǽ?

Agricultura neglecta. Disciplina clericorᵘ et Monachorᵘ laxata per expeditiones cruciatas.

§ 37. Jam si ad expeditiones sacras glem reflexionem faciamus, eventum plurimarᵘ infelicem fuisse n̄ mirabimur, si perpendamus, multum in iis contra ordinariam prudentiam et sapientiam peccatum fuisse. Profecto copiǽ immensǽ, quǽ contra Orientem proficiscebant, tumultuarie congregabant, talesq homines erant, qui in nulla militari Disciplina instructi nihil aliud, quam confusionis et mali ordinis vestigia post se relinquere poterant. Quod comeatum attinet, de eo nquam providebat, unde plerumq ex rapinis vitam intertenere, aut añonǽ defectu mortem apetere cogebant. Duces majori ex parte nec vias, nec hostes noscebant; - in numerosissimos hostium exercitus nquam irruebant pauci, vel ideo oēs gladio interempti. Viarᵘ ignorantia per devia sæpe vagati, ærumnis et terrarᵘ periculis multi peribant. Ante oīa et Ægyptq subjugandus, marisq dominium occupandum fuisset ad comunicationem semper liberam conservandam. Jam vero recte contrarium agebant Latini, plerumq per Hungariam et Bulgariam profecti et ipso jam longo itinere fatigati, diversisq climatis et morborᵘ adversitatibq oppressi, debiles facti ubi oīum virium intentione pugnandum fuisset. Magna locorᵘ distantia militum defectum suplere vetabat,

qui

qui præter hæc precib. et interpellationib. illum ex longinquo impetrari debebant. Non pauca impedimenta expeditionib. sacris posuit etiam perfidia Græcor., qui seu invidia, seu heroicis factis Occidentalium lacessiti, grandia sæpe contra eos attentarunt, ac dispersos ubi capere poterant vita privabant, collectos autem veneno ad fontes aut annonam fuso perimebant tanto libentius, qd summopere timerent, ne sub jugum eor. mitterentur. Deniq. et illud multum succidit prosperum successum bellor. sacror. in Oriente, quod copiar. duces et principes latini, loco illius, ut occupatas provincias in vastum quoddam et forte imperium conjunxissent, sicq. commune bonum promovissent, eas in minores principatus diviserint, proprio emolumento intenti; sicq. partiendo terras, animos quoq. in diversa studia separaverunt, commune bonum haud ex justo considerationis puncto spectantes.

Inni także mieli nienawiść Greczy ku Łacinnikom, najlepiej to okazuje się z poematu p.t. Alexiada przez Annę Komnenę, córkę Alexego Komnena napisanego, w którem wystawia ich jako najgrubszych i najdzikszych barbarzyńców.

Expeditionum sacrar. causæ et effectus.

Judicii defectu et æquitate laborant illi scriptores, qui expeditiones cruciatas acris coloribus passim depingunt; nam sive causas ear. consideremus, sive effectus, nullus eas ex improbo consilio aut vesana mente profectas fuisse recte dixerit. Verum quidem e., Xnos fuisse eos, quibus primum incidit hostes orientis armis adgredi; at spectato eo, quod bellicosa Omari gens i.e. Sarraceni expugnata Jerosolyma per Africam semet extenderit, et felici armor. successu excitata torrentis rapidissimi instar Siciliam et Hispaniam obruerit, ac Galliæ etiam magnam partem inundaverit, nullus sane mirabitur, Philippum regem Galliæ et subditos illius relicta patria sua in Orientem trajecisse, ut veteres sibi a Mahummedanis illatas injurias vindicarent. Nam qui existimaret, expeditionib. his nihil aliud attentatum fuisse, quam ut sepulchrum quoddam Palæstinense ad pristinam libertatem reponatur, is parum mentis acutioris, ac judicii pragmatici proderet. Non enim de eo saltem agebatur, ut libertas sepulchri Dmici restituatur, verum de eo potius, ut tandem armor. vi determinaretur, quænam ex duab. religionib., num Mahummedana aut Xna dominium in orbe tenere debeat. Errare illos summopere, qui expeditionum har. authorib. et ducib. illum vilia et abjecta consilia tribuunt, vel ex Urbani II oratione exhortatoria claresit, imo extra oe dubium ponitur, eos potius omium virium intensione id assequi voluisse, ut Europam ab ulteriori barbaror. incursione tueantur, salvamq. servent et incolumem. Quisq. enim scit, Mahummedanor.

humedanorum primum principium fuisse artem militarem exercere, reliquas gentes omnes subjugare, ac eo ipso persequi. — Christi autem ~~praeceptum~~ diligere Deum et proximum, sicque erga omnes charitatem fraternam et pacis amorem comendare, etiam illis non exclusis, qui alienam a Christiana religionem sequuntur. Ex his fraternae charitatis principiis fluxit et illud, quod Christiani 764 annorum intervallo cunctas phanatismi persecutiones a Sarracenis ~~pa~~ sibi illatas patienter toleraverant. Verum ubi flebili tot fratrum occumbentium sorte et barbarorum usque ad urbem Constplim devastationibus excitati, ad se defendendos arma capescerent, quis vero in controversiam sumere audebit, expeditiones has sacras vere justas fuisse. Tristissima sub jugo barbarorum fore sors hodiedum Europae gemeret, nisi antenati nostri vim vi repulissent. Bella haec sacra quum in Asiae fere meditullio Mahumedanorum vires contererent, ea ipsa impedimenta posuerunt, ne Christianos Turcae et Arabes velut praedam quampiam absorberent.

1) Effectus. Quod vero expeditionum sacrarum effectum attinet, nullus rerum peritus negare potest, bella haec non solum ea aetate, qua gerebant, et proxime sequenti, verum etiam tardioribus saeculis ~~in~~ in conditionem populorum et regnorum beneficam habuisse vim et efficaciam, multisque praelusisse institutis salutaribus, quae ad regenerandam postmodum Europam aptissima erant.

2) Itinera per Graeciam, Asiam et Aegyptum, ubi antiqua cultura, comercium, artes et scientiae nondum penitus evanuerant, occidentalium cogitandi et judicandi vim acuerunt, ideas veteres mutarunt, novas excitarunt, praejudicia et errores sustulerunt.

3) Principes porro sibi invicem juncti potentiam suam in comune aliquod bonum dirigere, sicque prima politicarum consociationum fundamenta ponere didicerunt.

4) Conditio servilis partim extincta, partim facilior reddita est; tum quod rustici glebae ~~adscripti~~ alligati ad expeditionem sacram profecti, velut Ecclesiae milites liberi declararentur, tum quod illi postmodum ad conditionem servilem redacti pariter semet liberos reddere conarentur.

5) Ars navigandi, comercium, opificia et hinc etiam industria civilis magna incrementa ceperunt; plura instituta nova, eaque saluberrima, uti municipalitates, ordines equestres in Europa exsurrexerunt, novi mores invaluerunt, plantae et animalia extera, fructus et recentia artium producta, aliaque illata sunt.

6) Nova regna et principatus in Oriente per Europaeos fundati sunt, uti regnum Hierosolymitanum et Cyprium, Imperium Latinorum Constplitanum ~~et~~ principatusque Edessenus et alia, quae cuncta Christianorum suum auctoritatem inter

Graecos

Z polaków na wyprawie Krzyżowej byli: Henryk ks. Sandomierski syn Bolesława Krzywoustego. Założył klasztor w Zagościu dla templaryuszów nad Nidą. —

Mieczysław Stary założył Komandoryą dla zakonu S. Jana Jerozolim. w Poznaniu.

Jarosław lub Jan h. Gryf ABGn. pierw jako Bp Wrocław. 1140 fundował klasztor Cystersów we wsi Brzeźnicy z klasztoru Morymundskiego w Burgundyi sprowadzonych. — z tego czasu klasztory w Lędzie, Łekno.

Jaksa h. Gryf fundował klasztor dla Stróżów Grobu

Za Kazimierza Spraw. AB Gnieźn. Jan Malabranca otrzymał pomocy od Pa. Klemensa III 1188 przeciw Saracenom

Græcos n̄ parum elevarunt. — Europa ab illo tempore constantem et magis exercitatam militiam tenuit, complures scientias, uti classicam litteraturam, historiam et geographiam pluribus in locis introduxit et liberaliꝰ coluit. Ex quibꝰ satis clarum evadit, sacras expeditiones licet natura sua et indole n̄ statim in di loco Europæ commoda attulerint, multa tamen ~~gravi momenti~~ quasi præparasse subsidia ad eam regenerandam idonea. — 7)

Ordines Equestres.

Ordo equitum S. Joannis Hierosolymitani. Kawalerowie Rodyjscy następnie Kawalerowie Maltańscy.

Ordines equestres seu militares tempore expeditionum sacrar. 3cer orti s et quidem tales, quor. fama in toto orbe percrebuit. Officium eor. fuit vias contra latronum impetus defendere, peregrinantibꝰ officia præstare, contra infideles pugnare, ac cuncta sua ita instituere, put Xnæ reipblcæ utilitas et necessitas expostulabat. ¶ Ex illis vero primꝰ institutꝰ ē ordo equitum S. Joannis Hierosolymitani Hospitalior. qui ex quodam Benedictinor. monasterio originem hoc modo traxit: Amalphitani quidam mercatores in Palæstinam negotior. causa pfecti, quum civitatem Jerosolymam Sarraceni adhuc tenerent, ab Aegypti principe oblatis muneribꝰ facultatem facile obtinuerant ut in vicinia Sepulchri Dni monasterium et hospitale ædificare possint, quod cum capella S. Joan̄is Bapt. extructum, nomen Monasterii de Latina obtinuit. Monachi hujus instituti peregrinis loca sacra invisentibꝰ servitia præstabant, imprimis vero infirmor. et egenor. fraternam curam gerebant. Occupata vero ducis Godefredi aliorꝗ Xnor. armis urbe sancta, quum fratribꝰ &qu ac possessionibꝰ ditesceret monasterium, Gerardꝰ quidam Syrꝰ nobilitate et vitæ sanctitate conspicuꝰ vir, qui in S. Joannis hospitali pauperibꝰ et infirmis (sub Abbatis de Latina gubernio) servitium præstabat, a. 1113. Pce Paschali II (1099–1118) admittente domum hospitalem a monasterio separavit, et tam se quam suos regulæ salutari ac piis exercitiis subjecit, volens eos deinceps sub tutela et patrocinio Rmi Pris existere, put ex Paschalis II et Calixti II bullis clarescit. Quinꝗ an̄is autem tardiꝰ Raymundꝰ du Puy, qui Gerardo successit, quum res Ordinis multum jam prosperasse observaret, milites quoꝗ ad ordinem suscepit, quo terram Sanctam a Sarracenis tueretꝰ, a quo tempore ordo, cujus destinatio hactenꝰ fuit pauperum et infirmor. ministerio vacare, in equestrem conversꝰ et in tres classes divisꝰ ē. Videlicet. 1) Equitum, qui militaribꝰ servitiis mancipati, 2) Sacerdotum, qui rei sacræ et religiosæ destinati

Amalphi urbs in regno Neapolitano, olim quasi respublica erat.

Hoc contigit ante cruciatas expeditiones.

Fregnante Balduino I

Kawalerów Malt. do Polski wprowadził roku ~~nadane~~ nagdat ~~[illegible]~~ [illegible] ten wiesieni w Polsce za

et

43) Fratrum servientium, qui pauper infirmorq. curæ præfecti erant. Distinguebant autem veste nigri coloris simplici candida cruce insignita. Magnam nominis famam factis heroicis et bellica virtute, amplas autem opes beneficentia fidelium consecuti s. Sensim ita increscentes, ut octo jam numerarent ordinis hujus linguas. Cum Latini Palæstina excedere debuissent, reges Cypri Equites S. Joannis in urbem Limasso receperunt, a. 1310 expugnata insula Rhodo incoluerunt eam ultra ducentos annos contra Turcarum magnam potentiam vindicantes, unde Equites Rhodii compellant. Tandem a. 1522 Solimanus II insulam occupavit. Ex insula Rhodo secedentes a Carolo V Imp. a. 1530 Melitam (Malta) insulam obtinuerunt, ea tamen conditione, ut p defendendo adversus Turcarum insultus regno utriusque Siciliæ quatuor naves bellicas semper paratas haberent, Hispaniæ regi, qui etiam Siciliæ imperans erat, velut directo Dno subessent eidemque in testimonium submissionis vasallicæ quovis anno Falconem mitterent; inde postmodum etiam Melitenses dicti. Hanc insulam possidebant ad a. 1798. Napoleon tempore expeditionis in Aegyptum eripuit Ordini insulam Melitam. Reliquiæ hujus ordinis resident adhuc ab a. 1826 in Urbe Ferrara.

a. 1291 expugnata e a Saracenis Ptolemaide, quam unicam jam habuerunt Xni in Oriente.

F który poraz pierwszy oblegał Wiedeń.

Ordo Equitum Templariorum. Circa idem tempus innotuit ordo Templariorum ex integro militaris, ideo sic compellatus, quod ordinis hujus membra Jerosolymis in vicinia templi Salomonis habitarent. Primos hujus Ordinis auctores Hugonem de Paganis, Godefredum de S. Audomaro aliosque nobiles Gallos fuisse omnia documenta testantur, dum referunt, quod prædicti authores Ordinis a. 1118 coram Patriarcha Jerosolymitano spoponderint, velle se deinceps secundum leges Clericorum Regularium in ædibus a Balduino II Jerosolymorum rege (1118–1131) sibi mutuo datis vitam instituere, ac peregrinantibus in terram S. viarum securitatem procurare et illos contra omnes hostium insultus defendere. A. 1128 Honorius II R. P. ordinem in Equites (seu milites) armigeros et famulos divisum, ac Capellanis pro re sacra instructum solemni forma confirmavit. Eugenius vero III P. pallium candidum cum rubra cruce instar vestis præscripsit. Equites hi initio institutionis suæ periculorum ac mortis contemptu numerum suorum insigniter auxerunt, divitias, bona, terras, ac ditiones sibi per totam Europam compararunt adeo ut spectatis his ad principum et regum classem referri potuissent. Verum tanta haec eorum potentia in parvam æmulationem atque invidiam apud reges et principes excitavit. Philippus IV

Regułę napisał dla Tem. S. Bernard. – Do walki jeden na 3ch – nie ustępować ~~ani pieniędzy ani ziemi~~. (Hugues de Payens) Wolno było mieć 3 konie i masztalerza. Pościć 3 razy na tydzień, koszulę lnianą nosić. Godziny kanoniczne odmawiać.
Zakony rycerskie zamiast dzwonów trąby wojennej używali do kwotywania na modlitwę.
Najpierwsze familie posyłały swych synów do zakonów rycerskich, a szlachcica Tem. na naukę.
19000 zakładów miał zakon S. Jana. a Templaryusze 9000 na początku 16 wieku.
W 30 lat po ich założeniu. S. Bernard wyrzucał im (Tem.) zbytek dumę etc.
Filip IV Piękny był przedostatnim z linii Kapetów. około r. 1300.

Pulcher

odmiana słowa jestem

Indyj.	Prus.	litew.	czes.	Rus.
Asmi	Asmai	Esmi	Jsem	jeśm
asi	assei	essi	isi	jesi
asti	ast	esti	jest	jest

Prelekcya Ia r. 1869 d. 24 Września. 8

Notatki tyczące się historyi Kościoła Sławiańskiego.

Językiem słowiańskim mówi dziś 80 milionów ludzi

Słowianie przybyli z Azyi na kilkanaście wieków przed Chr. U Getów Zamolxis głosił cześć jedynego (boga) Γεβελείζις i naukę przyszłego życia, w co uwierzyli Trakowie. Herodot dostrzegł, że Getowie Zamolxisa za Boga mają, lecz to później potwierdza się przez monumenta.

Niemcy utrzymują, że ich przybycie jest ostatnim napływem ludów

Lelewel przedsięwziął okazać dawność Słowian 2. pobytu w ich siedliskach. Zkąd przybyli 1o. z Chaldei 2 z Fenicyi 3 z Indyi. Zatem a-tatiem przemawia język indoeuropejski najpodobniejszy do sanskr. i bóstwa. Z tąd wypada Słowian policzyć do szczepów Indo-Europejskich. Przybywszy do Europy (1o) Zajęli Tracyę aż do Tessalii – osiedlili się po obu stronach Karpat.

Prokopiusz (VI w. po C.) twierdzi: iż Słowianie mieli jednakie z Antami (Anty) w starożytności wiele serbów, których za jego czasów zamieszkiwali śród Chrobatów (Chorwatów)

Co się tyczy Gebelejzisa, Gebelejzis = je bielejszy, wielejszy, większy od czego, to jest największy. Helmold mówi, iż był u Traków zcerneboch i.e. niger deus, czyli, jak sam mówi deus malus. Pr... z tego następuje iż Bielboch, biały bóg, Dobry, Biały czyli wielki, wielejszy (belejzis) od wszystkich, największy, co doskonale odpowiada Γεβελείζις

Plinius nazywa ich Syrbi – a Ptolom. Serbi – Mojżesz z Chorenu kronikarz IV wieku pisze, że Armeńczycy nazywa Słowian Aem imieniem. Inni Bizantyńscy pisarze nazywają Awarami, Hunnami i Getami Messagetami. Około 5½ wieku po C. Jornandes Bp. Rawenny powiada iż mieli wspólne ko Wenedów Winidów (Windun wędrować? (*) jeden Got obszerniejsza czyni wzmiankę in opere de rebus Goticis. Prokopij (w. VI) nazywa Sporangi.

Rząd najdaw. Gminnowładny. Gospodarz rodziny – sługom i całej familii – kilka familii połączonych stanowiło Pokolenia Pokolenia pod kniezianni zostawały.

Prócz tego u narodów wschodnich, światło (biało) przenośnie znaczy to samo, co pomyślność, szczęście, a ciemność – co i nie znamy utrapienie, nieszczęście zło.

Do VI w. po Chr. zachowali Słowianie dawną organizacyę społeczną, której dla braku pomników ~~prawa, Ustawy~~. Niektórzy utrzymują że znali pismo runiczne, które przeszło do Skandynawów. – Chrobatowie mieli stolicę Kraków.

Ale jak mało można polegać na takiej analogii słów dowodzi tego sam Lelewel gdy mówi iż Niemcy Radegasta wywodzą od Redr-Geist Duch, który meta...

Priscus opisując swe poselstwo (V w.) do Attyli (północ. Węgier) mówi, iż każdej wsi dawano mu zamiast żyta proso, a zamiast wina napój zwany w języku ludu tego ὁ μέδος (miód).

Religia Słowian.

Prokop w VI w. po C. mówi iż Sł. czcili Boga jednego Stworzyciela piorunów, Pana wszystkich rzeczy, jemu tylko czynili ofiary i całopalenia, nie przypuszczali fatum. (Zuantevid – Swantewid – Światowid = Święty Wit. Zwarasici – Radegast)

Świętowid polidusz. Proroc wyrokujący do gaju jest probe, proba rozpalonego żelaza indagujący.

Helmold w XII w. po Chr. – non diffitent unum ~~Deum~~ Deum in caelo impertantem... illum praepotentem, qui imperitat aliis et ejus sanguine... quorum quisque praestantior ... sed quo ... illi consentiunt. A ten deus deorum był Zuantevid.

Tenże utrzymuje iż Radgoszcz jest gościom rad = a Radegast gościom radzi. Rethra tedy deor. jest ~~radziecz~~ radzieca, miejsce rady – a Redari = radzierze.

Lelewel mówi że Belbog to jest co i ~~Swarasici~~ Swantewid ~~Radigost~~ Światowid t. j. Bóg najwyższy udzielający dobra wszystkiego. – Czerbóg (*) złe rzeczy tajacy. – W Polsce u Chrobatów i Serbów czczony był Jessek (który jest) jako najwyższy ~~Swarazyki~~ Swarazyki (Stwórzyciel) Światowid.

(*) dotychczas nawet lud prosty niemiecki ku potępieniu sąsiednich Słowian zowie Wenedami a mowę ich Wendische sprache, jak świadczy Szafarzyk w Starożytnościach Słowiań. U Snorro Sturlesona Rusini zowią się wschodni wendowie. Król Alfred (w. X) kraj nad Wisłą zowie Wisle-land i Winoad-land, Wodsplom, Bpa Wrocł. Tomasza z r. 1295 Wendisch-borum zowie się Borum polonicale. Tłumacz niemiecki z w. XIII wiersza Kroniki Czeskiej (Dalemila) z tegoż wieku: „W serbskem języku (t. j. ziemi, kraju, narodzie) jest zame" tak przełożył „Czu Windeczist ein gegent etc." Alberyk (r. 1241) Czechów Winidami zowie.

Na wyspie Rugii ~~Stauri~~ w Arkonie (Saxo Grammatyk ~~Saxoni~~) pisze, iż był batwan 4 capitibus totidem cervicibus mirandum praestabat

(et quibus totidem pectus verrasis barbe crines)

Pulcher Gallis rex magnam eorum potentiam metuit ab ipsis vehementer indignabatur. Cum enim is litem cum Bonifacio VIII Pce haberet, et illi potius Rni potius quam illius partes ~~sprzył 1308~~

~~r. wieś i oddał im Biskupom Lubuskim~~

Auerent

Zakon Templaryuszów do polski wprowadzony został około roku 1150 (1154) przez Henryka Piasta Sandom. który ich osadził ~~w~~ nad rzeką Nidą, w zagości nadany mieli sobie Opatów z 19 wsiami. ~~... w Polsce ... 12~~ ~~w 1111~~ Henryk Brodaty odebrał im Opatów ~~... lat 70 ... ich ...~~ r. 1238 i oddał wraz z wsiami Bpom Lubuskim.

fuerent; Philippus Ordinem radicaliter evellere constituit, Eo magis, quod et bona ipsorum possidendi cupidus fuerit, quare nihil magis optabat, quam ut quosdam reperiret viros, qui contra Ordinem insurgerent, motiva eundem supprimendi suppeditantes. Quod optabat, ad speciem saltem paulo post invenit, nempe Priorem Montis Falconis, et ex ordine ejectum quempiam Florentinum, cui Noffo Dei nomen erat, malefactores duos ad carceres propter scelera condemnatos, qui impunitatem suam confessione effugere sperantes, horrenda quaepiam crimina, quasi Templariis propria publicarunt. Haec testimonia, licet suspecta, rex acceptans Papae Clementi V publicavit, eidemque Ordinis sibi invisi sublationem persuadere conabatur. Papa itaque praetextu expeditionem cruciatam adornandi et Templarianos cum Hospitalariis S. Joannis conjungendi, supremum Ordinis Magistrum Jacobum Bernardum de Molay cum 60 Ordinis viris e Cypro ad Galliam in sui praesentia comparere jussit. Verum quamvis Templarii innocentiam suam allegarent, summusque Papa serium causae hujus examen statueret faciendum, rex morae impatiens litteras ad militum duces per totum Galliae regnum dispersos misit cum mandato, ut Templarii uno die intercepti eos carceribus mancipparent, ac bona eorum occuparent. Adveniente igitur die praefixo, qui erat 13 8bris a. 1307, equites 140 cum supremo Ordinis sui Magistro in Palatio suo Parisiensi ex improviso intercepti, a Supremo Inquisitore Guilhelmo Parisiensi ad examen vocati, diversis tormentorum speciebus afflicti, aut pulchris praemiis allecti nefanda confitentur. Templariorum scelera erant: Abnegatio religionis Christianae ita ut initiandi crucifixum conspuerent aut pedibus calcarent, idolum quoddam adorarent, quod caput hominis barbatum ex auro plerumque v argento conflatum et terribili figura praeditum repraesentaret, vulgo Baphometum dictum. In conventibus suis sodomiae crimen perpetrarent. Denique quod supremus Magister nullis Ordinibus sacris initiatus potestatem absolvendi a peccatis exerceret. His auditis rex personaliter Templariorum palatium ingressus, et aurum et argentum et scripta cuncta ibidem reperta occupavit et auferri jussit. Papa quidem libertatem Ecclesiae vindicare cupiens publice protestatus est, at rex ut Papam aliquatenus placaret, repromisit, se hanc causam non aliter quam cum influxu Sedis Apostolicae terminaturum, imo cuncta Templariorum bona subsidiis terrae sanctae consecraturum esse.

Quo audito Papa tractabilior redditus, Galliae Episcopis concessit, ut negotia haec tam intra, quam extra dioeceses suas tractandi, imo ultro progressus per diversa regna bullas ad Principes Christianos dimisit, eos adhortatus, ut ad Philippi regis exemplum Templariorum causam judicio Episcoporum et Inquisitorum substernerent, quoad in oecumenica Synodo sententia definitiva contra eos pronun-

Clemens V in Gallia habitabat.

Zakon Kalatrawa. r. 1147 Alfons Kalatrawę, z zamkiem Templaryuszom odjął. Cysters Rajmund z Wydakiem Velasquez założyli r. 1164

S. Jakoba – Kanonicy S. Eligiusza przyjęli do obrony pielgrzymów idących do Grobu S. Jakóba rycerzy

Suero i Gomez z Alamanki założyciele zak. S. Jana de pateni Alkantary

Alfons I. założył nova militia Evora Avis

Kaw. Mieczowi Equi. Ensiferi Albert 3ci Bp Inflantski r. 1201 Cruciferi Livonienses

Gotard Kettler r. 1561 poddał się Zygm. Augustowi i został Księciem Kurl.

Bracia Dobrzyńscy Konrad za radą Chrystyana założył na wzór Ensiferów r. 1222 Braci Żołnierzy Chrystusa, którzy od Dobrzynia nad Drwęcą nazwani zostali Kawalerami Dobrzyńskiemi – różnili się tylko tem od Kaw. Mieczowych, iż nosili na białym płaszczu czerwony miecz i gwiazdę – Mieczowi zaś na płaszczu mieli dwa miecze na + i gwiazdę. Pierw. Mistrzem był Bruno przez Chrystyana mianowany. 13tu ich tylko było, zdaje się, że Niemcy sami.

Wieś Cedelicze darował im prócz Dobrzynia Konrad – Gunter Bp ciaret gdzie dziś Sadłowice w Szadłowice. pod Grudnicą, oprócz 5 Rycerzy s dziesięciny polegli r. 1225.

-ciaret. Verum quia rex Templarior sublationem ante inquisitionem jam apud se decreverat, sub decursu litis 54 equites pro innocentia Ordinis pugnantes vivos ad ignem condemnavit. In reliquis Europæ ditionib[us] Templarii quidem etiam intercepti et carcerib[us] mancipati, verum majori ex parte innocentes declarati libertate donati s. aut in alios ordines religiosos transmutati. In concilio tandem Viennensi in Gallia a. 1311 celebrato, discussis variis de Ordine datis informationib[us] et examinatis commissarior relationib[us], neq[ue] Templariis causam Ordinis sui satis tueri valentib[us]: Clemens V Pp. demum edita bulla Ordinem Templarior non permodum sententiæ definitivæ, sed per viam provisionis et tenore Aplicæ Ordinationis sustulit, ac bona illor Ordini Hospitalarior S. Joannis adjudicavit. Decretum concilii Viennensis executioni etiam cum graviori violentia datum, imo refractarios mortis pœnæ subjectos fuisse historia testat. Ita Jacobum de Molay Supremum Ordinis Magistrum et Guidonem Delphini fratrem et Normaniæ Magnum Priorem se. 1314 die 18 Martii in quapiam Sequanæ insula ad rogum condemnatos fuisse, certum est. — Multi se pr[æ]s[er]tim c[on]tra puncta accusationum adversus Templarios sequentia excipiunt: 1) contendunt primos delatores fuisse hõies malæ fidei et falsos ejusdem Ordinis fratres, qui ad libertatem obtinendam prædicta equitum crimina seu vera seu falsa publicarent. 2) Delicta c[on]tra Templarios p[ro]lata tam magna, tamq[ue] nefanda esse, ut vix credibile sit, viros Ecclesiæ ministerio destinatos abjecto omni sensu pudoris et pietatis, tantis scelerib[us] semet infecisse, nullumq[ue] inter illos diversis e nationib[us] collectos viros repertum fuisset, qui tantæ corruptioni obstitisset, imo cunctas diversissimas nationes in hæc crimina conspirasse, silentiumq[ue] adeo firmum observasse. 3) Ordinem integrum nullo in casu ad judicium vocatum, neq[ue] formam judicii rectici unquam observatam, imo confessiones nisi tormentis, et spe vitæ et libertatis a plerisq[ue] vi extortas fuisse, illico repugnantib[us] liberis. 4) Pp. ipsum Clementem V. prout ipse in bulla sua fatetur, ordinem Templarior non de jure sed de plenitudine potestatis Aplicæ sustulisse. ~~5) [illegible]~~ 5) Jacobum Molay, aliosq[ue] plurimos in ipso vitæ ultimo momento innocentiam Ordinis constanter defendisse, magnamq[ue] adesse suspicionem, quod rex Philipp[us] Templarior sublationem et secundariis finib[us] unius possidendi bona eor, urserit et profecto si argumenta hæc animo a præjudiciis libero ponderent, quisq[ue] fatebit, quod licet vita singulor equitum ab omni labe immunis non fuerit, multiq[ue] mores inter continua bella feroces et corrupti evaserint, optandum tamen magis fuisset ordinem solide ac ex integro reformare, quam miserabiliter tollere.

W Hiszpanii r. 1310 na synodzie w Salamance za niewinnych uznano Tem.

W Portugalii zamieniono na Kawalerów S. Chrystusa, w Niemczech bez rozlewu krwi zniesionymi zostali.

Baphomet z greckiego Βαφομετης chrzest znaczy [illegible]ki.

Szuk powiada że Dobrzyńscy byli Krzyżacy, którzy nie chcąc się przyznać do przegranej, zwalili to na inny jakiś zakon. Kromer zaś utrzymuje że to byli Mieczowi Kawalerowie. Ob. Bibliot. Warsz. r. 1856 m. Styczeń.

Sobieszczański w Bibl. Wars. r. 1852 tom. 1. dowodzi iż Templary wcale w Polsce nie istnieli, i przytacza Długosza, który mówi: że Henryk Książę Lubelsko-Sandomierski pomimo nalegań swych Braci Władysława, Mieczysława i Bolesława udał się do Palestyny z pocztem rycerzy, poleciwszy rządy swego księstwa Bolesławowi. Wprzód wszakże wybudował w Zagościu nad Nidą kościół S. Jana Chrz. który hojnie uposażony oddał fratrib[us] Cruciferis Hospitalariis, qui et Templarii vocabantur. A wiadomo iż Templaryusze nigdy nie zajmowali się szpitalami jak z początku Kawalerowie Maltańscy. Może więc, dodaje Sobiesz., byli to Kawalerowie Maltańscy, lub Kanonicy Bożego Grobu, którzy także Templaryuszami szpitalnemi zwani byli. Dla czego zaś dobra Opatowskie oddano Bzpom? W r. 1212 Papież Innocenty III wysłał kilku Opatów Cysterskich do Pomorza i Polski na opowiadanie słowa Bożego. W r. 1254 przy przeniesieniu relikwij S. Stanisława znajdował się między innymi pierwszy Biskup Lubuski (lubuski) niegdyś Opat z Opatowa. W roku zaś 1236 lub 1237 Henryk Brodaty oddał klasztor Opatowski, Bzpom lubuskim, którzy poprzednio z Opatów Opatowskich zakonu wybieranymi bywali.

Ordo Equitum Theutonicor. v. Fratres B. M. V.

Bracia Zakonu Niemieckiego. v. Krzyżacy.

Usq ad finem s. XII nullum in Palaestina Ordinem equestrem habebant Germani eo q(uo)d nec expeditiones cruciatas primitus tam facile suscipierent ac Galli et Itali. Successu tamen temporis quum et ipsi ad vindicandam terram Sanctam efficiscerent, jam etiam meditabant, de ordine quopiam in Palaestina fundando, qui pauperibus peregrinis ac vulneratis auxilio esset. Occasionem autem animi sui positum exequendi nacti s(unt) quum a. 1190 Ptolemaidem Syriae urbem Henricus Valpot de Bassenheim obsideret, multique milites partim vulnerati, partim infirmati, mercatores quosdam Bremenses et Lubecenses misericordia tactos ad ponendum quoddam nosocomium excitassent. Institutum hoc Episcopi, ducum, aliorumque verum aprobationem tam tulit, ut illi equestrem Ordinem inde fundarent, qui n(on) solum aegrotorum et vulneratorum curam haberent, verum et fideles peregrinantes contra hostes defenderent. Nomen autem ordinis Theutonici accepit, q(uo)d a Theutonibus erectus excipiendis pauperibus, peregrinis et infirmis e Germanica gente destinatus fuerat, nobiles Germani nosocomii servitio et militiae semet obstrinxerant. Vocat. etiam Ordo B. Mariae Hierosolymitanus, quia Virgini Deiparae dedicatus erat. 1192 agente Friderico Suevie Duce et Henrico VI a Caelestino III hic Ordo confirmatus et omnibus Templariorum ac Hospitalariorum S. Joannis privilegiis donatus e(st). Primus Ordinis Magister electus erat Henricus Valpot, qui a. 1200 supremum diem obiit. Ad hunc Ordinem solis Germanis, iisque nobis de stirpe natis, aditus patebat. Regulam sequebant S. Augustini – pallio albis [illegible] vestiti, quibus crux nigra intexta erat. Dividebat. Ordo in Equites contra hostes pugnantes et in Sacerdotes rem sacram administrantes, quos successu temporis e civili etiam conditione suscipiebant. Rebus Christ. Palestinensium in pejus versis, etiam Equites Theutonici semet inde auferre coacti sedem sibi in Europa quaesiverunt, supremo Ordinis Magistro Venetiis residente. Sed quum a. 1229 Masoviae Dux Conradus eos adversus Borussos evocasset, illi victricibus armis adeo pugnarunt ut totam Borussiam et Livoniam sibi subjugarent. A quo tempore Supremus Magister habitationem suam in Marienburgi in Borussia elegit. Quum tamen Ordo hic magna nimis tributa populis subjugatis imponeret, ita ut eidem ferendis impares essent, [illegible] et urbes arreptis contra Ordinis tyrannidem armis jugum ejus excutere voluerunt; verum infauste bellum gerentes a. 1454 Polonos patrocinio se subjecerunt (regnante Casimiro Jagellonida) – a. 1466 Borussi

pacem

Fridericus Suevie dux et Henricus VI [illegible] sperant filii Friderici Barbarussae

Konrad Ks. Maz. był synem Kazimierza Sprawiedliwego – bratem Leszka Białego, który r. 1227 został na pomorzu zabity, zostawiwszy syna Bolesława Wstydliwego.

Chrystyan, Cysters z Oliwy, został pierwszym Bpem Chełmińskim czyli Pomorskim r. 1215 (Chełmno (Culmia) około Torunia – Chełmno (Chełmia)) [illegible] W. Mistrz i za jego to radą Konrad wezwał Krzyżaków.

W. Mistrz r. 1309 przeniosł swą rezydencyą do Malborga (Marienburg) nazywał się [illegible].

Bpstwa Sambijskie i Pomerańskie w Prussach za Krzyżaków, pod jurysdykcyą Arcybpa Ryskiego.

Pomerania dzi[eliła się na]:
1. nadwiślańska (Gdańsk)
2. Słupska
3. zaodrzańska

Pom. nadwiślańska wydarta, została przez Krzyżaków Polakom wczasie podziału.

[Pod] Płowcami 1330 Krzyżacy zbici przez W. Łokietka.

Kazimierz W. ustąpił Krzyżakom Pomorza.

r. 1410 pod Grünwaldem i Tannenbergiem.

Herman de Salza IV Mistrz zakonu przeniosł do Węgier swą rezydencyą [illegible] r. 1226 pod [illegible]stwo od Konrada do niego wysłano zostało nadano im ziemię Chełmińską i ziemię Dobrzyńską. Gunter Bp Płocki nadał im dziesięciny pewne. Henryka Walke przyjął W. Mistrz z tytułem Mistrza prowincyi – potem otrzymali od Konrada Nieszawę.

pacem cum Polonis Toruni facientes Occidentalem provin-
ciæ suæ partem comiserunt, quæ Polonis obtingens in
fide constitutionis usu relicta est. Equites Theutonici
a. 1511 Albertum ex familia Brandeburgica in Ma-
gistrum Ordinis elegerunt sperantes, ut adjutorio
familiæ Brandeburgicæ res Ordinis elevarent. Tan-
dem Albertus Ordinis Magister ad Lutheri hæresim
defecit, a quo tempore Ordo Equitum Theutonicorum e tota
Borussia ejectus in Germaniam secessit, eorumque Supremus
Magister Mergentheimii in Franconia locum habitatio-
nis sibi elegit. Illa vero pars Borussiæ, quam Equi-
tes Theutonici huncusque possidebant ad positionem regis
Poloniæ Alberto, ejusque successoribus velut ducatus he-
reditarius, sed jure solum feudatario assignata est.
Ordo hic Equitum Theutonicorum totaliter supressus est
anno 1809. — " — " — " —

In Europa septentrionali plures adhuc supererant
populi a Christo alieni, qui vicinos Christianos perpetuis
bellis, multisque malis lacesserunt. Hi erant:
1) Pomerani, quos Boleslaus III. [Krzywousty; syn Władysława Hermana] Poloniæ rex a. 1121 armis
adgressus, illis clade affectis gloriose victis pacem concessit
sub illa conditione, si relicto cultu idolorum veram Christi fidem
amplecterent; quod ut eo certius effectui manciparet,
Ottonem Bambergensem Episcopum missis ad eum a. 1124 litteris
in regnum suum invitavit, eumque jurisdictione Honorii II.
Pontificis ornatum velut fidei præconem in Pomeraniam
misit. Veræ religionis præceptis imbuti Pomerani,
quum primo idola confringere morarentur, Ottonem au-
tem et socios ejus id facere viderent, tunc et illi hor-
exemplo adducti id ipsum fecerunt. Ex omnibus vero pre-
tiosis, quæ in contractorum idolorum templis reperta sunt,
Otto nihil aliud acceptavit, quam idolum triceps (Tryglawa)
quod velut symbolum sublatæ per se idolatriæ Romano
Pontifici præsentavit. Quum tamen Otto ob debilem cor-
poris valetudinem in Germaniam reverteret, ethni-
ca superstitio rursus in ~~Germania~~ Pomerania invalescere cœ-
pit, itaque corruptela morum ibidem dominare cœpit,
ut relatissimus præsul a. 1128 iter suum illuc repeteret
et non obstante laborum, adversitatum et periculorum mul-
titudine cœptam prædicationis provinciam continu-
aret. 2) Rugii, incolæ insulam ejusdem nominis
~~in~~habitantes, a Pomeranis facile Christianam religionem
addiscere potuissent, nisi ferox eorum audacia et bar-
baries impedimenta posuissent. Tanti enim ovorestini
nominis erant, ut vel mercaturam cum Christianis Stetini
incolis vitarent, imo potentiores Daniæ reges initio
nec armis quidem eos ad fidem adducere valerent.
donec tandem Valdemarus Daniæ rex duo insulae
~~impe~~ muni-menta in suam redegisset potestatem ac
solo æquasset, quo eventu Rugii mitiores facti re-
ligionem Christianam mox amplexi [1160 duce Jaromiro] sacras ædes ædifi-
carunt, cœmeteria fundarunt et ministros alta-
ris constituerunt. 3) Finni. Horum ad religionem
Christianam conversio nisi post iteratas illatas clades
in effectum deduci potuit. A. 1157 Sueciæ rex Ericus II.

(Mroso)

~~Miejsce~~ Biskupstwo Warmiń-
skie, ~~M~~ Pomorskie, Chełmińskie,
~~nie~~ Malborskie. —
W r. 1237 złączyli się
z Krzyż. Kawalerowie
Mieczowi.
Bpstwa Chełmińskie
Warmińskie — Pomez-
i Sambijskie.
Sigfried de
przeniósł swą stolicę
z Wenecyi do Mal-
borga.
Albert ożenił się
z Dorotą, Królewną
Duńską.

Religio Christiana
in variis mundi
partibus propagata.

Pomorze
Pomerania, część ziemi leżą-
ca z prawej strony Odry wzdłuż
morza Bałtyckiego aż do uj-
ścia Wisły.
Pokolenia Sławiańskie
tam mieszkające były
z Jaczewa z ... Bolesław ... Ottonem
... zatoczyli w Kołobrze-
gu (Kolberg) i pierw-
szym Biskupem był Rajn-
berna, który był
pierwszym ostatnim.

Warcisław przyjął
potajemnie chrześ
i umyślił wszystkich
nawrócić, i zaś jego
... Bolesław ...
Bernarda ... Hiszp.
przybył do Julina
lecz mieszkańcy
widząc niepozorną
jego powierzchowność
~~wypędzili~~ ...
ze swego kraju.
Dopiero Bolesław Krzyw.
udał się do Ottona,
który był rodem Szwab,
ale od młodości zosta-
wał w Polsce i był
Kapelanem Władysła-
wa Hermana Ojca
Bolesława Krzywoustego.
r. 1124 Otto pod Staro-
grodem został przy-
jęty uroczyście przez
Warcisława Księcia
Pomorskiego.
Szczecin jeszcze ~~do~~ bałwo-
chwalstwu ~~...~~
Dwaj synowie Doma-
sława znakomitego ~~...~~
obywatela Szczeciń-
skiego pierwsi przy-
jęli chrzest w Szcze-
cinie. Wtedy to zabrał Otto
~~idola~~ Trygława.
Otto umarł r. 1139.

inroso stipatus exercitu in consortio Eppi Upsalensis Finiam cum vi et copiis intrans victor incolas ad arma deponenda et Xti sacra amplectenda disposuit, caesq[ue] cladi superstites sacro Baptismatis fonte initiari praecepit. Quo autem eos constantes in fide Xna conservaret Ecclesiam in usq[ue] eorum sacros exurgere fecit, assignando illis pro Eppo Henricum, virum Religionis Propagandae studiosissimum. Quum tamen Henricus majorem in hos novos severitatem exerceret ac illi expectarent, a. 1158 vita eum privarunt. — 4° Livones. Quum inde a medio s. XII quidam ex mercatoribus Bremensibus et Lubecensibus quaestus exercendi gratia iter Livoniam suscipérent, Meinhardus Canonicus regularis Segebergensis illis se adjungens fidem Xti Livonibus praedicavit, ipse Eppi munia inter illos exercenda suscepit, non tamen felici cum successu, nam plures ex Livonia incolis jam sacris Baptismatis Undis initiati apostasiam comiserunt et fidei praedicatoribus, sociisq[ue] Meinhardi mortem intulerunt. Neq[ue] felicior in propaganda ibidem Xti religione fuit illius in Eppatu successor Bertholdus, donec successu temporis alia ratione adgressus perfecit. Quum enim is putaret gentem illam ferocissimam vix quidquam cessuram esse tamdiu donec in possessione arcium suarum perseveraret, quapropter eam armis prius esse subjugandam existimans, precibus et querelis Coelestinum III Pontificem eo permovit, ut militem cruce signatum libere collectum adversus Livones mitteret a. 1198, illisq[ue] sacrum bellum ut dicit, indiceret, cui succumbentes obedientiam et fidei Xnae susceptionem promiserunt. Quia tamen paulo post fidem datam haud servarent, omnibusq[ue] sacrorum ministris a. 1199 necem inferre pararent, ob eam causam Albertus, Eppus tertius in Livonia, munimento Rigae posito, Ordinem Gladiferorum seu fratres Militiae Xti a. 1201 fundavit, quorum armis Livones in ordinem redacti fidem prius datam exsolvere coeperunt. Exitus totius negotii ille fuit, quod Livones in fide Xna constantiores manserunt. Albertus autem Eppus et Equites Gladiferi eorum provinciam inter se fideliter diviserint. Ordo hic in reliquo eidem cum Templariis regulae adstrictus pallium candidum gestabat, gladio et cruce signatum. Posteriori tempore cum Ordine Theutonicorum conjunctus a. 1237.
5°) Borussi s. XIII plerumq[ue] adhuc ethnicae superstitioni addicti, tamq[ue] crudeles et barbari erant, ut hostium in bello perceptorum sanguinem diis suis offerebant, Xnos in ipsorum territorio habitantes acerbissime persequerentur, agrum insuper Culmiensem et Masoviensem igne

Finni - Finlanderykowie. Henryk Bp upsalski.
Rugii. Ranami na czele bałwo. Krak Kruk — na czele Gotschalcus. Krak — zebrał wszystkie idola —
Livones. Inflanterykowie. Estończykowie i Kurlandczykowie.
Segeberg leży w Holsztynie.
Meinhard założył kościół w [illegible] nad Dźwiną.
Albert Abeldern założył Rygę i stolicę swą Bpią.
Winnon de Rorbach był pierwszy Mistrz Kaw. Mieczowych.
Estończyków zwyciężył Albert r. 1221. Stolica Bpstwa ich była w Dorpacie. —
r. 1255 Ryskie Bpstwo wyniesione zostało do godności Arcybpstwa Metropolii.
Saeculo IV
In Armenia jam sub Dyonisio Alex.; studio Gregorii Illuminator. sub rege Tiridate.
In Abyssinia Ethiopia — Aedesius et Frumentius ex Aegypto advena — Ultimus a S. Athanasio in Eppum consecratus.
Iberi. Homeritae, Sabaei in solis Arabia felicis — Imperante Constantio — Theophilus Eppus
Gothi — Eppus Teophilus in Conc. Nicaeno — Arii erroribus dediti sub Valente Impere —
Vissigothi Ariani — rex eorum Reccaredus 587 ad fidem Cath. conversus est. —
V
Burgundiones — 417 sub Sigismundo 534 Cath. fide profes.
Suevi — per Visig. Ariana haere. Recaredo.
In Francia auctoritate Clodovei.
In Hibernia — Patricius Apost.
In Bavaria S. Valentinus. Castra Batava —
In Norico i.e. Austria S. Severinus —
Longobardi sub Agilulpho Theodelinda Greg. M ab Ari. ad Cath.
Anglosaxones Etelbertus I. Greg. M Augustinum —
VI.
Borussi, Prusacy.
Przy końcu X w. S. Wojciech udał się do Pruss gdzie r. 997 umęczony został.
S. Bruno z Bonifacym udał się do Pruss lecz nie mogąc ich nawrócić, udał się na granice Rossyi, gdzie r. 1009 został ze swymi towarzyszami zabity.
w Kownowe był [illegible] święty, którego przez Bolesława Chr. r. 1014
został ścięty.
W. Mistrz przybył 1305 za Ladis. Łokietka —

igne et ferro qua late patet devastarent, incolas partim gladio inolantes, partim in servitutem perpetuam adducentes. Quo itaq. adeo infensos hostes compescere posset Conradus e Mazovia dux, a. 1230 Equites Theutonicos in terris Venetiis habitantes sibi latgis promissionibus associans acre bellum Borussis indixit. Equites Theutonici duce suo ~~Hermanno de~~ Salza (Henricus Balk magister provinciae) adeo strenue pugnaverant, ut Borussos clade affectos dominio suo subjecerunt, atq. parte gladio deleta, totam gentem Borussor. ad suscipienda sacra Xstiana perduxerunt.

6. **Cumani**, qui ab Orientalibus plerumq. Turcomani, a Graecis Uzi et Comani, a Polonis et Russis Połowcy dicebant, et linguam eandem cum Pacinatitis (Pieczeniegi) habentes, ex regionibus ad mare Caspicum siti sensim ad Hungariam pertingentes praedas crudeles istic exercebant a Vladislao Hungariae rege semel ac iterum caesi et in servitutem redacti ad religionem Xstianam profitendam partim vi, partim doctrina dispositi s. Gentem hanc Cumanor. in Moldavia habitantem s. XIII ad idem faciendum persuasit Robertus Archiep. Strigoniensis, eisq. Eppum misit. — 7.) **Lithuani**, quor. conversio s. XIV. ad finem vergente ~~accepta~~ antiquitus, quum quippe oes fere principes Europae religione Xna jam imbuti essent, excepto Jagiellone Lithuaniae duce, cui etiam a. 1382 occasio eam amplectendi data e. Quum enim Hedvigim Poloniae reginam in uxorem accipere volens, promissum fecisset, se cum una cum populo universo Xnam religionem amplexurum esse, Hedvigis regina petito ejusdem a. 1386 subscripsit. Quare is in civitate Cracoviensi sacro baptismate initiatus e., et Vladislai II nomini insignitus, ano sequti eo rem perduxit, ut in comitiis Vilnae celebratis oium incolar. Lithuaniae conversio decerneret, eo magis, quod ipse illor. princeps jam conversus esset. Regis exemplum illi subditi sequebantur, ut copiosissimi sacris undis lustrarent, populusq. pro catervatim, exceptis tamen primoribus, ad religionem Xnam properaret. Ulterum usq. ad s. XIV Lithuani plures adhuc erant, qui aut ethnicae superstitioni adhaerentes, aut a fide Xna relapsi erant. Libettamen et id fatendum sit, quod s. XV etiam Samogitiae ad Lithuaniam spectantis incolae opera praesertim Theutonicor. nomen Xsto dederint. —

8.) **Hispania**. ~~s. XV~~ Hispaniae Xni [illegible] solum ferreum jugum Mauror. excusserant, sed omnem plane operam adhibuerunt religionem Xnam illis instillandi. Quippe Ferdinandus Castellae rex a. 1492 Mauros Granatensi regno privans illum sibi nomen apud Xnum hoc eventu meruit, ut cum posterea Catholicissimi Regis titulo ornaretur. Sed vi ad religionem Xnam profitendam Mauri coacti nihil aliud faciebant, quam

se

Za Mieczysława II i Kazimierza Mnicha Prusacy wyłamali się z pod panowania Polski. Bolesław Kędzierzawy podbił części prusk.

r. 1207 Bogumił Opat cystersów nawrócił

Klasztor w Oliwie r. 1170 został założony.

r. 1215 Chrystyan został mianowany Bpem pruskim ... Chełmińskim.

r. 1222 rozpoczęto krucyatę pko Prusakom. W tym czasie tej wyprawy może powstał zakon Braci Dobrzyńskich, który mógł istnieć między r. 1222 – 1226.

R. 1211 Andrzej pko Kumanom wezwał Krzyżaków i osadził w Siedmiogrodzie [illegible] ... [illegible] 1222 [illegible] ich wypędził.

Już w połowie XIII. [illegible] czyli Mindowe przyjął wiarę, lecz później odstąpił.

Sec. VII
Columbanus in Gallia
S. Gallus in Helvetia et Suevia
S. Kilianus mb. Francos
Willebrordus 690 mb. Frisios sub p. Sergio
S. Emeranus Avaris et Hes
S. Rupertus
In Oriente Nestoriani
Judaei

Sec. VIII
Winifridus Ang. 715 — Gregorio II° [illegible] Bonifacii nomen obt.

Mendog w Nowogródku ochrzczony p. Henryk Chełm. Inno IV 1252 postanowiony Bp Chrystyan ord. Krzyżac. [illegible] Bp [illegible] wymienia Wilno. Do Gedymin 1315 [illegible] sprowadzał [illegible] Piotr Gasztold ochrzczony sprowadził [illegible]

~~1408~~ 1501 roku Maurowie byli w Hispanii pod [illegible]

[illegible] protun Wilna [illegible]

Alexander VI (1492–1503) successor Sixt. VIII (1484–1492)

se Xnos esse simulabant interne sacram eor doctrinam detestati, sicut ex analib Hispaniae constat; inde quoque orta est celebris illa distinctio veteres inter et recentiores Hispaniae Xnos, qui postremi passim pro talib habebantur, quia non ex sincero et convicto animo fidem Xnam tenerent. Eadem fere ratione cum Judaeis Hispaniae actum fuisse legimus.

Religio Xna in aliis mundi partibus propagata.

Jan I z fam. Avis uczynił r. 1415 wyprawę na Maurów i zdobył Ceutę. r. 1418 odkryto Porto-Santo a 1420 Maderę; pomiędzy 1420–1460 Portugal. pod Henryka ks. Viseu syna Jana I odkryli wyspy Azorskie i przylądek zielony. — Za Jana II Bartł. Diaz r. 1486 dopłynął do przylądka dobrej Nadziei.

Kolumb naprzód odkrył Guanahani, którą przezwał San Salvador, potem Kubę i Haity, którą przezwał Hispaniolą, a która później S. Domingo przezwaną została, i na niej założył osadę.

Vasco de Gama r. 1498 zapłynął do Kalkuty. Tę podróż opisał Kamoens p. t. Luizyada. r. 1500 Alwarez Kabral płynąc do Indyj wschod. przez burzę zapędzony został do Brazylii i tą zajął w imieniu Emanuela Króla Portugalii.

Magno terras ignotas lustrandi studio, quo Lusitani praesertim et Hispani periodo hac incitabantur, factum ut religio Xna in aliis mundi partibus quoque plantaretur. Postquam enim Lusitani ducente Vasco di Gama circa Africam navigantes a. 1497 Orientalem Indiam attigissent, non tantum commercium ad Indos propagaverunt, verum etiam religionem Xnam illis communicarunt, nec hic tantum substitit propagatio religionis Xnae, verum etiam ad Americam ignotam hucdum nobis partem illata est, ubi Hispani viam deorsum detexissent. Christophorus Columbus nempe patria Genuensis arte nautica peritissimus, sponte agente Ferdinando et Isabella a. 1492 (3 Augusti) cum classi ex portu Palos (Palensi) alto mari commissus Hispaniolam, Cubam, Jamaicam aliasque insulas Americam ambientes detexit. Vestigio Columbi insistens Americus Vespucius aliique sensim ad amplam illam devenerunt continentem, quae partem orbis terrae quartam constituit. Postquam autem biennio tardius America per Alexandrum VI Pontificem in duas partes divisa fuisset ita, ut partem Orientalem Lusitani, occidentalem autem Hispani tenerent, jussu ~~ante~~ Pontificis ejusdem Franciscani et Dominicani illas ditiones fine religionem Xtam annuntiandi intrarunt.

Caput II. Fata adversa Ecclesiae Xnae.

§. 1. Persecutiones Xnorum in Oriente et Occidente.

Turkestan był pierwotnem siedliskiem Turków; około VIII w. Arabowie podbili kilka plemion Tureckich. r. 1299–1326 Osman pierwszy założył monarchię Turecką.

Bajazet podbił Bułgaryę — pod Nikopolis pobił Zygmunta Kr. Węgier, który był potem cesarzem, lecz r. 1401 sam przez Tamerlana zwyciężony został.

r. 1442 Eugeniusz IV Papież ogłosił krucyatę przeciw Turkom — lecz tylko Polska i Węgry rzuciły się do broni jako najwięcej interesowane i zwyciężyli Turków, pokój został zawarty na 10 lat w Szegedynie i poprzysiężony. Lecz w tem [illegible] i papież [illegible] Franciszek Condolmieri Kardynał synowiec Eugen. IV dał znać [illegible] Władysł. Król Pol. i Węg. [illegible] że flota gotowa przeciw Turkom. Papież wysłał Kard. Juliusza Cezariniego, który go Władysł. od przysięgi uwolnił. Drakula Hospodar Wołoski radził Władyst. aby z tak małą siłą nie rozpoczynał wojny z Turkami. Lecz nie mógł tego uzyskać.

Per integram periodum hanc Xni asperrima bella cum Saracenis et Turcis gerebant. Nec poterant Graeci hostilib eor incursionib obicem ponere aut vim vi retundere bellis intestinis exhausti; statuendisque novis militib Ducis defectu omnino impares. Esto fatendum sit Xnos ipsos etiam praesertim milites cruciatos quandoque excessib suis persecutioni occasionem dedisse. His accedebant circa finem s. XII repetitae depopulationes Mogolensium barbaror, qui sub ducatu Gengiskani armor fortuna excitati Persidem, Asiam minorem et Chinam devastarunt, ferro ignique deleverunt, rem Xnam in maximum discrimen conjicientes. Tardiori aetate Missionarii per Sedem Aplicam depeditati feliciter quidem Evlium praedicarunt in illis provinciis. At laeta messis haec fidei Xnae circa exitum s. XIV plane est interrupta potentissimo Tartaror Principe Tamerlano omnia devastantissimo bello replente, qui potiorem Asiae partem et ipsum Turcar Sultanum Bajazeth armis superavit, intercepit et in servitutem suam redegit. Totum

terrar

terrar orbem terrore et metu replens princeps hic Alcorano addictissimq oia fere vestigia Xnismi sustulit Xnos oibq emolumentis privans, legemq Muhamedis longe lateq propagans. Non ~~magnam~~ modicam denique stragem rei Xnae in Asia et Europa magno tractu causavit imperii Cplitani eversio. Postqm nempe Turcae sub ducatu Muhamedis II a. 1453 Cplim expugnarunt, atq nec aetati, nec sexui aut conditioni ulla ratione parcerent, verum oes aequali crudelitate e medio sufferrent, aedes publicas simul et privatas, nec quidem templis et basilicis exceptis dirum in modum spoliarent, magnam copiam Xnorm in captivitatem abducerent, et omnes e nobilitate captos mortis poenae subjicerent. Sub tyrannide Turcica Religionis Xnae exercitium adhuc vigebat quidem, sed tis aerumnis et adversitatibq obnoxium, ut Xnorm nrq oi expectatione citiq minueret.

Etiam in Occidente Religio Xna ejqq cultores varias persecutiones experti s., et quidem: 1) Sarraceni Hispaniam incolentes postquam oes afflictionum species jam fere exhausissent, magnum Xnor nrum etiam donis, matrimoniis, diversisq pactis ad Muhamedis sacra amplectenda induxerunt. Et fortassis majorem Hispanor partem sibi subditam ad idem faciendum Sarraceni persuasissent, nisi eos reges Arragoniae, Castelliae, aliiq praeliis superatos ad angustiores limites restrinxissent. 2) Dani et inter Hungariae incolas Cumani, Jasiges, aliiq, qui avitae superstitioni adhaerentes, tam concives suos quam vicinar gentium Xnos irreconciliabili odio et immani crudelitate persequebant. 3) Borussi, Lithuani et alii inferioris Germaniae gentiles, qui ~~in~~ perpetuis invasionibq et bellis Xnos in vicinia eor domiciliatos impetebant. — 4) Infaustam malor catervam religioni Xnae in Occidente intulerunt etiam hostiles Mogolensium in Hungariam, Poloniam, Russiam et Silesiam incursiones; siquidem barbari hi ois pacis et domesticae felicitatis inimici, ex agro Dni triticum cum zizania aequaliter evellentes magnam stragem religioni Xnae intulerunt.

Według Kallimacha | wyginęło rozbójnictwem — 40000 ludzi zginęło

Pod Warną cezarini radził okopać się i czekać na flotę Kardynała Hunyad kazał uderzyć na Turków, co też wykonano

~~Herbeg~~ Herzerbeg Kodża Chazeg Janczar uciął głowę Władysławowi Królowi
Cezarinim mówią iż przez Wołocha zabity — drudzy nie wbag- nie utonął, inni kaś iż od zbójców zabity, z pieniędzy ~~odar~~ ~~ty~~ i odzieży złupiony. ~~[illegible]~~
Jerzy Kastrjot o Skanderbeg, Iwan Aleksander książę Epiru v. Albanii † r. 1448 Jan Paleolog
300000 Turków oblegało Konstantynopol pko 10000 Greków.
Izydor kard. Metr. Kijow. wysłany został do Konstan-podczas tej wyprawy Turków na konstantynop. lecz po zdobyciu sprzedany ~~jako~~ ~~[illegible]~~ dostał się do ~~[illegible]~~

Mongołowie około rzeki Amuru główne mieli siedziska, oddawali cześć niebu (Tamru) jako istocie najwyższej, podobnie jak Chińczycy. Mongołów kapłani byli razem czarnoksiężnikami — magami.
Wielki Chan Mongołów Temu-dżin ~~w w.~~ XIII r. 1206 przybrał imię Dżingis-chana t. j. chana nad chanami Tego syn Tudżi który zwyciężył Połowców i Rusinów nad Chatką niedaleko Donu — i zamierzał uderzyć na Włochy.
Czyngis-chan † 1227 — syn młodszy Oktaj 2 hordy puścił na Europę jedną pod wodzą syna swego Gajuka drugą pod wodzą syna Tudżi
r. 1236 podbił Rosyę Baty chan, który tknąwszy na wodza swego wysłał do Polski, który zniszczył okolice Łęczyckie a potem zniszczył Krakowskie.
Potem 3 hordy razem zebrały się pod Wrocław, lecz jak podanie niesie, przez s. Czesława odpędzeni, udali się pod Lignicę, gdzie Henryk książę Wrocławski wydawszy im bitwę przegrał i zginął, ozem jednak osłabił znacznie siły Mong., którzy też dowiedziawszy się o śmierci Oktaja, wrócili do naząd do Azyi.
1294 upadło państwo Mongołów.

Jan de Plano Carpino i Brat Benedykt Polak
Innocenty IV r. 1245 wysłał 2 Franciszkanów do Mongołów z listem do ich Chana. ~~[illegible]~~ ci naprzód do Kijowa przybyli — do wodza Kuremsy, który polecił im udać się do Baty-chana a ten do Gajuka Wielkiego Chana. W powrocie znowu odwiedzili Batuchana. r. 1247 3ch Dominikanów udali się do wodza Mongolskiego Baskit w Persyi i Armenii.
r. 1253 Ludwik IX wysłał pod wodzą Wilh. Rubrucka poselstwo do Mongołów, * przybyli do Batuchana, który ich odesłał do Manju — przyjęci uprzejmie ochrzcili 60 osób.

do r. 1309. Dynastya Mings

r. 1397 Tamerlan wyprawił się na Chiny, ~~zł~~ zdobył Delhi r. 1401 zwyciężył ~~[illegible]~~ Bajazeta pod Angora, zdobył Smyrnę należącą do Rycerzy S. Jana Jkl.

Bitwa pod Lignicą stoczona d. 9 Kwiet. 1241 r.

Pars II.

Historia status interni Ecclesiæ Rnæ

Caput I. De gubernatione Ecclesiæ et Hierarchia Ecclesiastica.

§. 1. Potestas Rnor[um] Pont[ificum].

~~Historia jego okazuje się jego zamiarów~~ (Gregorii VII)
S. Gregorz VII porównuje władzę duchowną do słońca, świecką do księżyca, i do dwóch oczu w ciele ludzkiem. Zasłał on świat Chrześ[cijań]ski pogrążony w bezdnie złego i czuł że tylko Papież może go stąd wydobyć i powziął zamiar utworzenia teokracyi, w której by Papież był przewodnikiem – i aby władza świecka wypływała z Papieża. Wśród nich bowiem wiekach uważano iż władza świecka pochodzi albo wprost od Boga samego albo za pośrednictwem Papieża. – I

Jam cum fine periodi præcedentis cuncta in Ecclesia sic disposita erant, ut nunc potens [ali]cujus magni viri impulsus necessarius esset, ad summum fastigium potestati Pontificiæ imponendum. Quum enim circa dimidium s. XI simonia et incontinentia Clericos per totam fere Ecclesiam depasceret, nullaq medela tanto malo in Synodis provincialibus ferret, sed altiori auctoritate opus esset ad malum exstirpandum, pluresque temporis Pontifices hos defectus et vitia propria auctoritate emendare voluerunt. Repetiti sæpius tales reformationis conatus subliminiores illas de dignitate primatus Pontificis ideas sensim confirmabant, neque ullus jam dubitabat Pontificem esse supremum ac unicum Hierarchiæ sacræ Protectorem, universalem Christianitatis judicem, ad quem spectaret leges Ecclesiasticas vindicare et quævis graviora negotia cognoscere; nec se facile quis contra hujus exercitium juris opponebat, tum quod omnibus persuasum esset saluberrimos effectus inde in Ecclesiam redundare, tum quod Pontifices jus hoc solum contra eos exercerent, quorum crimina in publicum nota essent. Cunctos autem prædecessores suos in hac parte superavit

Atrium w oczach ~~Grzegorza był coś więcej~~ ~~jak~~ Państw ~~politykiem~~ hodierna Tuscia Toskania ~~Szczęście~~ Ideę tę z nieztomną wolą, do skutku przywieść postanowił.

Gregorius VII Rex cognomine Hildebrandus qui animi constantia et energia Pontificiam auctoritatem ad summum fastigium elevavit. Erat Pontificis Hetruria[F] oriundus fabri cujusdam lignarii filius, qui magnis ingenii qualitatibus præditus, reliqua etiam uti judicium acre, indolem obsequii, plenam vivacitatem, ad res magnas suscipiendas et effectuandas requisita, animum intrepidum et constantem, aliaque plura, quæ celebrem magnumque virum formare possent plena mensura possidebat. Sub Leone IX. Basilicæ S. Pauli Præfectus, sub Nicolao II. Archidiaconatum Ecclesiæ Rnæ gessit, et tunc jam in regendis rebus ecclesiasticis semet egregie distinxit. Tandem a. 1073 post Alexandri II sepulturam communibus Cleri suffragiis et universorum Ordinum applausu Pontifex electus est. Mox ut sedi Pontificiæ præficeretur, Gregorius VII illico omnes ingenii sui vires eo direxit, ut Ecclesiam catholicam Pontificis abusibus fœdatam et turpis servitutis jugo subjectam reformaret, et antiquam libertatem vindicaret, et supra omne nomen extolleret, ut Respublica sacra civili, causa Dei humanis rebus præferret, ut denique sacerdotium et imperium sublimiori vinculo concordiæ et pacis constringeret.

Sequentes Pontifices gaudebant suprema auctoritate
Alexander II
Gregorius VII
Victor III Dezyderiusz
Urbanus II potępił inwestyturę panował 11 lat
Paschalis II etc. usque
ad Bonifacium VIII

Greg. VII pisząc do Króla Duńskiego prosi go, aby nie prześladowano kobiet oskarżonych o czarodziejstwo.

Wiktor 1086–1087
Urban II nie mógł wejść do Rzymu zajętego przez Antyp. Klem. III Gwiberta.

§. 2. Gregorii VII consilia, ejusque controversia cum Henrico IV Imperatore.

Quo scopum suum assequeretur, Gregorius VII ante omnia ut fortissimum pugilem pro libertate electionum et abrogatione investiturarum semet exposuit. Nimirum ab antiquo jam temporis intervallo consuetum erat, ut Imperatores post mortem Episcopi

aut.

aut Abbatis designarent successorem, aut nullum alium agnoscerent, nisi quem ipsi ad illam dignitatem promoverent. Imperatores ab illis, quos sic designabant, sacrum fidelitatis exigebant, posteaque illos in possessionem, usumque bonorum immittebant. Priores imperatores prerogativam hanc modeste et intra certos limites juste exercebant; verum tardiores Imperatores juris sensum pretergressi Prelatos et Eppos propria auctoritate designabant, privantes sic Capitula eligendi facultate; imo eousque processerunt, ut designatos in bonorum administrationem nec admiserint prius, quam deposito fidelitatis sacro, et numerata quandoque ingenti pecuniæ summa; qua persoluta administrationem bonorum concedebant, baculum eppalem ipsis consignantes. Et hæc concessio bonorum cum traditione baculi et annuli Eppalis facta nomine Investituræ veniebat. Jam hæc procedendi agendi ratio nullo modo placere potuit Gregorio VII. Tum ideo, quod Canonicam libertatem eligendi sufferret, aut minueret, tum quod Eppos aut Abbates arbitrio principum ultra modum obnoxios redderet. Quo igitur abusum hunc extirparet, statuit: 1. Oẽs, qui deinceps sacris ordinibus simoniace initiatus fuerit, ab munere ecctico exauctoretur; qui autem Eppatum soluto ære obtinuerit, eodem excludatur. – 2. Si quis in posterum Eppatum vel Abbatiam a laico quodam obtinuerit, is nulla ratione inter Eppos et Abbates censeatur. Imperator autem, vel princeps aut alter quicumque investituram conferre præsumens ipso facto sententiam excommunicationis incurrat. 3. Decreta contra incontinentiam Clericorum, qui uxorum aut concubinarum concursum licitum esse defendebant, severius adursit; oẽs Clericos ab Eppo usque ad Subdiaconum legem cœlibatus non observantes ad usum sacrorum interdixit, concubinas statim removeri jussit. Clericis in concubinatu viventibus exercitium Ordinum prohibuit, illis solum Ordinibus sacris fungi permittens, qui perfectam continentiam soleniter promittebant. 4. Uniformem cum Ecsia Rña liturgiam a pluribus seculis exactam per totam Ecsiam imposuit, oi adhibito conatu, ut Alphonso Castellæ et Santio† Arragoniæ regibus acceptationem liturgiæ Rñæ in locum Mozarabicorum rituum persuaderet. In Bohemia atque Moravia Slavonicam linguam a cultu divino abrogavit. – 5º Amicitia et favoribus Mathildis Tusciæ F Marchionissæ id impetravit, ut illa mortuo marito Ecsiæ Rñæ oia dominia sua jure hæreditario circa a. 1076 transcriberet. 6º Denique Gregorius VII. dominationem suam ultro extendere volens declaravit, Hispaniam, Hungariam et Saxoniam spectare ad jus S. Petri – dignitatem imperialem esse feudum Petri – Angliam, Franciam, oiaque regna sibi

F W r 409 Wandalowie i Swewy [illegible] – Wandalow wyparli Gothowie Aryani obrządek wschodni wprowadzili – ztąd gotycko-hiszpanska Isydor [illegible] poprawił – [illegible]
W 8 w. Maurowie opanowali Hiszpanią i ona tu Mozarabami zwanych mszał [illegible] liturgii Mozarabska
w Oreki Ab. Toletańskiego za Grzego. wprowa– At Rzymska – jo Ksiąg Ab. Toletan. Ximenes bronił jej i obr. Mora zaprowadził
zgromadzenie 13 osób odprawiać w osobnej kaplicy Corporis Xti –

Początek inwestytur;
Kiedy ludy barbarzyńskie Wandalów etc. w wieku IV, V, i VI podbili państwo Rzymskie, francuzkie, Angielskie etc. tedy wodz ich najwyższy nie mogąc inaczej nagrodzić męstwa swoych podwładnych dowódzców rozdzielał między nich podbite ziemie, sam zaś brał część największą i zwał się Suwerenem – ci zaś Wazallami – Mieli oni dostarczać wojska w potrzebie Suwerenowi – i Mieli prawo bicia monety, byli udzielnymi panami. skoro taki wazal wykroczył w czem, zgromadzali się drudzy wazalowie mu równi (pares, ztąd Izba Parów) i sądzili go pod przewodnictwem Suwerena. Biskupstwa i klasztory nie miały dóbr. Suwerenowie nadawali Bpom i Opatom dobra, ci zaś nim weszli w posiadanie tych dóbr musieli także składać przysięgę homagialną – a Suweren dawał mu pastorał i pierścień, które po śmierci Bpa wracały do dworu i szły w ręce następnego Bpa lub Opata. – Zaś przy przysiędze homagialnej inwestyowany swe ręce wkładał w ręce Suwerena.

VII.

Liturgie w 3. j. łacińskim greckim syro chaldaj–
Liturgie wschodnie –
Liturgia S. Jakoba dla Kła Jerozolim. używa do VIII –
Li. S. Cyrylla Jerozolim –
– S. Klemensa
– S Bazylego B. Cezarei
– S Jana Chryzost. w Konst.
Lit. Armiańska Armenia do dyś Pontu
Li. Syryjska i Malabarska
Aleksandry S. Marka Bp. Alexand.
Li. Etiopska i Abissyńska
Lit. u Żydów
Liturg Rzymska Leona Gelazyusza i Grzegorza W.
Li. Medyolańska S. Barnaby – S. Ambrozy ją poprawił – S. Karol W. ją usunął
Liturgia Moro Hiszpańska i Mozarabska – Tu 1º liturgia była Rzymska S. Izydor B. Sewilli przypisuje ją S. Piotrowi F

F Toskania Hetruria.
Dobra Matyldy dziedziczne i [illegible] feudalne. Ztąd powstały spory o których niżej. Do dóbr feudalnych należała Toskania i Mantua. Henryk V upomniał się o wszystkie dobra u Paschalisa II. i przyszedł r. 1116 do Włoch, dla odzyskania wszystkich.

Gregor. misit Rudolpho coronam cum inscriptione: Roma dedit Petro, Petrus diadema Rudolpho.

Gregorius quum daret absolutionem Henrico eodem tempore missæ sumpsit dimidiam hostiam in testimonium suæ innocentiæ, et alteram Impri voluit dare, qui non accepit.

Dit. Gallikanska. p. S. Hi[illegible] lateraego [illegible] Anglikanska — Mniszy pelagian spustos — kapi. z Galii [illegible] stai letare gallikanum S. Augusty sprowadził kap z Galii.

esse tributaria, seu ad tributum annuum præsertim S. Petri pendendum obligari. Causam tamen principalem discordiæ inter Ecclesiam et civitatem dedit Henricus IV Imp. et Germaniæ rex, qui omnes sanctiones Ecclesiæ contra simoniam in Germania grassantem spernebat, imo pedibus conculcabat. Cum enim Gregorius VII in Synodo Romana a. ~~1075~~ 1075 celebrata non solum plures Eppos propter simoniam delatos ab officio suspendisset, sed etiam principes a conferenda investitura prohibuisset, rex Henricus IV bello saxonico feliciter terminato, hanc Pontificis prohibitionem tam parvi faciebat, ut potius illorum Epporum, quos seditionis excitatæ prætextu inclusos tenebat, amotionem ab illo prætenderet. Verum Gregorius missa in Germaniam legatione Epporum illorum dimissionem et restitutionem in integrum petiit, et regem ad Concilium Romanum vocavit, ut criminum, quorum accusaretur, rationem redderet, nisi excommunicationis vinculo innodari vellet. His vehementer offensus Henricus a. 1076 Wormaciæ conventum indixit, in quo cum suis adhærentibus immaturo ac præcipiti consilio depositionis sententiam in Gregorium pronunciaret, temerario ausu adjicientes, Papam agere non posse, nec ulla solvendi ac ligandi potestate gaudere, vel aliquando gavisum esse, qui tot sceleribus et criminibus vitam commaculaverit. Imo Imperator dimissis petulantissimis litteris Clerum et populum Romanum adversus legitimum Pontificem excitare conatus, Papatu illum privari jussit. Sed non mutatus atrocitate nuntii altera die Clero et populo ad Concilium concurrente litteras publice perlegi jussit et omnibus, qui præsentes erant, Eppis acclamantibus Henricum regno Germaniæ et Italiæ privatum declaravit, subditos a juramento fidelitatis absolvit et in eum sententiam excommunicationis pronunciavit. Plures itaque Germaniæ principes facto hoc Gregorii animati, contra Henricum insurrexerunt; quare a. 1076 Principes Sueviæ et Saxoniæ, postquam illis multa regis atrociaque facta innotuissent, utpote quod florentissimas familias ad incitas redegerit, contra proprios subditos arma duxerit, munimenta fere insuperabilia posuerit ad eos totaliter opprimendos, cuncta denique in Germaniæ ruinam molitus fuerit, Henricum regno privare ~~et~~ alteri gubernacula deferre constituerunt. His ita durantibus Henricus legatos ad comitia misit, omnia meliora pollicitus, sed nullo cum successu, nam Principes Sueviæ et Saxoniæ ~~Pont.~~ in comitiis Augustanis a. 1077 celebrandis ~~rem~~ Pontifici rem totam examinandam et decidendam reliquerunt, Imperatoremque eo disposuerunt, ut fidem faceret, nihil ex Reipublicæ negotiis tractaturum, nullisque insignibus dignitatis suæ usurum tamdiu donec in Pontificis amicitiam rediret, et in Ecclesiæ gremium receptus esset, intereaque omnes Eppos et alios censura ecclesiastica notatos e consortio suo dimitteret vitamque privatam Spiræ ageret. In his arctis adjunctis constitutus Henricus Italiam facturum

se

Canusium i.e. Canossa in Toskania

se putans, si Pcis adventum in Germaniam prœveni-
ret, hiemis tempore pedestre per juga montium
glacie et nivibq obsita, cum uxore et filio in Sta-
liam iterum suscepit, veniam et absolutionem a Pce implo-
raturq. Canusium adveniens Henricq ubi in fortissi-
mo Mathildis comitissæ munimento Pcem habitare no-
verat, initio ad Pcem non admissq, sed eo relegatq, ut
in comitiis Augustanis compareret, donec precibq victq
Pz concessit, ut absolutionis impetrandæ causa semet sisteret.
Is ergo post jejunium trium dier poenitentiæ causa
observatum ad Pcem omisso foris comitatu, depositis
insignibq, nudis pedibq et detecto capite intravit pe-
titurq absolutionem, quam tandem sub his conditionibq
obtinuit, ut die et loco a Pce prædeterminato, ad Item
conventum compareret et ad accusationis puncta re-
sponderet, Pce ipso causam agnoscente; interea vero
temporis nullis regiæ dignitatis insignibq uteret, nul-
lam muneris sui partem administraret. Quodsi in
comitiis Augustanis suam a criminibq innocentiam
probaret, regnoq dignq judicaret, subjectq Pci Rno
semper et obediens maneat. — Vix Henricq rex
excommunicatione solutq a Gregorio VII Pce discesse-
rat, quum Lombardiæ præsules eq ac proceres ig-
naviam regi objicientes eumq indignum regno procla-
mantes, filium ejq Conradum licet minorennem ad-
huc regno præficere gestirent. Contremuit rex ob
mutatam rer faciem et promissa Pci Rno sancita
infringens perversos consiliarios revocavit, et contra
Gregorium VII velut omnium malor originem varias ca-
lumnias effundere cœpit. Pcipes Imperii videntes ma-
la non minui, verum indies augeri, Rnum Pcem ad
conventum invitarunt Henricum regno privaturi et
in ejq locum alium surrogaturi. Congregati præ-
finito tempore ad comitia Pcipes communibq votis Ru-
dolphum Sueviæ ducem regem nominarunt, adjecta
tamen conditione, ut Eppatq non amicitiæ causa et
multo minq soluto pretio conferret, verum cuivis
Ecsiæ canonicam superior electionem liberam ~~ca~~
relinqueret. Et quum Henricq a. 1080 per æmulum
suum devictq erat, Gregorq VII in concilio Rno eum
ad novas querimonias Pcipum Equitum Teutonicor
rursq excommunicavit et regia dignitate privavit,
Rudolphum vero velut legitimum Germaniæ regem
agnovit. Nova electione Henricq ita commotq, ut in
conciliabulis Ultrajectii (Utrecht) et Moguntiæ ~~[illegible]~~ convocatis, atro-
cissimas calumnias contra Rnum Pcem emitteret,
eundem Pcatu exuere sanciret, et paulo post in
conciliabulo Brixiensi Guibertum Archieppum Ra-
vennatensem, qui Clementis III nomen assumpse-
rit, Pcem coronari præceperit a. 1080. Imo Rudol-
pho infeliciter pugnante ad Elystram fluvium
et occumbente, Henricum jam nihil impediebat
quominq animi sui propositum humiliandi Pcem
in Italia executioni manciparet. Quare a. 1081
cum ingenti exercitu ad portas urbis Rnæ com-

parvit

Taki spustoszenie było tak wielkie, jakiego żadni barbarzyńcy nie uczynili; tak iż częśćmiasta około Bazyliki Watykańskiej dotąd do dawnego stanu nie powróciła.

Zamek S. Anioła, ~~który~~ był pierwiastkowie mauzoleum Adryana Papieża, z gdyż Grzegorza Wielk. panowała zaraza S. Michał ~~Anioł~~ Archanioł ukazał się na nim; odtąd mauzoleum to przybrało nazwisko zamku s. Anioła, który wiele ucierpiał podczas oblężenia Rzymu przez Henryka IV Cesarza.

paruit, eamq obsidione cinxit, sed Pcis et Mathildis comitissæ armis retrusq universam circumquaq provinciam depopulatq, P in Lombardiam rediit. Post biennium Henricq cum copiis denuo Romam cinxit, et parte urbis expugnata ac Basilica S. Petri in suam potestatem redacta pacem cum Pce conficere voluit, ast sine optato successu. Idcirco a. 1084 ultro pgressq veterem Romam cœpit et Guiberto Ravennatensi Basilicam resignavit. Sed Gregorig mente nec tunc mutatq in castellum S. Angeli se recepit, invicta animi constantia tunc quoq postulans, ut rex Deo, Ecclæ et Pci pro iniuriis satisfaceret. Postea Henricq per Antipapam Guibertum imperator redimitq, relicta suis obsidione castelli, ipse cum parte exercitq Roma discessit. Ubi hæc Robertq Guiscardq Normanor dux, qui Cstplim tunc obsidebat, comperisset, illico ad liberandum Pcem advolavit, eumq e castello s. Angeli liberatum Cassinum, (góra w Król. Neapolitańskiem) inde Salernum arcem munitam comitatq e, ubi a. 1085 vitam suam indefessam cum morte commutavit. Ultima ejq verba hæc fuerunt: „Dilexi justitiam et odi iniquitatem, propterea morior in exilio." In nrum Sctor relatq a Paulo V a. 1609.

§3. Crisis super facts Gregorii VII

Grzegorz nie myślał zakładać Monarchii uniwersalnej, w której by wszyscy Królowie i Cesarze byli wazalami Papieża, jak go niektórzy pomawiają;

Cesarze st. dopóki nie zostali ukoronowanymi przez Papieża używali tylko tytułu króla niemieckiego — a po koronacji dopiero zwać się mogli Cesarzami.

„Fetris passim coloribq describunt Pcem hunc auctores Acatholici imo catholicor quidam ipsum arrogantiæ, injustitiæ, moliminum monarchiæ et violatorem jurium majestaticor asperrime arguunt. Plerig tamen catholici et multi Protestantium leniorem sententiam de Gregorio VII ejqq consiliis ferunt. Sed ad recte judicanda ejq facta observanda : 1o Norinam, juxta quam actiones suas posuit, 2o ætate oculos tensindum semper ævum, quo vixerit neq illig indoles aut meritum ex nostri, sed illig, quo vitam traxit, sæculi genio dijudicandum esse. Ex his certe nullq negabit Gregorium Papam fuisse virum præclaro, forti, et constantissimo ingenio præditum, qui mundi delicias parvipendens, vitæ scopum, quem elegerat, impavide et zelosissime psequebat. Ac quamdiu in vita erat, a cœptis cessare, aut victas dare manq ignorabat. Insuper Gregorig VII sæculo illo vixit, quo Cni Occidentis tristissima sorte premebant, Ecclesia sub jugo diræ servitutis gemebat, et religio S. a ~~pluribq~~ multis ignorabat, et a pluribq autem contemnebat. Quod populq erat mor corruptissimor nullq sane mirabit, qui consideraverit pastores ipsos multum depravatos fuisse. Ad quæ puncta sæc. XI flagitia radicitq evellenda, lorica virtutis et constantiæ semet armavit Hildebrandq. His accedebat, quod sincera et constans sæculo illo viguerit persuasio, Pcem Rmum velut Dei in hisce terris Vicarium esse, oium negotior terrestrium judicem, ad quem spectare non solum vigilare, ut fideles animarum suar salutem operent, vera et sancta Xsti præcepta edocerant, verum etiam Pcipibq et Magistratibq

intendere

intendere ut officia et munera sua exacte impleant, repugnantibg et obstinatis pœnas ecsticas dictare et viam virtutis redire nolentes communione ecstica privare. Itaq Gregorig licet potestatis suæ limites in multis transgressg ē, cuncta tamen hæc egisse ~~[illegible]~~ optima fide, utpote principiis sæculi sui impulsum, à ple convictum facta sua Deo grata et accepta ēsse ōia personæ et temporis adjuncta manifestant.

§ 4. Lites de investituris continuatæ sub Gregorii VII successoribg.

Post Gregorii VII mortem nihilo pacatiora tempora successerunt; Germaniam Henricg IV bellis cum principibg implicitg turbabat. Victor III legitimg Px decreta Gregorii VII contra investituras renovavit. Urbang II (a. 1088) cunctas ordinationes simoniacas Gaiberti Antipapæ (Clementis III) proscripsit et principes a conferendis investituris exclusit. Paschalis II (a. 1099) Henricum IV Imp. ob investituras iteratis vicibg anathemate percussit, rursg eadem ex causa sacris interdixit, ejg cadaver exhumari post mortem et sepultura ecstica privari jussit. Henricg V Henrici IV filig magno cum exercitu in Italiam irruens, præter jus investiturar a Paschali II damnatar etiam illud potentissime ursit, ut Px eum in Imperatorem coronaret et Germanor jura in Italia restauraret. Regis adventum inaudiens Px n parum territg deputavit viros rer gerendar dexteritate conspicuos, qui cum illig oratoribg pacem inirent, hac sub conditione, ut investitutis valediceret Henricg, Eppi vero et Abbates cuncta bona, feuda, et dominia in Imperio obtenta restituerent. His auditis rex pacem facile annuit, quum perspiceret se aut notabilem bonor et proventuum summam lucraturum, si consensum darent, aut investiturā jura sibi relinquenda, si consensum negarent Eppi Germaniæ. Quum tamen pacto huic cum indignatione se opposuerint Germaniæ præsules Itis bonis et proventibg carere nolentes, etiam Paschalis II ab eodem pacto destitit. Quibg adeo efferuit Henricg V, ut Pcem militari custodiæ traderet, multosq ex honoratioribg et populo, quos in via deprehenderat aut ipsi obviam iverant spoliari et cædi jussit. Verum et Rmi vicem pro vice reddentes summo cum impetu in militiam Germanicam irruunt et quoscumq in urbe reperiunt dirum in modum trucidant, Henrico ipso in fugam conjecto et vulnerato.

Victor III a. 1086

Publica hæc calamitas tandem Papam ad subscribendum Henrici votis disposuit ita nempe, ut jus investiturar per virgam et annulum Henrico concederet. Pactum hoc deinde solemniter SSmo Sacramento Hostiæ interutrumq divisæ confirmatum ē ita, ut is qui primg datam fidem frangeret, simili ratione dividatur a regno Dei.F Fœdere hoc pax inter Ecsiam et Imperatorem reducta, et Imperator in possessorio investiturar quietg esse videbat, quum lat-

F [illegible] Wtedy g Henryk się ukoronował [illegible] Paschalis II r. 1111. 13 Kwietnia.

Cardinales

Cardinales et Eppi plures semet a Pce separantes, ejus factum reprobare non dubitarent, dicentes, factus hoc canonibus et decretis Patrum repugnare, et Pcem plane in hæresim, quam Henricianam nominabant ~~inci-~~ ~~disse~~ prolapsum esse. Videns Papa nobilissimam Ecclesiæ partem sibi refragari, Concilium a. 1112 in Lateranum convocavit, ac coram totius Concilii Patribus se ut reum accusavit, ac deposita ex capite mitra, seque Pcatu indignum confessus, Concilio jus concessit facta tam odiosa dissentiendi et rescindendi. Quare Concilium re mature examinata communibus suffragiis decidit, privilegium investituræ non existere, nec dici debere, ideoque illud proscripsit et invalidum pronunciavit, quam sententiam confirmavit et renovavit alterum Conc. Lateranense a. 1116, adjuncta Imperatoris excommunicatione.F Post diversa tamen utriusque partis tentamina et asperrimas disceptationes sub Calixto II. (a. 1119) pax instaurata est in comitiis a. 1122 Wormatiæ celebratis. Henricus quippe a suis relictus paternarum adversitatum exemplum metuens, liberam in omnibus Ecclesiis liberationem et consecrationem Deo, ejusque Aplis Petro et Paulo concessit, investituræ per baculum et annulum renuntians, nihilque aliud sibi reservans, quam ut prælatus consecratus intra 6 menses regalia per sceptrum a rege acciperet, et electiones Eppor et Abbatum Germaniæ in præsentia regis, aut ejus commissarii absque simonia, aut aliqua violentia instituerentur. Pro casu autem eo, quo inter eligentes dissidia orirentur, rex cum influxu et opera Metropolitani ac Provincialium Eppor dubiam electionem decerneret. Et porro bona Ecclesiar, cæterorumque omnium, qui pro Ecclesia operam præstiterint, semet redditurum promisit, patrocinium quoque et adjutorium Romanæ Ecclesiæ pollicitus.

F Tym czasem Rzymianie zbuntowali się przeciw Pap. iż ten nie chciał potwierdzić prefekta, jako bardzo młodego. Papież wyjechał z Rzymu. Henryk Cesarz poparł bunt i przyszedł z wojskiem, niby po koronę Cesarską, jakoby pierwsza koronacya była nieważna. Ta Maurycy Bourdin Bp Bragi (w Hiszpanii) samowolnie ukoronował, ~~xxxx~~ za co (gdy umarł Paschalis 18 lub 21 Stycznia 1118 r. a na jego miejsce obrany został Gelazy II ~~xxx~~ ~~xxxxxxx~~) Cesarz uczynił go papieżem (Grzegorz VIII), lecz nikt prócz Gibelinów nie złączył się z nim. Po śmierci Gelazego został obrany Kalixt II r. 1119 (w Kluni) Henryk ten we Francyi. Zkąd wróciwszy do Rzymu (1121) Bourdin ~~xx~~ musiał się schronić do Sutri, lecz Papież wysłał wojsko dla zdobycia tego miasta. Mieszkańcy Sutri wydali ~~xx~~ Antypapieża, żołnierze wsadzili go na wielbłąda twarzą do ogona, i okryli pokrwawioną skórą owczą przywiedli do Rzymu, gdzie lud byłby go zabił, gdyby nie został przez Kaliksta obroniony – wysłany został potem przez tegoż do Cava a wreszcie w więzieniu Fumon blisko Alatri umarł. Pod Honoryuszem III następcą Kaliksta

syn Karola W. Ludwik Łagodny miał 3ch synów, między których podzielone zostało cesarstwo zachodnie na Francyę, Niemcy i Włochy potomne.

§. 5. Lis Friderici I Barbarossæ cum Pcibus sæc. XII

Imperatores fere omnes inde a dimidio sæc. XII totam curam suam et conatus eo dirigebant, ut potestatem Pcis Rni ad summum fastigium jam elevatam angustioribus limitibus circumscriberent, verum sollicitudo eor propter maximam temporis hujus erga Sedem Rnam venerationem plerumque optato effectu caruit. Inter illos maxime memorabilis est Fridericus I Barbarossa dictus, vir litterar egregie peritus, fortis et resolutus, sed ad superbiam et vindictam nimium pronus, qui omni virium adstrictione et constantia eo solum tendebat, ut imperatoriam auctoritatem in Germania et Italia confirmaret ac securam redderet. Post varias tergiversationes cum Hadriano IV Pce (a. 1153) et cum urbibus Italiæ Septentrionalis Fridericus a. 1158 Mediolanum obsedit, illudque deditione cepit. Postea convocatis comitiis per 4 jurisconsultos Scholæ Bononiensis accersivit, ut cum præfectis urbium longobardicar majestatica Imperatoris jura examinarent, chciał zniesić i w tymto celu wezwał prawników

W r. 1148 Władysław II syn Bolesł. Krzywoust wypędzony od młodszych braci udał się z prośbą o pomoc do Fryderyka I Cesarza aby go do dzielnic swoich przywrócił. – Jakoż udał się Fryd. przez Szlązk do Polski lecz będąc niespokojony pokątnemi utarczkami i przymuszony też przez obelże od Polaków swych xiążęcym, jak Bytom i Głogów, a nadto i sprawami włoskiemi powrócił nic nie wskórawszy.

Ostatni (Kr.) król Włoch był Dezyderyusz zwyciężony przez Ottona

Miały one wielkie przywileje nabyte w czasie wojny cesarzów z Papieżami i podczas krucyat, które to przywileje chciał Fryderyk Bolońskich

ac

16

ac per eos hanc juris publici regulam publicari fecit: Imperatorem esse orbis dnum." Tenore hujus regulæ quum leges ~~illa~~ satis asperas dictavet, jura Ecipum ampliaret nova cum Hadriano lite implicitus, quam tamen ante mortem Pcis a. 1159 decumbentis adhuc composuit. Verum nec ista pax durabilis erat, nam obeunte Hadriano quum alii cardinales elegerunt Alexandrum III alii vero Victorem IV Imperator in dubiam utriusque electionem inquisiturus a. 1160 utrumque electum ad conventum 50 Eppor Papiæ indictum vocavit. Victor Papa venit, non tamen Alexander; Eppi in conventu præsentes studio Imperatori complacendi Victorem fere communi consensu confirmarunt, Alexandro, ejusque fautoribus rescissis. Reges: Galliæ, Angliæ et Siciliæ, Patriarcha Ierosolymitanus et Manuel Græcorum Imperator conventui Papiensi parum deferentes ꝑ partibus steterunt Alexandri, qui juri suo insistens Imperatorem Fridericum iterato monitum communione Ecsiæ privavit, et majoris securitatis causa in Galliam velut asylum a. 1161 migravit. Hinc schisma factum, quum Victori a. 1164 decedenti Paschalis III suffectus, ejusque intrusio per Fridericum Imperatorem et 40 Eppos ratihabita sit. At vires Friderici in Italia diminuebant, eo quod plurimæ civitates Longobardiæ societatem junxerant, et Alexander III Pæ a. 1165 Romam rediens cum Vilhelmo II Siciliæ Rege fœdus inierat. Quare a. 1166 Fridericus cum ingenti exercitu Italiam ingressus urbem Rmam cinxit, eaque occupata Paschalem III sedi Rnæ præfecit. Verum qui pavorem ignem et squalorem quaquaversus sparserat, exercitu lue pestifera toto fere amisso vix salvus in patriam evasit. Tantæ calamitatis auctorem et ipsius adhærentes Alexander III sacris interdixit, eumque regno et imperio privavit. Fatis functo a. 1170 Paschali III factio Friderici tertium Antipapam, nempe Calixtum III substituit, sicque schisma continuatum. Sed Fridericus secundæ expeditioni in Italiam denuo accingens, amissis 25 millibus copiarum, in fugam actus Papiæ se salvavit, rebusque suis misere collapsis, sub famuli vestitu noctu abiens vix salvus Germaniam attigit. Tantis itaque adversitatibus mitigatus, populis ex ea parte contra illum tumultuantibus ad pacem et obedientiam Alexandri redivit. ——

Dalszy ciąg w zeszycie II

Reconciliatio inter eos

Fryderyk les. Starał się we wszystkiem naśladować Karola W., ~~który za~~ który został kanonizowany za jego staraniem przez Antypap. Paschalisa III. ~~czego~~ następni Papieże się znieśli - i Kościół Akwizgrański ~~obchodzi dzis~~ to ~~Karola W.~~ gdzie się znajdują jego relikwije - obchodzi święto Karola W.

Dicunt nulli: Alexandrum III ~~dum~~ eo tempore, dum Impor voluit osculare ejus pedes, collum illius pedibus calcasse dicendo: „super aspidem et basiliscum etc. Impr̄em vero indignatum respondisse: „non tibi sed Petro" - Pontificem vero ~~dixisse: et~~ iterum calcato ejus collo dixisse: „et mihi et Petro."

Alexander potwierdził pierwszy Synod Łęczycki który odbył się za Kazimierza Sprawiedliwego przyczem zatwierdził wyłączenie od tronu Polskiego linii starszej Piastów, a panowanie młodszej.

~~Fryderyka ... ~~

Paschalis III antipapa ~~konsekrował~~ canonizował Karola W^go

Alexander pierwszy 1179 Synod Łęczycki za Kazimierza Sprawiedliwego potwierdził który dużo uczynił dla ładu - zawyrokował aby familia Władysława której głową był Kazimierz ...

v denique accusativo pronominis neutri generis denotatur si rem in universum adumbramus.
Quantum interdit exspressis notis ponendum v adverbium v neutr. generis adject. vero v genitivo pretii eg. bardzo mi zależy multum v magnopere, v magni id interest, leges observari v ut leges observent v utrum leges observent necne?
Genitivus partitivus significat totum ex quo pars aliqua sumitur. Dividitur in g. quantitatis qui pol. item gen. reddit et gen. partitivum arctiore hujus vocis signif. qui po lonice plerumque praepositionis z ope reddit.
Gen. quantitatis adhibet.
a) ad vocabula quae mensuram significant eg. modius tritici
b) " adjva et pnna neutr. generis significatione substantivorum induta: multum plus plurimum tantum quantum aliquantum dimidium, hoc, id, illud, quid quod
c) ad adverbia quantitatis: satis abunde affatim parum (za mało)
d) ad adverbia denique pridie, postridie ponit gen. pa... ejus diei. Alia vero substva in accus. ponunt veluti pridie nundinas. Eo
Huc referri pos. genitivi loci locorum terrarum gentium: ubique, ubi unde etc. pleonastice adjungi solitos.
Eosdem genitivos adverbiis temporis adjungere scriptorum pejoris notae — Nota. Adjva 3 declinationis in genit. quantit. poni nequeunt generis enim esse oblite rarent itaque cum voce ad quam spectant eas congruere oportet eg. quid nobile v nobilis
Gen. partit. arctiore hujus vocis signif. ponit:
a) ad pnna hic ille quis aliquis solus nullus alter uter neuter quotquisque
b) ad quaedam adjva: pauci plerique Tivelli:
c) ad comparativos et superlativos
d) ad nralia ordinalia et cardinalia
si nostra interest certum quendam numerum tanquam partem aliquam majoris exprimere, aliter nralia cardinalia pro adjvis habenda excepto nrali mille plurali uno positum, eg. Sertinius sapientum octavus. Consul amisit duentos suorum
N. Uterque substvo ad quod spectat casu et gre accommodet oportet eg. uterque dux — sed uterque nostrum.
N. Loco g. partitivi ponunt interdum praepositiones e ex, de, inter, praecipue ad voces unus et solus.
Objecta eg. unus sapientum
Substvi objinum esse pote:
a) gen. possessoris objivus quo significat res actioni substvi ad quem spectat subjecta eg. injuria populi Romani, krzywda wyrządzona ludowi Rzymskiemu.

eg. środek miasta media urbs Koniec księgi liber extremus – l. primus początek

Genitivus auctoris significat effectorem rei quam adjectum substantivum designat eg. liber Ciceronis i. e. quem Cicero scripsit.

Genitivus possessoris a genitivo auctoris pendens esse potest subjectivus et objectivus. Subjectivus ortus e ex subjecto, objectivus ex objecto verbi in quod adjectum ei substantivum redigi potest eg. laus praeceptoris si haec genitivus ortus e ex enunciatione praeceptor laudat e subjectivus, si ortus e ex enunc. praeceptorem laudamus e objectivus. Genit. objectivi polonice ope praepositionis eg. desiderium Patris, tęsknota do Ojca.

Nota. Ad nna fluminum montium etc. terrae nomen ubi illa flumina etc. inveniuntur in adjva ut polonici sermonis mos fert sed genit. posses. exprimendum. eg. Góry hiszpańskie montes Iberiae – flumina Italiae

Idem dicendum de substris rex et respublica quibus latini addere solent genitivus populi eg. Rplica Atheniensium.

Pronomen personale in genit. possessivo ponendum in pronomen possessivum mutari oportet eg. non liber mei sed liber meus. Quapropter ad ablativos causa et gratia qui una cum ablat. ergo et accus. instar genitivum requirunt pronomen person. in posses. mutatum cum iis congruat e necesse. mea causa

De genitivis nostri vestri et nostrum vestrum id tenendum. Illis prioribus formis significationem genit. objectivi his posterioribus signif. de partitivi

Genitivus possessoris verbo esse junctus si spectat ad infinit. subjecti vices tenentem polonice vario modo exprimitur veluti jestto cecha, wygrzeczności, udziałem etc. eg. stultitiae e falsa pro veris habere

Ad verba interest et refert (= in re est ex re fert) i.e. in re est, re mea fert) is cujus interest genitivo possessoris ad ablativum re in utroque verbo latentem referendo exprimitur.

Sin persona cujus interest pronomine personali designatur pronomen hoc in possessivum mutatum ablativo re accommodari oportet.

Res quae cordi e, vulgo tota enunciatione exprimitur quae induit formam v. accus. cum infini. v quaestionis indirectae – v. conjunctione ut finali annectitur

Construct. io verbi sequitur

wynika, poncadunt ac cos. cum inf. e part. ut

In quo tum quaeri dix: w tej materyi jakiem powiedziałt zachodzi pytanie.

si.

vereor ut par sis bojęsię, abyś nie podołał

si cupimus sed sollizi sumus ne

vincebat uro hostis nisi subsidiariis universeque copiis advenissent.

inservire honoribus ubiegać się za zaszczytami.

17

In altero dimidio Manasses civ. Tirtsa – Endor. ubi pythonissa consulta a Saulo.
Zabulon – civ. Nazareth – Cana – Capharnaum ad Nephthali pertinet
Aszer
Nephthali – Leszem – Corozain –
Phœnicia, Ptolemais, Tyry et Sidon – ~~Hde~~
divisio post captivitatem Dan Benjamin Simeon
Galilea – Cesarea Palestinæ in tribu Ephraim. przyny portu części Palestyny.

s Hebrajczykach –

Historya Powszechna d. 7 8bris 1859 r.

~~Q. 1. An Deg necessario legem moralem hnibg instituerit?~~ N° 9 21. 22.
2. ~~Quomodo necessaria legis existentia~~ ex sola hnis natura evincit? 23. 25.
3. 24. 26

(4) Gram. latina

die 7 8bris a. 1859 Caput II de enunciatione ope attributor et objector

Simplex enunc. de qua praeced. cap. egimq amplificat. ope attr. et obj. – Attributa apellanq vocabula, qualitates v. rationes actionis, rei v. aliq qualitatis denotantia. Objecta vero diciunq una verba, quae ex alio vocabulo pendent. Quum tp enunciationis partes ad hs. 3 vocabulor gra. substant. adject. et verbum vocari possint, singular har partium attra et obja videamq. – 1. Substum.

A) Attributa.

a) Apositio. b) Adjectivum. c) Genitivq –
aa) Gen. Auctoris. bb) possessoris. cc) partitivq dd) qualitatis.
d) Ablativq qualitatis.

B. Objecta.

Genitivq, Dativq, Accusativq.

Apositio – Substvum, quod efficit attributum alterq Subst. vocatq apositio. Varig rex Tercad. Substiva mobilia vinmere appositionis fungentia in solum casu sed etiam gre cum primario substvo congruunt eg Virtq effectrix beatitudinis. altera substva casu Ntum cum primario substvo congruunt eg. Tuliola delicie nostrae.

Praedicatum primario substvo in apositioni accomodat, exceptis nnibg oppidor quae s pluralia Ntum, ad quae praedicatum vulgo cum nomine apellativo congruit eg Tuliola delicie nostrae Ann munusculum flagitat Volsinis oppidum Tuscor concrematum est Adjvum. De adjvo attributi officium explente idem dicendum quod de praedic. nominisq. Hic loci id Ntum teneamq memoria, Polonor vocabula srodek konisc szczyt spód, etc. juncta genit. latine adjvor opere reddi solete

v. utimur locutionibus: n. e. minime vero.
Vaste in spcibus ~~enunciat~~ interrogat. tum etiam adhibetur quum progressum enunciatum per priore composita interrogationis membro haberi potest v. etiam quum prius mem. facile mente supplet. Praecipue in interrog. vehementiorem animi affectum significantibus eg. quid facere debemus an imitari agros qui plus efferunt, quam acceperunt? quid facere debemus idem fere e atque numquid aliud facere debemus? An Opimius potuit Gracchum reipublice statum mediocriter labefactantem occidere, nos Catilinam vivum esse patiemur?
Si posterius membr. enunciationis compositae suo verbo caret, particula annon.
b) Quaerit, num id de quo interrogat fieri possit v. f. potuerit. Ejusmodi interrogationes efferunt conjunct. potentiali. eg. Quis ausit Pindarum imitari — potuerat impune negare Sextius, quis enim redargueret. Ktoż śmiem mógł karnut odeprzec.
c) Quaerit, quid praesente rerum statu sit faciendum, v. quid praeterita rerum conditione faciendum fuerit — his ponit conjunct. deliberativus. Quo me vertam. pol. Dokąd się mam zwrócić. Quonam opere vertamam miałem zwróciemy.
d) denique imperf. et plusq. perf. conditionali exprimunt, quibus aliquid significare volumus significare esse in posse v. esse potuisse. eg. unde sine humi opera habere possemus ducta aquarum

Archaeologia biblica d. 17 8bris a. 1859

Trans Jordanem — Ruben — Gad et dimidium Manasses. Ruben civ. Hesebon et Macherus dara vinculis Joannis Baptistae — in Gad flum. Jabok — civ. Mechanaim i. e. castra, ubi Jacobus cum Esavo convenerunt. in dimidio Manasses. civ. Jabes Gilead, quam Saul liberavit a jugo Amonitar — Bela, ubi ad monitum Xrist recceperunt se deo Xnizi Hierosolymor tempore ultimo obsidionis — Gamala celebris nativitate Judae Gaulonitis Jordanem tribus Juda in meridie Palaestinae Engaddi — ob balsamum — Bethleem — Thecua — Hebron hebr. Kyriad-Arba — i. e. urbs 4 virorum. o tr. Simeon civ. Gerar — sedes Abimelechi a Dan usque et Bersabe Bersabe i. e. tota gens — quia Dan antiq. Lesem sita e

Dan — civ. Ir-semes i. e. civitas solis. ejus incolae ob aspectum in arcam occisi 5.
Benjamin — Jerusalem — Jericho — Galgala (Gilgal)
Ephraim. Sichem, capitalis Samariae penes montes Garizim et Hebal — Sichem a hebr. Mamorta a Samar. a Graecis et Rom. e Neapolis.
Samaria a Herode dicta Sebaste — Bethel v. Bethaven domus iniquitatis — Silo

Gramatica latina d. 6. 8bris 1859 a.

Enunciata imperativa quibus dicentis jussa exprimuntur. hic duat imperativus, qui 2ae est: jussa, quae nullo respectu ad aliam actionem habito edunt, exprimimus imperativo indicat. (scribe scribite). jussa vero alicujusdam actionis respectu aliquo ~~habito~~ edita et hac actione absoluta dein exsequenda efferunt imperativo futuri (scribito, scribito, scribitote, scribunto) eg. nunc audite quod quum dixero si placuerit facitote. ~~sint factum~~

Audite significat jussum statim exsequendum facitote vero jussum dicendi actione absoluta demum peragendum. Negatio imperat. peculiaris est ne. caeterum apud classicos scriptores imper. junctus negationi ne segtem in modum circumscribitur. eg. loco ne fac dici potest noli facere, ne facias, cave facias, cave ne facias.

Ex significatione utriusque imper. sequitur posterius ejus genus potissimum in legibus et quibus vitae praeceptis adhiberi solitum.

§ 8. Jam enunciatorum classem efficiunt interrogationes quae 4 generis esse possunt:

a.) Quaerit, numquid reipsa sit, fuerit, futurumve sit. Hic duat indicativus, ejusmodi interrogationes uno membro vel pluribus mem. constare possunt. Interrog. 1 mem. constantes introducunt pronominibus et adverbiis interrogativis et sequentibus particulis num, si expectatur responsum negans

nonne si dtto — dtto affirmans.

ne — quum non liquet qualis resp. sit futura

Interrogationes 2bus mem. constantes introducunt hic particulis:

1mum membrum	posterius membrum
utrum num ne	an an v ne

eg. utrum unus mundus est an plures?
num dtto dtto dtto dtto dtto
unusne dtto dtto dtto dtto

unus mundus est pluresne v an plures

Interrog. tribus v pluribus mem. constantes inde a 2do mem. exorsus particula an annectas

eg. Romam venio, an hic maneo, an Arpinum fugio?

Respondentes affirmative v repetimus verbum de quo agit v utimur locutionibus. ita est — ita — sane — vero. eg. fuisti apud me heri? fui. v sane etc.

Respon. Negantes item repetimus verbum de quo agit adjecta neg. non

obliti n. fuerunt, quia simul habitabant juxta leges Deuteronomii regebant et habebant sacerdotes, qui eis sacrum codicem explicarent tamen plura vocabula et peculiares phrases lin. chaldaicæ inseruerunt lin. hebraicæ. Soluta captivitate qui redierunt in Assyriam crearunt dialectum Syriacam et qui Jerusalem, Jerosolymitanam. Doctiores interpretantes sacrum codicem defectum verbor. hebraicor. supplebant verbis chaldaicis, persicis, latinis, et græcis, et crearunt linguam thalmudicam, quæ ætate Xti satis fuit jam exculta. Progressu temporis post additionem vocabulor. adhuc exalii linguis orta ē lingua rabbinica. Lin. hebr. ideo ē difficilis intellectu, quia desiderant ex illis temporibq quibq fuit lingua vulgaris, ac lingua populi, gramaticæ ac dictionaria significationes verbor. explicantia. Ut faciliq sacer codex intelligeretr post sæc. XVI plures viri dederunt operam addiscendis linguis: arabicæ, samaritanæ, æthiopicæ, chaldaicæ et syriacæ. Protestantes, qui ss. biblia p. unico fundamento veritatum revelatar. posuerunt, contendunt, notitiam linguæ hebraicæ omnino esse necessariam ad intelligendam recte scripturam et quicunq eam ignorat nec populum veritates religionis edocere mores ejq informare, nec adversarios religionis revelatæ sufficienter refutare potē. Ex catholicis multi asseruerunt, notitiam linguæ hebraicæ nec esse necessariam nec utilem. et quicunq ei addiscendæ operam impendit, ille frustra tempq terit. Utriq justos limites ō transgressi. Veritas in medio ē. Notitia linguæ hebr. ad intelligendam sacram scripturam omnino et absolute n. ē necessaria, tamen valde ē utilis, et quidem 1º Quilibet lingua habet sibi proprias venustates ac elegantias, plures idiotismos ac peculiares phrases, quæ in alias linguas transferri n. poss. Hoc confessq ē Scriptor inspiratq libri Ecclicq: Deficiunt verba hebraica. quado ō translata ad alteram linguam. Inter eos convenit, qui legit Virgilium ac Homerum in translationibq n. cognoscit eor. pulchritudines. Nos possumq addere: qui leget nostrum Skarga in lingua latina etiam n. cognoscet ejq pulchritudines.

D. 13 8bris. 1859 2º Sed potissimum necessaria ē notitia linguæ hebraicæ et græcæ ad intelligenda loca obscura versionum. Interpres enim n. gaudet privilegio infallibilitatis sicut scriptor inspiratus

et originalis

aliam formam habent uti η, δ, φ, ψ, χ, ω
reliquæ ζ habent aliquam similitudinem
cum latinis.

Per deos w imieniu bogow — mandare litteris napisać — Cicerona ks. 2 roz. 2.
expetere, żądać bardzo czego, pragnąć, chcieć, szukać etc., diligenter jasnie.
studium staranie, pilność, chęć, gorliwość, żądza. in plur. versari przykładać się do...
Oblectatio v oblectamentum zabawa, uciecha — rozkosz. cratipo auctore pod przewodnic.
anquiro, dowiadywać się, badać śledzić. — animi rozrywka — przyjemność umysłowa
ducere rationem alicujus rei mieć wzgląd na co. — ars i.e. disciplina
arrogantia — pycha, duma zuchwałość. — arrogantia affirmandi zuchwałość w twierdzeniu
Dissidet temeritas a sapientia płochość nie zgadza się z mądrością
quibus eæ res continentur, na których te rzeczy polegają; sententia, pogląd na rzeczy.
~~norreg. studii~~ constantia zgodność moralna z samym sobą. sufferre uznać zniéść
occurrit nobis zarzucają nam konsekwentność moralności. elucere loco eluceri

---

Quidquid sit de illa sententia, quæ ait homines potuisse invenire linguam articulatam certissimum est primam linguam a Deo fuisse primo homini datam. Et probabilior est sententia illam fuisse hodiernam hebraicam. Sic consent. Rabbini, SS. PP. præcætim S. Hieronymus et Augustinus et plurimi interpretes S. Scrip. Aliter sentiebat Huetius Epps. Abricensis, Protestans Grotius et nulli recentiores. Communior opinio confirmat. 1º quia Moses describens tempora ante-diluviana, nomina propria offert hebraica, uti Adam (ruber), Heva (ab haja vita), Kain (a kana possedit), Phaleg (a phalag divisit), Heber (ab abar transivit). — 2º quia congruentissimum erat ut conservaret illa lingua qua homines veritates religionis edocti fuerunt in qua primas laudes Deo exhibuerunt. — 3º quia in l. hebr. fere nulla vocabula aliar. linguar. reperiunt. et nulla est alia lingua, quæ non habet aliqua hebraica vocabula. 4º quia illa lin. est spessissima, habet solummodo 2 tempora præteritum nimirum et futurum. — Non fuit illa lin. universalis totius Asiæ, tamen loquebantur eam populi a monte Tauro usque ad mare Rubrum, sinum Persicum et Chaldæam. Proinde incolæ Syriæ, Assyriæ, Chaldææ, Mesopotamiæ, Arabiæ, Aethyopiæ, fuit illa lingua recepta ab Abrahamo et facta est lin. populi electi. In florentissimo statu fuit tempore Mosis, uti apparet ex Pentateucho et præsertim ex cantico quod in lib. Deuteron. reperit. — Sub judicibus et regibus adhuc florebat ut apparet ex Psalmis Davidis, ex cantico Deboræ. Aetas hæc potest considerari tanquam argentea linguæ hebraicæ. Sub finem utriusque regni, nimirum Israelitici et Judaici [illegible] relationes cum variis nationibus cæpit corrumpi. Tempore captivitatis Babylonicæ durantis per 70 annos licet ejus

Język hebrajski
6 Października
1859 r. —

Quoad 1 ordinem eg. ἕβδομος, ὄγδοος, septimus et 8us. δ ē media, proinde et praecedens β et γ debent esse mediae etiamsi in pronunciatione fere audit π et κ. — 2i ordinis ἑπτά 7. ὀκτώ 8. secunda τ ē tenuis, proinde ante eam non potē scribi β aut γ quod ē mediae sed π et κ. 3ii ordinis eg. φθόνος invidia — ἐκτός odium. In oibq his exemplis utraq consonans pertinet ad 2am syllabam, proinde dividi debet ἕ-βδομος — ὄ-γδοος ἑ-πτά — ὀ-κτώ etiam in compositis sic separandum eg. ἄφθονος expers invidiae — liquida μ potē praecedere mutas 1i ordinis sed muta eam nunquam eg. ὄμβρος imber, ἀμβλ vinea, ἀμφω ambo. — Liquida ν antecedit mutas 3ii ordinis sed nunquam muta eam uti ἀνδρεία fortitudo — ἄνθος flos ἄνθρων anthrum speculum. De pronunciatione consonantium.

Consonantes paucis exceptis fere ita pronunciantur uti scribuntur. Multi tamen volunt ut ν pronuncietur ut w sed vulgo pronunciatur ut b. δ ut pronunciatur ut d sed blesiq. — Vocalem longam η hodie pronunciant graeci ut i videtur tamen olim pronunciatam fuisse ut e nam in lingua Latina pronunciabatur ut e. ο et ω eo tum differunt in pronunciatione quod IIum pronunciatur parum personantiq et plenq. γ ante palatinas pronunciatur ut n et quidem 1o ante γ scribitur ἄγγελος angelq — ἀγγέλω annuncio, ἐγγίους prope, ἄγγος vas. id pronunciatur angelos, angello, engius angos. 2o ante κ vg σύγκρισις comparatio. ἀγκος vallis ἀγκον cubitum et pronunciatur sincrisis, ankos ankon. 3o ante χ. ἔγχος hasta — enchos au ἄγχω strangulo suffoco pr. ancho. — 4o ante ξ. eg. λύγξ singultq pr. linx.

σ et τ a pronunciatione latina in eo discedunt quod σ etiam inter vocale pronunciatur non ut z sed ut s. et τι non ut ci sed ut ti, v αἰτία causa et non aicia. — Quando vocabula graeca migrabant in latina, tunc dipht. αι transibat in ae eg. αἰνείας lat. Aeneas Μαίανδρος lat. Maeander — οι transibat in oe vg Φοῖβος, l. Phoebq — Οἴτη l. Oetha. — ει transibat in i v.g. Πεισίστρατος l. Pisistratq. Ἄρειος lat. Ariq. προφητεία lat. prophetia. Βασίλειος. Dipht. ευ aliqdo conservabat i. e. pronunciabatur ut eu — vg Εὐριπίδης aliqdo ω migrabat in v uti Εὐαγγέλιον. Quoad formam consonantium 10 sunt quae a latina forma non discedunt nimirum α. β. ε, ι, ξ, μ, ν, τ, et ο. — sed omo aliam

Præs. et perf. ponit. si de præsenti rei statu agit. imperf. si de præterito tempore. eg. ne æquaveritis Alexandro Phillippum Pyrrho certe æquabitis zgoda na to że nie porównacie ale muzicie porównać – Dares hanc veniam Marco Crasso...... in foro saltaret.

b) enunciata quibus optata dicentis exprimuntur, iam optativo particulis utinam, o si, juncto, ea legi lege reddenda: Optata quæ fieri posse existimant, præsenti v. perf. efferimus de quibus jam actum esse significare volumus optata vera in præt. tempus quodammodo rejicimus et ita quidem, ut quæ nunc maxime ad exitum perduci nequeant, imperf. quæ olim ad effectum perduci non potuisse putantur, plusquamperfecto exprimantur eg. O si præteritos referat mihi Jupiter annos – Vellem haec ne vere scriberem – ale jest prawda –

c) Enunciata conditionalia quæ exprimuntur imp. et plusq. conjunctivi conditionalis inter quæ tempora eadem ratio intercedit atque inter plusq. et perf. optativi. i.e. conditio quæ nunc maxime fieri non posse ponitur imperfecto conditio quæ olim fieri non potuisse ponitur perfecto.

Neque vero fructum ex bestiis sine hominum opera ferre possemus ex navigatio neque valetudinis curatio sine ulla hominum opera esse potuisset.

3. Enunciata quibus aliquid de opinione dicentis fieri debere v. fieri debuisse significatur conjunctivo hortativo exprimenda. De præs. temporis puncto agentes præs. v. perf. adhibeamus oportet. quæ tempora sæpissime vices imperat. sustinent. eg. scribas idem fere est sed lenius atque scribe. perf. plerumque prægressa negatione ponitur eg. tu ne quid dixeris, ne effeceris in vita (invita) Minerva, aie ... ... imperfectum adhibetur, si de rebus præteritis agitur.

Pater Clinii fortasse iniquior erat paterat ... ... quem enim ferret, si patrem ferre non posset.

Gramatica Græca d. 5 8bris 1859 r.

Secunda est φ habet in se 1° βσ eg. Αραψ, -βος 2° πσ eg. οψ facies – οπος – γυψ vultur γυπος 3° φσ eg. κατηλιψ – φος. Tertia est ξ, olim pronunciabatur ut σδ, aut δσ eg. ονομαζω nomino συριζω sibilo μελιζω modulor cano φορυζω murmuro olim enunciabant ονομασδω συρισδω et δσω

5° in affines quæ secum sæpe transmutantur et sunt 3 ordinis – 1° ordinis β.π.φ. 2° ordinis γ.κ.χ. 3° ordinis δ.τ.θ. Lingua græca postulat ut semper ejusdem ordinis consonantes penes se ponantur. ninnis tenuis penes tenuem, media penes mediam et aspirata penes aspiratam.

Gramatica Græca die 28 9bris 1859.

Ars scribendi quo tempore et a quo fuit adinventa incertum est. Sed extra dubium est positum ætate Mosis et Jobi fuisse notam. Juxta stabiliorem sententiam Kadmum Phœniciem circa a. 1550 – 16 elementa attulisse in Græciam. Hodiernum alphabetum Gr. pariter ac latinum constat 24 elementis sive litteris græce γραμματα aut στοιχεια. Primitus Græci habebant solummodo 16 lit. – 4 addidit Palamedes scilicet φ, χ, θ, et ξ. Deinde ante additionem has lit. antiqui græci Philosophia scribebant non per φ ut hodierni sed per πχ ut hodie latini: θεος Deus non per θ sed per τ et χ ut hodie latini χρονος tempus non per χ ut hodierni sed per kh – serioti tempore Simonides adhuc addidit quatuor scil. ξ, ψ, ξ η. Primus Kalistenes introduxit hæc elementa in Joniam et in Attica recepta fuisse sub Archonte Euclide.

Hæc elementa græca dividuntur in vocales γραμματα φωνηεντα et consonantes γρ. συμφωνα. Vocales sunt 7 – duæ sunt longæ φωνηεντα μακρα nimirum ω et η. Ante inventionem η et ω scribebant græci εε et οο breves iterum sunt 2 i.e. ο et ε nostrum ο et ε breve φωνηεντα βραχεια et 3 ancipites (gr. διχρονα) i.e. α, ι, υ. Ex vocalibus componuntur diphtongi et sunt numero 9 αι, ει, οι, αυ, ευ, ου, ηυ, ωυ, υι. Pronunciatio diphtongorum est 2x alia Erasmica

altera Reuchliniana sic dicta ab Erasmo Rotterdamo ex Ord. S. Augustini, qui deinde renunciavit et ab Reuchlino viro sæculari utroque katholico. Rotterodamus pronunciat diphtongos ita ut inscribuntur. Reuchlinus vero η, ει, οι, υι pronunciat ut y – eg. Erasmus pronunciat φημη Reuchl. fimi – Erasm. εικη frustra Reuch. ikε Eras. οικος Reuchl. ikos. Diphtongos αυ et ευ Reuchl. pronunciat ut af, ef eg. Eras. dicit αυτος (ipse) αυξανω (augeo) Reuchl. αφτος, αφξανω. Eras. ευρις (latus) Reuchl. ευρις diphon. αι Reuchl. pronunc. ut e eg. αιτια causa αισα fatum Reuchl. pronun. ετια εσα quomodo antiqui græci pronunciarent diphtongos et η, in utramque partem disputatur. Hodierni pronunciant ut Reuchlinus sed videtur verosimilimum quod antiqui in diversis provinciis diverso modo pronunciabant. Alii ut Rotterodamus et alii ut Reuchlinus. Diphtongi dividuntur adhuc in 2 partes διφθογγοι κυριος sunt impropriæ sive καταχρηστικος. Primæ hodie duplici vulgo sono olim pronunciabantur et utraque vocalis stat in medio – secundæ hodie unico sono pronunciantur et ι (jota) habent subscriptam primæ vocali i.e. α, ω, et η, v.g. olim scribebatur ἀιδης infernum et hodie scribitur ᾅδης sed sub α subscribitur ι.

Hodie omnis dictio incipiens a vocali notatur spiritu (πνευμα) aut leni, qui est similis nostro komati, aut aspero, cujus forma est nostrum koma inversum – Primus in pronunciatione

secundus pronunciatur ut h eg. ὁδος pron. hos (via) ὥρα. hora (tempus) οἷος hojos (qualis) – in diphtongis spiritus semper ponitur in secunda vocali – eg. εἶδος (species, facies forma) αὐτὸ (ipsum) ὅλος (integer perfectus) – quoad consonantes spiritus asper ponitur solummodo in ρ et si in medio ē duplex ρ tunc primum notatur leni et secundum aspero eg. ῥώμη (robur) ῥέος (ora ?) Aor. ἀῤῥαβὼν (arrha pignus) ἀῤῥενικὸς (masculinus) ἐῤῥῶσθον (valete) – consonantes sunt 17 et dividuntur ratione organi in linguales ζ, θ, λ, ν et τ δεξεθαλενττα 2. labiales β, μ, π, φ, ψ. βεμαπεφεψα – 3 palatinas γ, κ, ξ, χ. γκαξιχα –

Secunda divisio in tenues, quæ minima copia spiritus efferuntur. nimirum. π. κ. τ. – medias quæ mediocri copia spiritus efferuntur β, γ, δ, in aspiratas, quæ maxima copia spiritus efferuntur φ, χ, θ. græce vocantur γράμματα ψιλὰ, μέσα et δασέα. – 3a divisio. in liquidas, quæ post mutas liquescunt et facile cum aliis copulantur, sunt 4. λ, μ, ν, ρ. – tenues, mediæ et aspiratæ vocantur etiam mutæ, græce ἄφωνα v. ἄφθογγα ἄφωνα, a vocibus φωνὴ et φθόγγος sonus et α privativum. Vocantur mutæ quia absque vocalibus non possunt pronunciari:

4o In simplices ἁπλᾶ et duplices διπλᾶ – duplices sunt 3 nimirum ζ, ψ et ξ, – ξ complectitur in se 1o γς et hoc apparet ex casu 2do φλὸξ, gen. φλογὸς – 2o κς, uti κόραξ corvus κόρακος 3o χς, uti θρὶξ capillus τριχὸς –

Adnotationes Linguæ Græcæ ex prælectionibus in Academia

Prusinowski

Introductio

Introductio in libros V. T. d. 4 8bris 1859 a.

Libri V. T. non poterant supponi a Judaeis ob durissimas leges – et multas narrationes ignominiosas ut murmurationes, scelera, idololatriam – praeterea in re magni momenti non posset obtineri omnium consensus. Si a persona particulari essent conficti libri, potuissentne suscipere Israëlitae tam duram legem, et non restitissent calumniis. S. Chr. non provocaret Judaeos ad libros V. T. et confictionem eis.

Ethnici mysteria relig. Jud. ignoraverunt. Non potest admitti, ut Jud. deciperent ab ethnicis legem tam duram.

a) Ethnicis non poterant confingi a Ch. adventum quia Xsti tunc non dum aderant; libri post adventum Xsti aut confingerentur vel ab o[illegible] v. a quibusdam

Quomodo supponi potest ut Judaei ab illis accepissent et ut sacros venerarentur.

Rationalistae Deistae verbo increduli XVIII saec. maximi hostes revelationi diligentissime legebant et discutiebant lib. V. T. et nihil invenerunt tale quod pugnaret cum religione.

2.

Gramatica Latina d. 4 8bris a. 1859.

De temporum usu eplis peculiari.

Moris erat Rom. ut eplam scribentes non suo sed ejus qui eplam accepturus erat statu statuentes actiones, quae cum epla cohaerebant significarent. Quo factum est ut loco praes. et perf. imperf. et plusq. perf. uterent. eg. Scribebam haec media nocte; in expectatione erant omnia senatus eo die erat futurus. pisze to, wenat odbędzie dnisiaj [illegible] posiedzenie. – 2am classem efficiunt enunciata quibus aliquid fieri posse v. non posse fieri potuisse v. non potuisse de opinione dicentis significat. Quae enunciata reddunt conjunctivo potentiali pol. particula by v. etiam ope verbi modo exprimendo – Ac de praesenti temporis puncto agit, adhibet praesens v. perfectum quae tempora tunc praecipue ponunt, quum sententiam nostram officiosius exprimere volunt eg. Bruti ego judicium pace tua dixerim longe antepono tuo za pozwoleniem twojem bym powiedział. Si de praeterit. agit, ponit imperf. cei [illegible] in usu tritis locutionibus diceres, cerneres, discerneres etc. eg. Quidquid erat patrem [illegible] diceres – można było powiedzieć że byli winowajcami.

Enunciatis potentialibus adnumeranda:

a) a concessiva quibus aliquid concedimus ad alterius sententiam nos quodammodo aplicamus. Peculiaris hujus enunciationis modus est conj. concessivus polonice ope locutionis dajmy na to że reddendus. Negatio ei peculiaris est ne.

Przeniesienie

27

Philosophia. d. 3 8bris 1859 a.

1. Quae natio Ethices? R.
2. Quod objectum, subjectum ac finis? VIII
3. Summum principium Ethices? sensus communis societatis humanae
4. Ethica quas veritates praesupponit? n. XIX
5. Quae distinctio inter Theologiam et Philos. mor.? XX
6. Quid gtim de systematib. Phil. moralis Observandum? XXII
7. Quae divisio Ethices? R. Vulgo dividit in glem et specialem. Iª agit de gli obligatione imposita hmi actus suos ad honestatem dirigendi. IIª vero indagat officia ad varias circumstantias accomodatas. Cap. I q. 1. d. 7 8bris a. 1859
1. Quaestio de legis possibilitate ad quae puncta redici potest?
2. Primum punctum, quomodo resolvit? III.
3. An ex parte Dei legislatoris lex sit possibilis? n. VI
4. An Deus possit creare ens necessario beandum?
5. An sine lege obtineri possit beatitudo?
6. Quae ultima ratio juris et imperii, quae Deo competunt in hnes?

R. Hobbesius hoc jus repetit ex Dei potentia irresistibili et obligationem parendi hnum imbecillitati tribuit. Sed hoc falsum, quia talis potentia coactionem, non vero obligat. moralem inducit. Alii hoc jus repetunt ex excellentia et praestantia naturae divinae, adeo ut natura excellentior sua praestantia naturis inferioribus jure suo praescribere valeat. Sed hoc admitti non potest. nam praestantia suadet quidem obsequium, reverentiam, nullimode vero haberi potest tanquam ultima ratio oblig. qua adstringat ternia voluntas. Puffendorf hoc jus repetit ex potentia et sapientia contulendi bonum inferioribus sed maxime ex collatione beneficiorum praesertim existentiae. Sed haec bona parere quidem possunt gratum animi sensum, non vero strictam obligationem. Barbeirac ex naturali dependentia qua Deo subjicimur. hoc quidem ad verum magis accedit sed est quoque imperfectum, quia praeter hnem et alia pendent a Deo, tamen obligatione morali non vincuntur.

7. Quae nostra sententia in hac materia?

M. K. — n. Cycerona Ks. 2. r. 1821.

Quemadmodum (ad quem modum) lic. tak jakby, jak, tym sposobem. quamquam, quum chociaż
Honestas, uczciwość, przyzwoitość, poczciwość, dobroć, ludzkość
Persequi aliquid scripto — wyłożyć co piśmiennie. — facultas nabycie.
cultus vitae lic. wygody życia.
facultas, łatwość działania, władza siła, władność, moc, cnota, przemożenie
facultates lic. dobra, dziedzictwo. — Opes dostatki: majętność, bogactwo, znaczenie.
copia non est narrandi — nie jest czas do namysłu.
Substitutum lic. predzej, więcej, raniej — Judicium sąd, zdanie.
Dnate crudeli teneri — zostawać w jarzmie niewoli.
consilium, rada, namysł. angoribus sese dedere ¦ imucić się, poddawać się smutkowi. — nisi chyba, tylko, lecz. honoribus inservire i.e. magistratus ambire
actiones mowy — confiteor. tam loco essem confecta n. 11 d. 1.
litterae forenses et senatoriae. litteratura sądowa i senatorska

Ale 49 lat po zniszczeniu Jerozolimy przez Nabuchod. Nabonit (może Baltazar) na 539 lat po Chr. utracił życie i państwo w walce z Cyrusem królem Medo-Persów. – Dejocesa syn Phraortes.

Archeologia Biblica d. 1 8bris 1859 a.

Ad lacum Genesareth sita è Corosain (a gr. χώρα regio et hebr. sin) graece Σιν lutum) Bethsaida – Capharnaum – Tiberias sedes scholae którą przed śmiercią Jerozolimy...

Historya Kościoła Nowaińskiego d. 1,8bris 1859 a.

R. 1160 Jaromir Xiążę Rugii nawrócił się i świątynię Świętowida zburzył. Narwor... Swiętowid miał świątynię, i czczony był pod nazwą ... Prowe bóg sprawiedliwości. Ata może Prawo wymiar sprawiedliwości. Siwa v Siewa, v Dziewa, bogini płodności u Polaków Żywie – Radogast u Obotrytów w Retrze Tryglas v Tryglawa na Pomorzu, który miał świątynię w Szczecinie. Rugewid trzech wojny na Rugii.

W tej świątyni był jego posąg. +

Nia potęga bóstwa, która tworzy z miłości i ma władzę nad podziemiem (stał za jedno z Plutonem) miał świątynię w Gnieźnie. – Lelum-Polelum na Łysej Górze z Kastorem i Polluxem za jedno niektórzy niesłusznie uważają. Kupajło na Rusi bogini obfitości – jak Cerera. Lada v Ładona bogini miłości, opiekunka małżeństw a tąż Kolenda. Dziewanna v Dziewonia od pomoru. Gaje dębowe ogrodzone były poświęcone Prowemu, do których wolno było tylko wchodzić kapłanom i tym którzy uciekali przed karą śmierci. –

Święta znaczniejsze: 1e wczasie porównania dnia z nocą zimowego.

Świątynie gontynami v kontynami zwano – kontyną miejsce sądów – tyna ściana – iż Sławianie sądy odbywali w świątyniach. Główne świątynie: Światowida w Arkonie na Rugii – Radogasta w Retrze nad Odrą, stolicy Redanów niedaleko Meklemburga. – w Krakowie gdzie dziś Kościół S. Trójcy stoi + nie wiadomo tylko jakiemu bóstwu poświęcona.

E Miechowita pisze iż za młodu widział przed tym kościołem 3 posągi.

Kapłani byli sędziami – w poniedziałek jako dzień poświęcony bogu Prowe rozsądzali sprawy – prowadzili do boju niosąc zamiast chorągwi posągi bożków. Najwyższy kapłan w Nowo-gródzie. Knez, Kniaź, Ksiądz, Książe jedno znaczy, co okazuje, jakimi u Sławian był szacunek ku kapłanom.

Tryzny v Obiety na kurhanach odprawiano na cześć bóstwa podziemnego, dla zjednania duszom szczęścia po śmierci. – Zwyczaj palenia ciał zmarłych utrzymywał się u Nowian do wieku XI.

Introduct. in Lib. V. T. d. 3 8bris a. 1859.

Tychonius Afric. vixit sub finem s. IV p. Chr. scripsit regulas de interpret. sacra scripta, quae reperiuntur in Bibliotheca ... s. VI Aurelius Cassiodorus minister Theodorici regi Gothor. Calmetus ex Ordine S. Benedicti – patria Lotaringia

Doctor de Drach wydał Sainte Bible de Vence

Laurentius Veit S. J. Sacra Scripta contra incredulos. Hug. Viedenhoffer latine. – Lettres de quelques Juifs Portugais, Polonais – dowcipnie przeciw Wolterowi skierowana – 14 wydań wyszło.

Réponse aux quelques difficultés de Sainte Écrit. Sandbüchler. Duclot Saint Bibl vangée

F. Glaire Dziekan Fakul. Paryzk. Saints livres vangés

Ungarelli Praelectiones etc. S. Scr. Romae.

De interpretatione S. Scr. Patrizzi Romae

Melsinis Dissertationes isagogicae Bononiae

Tempora periphr. voc. passivae constanta neum ē similem conjugationi activae significationem habere, at quum is qui alicui actioni ē subjectus, voluntatis sua expers quodamodo ē putandus, factum ē ut conjugatio periphr. vocis passivae pletius necessitati adumbrandae inserviat.

N. Perfect. hujs conjug. saepe uro vicesteret plusquamperf. conditionalis a verbo debere effecti. eg. qui visitam obiisset paucis post diebus moriendum ei fuit (i. e. mori debuisset). Infinit. historicus praticium ē copulam esse interdum omitt. eg. quedam praeclara rara. Qui mos copulae omittendae a historicis ad verb. finitum translatus originem dedit infinitivo histor. qui idem fere valet ac imperf. indicativum et tum potissimum usurpat. quum non id nostra interē ut significemus quis actionem absolverit sed id ... aliquot actiones parvo temporis intervallo sejunctae in universum depingant. eg. Barbari paucitatem nostror. contemnentes consilia inire, obsides interdare

1 Archeol.: Archeologia Biblica die 30 Xbris a. 1859.

Canaan vocabat regio cis Jordanem, etsi nulli affirmarunt, hoc nomine venire totam regionem Palestinae. Regio quoq. Philistaeor venit in raro nomine Canaan. Nomen ē Graec. pelesret i. e. Philistaea. Nomen Palestinae ordit. ab expeditionibus cruciatis. Coelesyria antiqua Hemath. Moabitae primi occuparunt maximam partem Palestinae duce Eglone.

Karmel hebr. derivat. a Kerem-El i. e. portus Dni. Libanon – albedo – Pod miastem Trypolis. pod wzgórzem Makmel jest las cedrowy, w którym jest drzew 7 mających obwodu po łokci 12–16. – 40 mniejszych a 500 jeszcze mniejszych.

Specus Adollam sita in qua 30,000 hominum facile abscondi poterat.

Cis inter Mediterraneum et et Jordanem posita – trans Jordanem vero Gilead.

Gigantes (Enacim) erant ubi postea Moabitae

Philosoph. Status ē permanentia rei cum ōibus adjumentis. quod ad finem consequendum apta sunt.

Historya Powszechna die 30 Xbris a. 1859.

Ziemia Sennaar była najpierwszym teatrem historyi, i historycy zgadzają się, że tam było wielkie państwo.

Monarchia stara Assyryjska upadła na Sardanapalu gdy Belezys Arcykapł. Babilonu i Arbaces Satrapa Medyi zdobyli Niniwę – 775 r. przed Ch. Phul Król nowej Assyryi napadł na Hebrajczyków. A na 753 Teglat Phul-Assar na Syryę. – Salmanassar r. 722 r. zniszczył Hebr. w tymże roku Senaheryb wódz. – Nabopolassar Chaldejczyk w 100 lat potem, rządca nowej Assyryi z Medami zwalił monar. nowo-Assyryjską. Syn jego Nabukadnezar.)

Babylonia. w 120 lat po śmierci Sardanapala nastąpił Nabonassar, na królestwo Babylońskie.

Królestwo w 605 r. pd Ch. Daniel zostat wzięty do niewoli.

quæ argumentum totius narrationis efficiunt.
eg. vulpes nunquam leonem viderat. huic forte quum occurrisset (viderat denotat actionem quæ progressa est iis, quibus narrandis tota fabula continetur.)
b) ad actionem quæ cito peracta est signif. eandem eg. Fabii ceperant se regii (partitive kr.) in loca munimento sive natura tuta, verterat periculum in Rhos (nagle niebezpieczeństwo zwróciło się....)
Futurum exact. in enunciatis simplic. adhibetur: a) Quum significare volumus persuasum nobis esse, actionem non solum inchoatum sed etiam absolutum iri. eg. eg officium meum Imperatori præstitero (quasi dixeris videbitis me præstitisse) b.) Quum 2 actiones tam arcte inter se cohærent ut altera subj. altera præd. officium præstare videat. eg. si id dixeris erraveris. (mowa tego będzie błędem) — Futura periphr. significant eo tempore quod adjecto verbo esse denotatur subjectum voluntatem actionis perficiendæ habere v. etiam ea esse conditione ut actionem absolvere teneat v. saltem absolvere possit. —
1) Subiectum actionis absolvendæ voluntatem habet. eg. ego me tua causa ruptur. non sum — pozbawiony ja dla ciebie nie myślę życia tracić — Subiect. actionem absolvere pote. eg. præda mea nemo præter quæstore populi Rni ne teruntium (3 groszy) tacturus est. i.e. providi ne quis tangere posset. Subj. actionem absol. tenetur. eg. si animi una cum corpore perituri sunt vos memoriam mei pie casteque servabitis i.e. sic est animorum natura ut iis intereundum sit.
Nota Perf. huius conjug. (interdum etiam imperf. et plusquperf.) vulgo conditionalem potestatem nanciscit, ita ut parum differat a plusqpf. conditionali. eg. si hostes transeuntes flumen Arbos adgressi essent, magna clade eos affecturi fuerunt (i.e. affecissent.)

eg. można być szczęśliwym pote vivi beate.
W2) Neutrad quidem verba passiva forma in locutionibus impersonalibus s imutia eg. i hac it. ad astra. N3.) Videmus itaq. polom się tum tum ope pronominis se reddendum esse quum subjectum sua sponte actionem in se convertit, aliogin voce passiva exprimendum. eg. Miasto spaliło się, urbs obsidione assumpta e. Sel. Kato zabił się własną ręką Cato se sua manu occidit. —
2.) Illx ~~enim~~ A. De generibus enunciat.

Enunciata specie in 5 classes distinqui poss.
1. Enunciationes quibus aliquid reipsa fieri factum v futurum esse significat. Oznajm. Hic dominatur indicativus. gsol ... et. De vi et usu tempor. in enunciatis spectantibus quid modo commemorare nos tenendo. Polonor. presens reddit latine presente + ~~...~~ Polonor. futurum sive a verbo imperfecto sive a verbo perfecto effectum reddit fut. simplici. Polonor. preteritum a verbo perfecto effectum reddit perfecto — Pol. preterit. a ver. imperfecto formatum reddit lat. item perfecto si id nostra intere ut simpliciter quid accideritsignificemus eg. Tomaszewski I księgę, Od Horacyusza ~~...~~ interpretati sumus — pisalem do ciebie litteras scripsi ad te aliquoties. Contra reddit imperfecto si id nostra intere ut actionem depingamus, ut decursum ejus quasi oculis monstremus precipue in moribus con stitutionibus describendis etc. eg. gąsi utrymywano publicznie kosztem w Kapitolu. alebantur. (~~alebantur~~)
N. Futurum sim. e etiam efficiose imperantis. eg. tu recsibes mihi ad ora podpiszesz adfisz
N. 2. Si preterito actioni adjungit attributum spatium temporis per quod actio duravit significans, moris e Latinor perf. ñ imperf. adhibere. eg. Udsare duce per 8 annos cum Gallis e pugnatum.
N. 3. In historica narratione actiones primarie perfecto, at secundarie illis explicandis inservientes n etiam consecutionem ear. denotates imperfecto exprimunt — eg. pertimuit patriasque sedes relinquere parabat. (Parabat denotat consecut. timoris) Plusquperf. in enuntiationibus simplibus usurpat:
a) de actione quae pregressa e iis.

b) vel etiam praedicatum una cum copula latet in verbo finito, vg. scribo, quasi diceris sum scribens. — Praedicatum ad subjectum infinitivum Gemitivo expressum valgo ponit in singulari. Zły bytu. — Copula esse pote verbum auxiliar et alia verba in quibus notio verbi esse latet vg. sum, fio, existo, maneo, appareo, nascor, videor et verba passiva appellor, dicor etc. creor, eligor etc. numeror, adscribor etc.
— Laudata modo verb. pas. etiam praedicatum efficere poss. v.g. si dic. Numa creatus e Rex. Cicero creatus e Consul. D. 29 Febr. 1859.

Nota. Si praedicatum cum subjecto genere et n̄ro n̄ congruit, copula v. subjecto v. praedicato accomodari pote v.g. n̄ discessor stultitia dicenda — v. dicendus. Nota. Infinitivo, qui subjecti vices tenet, additur praedicati loco adject. neutr. gen. ubi Polonis advert. uti e solenne, eg. brzydko jest kłamać turpe e mentiri.

Verbum ad 2 v. plura subj. personalia ejusdem gen. relatum ponit. in plur. et induit personam subjectis communem. Sin subjecta variat personas, ǯ. verbum potiori personae accomodat. eg. ego et tu scribimus. tu et ille scribitis. Adjectiv. ad plura subje. personalia ejusdem gris relatum ponit. in plur. et gne cum subjectis congruit vg. mater et filia pia ǯ. Sin subja varios grum ǯ adjectivum potiori gri accomodat. vg. pater et mat. mortui ǯ.

Adjectiv. ad plura subja res denotantia relatum ponit. valgo in plura. neutrius gris vg. labor et voluptas finitiva ǯ. Sin subja res denot. cum subj. personalib. ǯ mixta adjectiv. v. in plur. ponit. et gne cum subjo pers. congruit v. etiam proximo subjecto personali accomodat. vg. rex et regia classis affecti ǯ, neque vero contemptus e Thrasibulus atque ejus solitudo. De actione impersonali latine reddenda. — Ad actionem impersonalem latinis exprimendam adhibent.

1) 2a pers. sing. uti in quibusdam usu tritis locutionibus veluti, diceres, putares, cerneres, quae expri.
2) 1 pers. plur. activae vocis. 3) 3a persona plur. activ. voci quae 2 dat posteriores rationes etiam nostratib. ǯ familiares. — 4) Vox passiva quae vario modo polonice reddit. veluti. liber perlectus e przeczytało się książkę, przeczytano k. interdum przez się a ij k. ders. rarissime ks. przeczytana została. Infinitiv. in locutionibus impersonalib. et ipse formam passi. induat necesse e.

Allmächtigkeit des Schöpfers. Die Unsterblichkeit der Seele. Der Verstand des Menschen. Die Herrlichkeit des [illegible]. Der Befehl des Königs. Die Zufriedenheit des Gemüths. Die Würde des ~~Fürsten~~ Greises. Die Festigkeit des Geistes. Die Güter des Großvaters. Die Kleinodien der Fürstinn. Die Waaren der Kaufleuten. Die Liebe des Nächsten. Die Geschicklichkeit des Soldaten. Die Aufmerksamkeit der Lehrer und der Kinder. Der Geruch der Kräuter. Die Geduld der Schafe und der Kameele. Die Empfindsamkeit der Mütter. ~~Unschuldigkeit~~ Die Unschuld der Jünglinge. Der Gehorsam der Unterthanen. Die Strahlen der Sonne. Das Licht des Mondes. Der Glanz der Sternen. Das Sausen der Winde. Die Oberfläche der Erde. Die Höhe der Berge.

venerabiles antiquitatis [illegible] Hoemieg, [illegible] 100 a. post Moysen. – venerabiliores et Justiny vertit [illegible] veracitatem.
2. Jucundiores e libris sacris.
3. Utiliores [illegible] Absolute tamen [illegible] necessaria, quia divina providentia potuit alio modo providere religioni conservandae

Hesiodus Graecus vixit a 900 a. [illegible] Homerus [illegible] Hesiodo vel recentior 300 post M. Herodotus pater historicorum a criticis pater mendaciorum post i Moy. 1000 Diodorus Siculus [illegible] Aug. post Moy. 1500.

Grammatica Latina d. 27 Aprilis 1859

Syntaxin ita tractabimus, ut primum agamus de enuntiatione simplici, tum de enunt. amplificata ope attributorum et objectorum deinde de enuntiatione amplificata ope totarum enunt.

Cap. I. de enunt. simplici.

Quaevis enunt. duabus saltem partibus constat necesse e subjecto et praedicato. – Subjectum ~~[illegible]~~ esse potest a) substantivum latius patente hujus vocis signific. b) Quaevis pars orationis vices substantivi fungens. c) tota enunciatio. Adjectiva potissimum vero substantivi potestatem tribuentes ponuntur ea neutra forma sing. neutrius gen. ad notionem abstractam designandam. in plurali vero [illegible] ad concretam quam appellant notionem iis subjiciendam eg justum idem valet atque justitia – justa idem e ac justa. Subjectum grammaticum distinguendum e subjecto logico: illud semper nominativo hoc quovis casu effertur. eg. [illegible] Demosth. [illegible] Praecipue notatu dignus e valor genitivus ad verbum [illegible] negationi junctum [illegible]

Praedicatum

[illegible] vel continetur peculiari verbo substantivum juncta adjectivum v infinitivum. eg sapienti homini vivere e cogitare.

26

Zeszyt IIgi

Historia Czeska

Philosophia

W. Knapiński

II

Qu. Ob quas causas Conc. Const. Basil. Fl. et Lat. V convocata fuerunt et qualem participationem in iis habuerunt legati Poloni

Armenia

Mare caspium

Aram

Mare Mediterraneum

Damascus

Babel

Sinus persicus

Reconciliatio inter eos effectum sortita ē Venetiis a. 1177, ubi postquam apparuisset Pbx maximo populi gaudio exceptus die 24 Julii legatione ad Fridericum missa eum ab excommunicatione absolvit, inde ad Ecclesiam S. Marci accedens, Imperator exemplari humilitate semet distinxit, et deposita regia chlamyde Pbis pro foribus Ecclesiæ sedentis pedes osculatus ē, quem pptinus elevatus Pbx pacis osculo salutavit, quo peracto simul Ecclesiam intrarunt Imperatore dextram Pbis tenente, ubi decantato hymno gratiarum actorio Pbx benedictionem Imperatori dedit. Altera die post cultum divinum, sub quo Pbx Friderico Sacramentum Eucharistiæ porrexit, Imperator jurejurando confirmavit pacis conditiones, quas postea Concilium Lateranense III (Oecumenicum XI) a. 1179 pariter ratihabuit. —

§. 6.
Controversia inter sacerdotium et Imperium sub Cœlestino III.

Sub finem sæc. XII metuebant Pbes, ne Siciliæ regnum cum imperio Germanico conjungeretur, præsertim ubi Friderici I. filius Henricus VI, Constantiam Rogerii I. Siciliæ regis filiam posthumam, inita cum Vilhelmo Siciliæ rege pace, matrimonio sibi junxerat, nec immerito, mox enim Henricus VI. rex turbis in Germania sedatis a. 1191 in Italiam profectus ē, tum ut coronam Imperii a Cœlestino III obtineret, tum ut sibi regnum Siciliæ Apuliæ et Calabriæ post mortem Vilhelmi jure uxoris impetraret. Verum Cœlestinus III eum coronare recusabat tamdiu, quoad is fide jurata n. promisisset jurium ecclesticorum conservationem, et patrimonii S. Petri integram restitutionem. Quo præstito eundem corona redimivit. Rogerius Hovedenus quidem narrat, Pbem Rnum coronam imperialem ~~e~~ capite Henrici VI pedibus iterum decussisse ad ostendendum, in potestate ipsius esse privare eum imperiali dignitate, si malum ejus usum faceret. Verum narrationi huic fidem adhibere tutum n. ē, quia saltem n. oēs scriptores coævi hac de re ~~altum~~ tacerent; sed etiam incredibile, Cœlestinum III virum octogenario majorem, modestia et prudentia insignem, Impri publice insultare voluisse. — Idem Cœlestinus III controversiam habuit cum Leopoldo Austriæ Marchione et Henrico VI. Impre pter Richardum Angliæ regem. Quum nempe Richardus vulgo „cor leonis" dictus ab expeditione cruciata redux, tempestate ~~ta~~ in Istriæ partes abreptus, a Leopoldo Austriæ Marchione, quem vehementer occasione occupatæ urbis Ptolemaidis læserat, captus, Viennæ carceri mancipatus et deinde Henrico VI Impri resignatus fuisset, qui eum anno integro et ultra captivum detinuit, Cœlestinus III ab Eppis Normanniæ et maxime ab Eleonora regina et matre Richardi interpellatus, Leopoldum Austriæ Marchionem excommunicavit, imo et imperium, ejus ditiones censuris ecclesticis afficiendum edixit, si Ripem

Henryk VI Okrutnym nazwany — Własna jego żona z litości nad ludem Sycylijskim, ~~miał~~ okrutnie przez męża uciskanym miał mu śmierć zadać

Mieczysław Stary miał kilku synów Otto i Władysław Laskonogi Ottona syn Władysław plwacz Odonicz —

1197 Pz Celestyn wysłał Legatów Piotra Kapuańskiego kardynała z Kapui w celu poprawienia obyczajów — Był wtedy dwa Synody w Krakowie i Lublinie

w Polsce Leszek Biały 1194 - 1227

Wilhelm zdobywca zdobył Anglię — stąd też Normandia należała do Anglii

cruce

cruce signatum, sub tutela Rnæ Ecclesiæ constitutum, illico libertate donarent. At censuræ hæ conditiones Pontificis illum, quem secus effectum sortiebantur, nam Richardus in libertatem assertus est, quam ingenti pecuniæ summa persolata. Eidem Pontifici Coelestino III exorta est controversia cum Philippo Augusto Galliæ rege in causa divortii. Postquam enim Philippus amissa Isabella conjuge, Ingeburgem Canuti regis Daniæ filiam in uxorem sumpsisset, eamque licet formosam absque ulla culpa repudiare voluisset, Eppos et regni proceres sub præsidio Archiepi Rhemensis congregatos mentem super hoc objecto expetiit. Quum autem quidam ex præsentibus evinceret, consanguinitatem inter prædictos regios conjuges intercedere, Præsules congregati præsente Archieppo Rhemensi, qui simul Legatus Sedis Aplicæ erat, divortium pronunciarunt, Ingeburge licet invita. Hoc ægre tulit Pontifex, tamen utro amore et virium debilitate succumbens, causam reginæ sustentare nequibat.

§. 7. Gesta Innocentii III Papæ.

Innocentius III Papa toto animo eo tendebat, ut temporalem Ecclesiæ Rnæ auctoritatem ab Imperibus Germaniæ et populo, antiquæ libertati vindice læsam instauraret, disciplinam ecclesiasticam et mores fidelium reformaret, et Principes civiles ad officia sua reflecteret. Ita cum ingressu Pontificatui suo Petrum, Urbis Rnæ præfectum ad juramentum fidelitatis adstrinxit, eumque consignato pallio Præfecturæ investitura providit, ubi antea Præfectus urbanus fidelitatis juramento præstito investituram ab Impre accipiebat. Ditiones a sede Rnæ abstractas velut patrimonium S. Petri revindicavit. Quavis septimana tribus vicibus consistorium publicum celebravit, diversaque litigantium negotia propria auctoritate examinavit ac decidit, ac principum civilium causas controversas pro more sæculi direxit. Ita in causa Ingeburgis a Coelestino III non decisa, Innocentius III pro partibus reginæ contra Philippum Augustum stetit, et fulmine excommunicationis minatus est. Rex itaque territus mentem mutavit, Ingeburgem conjugem recepit, thoro ac throno rursus condecoravit, fidemque dedit, se nunquam amplius repudiaturum sine Aplicæ sedis auctoritate. Sic Alphonsum regem Legionensem, qui filiam Alphonsi regis Castelliæ cum impedimento canonico conjugem duxerat, non solum ab usu matrimoniali inhibuit, sed eum resistentem una cum subditis suis interdicto subjecit. Bulgaros, missis legatis ad regem eorum ad obedientiam Ecclesiæ Rnæ reduxit, siquidem rex et legatos maxima cum veneratione susceperit debitam Sedi Aplicæ obedientiam pollicitus, et regnum suum Pontificis patrocinio subdidit. Alphonsum IX Castelliæ regem sacram expeditionem suscipere intendentem, ad effectuandam mentem suam stimulavit, et Eppos Hispaniæ ad id obligavit, ut censuras extenderent ad cunctos

illos

Można powiedzieć, iż dopiero od Innocentego III Papieża rzeczywistą władzę świecką zaczęli wykonywać w Rzymie.

Ingeburga nie umiejąc po łacinie powtarzała w swej sprawie wyrazy Papa i Roma.

Bulgarya, dawna Mezya, zamieszkała przez Słowian, tecz potem zajęta przez plemię Tatarskie Bulgarów, którzy pomieszali się ze Słowianami i utworzyli język Bulgarsko-Słowiański.

Ryszard oblegając zamek jednego wasala, który znalezionych w swem terytoryum pieniędzy nie chciał oddać królowi, ugodzony strzałą, umarł. Po nim nastąpił brat jego młodszy Jan bez ziemi tak nazwany, iż pomiędzy czterema braćmi on jeden nic nie otrzymał posiadłości.

Po śmierci Mieczysława żądali powrotu Leszka Białego 1202 ale nie przyjął żądanych warunków [illegible] wygnany [illegible] Leszka [illegible] tron 1207.

Władysław Laskonogi rozgniewany na Duchownych [illegible] Bpów [illegible] Cypryana-Bpa [illegible] Henryk Kietlicz wyklął go – i udał się do Rzymu o wsparcie

illos reges, qui pacem confectam rumperent interea
donec Alphonsus in expeditione cruciata detineret.
At graviorem ille litem habuit cum Joanne Angliæ
rege dicto „sine terra", qui Archeppi Cantuarien-
sis Stephani de Langton electionem a se unquam
confirmandam dicebat. Quum autem post 2os años
elapsos controversia necdum complanata esset, Eppi
mandatum receperunt in regem pœnam excom-
municationis pronuntiandi si mentem suam in-
tra trimestre sp. non mutaret, quod etiam in effectum de-
duxerunt. Ira regis semper magis crescente, plu-
rimisque ab eo violentis factis perpetratis Pp̃x eum
dignitate regia exutum pronuntiavit, Philippo Augu-
sto regi Galliæ committens, ut armis eum compes-
ceret et regnum ejus occuparet. Regni amissio-
nem metuens rex fasces denique submisit, ac jure-
jurando promisit Ptribus in omnibus obedientiam, Stepha-
ni Langtoni in integrum restitutionem, Angliam
denique et Hiberniam consentientibus regni ordinibus
Pti in feudum dandam, et in testimonium sub-
jectionis vasallicæ præter ordinarium S. Petri de-
narium mille marcas argenti quotannis Pti pen-
dendas esse. De hac tamen regis nimia ~~submis~~ demis-
sione Angliæ Peeres conquesti eum a. 1215 ad fun-
damentalem legem nomine „magnæ chartæ" in-
signitam mox subsignandam disposuerunt,
quæ in hodiernam usque diem præcipuum Anglica-
næ libertatis fulcrum constituit. — Præter hæc
Innoc. III asperam quoque de imperiali corona dissen-
tionem componere pergebat. Quum enim post
mortem Henrici VI Impris a. 1197 major pars Prci-
pum eligeret Philippum Sueviæ ducem, alia Ot-
tonem Henrici Saxoniæ ducis filium, Pp̃x ab u-
troque obsecratus Ottonis partes tuitus, examina-
tisque æmulorum argumentis, Ottonem in regem
Rnorum confirmavit. Philippo autem post unum
annum per Ottonem Vitelsbacensem Comitem
Palatinum Bambergæ occiso, Otto superstes
regiam dignitatem consecutus, jurejurando Ecsiæ
jura confirmavit, inter reliqua promittens ✠
Summo Pti se ei in omnibus reverenter et honorifice
~~in~~ obsecuturum, Capitulorum jura et Epos de-
fensurum, imo et Sedi Rnæ in extirpatione
hæresium omni ratione auxilium præstiturum.
His et aliis fide jurata promissis Innoc. III eum
a. 1209 corona redimivit. Hæc autem ami-
citia inter Ottonem et Innoc. diuturna non erat.
Ottone enim paulo post contra datam fidem
Rnæ Ecsiæ jura et ditiones proterve nimis
ac injuste invadente, eum Pp̃x communione ec-
clesiastica privavit, et subditos illius a jura-
mento fidelitatis absolvit año 1210.

Quo

Papieź Inno III pokazuje
te gorliwość dał mu
ad Personam s. Legata
z prawem nowienia prud
mir Księża -
potem zjechał posełka
Bpa Halberstadu Ci wy
klęli Władysł.
Z tegoż czasu list
Innocentego III r 207
aby polacy dobra mo
nastyrskie putne szanili
Henryk Kathin zwołał
synod 1211 - ustawy
te potwierdził wystany
Honoriusza III do
polski 1223 legat
Grzegor de Crenis-

Otto Vitelsbach chciał się
żenić z córką Henryka
~~Brodatego~~ Pobożnego księ-
cia szlązkiego
lecz Filip Cesarz ostrzegł
Henryka, iż przyszły je-
go zięć jest pijak i awan-
turnik. Skutkiem czego
małżeństwo to nie przy-
szło do skutku - a Otto
rozgniewany o to na Fi-
lipa zabił go. w Bambergu
w Bawaryi r. 1208

✠ Otto przyrzekł iż się nie bę-
dzie upominać o dobra Ma-
tyldy - lecz wkrótce upominał
się. za co wyklęty został.

Quo eventu excitati principes Germaniae Fridericum Henrici VI filium cum consensu Pontificis elegerunt regem. Otto hoc audiens, Italiam a. 1211 deserens in Germaniam reversus est. Verum in sequenti anno jam Fridericus coronam obtinuit. Jus suum voluit quaerere Otto, totamque Germaniam bello involvit, sed a. 1214 victus, palmam Friderico cedere debuit, ipse in ditiones suas abiit, ibidemque mortuus est a. 1218. w dobrach dziedzicznych w Brunszwiku

§. 8. Gesta Honorii III. et Gregorii IX Rnor. Pontificum.

Okoto r. 1221–1224 wprowadzony został do Polski Zakon Dominikanów przez Iwona Bpa. Krakowskiego.

Za małoletności Bolesława Wstydliwego Konrad X Mł. i Henryk Brodaty ciągle ubiegali się o opiekę – Borzywoj Ks. Czeski z Szremska synowiec Hen. Brodat. rozpoczął zatargi z Bpem ~~Płock.~~ Pozn. Pawłem a nawet do więzienia go osadził

Grzegorz IX wysłał Wilhelma Bp. Modeny dla zgody – Hen. Brod. wyklęto 1238 – 1239 W. odmówił + Grzegorz IX Konrada wyklętego także rozgrzeszył –

Honorius III, qui Innocentio III a. 1216 successit, pariter contra impetus civiles de potestate sua tuenda et augenda sollicitus est. Is cum Friderico II Imperatore gravem litem habuit. Quum enim Fridericus solemni ritu Romae a. 1220 imperiali corona redimitus, juratam fidem fecisset, se contra Sarracenos sacrae terrae recuperandae gratia profecturum et tandem datam fidem exsolvere, varies praetextibus differret, sic res Christianorum mora illius indiversa penitus collaberent. Intera Honorius III a. 1227 e vita discessit. Honorio successit Gregorius IX, qui precibus et monitis tandem eo perduxit Fridericum II ut serios belli apparatus fecit. Optimum expeditionis eventum pollicebatur id, quod ex universo Occidente ingens multitudo militia Brundusium destinatum congregationis locum confluxerat. Verum copiae Christianorum calidissima aestate ibidem convenientes lue pestifera absumpti sunt. Cum reliquiis exercitus Fridericus navi se commisit in Orientem trajecturus, sed gravi, ut dicebat, morbo correptus, exercitum suum pristinum reduxit. Papa autem morbum simulatum esse putans a. 1227 Fridericum excommunicavit. Post longam tamen moram Fridericus in Orientem delatus est, sed quoniam negotia non conformiter ad mentem Pontificis ageret, Pontifex non tantum ei reconciliatus non est, verum potius ulteriores ei movit difficultates. Fridericus in Oriente prospero marte pugnans continuo progressus est. Audito tamen eo, quod milites Pontificii Apuliam occupaverint, belli cursum interrumpere constituit. Quare inducias in 10 annos cum Sultano Babyloniae conficiens, velut triumphans Jerosolymam ingressus nemine ipsi obviam veniente, quumque nullus esset, qui divinis operari auderet, solus sibi in templo sepulchri Domini coronam regni Hierosolymitani imposuit, nullo e clericis ob interdictum a Patriarcha civitatis impositum, praesente. Postea nemine salutatus, et a nemine salutatus in insulam Cypri transfretans Italiam repetiit. Reduci Friderico Gregorius IX noviter censuram inflixit, subditos a juramento fidelitatis absolvit, et principes ad sacrum bellum ipsi indicendum disposuit. Sed mox revindicatis in Apulia urbibus Pontificis ope principum reconciliatus absolutionem ab excommunicatione a. 1230 impetravit. At vix fructibus pacis fruebatur imperium, quum Fridericus promissorum

immemor

immemor Lombardiæ partes quasdam partibus Pontificis adhærentes devastaret, jamque proxime eo progressus videretur, ut urbem ipsam Romanam Pontifici eriperet, ac plura alia Sedis Apostolicæ jura conculcaret. Quare Gregorius IX Papa eum rursus a. 1239 excommunicavit. Vicem restituere volens Fridericus, publicatis primum operibus contumeliosis Gregorium asperrimo calamo recensuit, compellans eum „error magistrum, mendacem, et pharisæum." postea in Pontificis terris cum adgressus est. In his rerum angustiis Gregorius sibi succurrere volens, contra Fridericum synodum Romæ a. 1239 convocavit. Verum Imperator Episcopos ad synodum confluentes in transitu maris interceptos ab ulteriori itinere sub custodia retinendos jussit. Quo audito Papa ex mærore animi mortuus est a. 1241.

§. 9. Gesta Innocentii IV et aliorum Pontificum

Post Gregorium IX in Pontificem Romanum electus fuit Cœlestinus IV, sed eo defuncto intra 17 dies Sedes Romana rursus vacavit. Post duos annos communibus vocibus electus est in Pontificem Innocentius IV. Pacis conditiones inter Sedem Apostolicam et Fridericum a. 1244 confectæ fuerunt; quia vero Fridericus Imperator struxit Innocentio IV insidiis, pacis conditiones paulo post rejecit, Papa mala consilia ejus videns in Galliam evasit, Ludovico IX rege indulgente, et se adjutorium illi promittente, Lugduni Papa cum integro suo comitatu concilium generale a. 1245 celebravit, in quo in Fridericum excommunicationis pœnam dictavit, data Principibus Germaniæ facultate alium regem eligendi. Sententia hæc Fridericum vehementissimi animi Principem adeo affecit, ut paulo post coronam imperialem adferri jusserat, eamque capiti suo imponens præsentes his verbis allocutus est: „Videtis hanc coronam, quam mihi „eripere conantur, ego adhuc ipsam possideo, et „multum sanguinis effundere prius necesse est, „quam illa mihi adimatur." Nihilominus Papa novi Imperatoris electionem urgens Principes Germaniæ eo disposuit, ut Henricum Hassiæ et Turingiæ Landgravium eligerent, quo a. 1247 mortuo mox alter æmulus Vilhelmus Hollandiæ Comes Imperator oppositus est. A. 1248 Imperator infeliciter in Lombardia pugnans absolutionem ab excommunicatione sub quibuscunque conditionibus efflagitavit. Cunctante autem Pontifice, quum levem et inconstantem Friderici indolem expertus fuisset, ad maximas angustias devenit Imperator, nam proscripto huic similis injuriis sicariorum exposita, communione ecclesiastica privatus a. 1250 in Apulia defunctus, quin Ecclesiæ reconciliatus fuerit. Mortuo Friderico stirps Hohenstaufica semet nullo amplius modo servare potuit, nam Innocentius Papa animo magis ex... Conradum

Cesarz chciał, aby Medyolan swo-
i [illegible] swe przywileje, jakie pod
Fryderykiem Barbarussą wszystkie
z innemi miastami. Lecz
gdy tego uczynić nie chciał
wypowiedział [illegible] Lombardz-
kiej wojnę.

Innocenty IV. był Genueń-
czykiem, który w naj-
większej nieprzyjaźni
żyli z Cesarzem. Dla tego
tenże chciał Innocentego
w swe ręce dostać, lecz
Papież z Rzymu incog-
nito udał się do Civita-
Vecchia, zkąd do Francyi
odpłynął.
Cesarz przystał na Konc.
Lugduńskie swego Le-
gata de Suessa, który
bardzo wymownie bronił
sprawy swego Pana, lecz
ponimo to Fryderyk zo-
stał wyklęty po dowie-
dzeniu wszystkich zbro-
dni[illegible].

Sto Stanisława
kanonizował
1253 r.

[illegible] post [illegible]
70 - ale od środy
popielcowej -

Bolesław Wsty-
dl. IV Legat Opizon
Opat Mezzano do wybra-
nia [illegible] piotra [illegible]
[illegible]

1248 przybył Legat J. W.
Jakob Arch. Leodyensis
w celu wybrania [illegible]
[illegible] Fryderykowi
[illegible]
ale
prze napady [illegible] a 5 [illegible]

Alexander IV Biskupom Lubuskim zwolnił od wyzyskiwania Dyecezyi Krak.

Klemens IV 1266 S. Jadwigę kanonizował. 12 by. Legata wysłał Guidona Kardynała.

Conradum IV filium Friderici II sacris interdixit. Quum autem Conradus a. 1254 mortem obiret, Alexander IV poenas excommunicationis intentatus prohibuit, ne electores Conradinum Friderici II nepotem ad Occidentis imperium promoverent. Idem fecit Urbanus IV, dum quidam Germaniae principes Conradino imperii fasces deferre meditarent, regnum

Charles d'Anjou brat S. Ludwika.

Siciliae Carolo Andegavensi Comiti, fratri Ludovici S. sub certis punctis contulit, quod a successore illius Clemente IV confirmatum est.

§. 10. Lis inter Bonifacium VIII et Philippum (pulchrum) regem Galliae.

Acerrimam litem contra Bonifacium VIII Pontificem movit Philippus dictus pulcher rex Galliae. Quum enim iste a Clero Gallicano subsidia ad difficillimum bellum contra Eduardum I Angliae regem gerendum postulasset, Bonifacius VIII publicata anno 1296 constitutione „Clericis laicos" decrevit, omnes praelatos, viros ecclesiasticos regulares et seculares qui partem quempiam proventuum aut bonorum ecclesiasticorum sub qualicunque titulo laicis praestiterint, omnesque imperantes civiles, qui collectis Clericum onera verint eo ipso excommunicationis poenam incursuros esse. Constitutionem hanc Philippus IV adeo aegre tulit, ut vindictam spirans et vicem rependere volens omnes extraneos ab aditu regni et commercio exclusserit, pecunias quoque extra regnum efferri prohibuerit. Bonifacius VIII a. 1297 aliam bullam publicavit „Noveritis nos", qua tenorem prioris reformans declaravit per illam donaria mutua seu libera voluntate personarum ecclesticarum facta non sufferri, dummodo omnis coactio abest. Complanata igitur tota lis fuisset, nisi repente nova dissidii causa emersisset, dum Philippus rex ambos Cardinales Columnenses (Colonna) Gibellini adhaerentes eo ipso maximos Papae inimicos sub suam recepisset protectionem, licet Papa munere ac proventibus eos spoliasset. Acre hoc dissidium Bernardus Suisset Episcopus Apamiensis adhuc magis exasperavit. Hic nempe missus nomine Pontificis ad regem, quo ipsum ad expeditionem sacram suscipiendam urgeret et collectas hunc in finem decimas aliorsum expendere inhiberet, non tantum regem contumeliosis verbis offendit, verum etiam depositionis minas intentavit, nisi statim pareret. Tanta audacia viri indignatus rex, eum Narbonensi Archiepiscopo tradi curavit sub custodia conservandum, ac deputato ad Pontificem nuntio eum interpellavit, quatenus audacem Episcopum Apamiensem juxta canones exauctoraret, et justitiae puniendum relinqueret. Hoc audito Papa novas litteras minis refertas ad regem dedit, quibus praeter alia etiam hoc nuntiavit, quod regnum Franciae ob ipsius contumaciam ad sedem Apostolicam jam devolutum sit. Episcopus Apamiensis e custodia dimissus, sed regnum deserere coactus est. Verum his necdum placatus Bonifacius VIII litteras, quarum initium: „Ausculto fili „charissime" ad regem expedivit, quibus sequentia object.

Quod

Dotąd Papieże w walkach z Cesarzami zawsze pierwej lub później wychodzili z nich zwycięzcami, lecz w walce z królem francuzkim zwyciężonymi zostali i powaga ich powoli upadać zaczęła. Filip pochodził z linii bocznej Kapetów, która się skończyła na nim, czyli na jego synach raczej; po czem nastała linja Valois.

Bonifacy po swem na stolicę Papiezką wstąpieniu ogłosił Jubileusz r. 1300 podczas którego przybył do Rzymu zdetronizowany Król Polski Władysław Łokietek, i to sobie u Papieża wyrobił, iż tenże kazał Stanom go na tron przywrócić, a Wacławowi Królowi Czeskiemu, co był w jego miejsce obrany, tytułu Króla Polskiego pod ekskomuniką używać zabronił. Ukoronował się 1319.

Bonifacy VIII bullą 1295 nadał Kościół P. Maryi odpusty 2 Czerw. na prośbę Bodzanty Bisk. i Alberto Kanonika Krak.

Andegaweńska — Karola Roberta Bonifacy popierał na tron węgierski, o który ubiegał się Wacław Czeski. Karol Robert ożenił się z córką Wł. Łok. jego syn Ludwik Węgier. — córka Jadwiga —

Quod Rti Rno velut capiti Ecsiæ obedientiam præstare detrectet; – Viros Ecsticos ... ac populum fidelem calamitatibꝫ oneret. Perlectis his rex nimiopere succensus ē, et a. 1302 convocatis in Rtum regni sui baronis ac prælatis, verum etiam urbium, communitatum, universitatumque procuratoribꝫ præcepit, ut super bulla Bonifacii aliisque ejusdem litteris regis et regni Galliæ jura et libertates violantibꝫ, mentem suam depromerent. Oēs tamen et proceres et cives unanimi consensu declararunt, se ad regni jura et libertates in cum fortunar. Rtum sed vitæ sacrificio tuendas quavis occasione paratos esse. Verum Clerꝫ contra Rcem [illegible] ne minimum quidem moliri ausꝫ, scriptis litteris enixe obtestatꝫ ē, quatenus is concordiam et fœdꝫ inter Sedem Aplicam et regnum Galliæ usque ad hodiernam diem vigens porro quoque conservare dignet. Alterum Bonifacium nec obtestationes, nec preces quidquam flectere valebant; – mox enim nova Bulla „Unam sanctam" hujꝫ fere tenoris sententias publicavit: Utriusque gladii potestatem competere Ecsiæ, temporalem potestatem subjectam esse spirituali, eamque ab hac institui et judicari – Quicunque ordinem hunc ~~ordin~~ a Deo institutum pervertit, is more Manichæor duo fingit pcipia et in hæresian labit. His adhuc magis indignatꝫ rex ut se, regnumque contra Bonifacium defenderet, a. 1303 totiꝫ regni ordines Parisiis convenire jussit, qua occasione multa crimina Papæ objiciebat, et in concilio œcumenico sede privandum declaravit. Bonifaciꝫ de iis certior factꝫ, quæ in Gallia contra eum agitabant, sententiam excommunicationis contra regem dictavit, regnum sacris interdixit, et populum a juramento fidelitatis liberavit, omniaque ipsiꝫ fœdera cum quibuscunque pcipibꝫ contracta nulla declaravit. Tanta censura ad summum indignationis gradum commotꝫ rex, Guilhelmum Nogaretum cum comitatu in Italiam expedivit, ut, si possibile esset Pcem aliqua ratione interciperet in Galliam abducendum. Nogaretꝫ conducta parva copia militum Anagniam ingressꝫ, Pcis palatium invasit, atque Bonifacium tribꝫ diebꝫ in palatio ꝓprio captivum detinuit, ultro consilium suum indubie effectuaturꝫ, nisi Anagnienses cives pudore affecti, quod Pcem talem contumeliam pati permitterent, armis arreptis Nogaretum una cum copiis suis dispersissent, et Bonifacium Papam in libertatem asseruissent. Verum eventꝫ hic Rtum dolorem Bonifacio attulit, ut paucos intra dies eidem succumberet. Bonifacio VIII successit Benedictꝫ XI vir doctrina et pietate insignis, qui pacem cum Philippo et Francis confecit, eosque communioni Ecsiæ, excepto Nogareto, restituit. –

Marginal notes:

wo

M. Mowią, iż Nogaret przystąpiwszy do Papieża ostro się z nim rozmówił, a następnie uderzył. Z czego Papież umarł. Filip bezpruż starał się aby Bonifacy był uznany za heretyka, z grobu wyrzucony, iż pomiędzy Papieży wykreślony, któremu jednak Rzym. Wiedeńskie oparło się i uznało Bonifacego prawowiernym.

po Benedykcie wstąpił Clemens V z insynuacji Filipa Kr: który przeniósł się do Awenionu –

§. 11.

§. 11. Lis inter Ludovicum Bavarum et Pontificem.

Nova lis sacerdotium inter et imperium exorta ē, dum Ludovicus Bavarus ad Imperii dignitatem elevatur. Extincto enim Henrico VII Impre Principes imperii in duas partes dividebantur; una Ludovicum Bavarum, altera Fridericum Austriacum a. 1314 imperatorem eligente. Hinc enatum inter utrumque regni prætendentem bellum, donec Fridericus a. 1322 in pugna fatali interceptus, cum æmulo suo rem ita confecisset, ut uterque regis titulum gereret. At non obstante hoc pacto major potentia ab illo tempore penes Ludovicum stetit, qui tamen graviori lite cum Joanne XXII involvebatur. Pp. enim multas illi formabat objectiones, speciatim vero: quod imperium non ut beneficium a Sede Apca obtinuerit, et needum corona redimitus Imperii munus obiverit. Verum quum Ludovicus controversiam armis jam prospere terminatam alieni arbitrii fortunæ concedere nollet, Pp. animo excandescens bullam publicavit, qua Ludovicum ipso facto anathematis vinculo innodandum edixit, quamprimum muneris imperialis partem minimam administraret. At Ludovicus ut vicissim partibus suis non deesset, Pontificem nefandæ hæreseos contra Christi et Aplorum paupertatem reum et Pontificali dignitate privatum declaravit. Pp. tum hac audacia tum aliis Ludovici factis indignatus a. 1327 eum rursus dignitate imperiali et regno excidisse pronunciavit, ac excommunicationis fulmine percussit. Ludovicus itaque vindictæ ardore succensus et a Guibellinis provocatus in Italiam properavit, ac Romæ a. 1328 imperiali corona assumpta Joannem Papam hæreseos publice accusavit et sententia definitiva condemnatum omni ecclesiastico munere privavit, ejusdemque sedem Petro Corbario ex Ordine S. Francisci, qui nomine Nicolai V insignitus est, propria auctoritate contulit. Verum illegitimus ille Pp. paulo post ad obedientiam Joannis XXII rediit, a quo tempore Joannes Ecclesiam invito Ludovico, et hic imperium invito Joanne gubernavit. Post mortem Joannis XXII a. 1334 Ecclesiæ [illegible] præfectus ē Benedictus XII vir pietate ac modestia conspicuus, qui ad pacem ineundam satis proclivis fuit, sed impediente Philippo Valesio Galliæ rege, Ludovico absolutionem ab excommunicatione dare recusavit. Graviora autem contra Ludovicum Impratorem movit successor Benedicti XII Clemens VI, qui agente Galliæ rege non tantum antecessorum suorum sententias ratihabuit, sed et conditionibus durissimis eum obstrinxit, quas Imperator ærumnis utcumque fractus etiam implevisset, nisi Principes electores se opposuissent, dicentes, conditiones has in ruinam Imperii tendere. Videns Papa, Ludovicum Imperatorem in omnibus sibi contrarium, omnes conatus suos eo direxit, ut alter in regem Germaniæ promoveretur, et re ipsa Principibus theutonicis nuntiavit, alium esse ab ipsis eligendum regem. Unde factum ut a plerisque Germaniæ electoribus, qui Ludovico etiam alias non adhærebant, quod familiam suam Brandeburgo et Tiroli ditaret, Carolus IV e stirpe Luxemburgica et Joannis regis Bohemiæ filius ad Germaniæ thronum elevaretur, ejusque electio a Clemente VI confirmaretur. Ludovicus contra æmulum

illico

Henryk VII był szczepem dynastyi Luxemburskiej.

Zakon S. Franciszka ślubował ubóstwo ewangeliczne. Po śmierci S. Franciszka zakonni na 2 stronnictwa podzielili się – 1° utrzymywało iż nawet odzież, którą się okrywają, chleb który mają pożywać nie jest własnością zakonnika. – Ztąd też Rygorystami zwani zostali. 2° Łagodniej tłómaczyło regułę o ubóstwie. – Pierwsi zwali się także Fratres Strictioris observantiæ (Bernardyni) – ci zaś Conventuales (Franciszkanie). Do ostatnich przyłączył się i Papież Jan XXII swoją bullą „Exiit qui seminat seminare." Ztąd to Ludwik oskarżał go o herezyę jako ubóstwa. – Oskarżał nadto Cesarz Papieża o błąd circa visionem beatificam t.j. iż utrzymywał, że dusze sprawiedliwych zupełnego szczęścia w niebie zażywać i Boga twarzą w twarz oglądać po sądzie ostatecznym. – Do czasu zaś sądu zostają według wyrażenia owczesnych Teologów pod ołtarzem bóstwa wcielonego Jezusa Xsa. Rzeczywiście Jan XXII nim został obrany Papieżem, jako Teolog doskonały swego czasu, trzymał się tego zdania, lecz po wyniesieniu swem na stolicę Papiezką odwołał.

1°. Jan XXII pozwolił koronacyę Łokietka –

Benedykt XII był Cysters.

5 Było papieżów w Awignonie i nie było silnych dopiero potem Grzegorza XI + w Rzymie –

Jan XXII pr. gdy za panowania Wł. Łok. Dulcyniści Begnardow Fratycelli ciągnęli [illegible] Jan XXII zgromił [illegible] a dla [illegible] ustanowił [illegible] który [illegible] do Zygm. III Dulcyniści od Segarelli Franciszka Sar[illegible] 1300 spalony Dulcyn z Nawarry

illico quidem arma parabat acre bellum absq dubio gesturq, nisi año insequenti paralysi affectq, in venatione de equo lapsq in terram vitam finivisset. —

— Externa Rnor Pcum auctoritate novis sensim augmentis increscente, ac summum pene apicem attingente per adversarior audacissimos conatq vacillare, ac demum etiam minui cœpit; cultura enim litterar ad majorem sensim gradum ascendente in publicum prodibant viri spiritq audacioris, qui vulgatis operibq Rnor Pcum auctoritati libere resistebant, aliosq ad illam parvi'a ciendam hortabantq. His accedebat, quod Imperes civiles successu temporis scientiis regendi instructi prætensionibq Pcum v resistiterint v easdem factis concordatis et sanctionibq pragmaticis limitaverint — quod Anatas, aliasq collectas peculiares sustulerint, acq legator Pcis potestatem coarctaverint. Huc multum contulerunt Concilii Constantiensis (a. 1414) et Basiliensis (a. 1431) Patres, qui potestatem Rnor Pcum ad angustiores limites restrinxerunt et plura alia. Sed maximum vulnq auctoritati Rni Pcis inflixit translatio sedis Rnæ in civitatem Avenionensem. — Mortuo quippe Benedicto XI (a. 1304) Pce Philippq Pulcher Galliæ rex, interposita auctoritate sua id impetravit, ut Clemens V patria Gallq in Pcem Rnum eligeretq a. 1305. Hic sedem Roma Avenionem transtulit, ut Philippo Galliæ regi complaceret. Eum successores ejq passim Galli imitantes, ut Joañes XXII (1316–1334.), Benedictq XII (1334–1342.), Clemens VI (1342–1352) Innocentiq VI (1352–1362), Urbanq V (1362–1370), Gregoriq XI (1370–1378), pariter in eadem urbe sedem tenuerunt usq ad a. 1377. Tempq hoc Italis nomine „Captivitatis Babylonicæ" venire solet. Quum Pces Avenionenses sub honorifica custodia regum Galliæ constitutos, et ab illor nutu atq potestate dependentes fuisse constet, Jam translationem hanc plurima post se traxisse nullq dubitet; nam:

1° Clemens V Pæ in favorem Galliæ regis Cardinales plerumq Gallos nominando Italor odium nimiopere auxit, indeq gravissima dissensio Eclsiam sat longo tempore acerbe divexans incrementa cœpit. —

2° Pces priq velut totiq Eclsiæ supremi pastores Principibq cunctis et fidelibq totiq orbis æqualiter leges dictabant, nulliq regis aut populi reflexione obstricti; ab illo autem tempore, quo Italiam deseruerunt, Pces cor decisiones, rescripta, bullæ nullo in honore servabantq in Italia. Quidquid ex urbe Avenione constituebant id totum absq fructu manebat. Quum autem ditiones Pcias majori ex parte hostes tenerent, aut eas saltem depopularent, ex iis Pces aut nullos, aut paucissimos tum percipiebant fructq, ideq necessitatum suar tegendar gratia taxas ordinarias aut extraordinarias prætendere, novas excogitare et urgere cogebantq, et per hoc malis querelis occasionem dabant.

3° Absentia Pcum ex Italia maxime per eclsiar confusiones et abusq apud Clerum præsertim majorem invaluerunt ita, ut tales etiam reperirentq Eppi, qui ad exemplum Pcum Roma absentium residentiam personalem in diœcesibq non observantes

Certa

§. 12.

Imminuta Rnor Pcum auctoritas, hujusq causae.

Pces Rni habitarunt Avenione per 72 años i. e. ab an. 1305 usq ad 1377.
Okolice Avenionu (hrabstwo Venessin) należały do Papieży przez samego ... Klemens VI kupił Avenion od Joanny Neapolitańskiej (1348) ... podczas rewolucyi Francuzkiej w r. 1798 odebrano papieżom Awenion z hrabstwem Venaissin.
Grzegorz IX otrzymał hrabstwo Venaissin na mocy pokoju zawartego w Paryżu przez królowę Blankę r. 1229 z hrabiami Tuluzy na mocy którego

extra dioeceses morarentur, aliaque longa negotia tractantes, quam officium illorum exigeret.

4º Accedit denique et illud, ut Galliae reges in opera et affectiones Cardinalium confisi alia Europae regna turbarent. Ita historia testatur Philippum regem Galliae postquam a. 1308 Albertum I Austriacum deiecisset in Cardinalium affectionem confisum eo conatus suos direxisse, ut fratri suo Carolo Valesio imperialem coronam procuraret. Verum exito successu, nam Cardinalis electione Henrici Lucemburgensis fortiter semet exponebat. –

§. 13.

Magnum schisma Occidentis. (1378–1428)

Że Urban był prawnie obrany, okazuje się z następujących faktów –
1º Kardynałowie po elekcyi nie reklamowali.
2º Byli na Koronacyi –
4º z wyboru ogłosili światu
3º Gdy zaczął Pap. ich karcić za różne występki, niektórych nawet do więzienia wtrącił wtedy dopiero t. j. we 3 mce po elekcyi udali się do Anagnii, skąd wezwali Urbana aby godność Papieską złożył – a nie otrzymawszy tego, wybrali Klemensa.

Grzegórz XI † d. 27 Marca r. 1378 a d. 7 Kwietnia Kardynałowie rozpoczęli konklawe nazajutrz obrali Bartłomieja de Prignano Arcbpa Baru (który nie był kardynałem) – ten zaś przyjął tę godność nazwał się Urbanem VI. – d. 18 tegoż mca w święto Wielkanocy został koronowany uroczyście. Nieobecni Kardynałowie przysłali listy z oświadczeniem swojej uległości Urbanowi. W wielki poniedziałek zgromił Bpów w Rzymie zostających za to że nie pilnowali swych dyecezyi. W drugi poniedziałek zaś na Konsystorzu (na którym obecni byli wszyscy Kardynałowie w Rzymie zostający) zaczął znowu wyrzucać zepsute ich obyczaje. Przy końcu tej sessyi przybył z oświadczeniem swej uległości Kardynał Jan de la Grange na którego Urban zaraz powstał surowo go karcąc – wreszcie dodał, iż nie było z tego któregoby się nie dopuścił. Kardynał odpowiedział groźbą; także i Arcbp Barski skłamałeś i zaraz z kilkoma innymi wyjechał z Rzymu.

Interea quum Papae in Gallia degentes provincias suas in Italia per Praefectos gubernarent, hi autem populum opprimebant, munimenta erigebant et libertatem incolarum coarctarunt, plures civitates antesignanis Florentinis a. 1375 deficere coeperunt. Hoc eventu territus Gregorius XI et praeterea invitatus a Romanis a. 1376 Romam reversus post a. 71 quibus fluxerunt a quo Papae sedem in Gallia transtulerunt. At mortuo Gregorio XI 1378 a. infaustum et longum schisma 50 circiter annorum Ecclesiam separavit. Nova enim ac de eligendo novo Papa deliberatum erat. Romanus populusque tunc Cardinales adeunt, eos obtestantes, ut aliquem ex natione Italica ad cathedram S. Petri promoverent, idque ideo, ne quis fortasse ex Gallis praeficeretur, hinc rursus sedem suam in Galliam transportaret, maximum detrimentum urbi Romae, totique Italiae novitus causaturus. Sed ex parte Galliae Cardinales 11, qui Papam Galli e gremio suo Papam eligere volebant, Italis 4 resistentibus, qui Italum optabant. Quum tamen populi tumultus metuerint, Papam in Italum Neapolitanum, cui Urbani VI nomen datum, consenserunt. At quia indole austerus, imperiosus et vindictae studiosus erat, multorum animos offendit, indeque Cardinales Galliae sub specie vitandi calorem aestivum Anagniam, atque hinc Fundos urbem petentes elegerunt e gremio suo Papam, qui sub Clementis VII nomine Avenionem rediit. Ab hoc tempore divisa est in duas partes integra Respublica Christiana, ita ut Germani, Angli, et Poloni et universa regna septentrionalia Urbanum VI, Galli autem Clementem velut Papam sequerentur. Schisma hoc tanto gravius evasit, quod posterioribus etiam Castellia et Aragonia accesserit. Tristissimas huius Schismatis sequelas depingit historia. –

Pii ex parte audiebant, multa Urbani et Clementis fulmina excommunicationis, unus alium deponebat, oppugnabat, acta alterius rescindebat cum effectibus infaustissimis. Anno demum 1389 moritur Urbanus VI; quo eventu pax et concordia reduci in Ecclesia potuissent, si in Clementem VII Papae consensissent. Sed aliter factum, nam post fata Urbani electus est Bonifacius IX. Hinc Galli et reliquae nationes obedientiae Clementis VII consilia de modo, mediisque tollendi Schisma Ecclesiae vulnus agebant, par-

tesque

tesq capiebant, hoc immerito Academiæ, magnates, re-
ges, curiæ, docti dq ac indocti; verum nihil effectuatum
neutro Pce cedere volente. Defuncto a. 1394 Clemente VII,
22 Cardinales n respicientes edictum regis, qui electionem
novi Pcis suspendendam esse suadebat, illico elegerunt
Petrum de Luna nomine Benedicti XIII insignitum, ea
tamen adjecta conditione, ut Pcatui renuntiare para-
tus sit, si id sublatio schismatis exposceret. Cæterum du-
rabant consultationes in Gallia de sufferendo schisma-
te qualicunque demum modo. Et Ecclia Gallicana a. 1397
in conventu Parisiensi nullum, ex actu existentibus
Pcibus ut legitimum agnoscendum decisivit. Quo decre-
to manifestato Carolus VI Galliæ rex a. 1398 Benedictum XIII
Avenione in palatio suo captivum teneri jussit, con-
stituta foris vigilia ne exire possit. Ille tamen fuga
se salvavit, res que suas adeo felici successu ordinavit,
ut Cardinales et cives Avenionenses ad obedientiam
illius redirent. Bonifacius IX quidem a. 1404 extinctus
e, sed n schisma, nam in hujus locum Innocentius VII
substitutus e. Hoc post duos annos decedente, Angelus Co-
rarius sub hoc pacto electus e ut dignitati illi renun-
tiaret, quum primum Bened. XIII pacis restituendæ gra-
tia idem faceret. Is sub nomine Gregorii XII illico ac
muneris initium fecit, expeditis litteris, missis lega-
tis ea saltem moliri videbat, quæ Ecclæ salutem pmo-
verent. Idem et Bened. XIII sibi cordi esse ostendebat, re
ipsa tamen uterque volebat potius continuatum schisma,
quam imperio nuntium mittere. Has inter simulta-
tes Cardinales utriusque obedientiæ simul congregati a. 1409
concilium Pisanum I convocarunt, ut tandem malo me-
delam afferrent. Verum concilium schisma Ecclæ n tu-
lit, sed potius illud auxit, nam prætet id quod Patres Con-
cilii Pisani sessione 15a ambos Pces Pcatu indignos de-
claraverint, et oes fideles ab eor obedientia in perpe-
tuum liberos pnuntiaverint et communibus suffragiis Pe-
trum de Candia sub nomine Alexandri V ad Pcatum
pmoverunt. At duo Antipapæ concilium illud contem-
nentes munus suum porro quoque usurpare continuarunt.
et Bened. XIII Perpiniani Gregor. XII in vicinia Aqui-
leensi cum Eppis concilium celebravit. Ita factum e,
ut quum Benedictum Hispani, Gregorium autem Impr
aliique Germaniæ Pcipes porro quoque ut Pcem sequerent,
infaustum schisma n solum n tolleret, verum potius
in 3 partes Ecclia scissa Ana scinderet. His ita
positis nullus certe mirabit, Alexandrum Vtum Pcem ma-
gna quidem prudentia et forti animo præditum, mede-
lam malo afferre n posse, qui decima post suam e-
lectionem mense expiravit. Ei successit Balthasar
Cossa Neapolitanus, sub nomine Joannis XXIII, vir qui-
dem administrando imperio aptissimus, ast n in spi-
ritualibus. Hoc in statu Sigismundus Impr et reliqui
Europæ Pcipes oem adhibuerunt conatum, ut opta-
tam Ecclæ catholicæ sub uno capite pacem restitu-
erent. Quum autem Pces nec conciliis, nec minis
eo perduci possent, ut dignitatem et honorem suum

pono

Urban VI – Clemen VII
Bonifa IX +404 Bened. XIII
Innocent. II –
Gregor XII –

bono publico et Ecsiae saluti postponerent, Joannes XXIII
agente potissimum Impre Sigismundo ad reformandam
Ecsiam et pacem referendam concilium Constantiense
a. 1414 convocavit. In hoc concilio postquam Gregorius XII
tria sponte renuntiasset Pratui, Joanni XXIII et Be-
nedicto XIII dignitas abrogata fuisset, unicq iisdem suf-
fectus ē a. 1417 Martinus V. Otto Columna antea vocatus.
Patres hoc in concilio ses. 4 et 5 concilii glis supra Pa-
pam auctoritatem decreverunt. Verum nec hic adhuc
schisma extirpari potuit, Bened. XIII Perpiniani mo-
rante et sepositis Patrum decretis nomen et insignia
Pcis retinente, imo illo a. 1424 expirante duo Car-
dinales ejus obedientiae Aegidium Mugnos gen-
te Hispanum in ipsius locum elegerunt, qui sub Cle-
mentis VIII nomine Ecsiam regere volebat, sed postea
ad obedientiam Martini V transiit. Hoc facto post
30 annor spatium schisma occidentale ꝑ totius Ecsiae
solatione et utilitate compositum. Ecsiae tamen re-
formatio ad aliud tempus dilata ē. Celebravit quidem
Martinus V 1431 a. Basileae concilium, quod et suc-
cessor illius Eugenius IV approbavit. Sed quum Patres
Basileenses in conformitate Conc. Constantiensis au-
ctoritatem concilii glis supra Papam declararunt, et
decreta menti Pcis repugnantia ferrent, adversa ti-
mens Eugenius IV concilium Basilea invitis Patribus
a. 1438 Ferrariam, indeq post annum Florentiam tran-
stulit, et quia uno, eodemq tempore in duobus locis concilia
celebrabant, nova schismatis species enata ē, ma-
gis increscens, postquam Basileenses a. 1439 Euge-
nio deposito Amadeum Sabaudium sub nomine Feli-
cis V suffecissent. Ita enim Patribus in varias par-
tes divisis interrupta fuit pax Ecsiae, donec a. 1449
Felix sponte sua Pratui renuntians legitimo Pci
se subjecisset.
Postquam in Synodo Basileensi plura decreta condita
fuissent, praesertim vero ratione conferendor beneficior
et causar judicialium, atq optasset Synodus ut in multis
capitibus potestas Pcis limitaret, legatos ad Carolum VII et
ad Ecsiam Gallicanam eo ex fine deputavit, ut haec de-
creta reciperent in Gallia, ꝓmulgarent, et qui-
busvis monitis aut exhortationibus executioni man-
darent. Galli hanc legationem eo libentius accepta-
runt, quod etsi Eugenium IV velut legitimum Pcem
summo honore ꝓsequerentur, hujus tamen Sedis in confe-
rendis beneficiis Galliae influxum et taxar mul-
titudinem imminutam ardentissime cuperent. Rex
itaq consilio suor regni administr[illegible] a. 1438 dis-
cussis in conventu verbis legator, tum Conc. Basi-
leensis, tum Eugenii IV Pcis, examinatisq rer ad-
junctis, fundamentalis regno lex condita ē, et
publica regis confirmatione sancita, qua Pcum
potestas angustioribus limitibus circumscripta, in-
deq Sanctionis Pragmaticae nomen obtinuit.
Ea continebat 23 puncta, quor praecipui sunt:
1° Libertas electionum Eppalium juxta antiquam methodum
restituit, nominationesq Papales et Regiae ad Eppatus tolluntur.
2°

Na Koncylium tem dwaj Kanclerze Akademii Paryzkiej (Sorbony) Petrus ab Alliaco (d'Ailly) i Gerson dowodzili że Concilium ē supra papam.
Lecz ta zasada w tych okolicznościach mogła tylko miejsce mieć, ~~nie zaś w stanie normalnym~~ gdy Papieże odłączyli się od jedności Kościoła, nie zaś w stanie normalnym Kościoła, który razem z Papieżem stanowi jedną całość, jedno ciało, bo ani Papież bez Kościoła, ani Kościół bez Papieża istnieć nie może.
Na temże Konc. Mikołaj Trąba uzyskał tytuł Prymasa i byłby został Papieżem, lecz odstąpił swych głosów na rzecz Ottona.
Za Leona X tytuł Legati nati na Konc. Lateran. V udzielony został Janowi Łaskiemu Arcybpowi Gnieźnieńskiemu. około r. 1550
Widzimy iż podczas tej schizmy Władza papieżka, ani idea o jedności Papieża wcale nie ustała, bo zawsze z 2ch obranych jeden był prawnie obrany a drugi nie- i Kościół wierzył iż jeden jest Papież, tylko był błąd co do osoby, godność zaś zawsze jedna pozostała.
Koncylium Konstancyeńskie potępiło takie błędy Hussa, samego zaś rzrozkazu Zygmunta spalono. —
Paszkwil Jana Falkenberga jako Władysławowi Jagielle na żądanie Trąby potępiony wraz z autorem został przez Koncylium. Joannes Parvus utrzymał iż wolno tyrana zabić, które to zdanie po[d] § 14 tępione zostało na Konc. Konstancyeńskiem.
Sanctio pragmatica in Gallia dedit posterioribus temporibus occasionem sic dictis libertatibus Ecsiae Gallicanae:
Zygmunt Ces. chcąc pogodzić Królów Angielskiego i Francuzkiego, na początku Koncylium udał się do Paryża wraz z Trąbą któremu na uczcie wydanej przez Sorbonę okazano źle Paszkwil Falkenberga, który Konc. potępiło z autorem wsadziwszy go do więzienia. Lecz Marcin [illegible] obranym nie chciał tego uczynić, bo Łotowie więc posłowie zagrozili iż zaapellują do przyszłego Konc. Wskutek jednak interwencyi Papieża zgodził się na potępienie Falkenberga wziął do Rzymu i trzymał w więzieniu, lecz na wstawienie się Wład. Jagiełły wypuścił go. Falkenberg powróciwszy żądał od Krzyżaków wynagrodzenia - lecz gdy tego nie otrzymał, począł jako nim pisać - potem udając się na Konc. Bazylejskie umarł na szlapku.

Apellationes Romam circumscribunt, ita ut juxta ~~instar~~ legitimum instantiar ordinem procedat, et causæ etiam ultimæ instantiæ Romam promotæ, non ibi judicent, sed has cognoscendas et decidendas judices in partibus ejusdem regni delegent. 3o) Annatæ omnes sufferunt, quæ tamen Eugenio IV Papæ ad dies vitæ permittebantur. — 4o) Auctoritas conciliorum generalium supra Papam confirmat. Carolo VII Galliæ rege moderante sanctio pragmatica ibidem omnino vigebat, nihil proficiente Eugenii IV conatu vigorem illius debilitandi, neque obstantibus illius litteris ad Regem datis, quibus auctoritati illius derogari petebat. Idipsum a. 1458 tentavit Pius II Papa, quumque nihil apud Regem proficeret, postea ad Ludovicum XI illius successorem se convertens pulchris verbis et pollicitationibus id obtinuit, ut rex a. 1461 solemnibus litteris abrogationem sanctionis pragmaticæ publicavit. Eventus hic ad Romanos delatus magno illos affecit solatio. Verum rex dolore tactus est ob abrogatam sanctionem pragmaticam, quum Pius II promissi oblitus familiæ Andegavensi ad consequendum regnum Siciliæ haud suffragaretur. Post mortem Pii II, Senatus Parisiensis a. 1465 vindicias libertatum Ecclesiæ Gallicanæ contra aulam Romanam ad Ludovicum XI expedivit, disertis verbis exponens, per sublatam sanctionem pragmaticam plurima enasci mala utrique reipublicæ perniciosa, ideoque eam revindicandam esse. A quo tempore sanctio pragmatica ad pristinum statum revecta est, nihil impediente Paulo II Papa, ejusque successoribus, idque eo minus, quod inter eos tales quoque reperirentur, qui morum suorum corruptela universalis reformationis desiderium adhuc magis accenderent. Ita cathedram S. Petri non parum obscuravit Alexander ~~XX~~ VI, vir quidem ingenio et sermone facilis, ad persuadendum aptus, in metu non facile perplexus, artes liberales ~~et~~ non solum colebat, ~~tantum~~ sed etiam fovebat et æstimabat, sed morum maxima licentia, ferocia et habendi cupidine notatus. Tantis malis nec Julius II in Papam a. 1503 electus occurrebat, vir quidem opulentus et auctoritate conspicuus, sed scientiar cognitione destitutus, et gloriæ militaris cupidissimus. Hic inimicitias cum Ludovico XII Galliæ rege habuit. Rex conventum a. 1510 in urbem Turonensem indixit, evocatisque illuc doctissimis regni sui præsulibus, edoceri statuit, an tempore salva conscientia jura sua contra Papam defendere, fidemque pactorum violatam vindicare possit. Quum rex ad factas hujus tenoris quæstiones responsa favorabilia obtinuisset, omnia adhibuit, ut cum Papa negotia sua modo amicabili componeret; sed quum hoc obtinere non potuit, consilium cum Maximiliano Imperatore inivit, synodum Pisanam convocavit, et in ea Julio deposito alium Papam substituendi. His Ludovici molitionibus obstacula positurus Julius Papa concilium Romæ in palatio Lateranensi, quod inter ejus Vtum dicit, congregavit. Initium concilio ~~xxx~~ sub præsidio ipsius Pius datum ~~et~~ 12 sessionibus absolutum est. Interfuerunt concilio 114 Eppi fere omnes Itali. Verum Julius Papa post 4 ses-

sionem

~~Sanctio pragmatica~~
~~franckta.~~

2o) Annaty, były to dochody z wakujących beneficyów które szły na rzecz Rzymu, dopóki nowy beneficyant zamianowany nie 3o) został. Tak samo prawie jak upras fundusz interkalarne.
4o)

Mówią iż Alexander VI razem z swym synem Cezarem Borgia kardynałem chcąc otruć bogatych kardynałów i panów rzymskich, zaprosili ich na ucztę, lecz sługa przez pomyłkę wsypał truciznę Alexandrowi i Cezarowi do kielicha. Alexander VI umarł zaraz, lecz Cezar Borgia wyleczył się. To jednak opowiadanie sprzeciwia się przebiegłości tych Alex. i Cezara, który zapewne nie śmieliby tak niebezpiecznej rzeczy powierzać sługom. Inni więc mówią iż został umyślnie otruty przez nieprzyjaciół, drudzy zaś iż śmiercią naturalną umarł.
Julia Borgia córka
(gorszyli

Clia Konst. i Bazylej- otrzymało stronę Bpa ale się zrzekło spotrzed...
Wr. A. Frat. Dumi przeżyt... bez skromności - żył w tym czasie -

sionem febribꝫ correptꝫ ampliꝰ præsens esse non potuit. Mortuo paulo post Julio II, successit Leo X. Is illico Synodi continuationem publicavit, Cardinales, aliosque Prælatos auctores conciliabuli Pisani ab excommunicatione absolvit, et legatos Ludovici XII regis honorifice in concilio excepit, eosque nomine regis conciliabulum Pisanum proscribentes Ecclesiæ communioni Ecclesiæ restituit. — Ludovico tot fortunæ casibꝫ extincto a. 1515 successit Franciscus Valesiorum dux, ejꝰ gener, qui adjutorio Papæ indigens pacem cum illo conservare conabatur. Convenientes igitur Leo X et Franciscꝰ I Bononiæ tractatum inivêrunt, ut rex abrogata sanctione pragmatica sua ex parte Pontifici annatas Eppatuum et Abbatiarum addiceret; hic vero Regi jus ad Eppatꝰ et Abbatias idoneos promovendi concederet, donec tandem in Concilio Lateranensi V. (a. 1516) sanctio pragmatica penitus fuisset sublata, assumpto in ejꝰ locum Concordato Bononiensi; a quo tempore rex Galliæ Archieppatꝰ, Eppatꝰ et Prælaturas regni sui intra 6 menses a die vacationis proprio nomine conferebat, salvo Pontificis jure nominatos confirmandi. Quodsi autem Pontifici visum esset confirmationem ex causis canonicis denegare, Rex intra 3 menses alios denominare possit; quo tamen tempore elapso jus confirmationis ad ipsum Pontificem rediret; cui præterea reservabantur beneficia regni Galliæ in Curia Romana vacantia. Prout autem concordatum hoc regiæ auctoritatis limites extendit, ita etiam Summo Pontifici non parum emolumenti attulit, utpote cui annatæ usque denuo concessæ, et omnes majores causæ reservatæ sunt; quin decretorum Constantiensium et Basileensium mentio injiceretur.

AB. Gniezn. na tym Concilium Łaski otrzymał tytuł Legati nati —

R. 1515 taki sam konkordat zawarty został z Zygmuntem I królem polskim na mocy którego w/ce Styczeń - Marzec - Maj - Lipiec - Wrzesień i Listopad należały do Papieża. W innych zaś m/cach Król lub kapituły mogły mianować. W r. 1518 czy 1519 S. Jacek został beatyfikowany.

§ 15.

Legati Pontificii. Cardinales. Conclave.

Pius IX postanowił aby ci chcący być Kardynałem miał przynajmniej Ordinem Diaconatus. Takim jest dziś K. Antonelli Kardynał, który ma tylko Diaconatus ordinem.

Magnam potestatis suæ partem Pontifices per Legatos exercebant. Hi Legati Pontificii non solum negotia regnorum civilia et politica quandoque tractabant, sed etiam Concilia celebrabant, præsidium in illis tenentes, Eppos officio et sedibꝫ privabant, exemptos visitabant et corrigebant, tributa Pontifici præstanda exigebant. Displicebat quidem multis Legatorum Pontificiorum inde a s. IX et deinceps dimissorum frequentia. At sciendum est, post a. circiter 1590 sub Romanis Pontificibꝫ: Leone X, Alexandro VI, Gregorio VII totum fere Occidentis Clerum Simonia et incontinentia correptum majori Romanorum Pontificis sollicitudine indiguisse. Fatendum tamen et illud est, multos Legatos potestate sua abusos, modumque a Sede Apostolica præfinitum transgressos fuisse et avaritia sua et capiendi cupidine acerbioribꝫ querelis, gravioribꝫ reprehensionibꝫ ansam præbuisse. Abusꝫ tamen hos Sedes Apostolica non approbabat, imo quavis occasione sufferre conabatur. Tardiꝰ multis Ecclesiis munus hoc tamquam dignitas perpetuo annexum est, indeque originem traxit, quod hæ Ecclesiarum Præsules Legati nati nuncupabant. — Quamvis Cardinalis nomen omnibꝫ Ecclesiæ Clericis, qui suis titulis jure ordinario affixi, et quasi incardinati fuerant, proprium fuerit, sensim tamen inde a s. XII illi soli Prælati nomine hoc compellebantur, qui Pontificem Romanum eligebant,

Kardynałowie Polacy byli następujący:
1. Mateusz Bp Wormacyjski z Krakowa rodem lecz w Niemczech zamieszkały.
2. Alexander Książę Mazow. Bp Trydencki Akwilejski Patryarcha pochowany w Wiedniu ma tam nagrobek w kościele S. Szczepana. Był on synem Ziemowita Ks. Maz. i Alexandry Olgierdówny siostry Władysława Jagiełły r. ... był Rektorem Akad. Krak. r. 1422 i proboszcz. Gnieźnieński. r. 1440 mianowany kardynałem przez Felixa V antyp. i przysłany do Polski. Cesarz Fryderyk III ces. dał mu probostwo w Wiedniu. — Encykl. tom V str. 399.

et ejus senatum seu consistorium constituebant. Cujus senatus consilia in cunctis gravioribus negotiis expetebat Pontifex, idemque variis honoribus et privilegiis exornabat. Huic Cardinalium collegio postea aliarum Ecclesiarum Episcopi adnumerari desiderabant, quod desiderium Pontifices Romani tanto libentius adimplebant, quod Ecclesia Romana majus inde ornamentum, et ex vinculo, quo extranei Episcopi eidem nectebantur, etiam munimentum nasceretur. Cum autem Cardinales passim Romae aut in urbis vicinia ob muneris rationem habitare oporteret, et extranei ob loci distantiam raro, aut nunquam fungi possent, invaluit, ut ministerio Cardinalium prioribus relicto, hi recentiores titulo saltem et praerogativis fruerentur. Quantum vero ad formam electionis Pontificis, seu <u>Conclave</u>, hoc majori ex parte per Gregorii X constitutionem in Concilio ~~[illegible]~~ Lugdunensi II a. 1274 editam, natales suos derivat. Ad illud autem introducendum Pontificem maxime permovit, quod Cardinales nunquam in eligendo Pontifice diutissime non convenirent, putà et ante ipsius electionem sedes Pontificia 3bus fere annis vacaverat. Vigore praedictae constitutionis Cardinales in loco, ubi Pontifex vitam clauserit, praesentes, illos qui absunt non ultra 10 dies expectare, et his elapsis illico novi Pontificis electioni semet accingere obligantur. Electio autem perficienda in conclavi, unica porta et unica fenestra, per quam cibi inferantur, proviso, in quo omnes simul usque ad finitam electionem morentur. Ad hoc Conclave nulli accessus patebat, nisi consentientibus omnibus Cardinalibus, et ex causa ipsam electionem ~~admittente~~ attinente. Si quis autem attentaret unico et soli e Cardinalibus in conclavi existentibus nuntium aut litteras submittere, talis ipso facto excommunicatur. Cardinales intra 3 dies electionem non perficientes, quinque sequentibus diebus tantum unum cibum pro prandio et unum pro coena accipiant, et si his quoque transactis in electionem nondum convenissent, illis nihil aliud quam panis, vinum et aqua praebeatur. Denique durante toto electionis actu nihil e proventibus Camerae Apostolicae aut Ecclesiae Romanae percipiant, nulloque altero cujuscunque generis negotio occupentur. Quamvis autem constitutio haec Cardinalibus non parum displiceret, tamen cum illis singulis tractans speciatim omnes ad illam acceptandam disposuit. Successu temporis Gregorius XV multas alias constitutiones adjecit Conclavi.

Patriarchae Latini Orientis alias etiam secundi Ordinis nuncupati, originem ab expeditionibus cruciatis derivant. Postquam enim Latini cum s. XI fine victricibus armis Orientem inundassent, Palaestinam occupassent, et Graeci Antistites a regendis Latinis partim ob linguae ignorantiam, partim quod haeresi et schismate ab iisdem scinderentur, minus idonei invenirentur, tam Hierosolymis quam Antiochiae Patriarchis Graecis Latini adjungebantur, quod ipsum tardius etiam in Patriarchatu Constantinopolitano, ubi cruce signati eum subegissent, institutum. Idque non solum in Patriarchalibus, sed in Metropolitanis et Episcopalibus quoque Ecclesiis idem obtinuit. Cum autem Latini mutata fortunae alea provincias Orientis rursus

amisissent

3. Zbigniew Oleśnicki Bp. Krak. ocalił życie Jagielle pod Grunwaldem. Opiekun Władysł. Warn. i Kazimierza Jagieł.

4. Izydor Metr. Kijowski Obrz. Greck. został r. 1438 na końcu Ferraro-Floreńckiego przez Eugeniusza IV. Kijów wtedy należał do Polski i w imieniu Grecko-Rusi przyjął unię Kościoła, lecz skoro wrócił z Florencji prześladowany od Rusinów, poszedł do Rzymu. Papież wysłał go do Konstantynopola, gdzie podczas zdobycia tego miasta schwytany i sprzedany przez Turków, został do Pera z tąd się wymknąwszy powrócił do Rzymu.

Fryderyk syn Kazimierza Jagieł. brat S. Kazimierza był Arcybpem Gnieźnień.

Stanisław Hozyusz Bp Warmiński sprzyczynił się z Komendonim do przyjęcia Konc.

Andrzej Batory synowiec Króla Stefana Bp Warmiń. uczył się w Pułtusku u Jezuitów - Generałem był Miechowitów - żył w zażyłości z S. Karolem Boromeuszem. Po śmierci Stefana spadł na niego Siedmiogród lecz Cesarz Niemiecki namówił Wojew. Wołoskiego aby mu nie dozwolił zajęcia Siedmiogrodu, ~~który~~ Ten więc nasadził zbójców po pobiciu wojska kardynała samego kardynała zamordowali.

Jerzy Radziwiłł Bp Krak.

Bernard (synowiec kanc. Zygm. Aug.) ~~brat~~ Samuela Maciejowski Arcbp Gniezn.

Jan Albrycht Albert syn Zygm. III Bp Krak.

Brat Jana Albrychta Jan Kazimierz późniejszy Król Polski.

Jan Kaz. Denhoff Bp Cezeneński, za Sobieskiego protonotaryusz, powiózł chorągiew Mahometa do Rzymu.

Michał Radziejowski Arcbp za czasów saskich Gniezn.

Jan Lipski Bp Krak.

Lewicki Arcybp Lwowski w r. 1859 zmarły obrządku Greko-Unickiego.

§. 16. Patriarchae Latini Orientis.

Pierwszy Patryarcha po zdobyciu Jerozolimy został Daimbert Arcybp Pizański r. 1099 który był legatem papieskim (1107) przy Krzyżowcach i nastąpił na urzędzie legata po Ademardzie w tymże roku kardynale po Dambertem Gibelin † 1112, Arnulf 1118, Germund. Antyocheńskim zaś patryarchą r. 1098 został Bernard Bp Arty w Epirze, który był przy Ademardzie jako kapellan jego.

amisissent, exturbati inde Antistites titulis suis uti porro quoq pergebant. Iis vero extinctis Eces Rni sub spe recuperandar ditionum illar ad titulos ibi existentium Eesiar praesules nominabant, hodiedumq nominant.

§. 17.
Capitula Clericor.
Vicarii Generales.

Canonici jam praecedentis periodi in pleriq Ecsiis a vivendi regula per Chrodegangum praescripta deflexerant, bonisq suis communib et amplis inter se distributis separatim in domib privatis degebant; nexum tamen e communi Ecsia redundantem, fuit et diversa vitae communis munera, uti praepositi, lectoris, cantoris, custodis, scholastici, in totidem dignitates conversa inter se conservabant, sicq corpq quoddam conficiebant, quod Capitulum vocari consueverat. Quum Eppos eligendi opera et zelo Gregorii VII ejq successorumq Ecsiis ipsis vindicarett, Canonici exemplo Cardinalium ducti, illud mox exclusis reliquis Clericis sibi solis adscripserunt, illudq nquam ita administrarunt, utplecto diversas conditiones, privilegia et jura ipsor confirmandi, aut de methodo Ecsiam regendi ponerent. Canonici agebant praeterea consiliarios Eppor, sede vacante Ecsiam in spiritualib et temporalib administrabant, et ppterea ab urbium, a civiumq praesidib jusjurandum fidelitatis exigebant. Quum autem vitam comodam sequerent, magna auctoritate et aestimatione gauderent, amplis proventib et sotte splendida fruerent, accidit, ut in multis regionib nobiles filiis suis et consanguineis dignitatem canonicariam impetrare conarent, quodq ut eo facilig et certig consequerent, bona Capitulor donationib locupletabunt, aut prios canonicatg suis mis, aut saltem nobilib conferendos fundabant. Quod porro Vicarios Gles attinet, hi sic invaluerunt. Quum nempe Archidiaconi, quib Eppi oia fere negotia dioecesana administranda relinquerent, auctoritate adeo praevalere inciperent, ut tum supra reliquum Clerum, sed supra Eppos quoq paulo post eminerent et populis aeq ac Eppis graves fierent, Eppi ad jurisdictionem suam inde a medio s. XIII illis alios substituebant, qui ab ipsis prorsg independentes erant, et jam majorem, jam minorem jurisdictionis Eppalis partem arbitrio ipsig accipiebant, quam Eppi eis aut relinquere, aut recipere solebant. Per novos hos jurisdictionis Eppalis administros Archidiaconor potestas nimiopere limitabatr, ac in multis dioecesib tandem penitg auferebatr, solo nomine et titulo ipsis relicto. Novi autem administri, per quos Eppi jurisdictionem suam spiritualem exercebant, initig Vicarior aut Officialium nomine veniebant, postea vero illud inter ipsos discrimen introductum, ut qui jurisdictionem contentiosam exercebant Officiales, seu auditores causar Generales, qui autem jurisdictioni voluntariae praeerant, Vicarii generales nominarentur, quibus tamen utraq munera etiam uni eidemq personae conferebantur.

r. 1495. Jan Albrecht postanowił, aby szlachtę tylko do kapituły przyjmowano, pod pretextem że kanonicy majac dobra, a nie będąc szlachtą, nie mogą bronić ich od napaści. ~~r. 1515~~ r. 1515 Zygmunt I ponowił to prawo – lecz Duchowieństwo nie zważało na nie i na Synodach znosili je, jako czytamy w Constit. Synod. Eccl. Gnesn. postanowiono jednakże aby było przy każdej Kapitule dwóch Drów Teologii – 2 prawa i jeden Medycyny.

Uczeni

Michał Glukas.

Psellus w Grecji
Nicefor za Arystotelem

Na zachodzie
Szkoły były przy Katedrach
i klasztorach Benedyktyn–
w XII wieku Nominali i Rea[li]
Nomin. Platon Rea Arystoteles

Uniwersytety
w Paryżu
w Bononii prawo
Gracyan poprawił
Kodeks prawa którego
się wyrzekli Hohenstaufowie
Klemens kazał ułożyć
zbiór Klem[entyn]
na Kon. Vienn. 1410

Caput II.
Doctrina Catholicor.

Ecsiam Catholicam hujg periodi unam eandemq semper et immotam fidei, morq doctrinam retinuisse quisq fateatr oportet, qui Scriptor Ecsticor opera et acta Concilior vel obiter inspexerit. Nullg quidem negaverit,

Eustachyusz Tessalonicensis
Michał Glika

(doctrinam

Wyrazu Transsubstantiatio pierwszy w swoich pismach użył S. Hildebert Bp. Turon. około r. 1123.

doctrinam religionis Xnæ per ævi medii indole modica sui parte fuisse obscuratam, sed legi et præceptis sanctissimis Xti et Aplor inventa, Ccum et Monachor subtrusa esse, historica veritas et sinceritas pernegat, id solum concedimus, plures articulos fidei utendi expressione theologica definitos fuisse. Ita eg. Concilium Lugdunense II (1274 sub Greg. X) n secq ac Florentinum dogma de Spiritus S. a Patre Filioque processione clarius explicuit contra Græcos et declaravit additione particulæ „Filioque" neque contrarium neque diversum aliquid additum, sed doctrinæ Xti et Aplor fidei et symbolo Patrum conforme et conveniens adjectum fuisse. — Ita Eugenius IV dogma Ecsiæ catholicæ de 7 sacramentis solide exposuit atque confirmavit: „Septem esse „præcise Ecsiæ sacramenta, nec plura nec pauciora." Quod sacramentalis confessionis præceptum attinet, illud clare supponit Concilium Lateranense IV (a. 1215 sub Innocentio III celebratum) dum can. 21 et tempus et modum definit, ut quippe „ols utriusque sexus fideles, quum ad annos „discretionis pertigerint, cuncta sua peccata confiteantur „fideliter semel in anno sacerdoti prio et impositam si„bi pœnitentiam pro viribus adimpleant." Hoc canone confessio sacrtalis nequaquam instituitur, tempus solum defigitur, intra quod eam quisque absolvere obligatur. Denique dogma de primatu Rmi Ptis Concilia: Constantiense et Basileense stabiliverunt. Reliqua Ecsiæ catholicæ dogmata recensebimus, ubi materiam de hæresibus et conciliis exponemus.

Comunio sub utraque specie nullis casibus exceptis, inde ab antiquo vigebat, usque dum s. XIII quin aliqua lex eatenus conderetur, propter diversos casus et pericula in calicis usu obvia, calicem eucharisticum laicis nullæ Ecsiæ denegarent, sicque comunio sub una specie invalescere cœpit. Rei progressus sequens fuit. Quum nempe Gregorius XI Ppæ (a. 1370) indecens esse putaret, duos vel 3 calices ad altare collocare, proinde calix major plus vini capiens requireretur, ut multitudo ad sacram cœnam accedens comunicetur; jam inde a s. IX ad evitandum effusionis periculum fistulæ eucharisticæ seu calami usus introductus est. Sæculo XI ad finem vergente Monachi ob idem effusionis periculum hostiam non siccam sed sanguine Dni intinctam, et cochleari exceptam, fidelibus præbebant. Sed Synodus Claromontana (sub Urbano II a. 1095 celebr.) novæ huic praxi finem imposuit decernens can. 28 „ne quis de altari comunicet, nisi Cor„pus separatim et Sanguinem similiter sumat, nisi „per necessitatem et cautelam." E quibus elucet, comunionem sub utraque specie aliter adhuc observatam fuisse et legem extitisse, a qua recedere gravi ex causa licitum fuerat. Durantibus expeditionibus cruciatis usum calicis in Oriente vel ideo relinquere cogebant, quod vino sæpe carerent sufficienti, aut illud in navibus facile effunderet, vel corruptelæ periculo exponeret. Doctores quippe Theologi scholastici tradebant, „nihil decedere per„fectioni hujus sacramenti, si populo porrigatur Corpus „sine sanguine, quum totus Xtus contineatur sub specie „panis, imo eos in errore versari, qui asserunt, u„triusque speciei participationem ad salutem conse„quendam requiri." Quum autem S. Bonaventura

Pisarze znakomici:
S. Piotr Damiani + 1072. — S. Anzelm z Luki + 1086 traktat przeciw Guibertowi Antyp. apologia Grzeg. VII. zbiór kanonów wykład psalmów. — Lanfranc Arcyb. Kantuar. + 1086 przeciw Berengaryuszowi. S. Bruno założ. Kartuz. + 1101, różny od S. Brunona Bpa Segni i drugiego S. Brunona Bpa Wirzburskiego, którzy mu byli współczesni. — S. Anzelm Kantorb. + 1109. — żywot jego opisał Edmer. B. Odon seu Odard Bp Kamerac. 1113. sławny dyalektyk. Ivo de Chartres 1115. przeciw zdzierzcom Bożym. — Gracyan 1160. Piotr Lombard 1164. Magister sententiarum. — Wilhelm z Tyru 1184. obecny na III Later. konc. historya wschodnia. — S. Antoni Pad. 1231. — Mateusz Paryski + 1257. Hugo a S. Caro + 1263. — S. Bonawentura. Tomasz z Akwinu 1274. — Rajmund de Peñaf. 1275. — Marcin Dunin Polak z Gniezna + 1278. o Joannie Papieżu w kronice. — Albert wielki 1280. Dante 1321. — Guilelmus Occamus Bernardon 1337. S. Brygida 1375. Katarzyna Sen. 1380. Gerson 1429. Petrus de Alliaco 1425. Eneasz Sylwiusz 1464. Jakób z Paradyżu Kartuzyan. Tomasz a Kempis 1471. Ximenes. 1517.

§. 2.

Comunio sub una specie.

W wieku XIII Alexander Halensis (d'Hales) + 1245 Doctor irrefragabilis zwany był za komunią sub una specie. Cystersi r. 1261 na swojej kapitule postanowili, aby tylko pod jedną postacią udzielać Najśw. Sakramentu. Cystersi po komunii zostawiali cokolwiek Sanguinis Dni w kielichu do czego dolewali wina i po komunii dawali wiernym do picia. U nich też, jak świadczy Mabillon, tym którzy służyli do Mszy, dawano komunię pod dwoma postaciami. Być może że te zwyczaje tylko w niektórych klasztorach miały miejsce.

Andronik II 1332 dyalog między żydem a Łacinem. Nicefor Calistus 1340 o patryar. konstantynopol. Nicephor Gregoras 1360 historya Grec. nieokładna styl barbarzyński. — Georgius Scholarius seu Gennadius patryar. Konst. 1460. o konc. Floren. Georgius de Trebizun. 1487 przeciw schizmie.

et S. Thomas Aquin. duo celeberrimi viri unanimi consensu hac de materia scriberent, praesim Ecsiar[um] nullar[um] adefuerent, ut cuncta dubia eruditor[um] solverent; mirum itaq[ue] n[on] e, Franciscanos et D[omi]nicanos p[ro] communione sub una specie ultro quoq[ue] pugnasse, et nobilissimas Europae Ecsias exempla celeberrimor[um] ordinum istor[um] secutas fuisse. Tandem a Constantiensi Concilio contra Bohemos Hussitas sancitum, Sess. 13. ut „oes fideles laici „sub una solum specie, idq[ue] jejuno stomacho, si com„munionem sumant." Declaratumq[ue] ab eodem concilio „ri„tum hunc ob pericula et scandala legitime introductum „ac in oes presbyteros, qui SS.mum Eucharistiae Sacramentum „sub utraq[ue] specie dispensarent, censuris animadverten„dum esse." Successu temporis postquam Hussitae, prae- sertim Calixtini ope legationis nunciarent, con. Basileensi se paratos esse ad unitatem Ecsticam resumendam, dummodo iis calicis usq concedat, Concilium Basileense ses. 30 sacerdotibq eor[um] potestatem concessit in Bohemia et Moravia sub utraq[ue] specie communicandi fideles, qui annos discretionis assecuti humiliter et pie peterent, eo tamen addito, ut fideles exacte instruerent, „sub qualibet specie esse integrum et totum Xstum. — —

Mos hic viguit in Bohemia usq ad tempora reformationis.

§. 3.
Doctrina de imaculata conceptione B. V. Mariae.

Niektórzy utrzymują, że Duns Scotg w Paryżu przeciw 200 D[omi]nikanom publicznie bronił nauki o niepok. pocz. N. M. P.

~~de Karola M. wezwał Alcuina, Engelberta et.~~

Pia haec sententia, B. V. Mariam sine originis labe fuisse conceptam, jam vetustioribq Ecsiae saeculis nota fuit, et inter ipsos SS. Patres reperiebant, qui sententiae huic conformiter tenebant. Majorem tamen attentionem excitavit res, ubi circa a. 1140 Canonicis Lugdunensibq visum fuisset festum Imaculatae Conceptionis B. V. M. sine ulla insinuatione Sedis Aplicae in sua Ecsia celebrare; hanc inter alias sententiam propugnantes: „B. V. Mariam absq[ue] peccato et macula conceptam „fuisse." Festum hoc ob novitatem suam viros antiquitatis tenaces n[on] parum offendit, adeo ut S. Bernardg Clarevallensis Abbas Canonicos Lugdunenses litteris ad ipsos expeditis reprehenderit, quod novam induxerint celebritatem, quam ritg Ecsiae nescit, n[on] p[ro]bat ratio, n[on] comendat antiqua traditio. Ceterum vir sanctg audita sensim Ecsiae mente, quae in festum inclinabat, totam sententiam suam suspendit, et festi hujg celebratio quotidie patronos reperiebat, sensimq[ue] p[ro]veret, praesertim ubi Franciscani doctrinam de Imaculata conceptione B. V. M. tueri coepissent. Inter hos oium facile Princeps erat Joannes Duns Scotg, qui sic disseruit: „Deg potuit facere, ut Xtum uno instanti esset in peccato, potuit etiam facere, ut per tempg „aliquod esset in peccato, et in ultimo temporis illig „momento purgaret. Quod autem hoc factum, Deus no„vit. Si auctoritati Ecsiae aut auctoritati scpturae n[on] repugnat, videtur p[ro]babile „quod excellentig tribuere Mariae." Quum autem Duns Scotg fama nominis inter suos excelleret, mirum n[on] e, plurimos ex discipulis ejg sententiam Magistri sui amplexos doctrinam imac. conceptionis B. M. V. defendisse. His se opposuerunt Fratres Praedicatores S. D[omi]nici, antesignano Thoma Aquinate, qui suor[um] pariter decg atq[ue] ornamentum inter alia scribebat: „Mariam in peccato conceptam, „quum et ipsa vulgari modo per libidinem maris „et feminae concepta fuerit, sed post conceptionem

sanctificatam

sanctificatam fuisse". Hinc gravissimæ lites inter Thomistas et Scotistas enatæ pacem Ecclesiæ longo satis tempore turbabant, donec in Conc. Basileensi ses. 16 declaratum est „doctrina de immaculata conceptione Deiparæ Virginis, tanquam pia et consona cultui ecclesiastico ab omnibus catholicis aprobanda, tenenda et amplectenda esse." In hujus declarationis sequelam contrarie prædicare vetuit, et ejusdem sanctæ conceptionis solemnitatem, juxta Romanæ, aliarumque Ecclesiarum ritum celebrari præcepit. Ab hac concilii dispositione festum conceptionis B. V. M. per totam Ecclesiam receptum est. Dominicanis tamen vocem hanc „Immaculatæ" vel non recipientibus, vel cum voce „Virginis" conjungentibus. Quare novis rursum distinctionibus et litibus occasio data est, quæ ipsis plane Sedibus Romanis molestias fecerunt. Sixtus IV Papa, et ipse quandoque Ordinis Seraphici filius mediam inter litigantes viam secutus, editis a. 1476 bullis indulgentiam omnibus quidem cultum Immac. Concept. B. V. M. celebraturis concessit; utramque tamen sententiam sequi licitum esse clare expressit; eos solum anathematizavit, qui contrariam suæ doctrinæ amplectentes pro hæreticis declarare auderent quum Ecclesia quæstionem hanc nondum ut dogmaticam decideret. Durantibus his sententia pro immaculata conceptione et festi celebratio tum promota est, ut ab Universitate Parisiensi a. 1497 decretum emanaverit, ne ullus ad lauream doctoralem admitteretur, prius quam jusjurandum deponeret, quod doctrinam de immac. concep. B. V. M. ubique defendere vellet. Novissimis denique temporibus regnante Pio IX in Synodo Lateranensi die 8 Decembris 1854 a. confirmata est Immaculata conceptio. (In Polonia hoc decretum de Immac. Conc. B. V. M. publicatum est d. 8 Decembris a. 1855.)

In Synodo provinciali celebrata Lovicii per Joannem Łaski Archiep. Gnesn. 1525. festum Im. Conc. B. V. M. fuit receptum et per totum regnum Poloniæ.

r. 1380 w Paryżu postanowiono święto Niepok. Pocz. N. M. P. a w r. 1387 uniwersytet Paryzki wydał dekret potwierdzający naukę o niepok. Poczęciu N. M. P. gdy bowiem niejaki Montson Dominikan około tego czasu utrzymywał, iż żadem przeciwko wierze utrzymywać że Marya bez zmazy była poczęta. Uniwersytet i arcybp. Paryzki potępiło zdanie. Montson uważając ten wyrok za mozacy się jący S. Tomaszowi, którego przeciwna przez Kościół potwierdzone zostały, zapelował do Papieża (Benedykta) Klemensa VII. Za nim oświadczyli się Dnikanie i do bronienia swej sprawy dodali mu 10 Doktorów. Uniwersytet zaś Paryzki wysłał do Awenionu Piotra d'Ailli i Gill'a Dechamps. którzy na swą stronę uzyskali wyrok.

§ 41 Controversiæ Theologicæ Abelardi

Theses ejus sequentes:
1. Patrem esse omnipotentem filium minus potentem Spiritum adhuc minus.
2. Spiritum S. quidem procedere ex Patre et Filio, sed non esse de eorum substantia.
3. Deum neque velle pro neque posse malum impedire.
4. Non culpam sed poenam originalem in homine imputari.
6. Eos nullum peccatum commisisse qui Christum ignoranter occiderunt.

Sæc. XII Petrus Abelardus magnam attentionem excitavit sententiis suis theologicis, quæ quum argutiis dialecticis mysteria religionis haud recte exponerent, perscriptas Naturam Dei et Mysterium SSmæ Trinitatis adeo subtiliter et argute disposuit, ut tam privati doctores quam concilia eum de hæresi accusarent. Abelardus ob errores et doctrinæ novitatem in Synodo a Rudolpho Archiepiscopo Rhemensi a. 1121 non solum plurium error contra fidem insimulatus, sed etiam librum de Trinitate a se exaratum igni devovere et symbolum S. Athanasii ex scripto recitare jussus est. Tandem ubi Abelardus grandævam jam ætatem attigisset, ejus doctrina in Synodo Senonensi a. 1140 coram Ludovico VII Galliæ rege, S. Bernardo et aliis celeberrimis omnium ordinum viris discussa et novitatis perscripta est, persona authoris salva relicta. Quum vero errores ex ipsius libris excerpti publice legerent, ipse nolens eos agnoscere ad Innocentium II Pontificem apellavit, qui tamen perlectis Synodi, et S. Bernardi litteris, Synodi sententiam aprobavit, Abelardumque custodiæ tradi jussit. Composuit demum hos motus prudentia et charitas Petri Venerabilis Cluniacensium Abbatis, qui Abelardum S. Bernardo et Innocentio II recon-

założył szkołę w Melon i Corbeil. potem do Corbeir przeniósł

Robert Sorbon kapelan S. Ludwika Króla (założył) kollegium dla biednych chcących się uczyć Teologii filiatum - potem Sorbona powstała

Tutaj można policzyć Jana Małego (Jean Petit), który około r. 1350 wydał broszurę, utrzymując w niej iż wolno i obowiązkiem jest zabić tyrana jakimbądź sposobem — i ktokolwiek może go zabić. Tak utrzymywał na korzyść księcia Burgundyi

przeto też nikt z początku nie śmiał powstać przeciw tak bezbożnej nauce. Dopiero w 50 lat potem t. j. w 1414 16 Stycz. doktorowie paryz. pod przewodnictwem Gersona, zganili zdanie to za zuchwałe przeciwne wierze i nauce ojców, [illegible] zdradą krzywoprzysięstwo etc. wkrótce rozprawy Jana, w których znajdowały się i inne fałszywe zdania, publicznie w Paryżu spalonemi zostały d. 24 Lut. 1414

cilliatum suavib9 verbis eo disposuit, ut reliquos vitæ suæ dies remotꝰ a scholasticor contentionib9 pacifice in Cluniacensium monasterio transigeret. Opera Abelardi attente perlecta manifestant, eum dialecticum acutissimæ mentis fuisse, qui nimia fiducia erga rationem et ingenium suum ductꝰ veritates supra caput humum positas naturaliter explicare vellet, multa dubia more reliquor scholasticor contra oia moveret. Procul tamen absit, ut quis Abelardo notas hæreseos tribueret, quum errores suos circa finem vitæ suæ nunquam pertinaciter defenderet, sed ad illos revocandos paratum se semper ostenderet, et vitam in aqua doloris et pœnitentiæ finiverit a. 1142.

§. 5.

Controversia Guilberti Porretani et Roscellini.

Gilberti errores.
Divina essentia seu natura seu divinitas a Deo distingui debet. Divinitas n. ē Deꝰ sed talis forma qua Deꝰ ē. Proprietates personar n. [illegible] ipsæ personæ [illegible] in Deo distinctio facta ē. Divina natura n. ē incarnata sed persona. Filiꝰ Dei n. ē omnisciens. Nemo aliꝰ potē, præter Xtum impetrare a Deo aliquid.
Roscellini errores sequentes

Intra breve a prædictis concertationib9 tempꝰ S. Bernardꝰ in alteram controversiam satis asperam contra Guilbertum Porretanum Epum Pictaviensem (Poitou) descendit. Epꝰ hic ab integra quidem vita et Sūa gravitate comendatꝰ, subtilitatum dialecticar tamen amantissimꝰ erat, qui quum per Galliam pluribꝰ in locis præsertim vero Parisiis de rebꝰ philosophicis et Theologicis sermones misceret, nullas sententias paradoxas promulgavit. Anno igit. 1146 ad Eugenium III deferebatur; in synodo Parisiensi innocens declarat, sed postea in Concilio Rhemensi a. 1148 erroris a S. Bernardo, aliisque prælatis veræ fidei defensoribꝰ convictꝰ ē. Tandem Guilbertꝰ proscriptis erroribꝰ suis in diœcesim suam reversꝰ ē. Quod Roscellinum attinet Canonicum Compendiensem, hic ipse magnꝰ disceptator erat. Dialecticos nominales quasi fundavit, et Petri Abelardi magistrum egit. Hic subtilitates et argutias philosophicas ad theologiam transferens plane supernaturalia explicare volebat, sicque mysterium SS. Trinitatis ad examen philosophicum vocans in errores lapsꝰ ē, quos revocare cogebant Patres Concilii Suessionensis a. 1092 celebrati. Et postquam errores suos novitꝰ amplecteretur, nec in Gallia, nec in Anglia amplius tolerabatur. Quam sortem expertꝰ ē vir hic ob opere litigiosꝰ, incertum ē.

potępiony odwołał swe błędy lecz udawszy się do Anglii znowu je począł rozszerzać i pko niemu walczył św. Anzelm Arcybp Kantuaryjski, który z swym poprzednikiem Lanfrankiem był założycielem scholastyki.

§. 6

Conamina pacis inter Ecclesiam Græcam et Latinam.

Non semel quidem inde a s. XIII tentatum, ut schisma, quod a multor annor serie Ecclesiam græcam inter et Latinam vigebat, tandem, si possibile esset, pace restituta sufferretur. Hoc possibile esse videbatur inde, quod Impres Græci post revindicatam a. 1261 Constantinopolim favore ac adjutorio Latinor omnino indigerent. Unionis tentamen jam a. 1233 Gregoriꝰ IX Pa fecit, missis ad Germanum Patriarcha Constplanum Nicææ tunc habitantem legatis duobꝰ ex parte Dominicanor, totidemque ex parte Franciscanor, ut negotium hoc susciperet. Colloquii hujꝰ quod in præsentia Impris Græci Joannis Ducas versatum ē, materia erat: processio Spiritꝰ S., et usꝰ panis azymi in Eucharistia. Res tamen in irritum cecidit, majori adhuc animor exacerbatione secuta. Eandem unionem postea restituere conatꝰ ē Alexander IV Pa, expeditis ad Theodorum Lascarim Imprem legatis; at quum submissio Ecclesiæ græcæ pro conditione restituendæ unionis poneret, Græci autem primatum Rni Ecclesiæ agnoscere detrectarent, unionis negotium effectu caruit.

Omnia

Oia tentabat etiam Michaël Palæologus Græcor Impr, ut Eccliam Græcam Latinæ conjungat, datisq ad Urbanum IV litteris affectum et reverentiam erga Sedem Aplicam manifestabat et ad unionem utriusq Ecclesiæ effectuandam, se paratissimum declarabat; verum et hujus conatus effectum præmatura mors Urbani impedivit. Consumata demum res ē in Synodo Lugdunensi II a. 1274 sub Gregorio X Pâe convocata. Sed concordia hæc diuturna nō fuit, Græcis mox a Concilio et symbolo fidei recedentibus. Cuum tamen Michaël Palæologus Impr unionem saltem ad speciem invisse videret, Martinus IV Pâ eum velut schismatis præcipuum patronum a. 1281 censura notavit. A quo tempore unionis vinculum semper magis dissolvebatur, et dissidentium animi Atopere ulcerati perstiterant, ut nō obstantibus oibus Imperantium conatibus locum concordia habere nequiverit. Tractarunt eatenq Impres Græci Manuel, et hujus filius Joannes Palæologus cum Martino V Pâe, et cum hujus successore Eugenio IV. Hujus consiliis ducti a. 1438 Ferrariam comparuerunt idem Joannes Palæologus Impr, Josephus Patriarcha Conspltanus pluresq præsules et Theologi Orientales. De quibus propositionibus inter utramq partem controversis primum Ferrariæ, ac postea Florentiæ in Concilio a. 1439 eorsum translato fervide disputatum ē. Cuumq Impris plurimum interesset, auxilio Pâis Rni et Occidentalium Pcipum contra Turcas suffulciri, oia movit, ut Theologos Ecclesiæ suæ ad acceptandas conditiones pacis disponeret. Sicq demum Orientales cum Occidentalibus reconciliati sunt a. 1439. Occasione hac publice perlectum ē in sessione unionis Decretum, latine quidem per Julianum Cardinalem, et græce per Bessationem Archieppum Nicænum, litteris consignatum, quod Sumus Pâ, Cardinales, utriusq Ecclesiæ Eppi, dempto Marco Ephesino, et Impr subscriptionibus suis confirmarunt. Verum pax hæc nō eo successu coronata, quem oes expectabant. Multi enim ex iis Græcis, qui Concilio Florentino adstiterant, agentibus Silvestro Sguroculo et Marco Ephesino ea, quæ conclusa fuerant, domi revocarunt et eos, qui pro pace vota dederant, velut apostatas et fidei proditores diffamarunt, et oem fere fructum conatuum interruperunt. Neq quum breve post tempus Ottomani Imperium Græcum subjugassent, consilia eatenq movere et resumere ab illo inde tempore opportunum videbatur.

Historia hæresium hujus temporis nō parvis difficultatibus obnoxia ē, quum nec monumenta sufficientia ad eas desumendas habeamus, nec ea, quæ adsunt historicas relationes claritate et germana sinceritate, sed pluribus defectibus laborent. Id tamen nō minus certum ē, extitisse hac periodo nō singulos tantum hōes, sed integras sectas, quæ inaudita reformandi libidine, tum Imperium potestati et Ecclesiæ auctoritati semet subducere, non raro phantasiæ figmenta jam simulando severiorem mor disciplinam, jam subtiliter explicando quasdam religionis revelatæ publicare conabantur. Tales erant: 1º Pauliciani seu Manichæi recentiores, qui a Paulicianis periodo præcedenti recensitis suam originem probabiliter sumpserunt. Hi per totam

fere

Propositiones controversæ inter Græcos et Latinos.
De processione Spiritus S.
De additione particulæ Filioque liate additam esse
De consecratione in pane azymo an in fermentato
De purgatorio.
De primatu Rni Pontis.

S. Bazyli i Chry- mowia że Duch S. pochodzi od Ojca p Syna t. j. i
Con: Konsta: I Oec. II contra Pri Afneumatos powiada że Credo et in Spiritum (Nicej: Konst.)
V, VI, VIII, Toletanski wyrzekt że S.D. od Ojca i Syna –
Za Karola W a Patre filioque
Zachod przyjął – Grecy nie
Na Con floren: zgodzono się że D. S. nie pochodzi od 2u pomysłów ab uno –

Caput III

De hæresibus. §. 1.

Tu także policzyć można niektórych fanatyków, których nauka z ich życiem ustała.
Tanchelin odznaczał się szczególniejszem życiem. Pochodził z Brabancyi – był bogatym. Miał 3000 żołnierzy, bogato się stroił – uczty wyprawiał, na które zchodzili się ... w Antwerpii ogłosił się Synem Bożym. Św. Norbert przeszkadzał mu – został wygnany. Był to prosty oszust i dla chciwości tylko udawał się za syna Bożego.
Eudo z Stella z Eon – usłyszawszy: per Eum qui venturus ē judicare – to do siebie zastosował iż przez niego Eum będzie świat sądził. Obszedł z nauką przechodził kraje, buntując ... około r. 1148 został wezwany na Synod w Reims stawił się z kijem z 2ma końcami u góry. Spytany o znaczenie jego odpowiedział, iż przy końcu

świata

Końcu świata Bóg będzie sądził dwie części świata. Onraz trzecia;

Jan Zemisces (969–976) ces. Konst. sprowadził Paulicyanów z Azyi do Tracyi i dopiero za Alexego Komnena I około r. 1115 na łono kościoła za namową tego cesarza przeszli

fere Europam dispersi, (praesertim in Gallia) hierarchiam vilipendendo, seditiones excitando, et perversam doctrinam seminando, cuncta miserum in modum perturbabant. Pauliciani apud Germanos Cathari aut Gazari – apud Mediolanenses Paterini – apud Gallos Boni homines alibi autem Publicani vocabant, sicut videre ē in bullis Pont.

2° Bogomili, inde sic compellati, quod misericordiam Dei continuo implorarent his verbis: „Dne miserere mei" (Bóg miluj). Secta hæc jam ante a. 1118 in Bulgaria originem traxit, et paulo post ad Constplanam urbem quoq penetravit sub Alexio Comneno I (1088–1118), qui tamen eos e tenebris in quib latere volebant singulari modo ptraxit. Quum nempe eor dux Basilig antea medicq, habitum Monachi deferens, in regia quoq urbe errores suos disseminaret, Alexig Impr intellecta sectæ perversitate, hancce velle sequi simulavit, et pulchra verba cum Basilio miscens, difficulter quidem et tarde sed tamen impetravit ab eo, ut is cuncta sectæ suæ arcana manifestaret, quib detectis Impr eor antesignanum Basilium et multos alios ignis suplicio affici jussit a. 1118.

Originem mundi a Demiurgo seu Deo inferiore repetebat Vetus Test. respuebant quia Jehovam credebant Deum Judæor esse – Deum severum n vero Deum bonum.

Errores illis sequentes adscribunt: 1° Originem mundi ab Angelis e cœlo pulsis repetebant. 2° Vetg Testamentum respuebant. 3° Dogma de Trinitate negabant. 4° Xstum umbratile solum corpg induisse fingebant. 5° Baptismum aquæ rejiciebant, utpote a Joanne inventum; huic substituerunt baptismum Xsti per Spiritum. 6° Liturgiæ et Eucharistiæ Catholicor insultabant et s. p. Ex quib cunctis clarescit, doctrinam Bogomilor doctrinæ Gnosticor simillimam esse. –

– De Petrobrusianis a Petro de Bruis

3° Petrobrusiani, qui turbulentig adhuc quam priores semet gerentes, contra corruptos Clericor mores, et ut illi dicebant, contra cultg Catholici mechanismum petenter insurgebant, rudemq plebeculam in eandem secum perditionem raptabant. Illor Princeps erat Petrg Brusius sacerdos quidam in Gallia, qui circa a. 1110 in Gallia meridionali doctrinam suam posuit magnos motg per id causatg. Historia enim testis ē magnam multitudinem sectator ab illo et discipulis illig rebaptisatam, altaria confracta, cruces in ignem projectæ, sacerdotes injuriæ expositos fuisse. Tandem postquam 20 anis ex uno loco in alium peregrinaret, interceptg et per furibundam plebem in ignem projectg ē. Errores eor e Petro Venerabili hos fuisse discimus: 1° Baptismum infantium inutilem esse dicebant. 2° Templa nulla ponenda nec frequentanda esse, quum Deg ubiq coli possit. 3° Cruces potig sufferendas, quam colendas et adorandas. 4° Corpg Xsti in Sacrificio Missæ n offerri. 5° Defunctos sacrificiis, eleemosinis nullateng juvari.

R. 1119 Pap. Kalixt II bawiący we Francyi, zwołał synod do Tuluzy dla potępienia Petri Brusii

Tanchelinus –
Eon – Eugenius III 1148 potępiony na synodzie Remenskim przyjętym rozłączanym w którym miał tajemnice nadzieji

4° Henriciani, quor auctor Henricg monachg et apostata erat. Doctrina eor similis erat doctrinæ Petrobrusianor. Fere captum humum superat, quam fanaticismi stragem ediderit Henricg iis in urbg ubi prædicavit, uti Lausannæ, Burdigalæ et Tolosæ. Verum ubi populg prædicatione illig ad seditionem excitaret, ab urbe Tolosana exire jussg et in itinere captg Rhemis, mandante Eugenio III Pce clausg a. 1149 in carcere vitam finivit.

5. Apostolici. Ad hæreticos periodi hujg spectant

Sic

sic dicti Aplici hnes, quippe rusticani et illiterati sec. XII pe Coloniam Agrippinam ita in Gallia, ubi auctore Gerardo Segarello ingentes motq excitarunt dicentes, se divinitq missos esse, ut æqualem vitam cum Aplis ducerent, indeq nomen eis adhæsit. Errores eor e S. Bernardo sequentes esse intelligimq: 1° Matrimonium damnabant. 2° Baptismum infantium, invocationem et orationes pro defunctis illicitas esse jactitabant. 3° Asserebant Eclesiam suam veram esse illam societatem a Xsto institutam. 4° Carnes, lac et cuncta ex coitu progenita non manducabant. 5° Sacerdotes nullos agnoscebant. 6° Oem bonor temporalium possessionem et usum vetabant. 7° Austeram et rigidissimam vitam sectabant. — Honorius IV Pp a. 1286 hæresim hanc proscripsit, ejqq successor Nicolaq IV jussit Eppos eandem severæ inquisitioni subjicere. 6. <u>Valdenses</u>. Graviora his damna religioni Xnæ sub specie pietatis externæ et vitæ rigidæ intulerant Valdenses, ita compellati a Petro Valdo mercatore opulenti Lugdunensi, qui eos circa a. 1170 in societatem coadunavit. Quum ille legendo Evglium in hæc verba incidit: „Amen dico vobis, quia dives difficile intrabit in regnum cœlor" cuncta bona sua abalienavit, et pretio eor inter pauperes distributo non solum vitam pauperem duxit, verum etiam N. T. in vulgarem sermonem transtulit. Valdi doctrinam quum Lugdunenses, aliæq Galliæ urbes adoptarent, ad Lombardiam quoq penetravit ita, ut ingens hominum multitudo castra ejq sequeret. Nullq tamen id mirabit, cui notum e, Valdensibq proprium fuisse, ut vitæ integritatem et innocentes mores simularent, vestes antiquas portarent ad talos usq pendentes, barbam alerent, pedibq seminudis incedentes, prælatis suis summos honores deferrent, peculiarem S. scripræ peritiam jactitantes. Secta hæc postquam in magnum numerum excreverit, ad Alexandrum III Pam se contulit et ab eo medio legator a. 1179 concionandi licentiam petiit. Imo referente chronico Usperensi et a Lucio III. confirmari petiit, qui tamen cognita eor superstitione a. 1184 in Synodo Oxoniensi Petrum Valdum et asseclas ejq una cum aliis hæreticis sinu Eclesiæ exclusit. A quo tempore diversis etiam majoribus pœnis affecti se penitq ab Eclesia separarunt per varia loca dispersi, solum in vallibq Sabaudiæ et Pedemontis habitantes aliquamdiu securum domicilium tenebant. Paupertatis voluntariæ gloria inflati, mox cæteros idem non facientes acerrime castigabant. Eclesiam Catholicam, ejqq prælatos bona temporalia haud respuentes acerbe reprehendebant, iisdem eis obedientiam denegantes. Duo tum sacrta: Baptismum et Eucharistiam admittebant. Baptismum parvulor velut inutilem repudiabant. Missam esse inutilem cæremoniam dicebant. Sanctor invocationem reprobabant. Usum reliquiar, canonizationum damnabant. Aedium sacrar, imaginum, turificationum, aquæ

Gerard Segarelli Franciszkanin z Parmy — począł się ubierać po Apostolsku i obchodził prowincye ogłaszając siebie Apostołem. Lecz potem przez Manfreda Opizona Inkwizytorów schwytany za kacerstwo na śmierć skazany r. 1300 spalony został. Lecz jego następca został Dulcyn z Nowarry, począł głosić że zbliża się koniec świata i on jest ostatnim prorokiem. Zwolennicy jego r. 1307 rozproszeni orężem, sam zaś Dulcyn schwytany z swą siostrą Duchowną został śmiercią ukarany.

Protestanci przyznają się do pokrewieństwa z Waldensami jako Ojcami swemi.

Piotr de Vaux Kupiec Lyoński — dał początek — 1170 rozdał swój majątek — pauperes de Lugduno albo Sabotami od trzewika który dźwigali — stąd pierwsi powrócić do prostoty — Lucius III 1174 na synodzie w Weronii odłączył ich od Kościoła

Waldenzowie połączyli się z protestantami
Kromwell wspierał ich pieniędzmi
Sprzyjali Napoleonowi
Duergentius
protestanci doszli że waldensowie z czasów Apostolskich pochodzą
palmas obit ten sposób

lustralis et rogationum usum prohibebant. Linguam latinam e cantu et officiis ecclesiasticis excluserunt. Mor. præcepta ultra modum severa et rigida sectabant, et his conformiter sacram scripturam interpretabant. Ideoq. bella gerere, famam et vitam defendere, pœnas capitales dictare, jurare, opes et bona acquirere vetabant. In ministros eligebant solum rudes et litterarum expertes, quum Apostolorum more veritatem et doctrinam coelitus expectarent. Viros autem solum pauperes, qui labore manuum vitæ media quærerent, ministros constituebant. Populus divisus erat in perfectos et imperfectos seu fideles. Valdenses in duas partes partiebant, nempe in Italos, qui Fratres de Lombardia, seu Lombardi et Gallos, qui Leonistæ seu pauperes de Lugduno v. etiam sabatati vocabant. Valdenses Itali Ecclesiam catholicam quidem corruptam esse dicebant, veram attamen Ecclesiam fatebant, ac ideo fas bona temporalia non respuebant. Galli autem suos nulla omnino bona temporalia tenere permittebant, et publice docebant Ecclesiam Romanam a vera Christi doctrina defecisse et Spiritu sancto carere.

Błędy poprzednich sekt dostały się do południowej Francyi. Niketas z przybywszy z Konst. do Francyi począł wykładać swym stronnikom błędy manichejskie i samo Ateyzatykiego. Nie wiadomo jakie mieli błędy, lecz najprawdopodobniej jest iż te same prawie co manichejczycy i te same nawet wyznając co oni.
1159 – 1181.
r. 1176 został potępieni na synodzie w Lion.
r. 1178 Innocenty III wysłał missyonarzy do ich nawrócenia.

Albigenses. Nomine eo veniunt omnes illæ sectæ, quæ s. XII et XIII in regione Tolosana, Albigensi, Narbonensi, fors in regno Aragoniæ turbas excitabant, et a Catharis et Petrobrusianis probabiliq. originem trahebant. Nomen ipsis datum sive ab Albiga (conspicua civitate in Aquitania de Tolosano) v. ab Albigesio (Albigeois), quo nomine maxima pars Narbonensis provinciæ vocabat. Quum autem per crescentem eorum numerum meridionalis pars Galliæ turbaret, Alexander III et Lucius III Pontifices Romani omnem conatum adhibebant, ut eos in sinum Ecclesiæ catholicæ reducerent. Verum per Raymundum VI Comitem Tolosanum protecti, templa porro quoq. spoliabant, ministros Ecclesiæ ubique minis et calumniis afficientes. Quare ut his excessibus finem imponeret, Innocentius III expedivit Rudolphum et Petrum de Castro Novo (de Castelnau) monachos Cistercienses in partes Narbonenses, eosq. juncto sibi Arnoldo ejusdem Ordinis Abbate, in Archiepiscopum Narbonensem inquirere, hunc q. sede sua privare jussit, quod in causa fidei tam ignave se gessisset, et Albigenses tuos progressus facere permisisset. Hi simul cum S. Dominico, qui ad illos a. 1206 accessit, omni modo et ratione Albigenses in gremium Ecclesiæ revehere conabant verum sine ullo fructu. Quare Innoc. ad hanc sectam eradicandam sacram militiam publicavit, et regem Galliæ Philippum Augustum ad sacrum exercitum ducendum promissis indulgentiis excitavit. Raymundum vero Comitem Tolosanum, Albigensium patronum censura percussit. Simon Monfortius bellum gerens, plures urbes et castella armis et vi occupavit, qua occasione ingens Albigensium numerus partim belli furore, partim ignis supplicio extinctus est. In expeditione hac horrendam hominum stragem editam fuisse scriptores loquunt. Postquam Simone Montfortius diligentem operam in devincendis Albigensibus navasset, absoluta pugna in præmium labor, ditionem Raymundi Tolosani, quam

Błędy Manichejskie Paulicyanów Bogumili były w dmianę aż przyszło do Albigensów nazwanych katarami (Kumes) patarynami (od pater cierpienia) (od pater ojcze powstanowy) v. Boni homines v. Publikanami v. poplikanami – Była to gałąź Manichejczyzmu od systemu Manesa. Człowiek stworzył ten świat. z N. St. przyjmowali Ewan. y Listy i Ap. żadnej pozwalaliśmy chrzt. modlitwy za umarłych zachowali y jakąś ale te tylko święte jako ludzie – Dzielili się na doskonałych i cozwyczajnych tj. fideles. S. Bernard nawracał wielu. Synod do Lombr 1176 potępieni p.i. dobyłem ku. Lateran III 1179 na konsakera – potępił się p. im. Kataterów Innocenty III wysłał 1198 cystersów alejść nawróc. 1206 Dydak Hiszpan Abbot i S. Dominik Hiszpan wielu nich nawrócili – Piotr de Castro Novo zabity w Lo. miasto Beziers zdobyte Carcasson także wzięli Roger do niewoli –

ernu

cruce signati milites occupaverant, dono accepit, ita tamen, ut a rege Galliæ velut duo directo investituram acciperet. Attamen intra breve tempus rerum status iri parum mutatus; extincto enim a. 1218 Simone Montfortio, qui in secunda oppugnatione Tolosæ lapide percussus vitam amiserat, ejus filius Amalaricus, Raymundum juniorem viribus auctum videns, jura sua Ludovico VIII Galliæ regi transscripsit, Raymundo juniore hæreditatem sibi a patre a. 1222 relictam magnis viribus et constantia defendente. Verum ubi sub Ludovico IX bellum contra Albigenses renovatum et Raymundus junior expugnatus, tales conditiones pacis acceptavit, quales rex et Gregorii IX legatus dictaverant. Speciatim vero quod ipse Ecclesiæ et regi devotus et fidelis mansurus, Albigenses e terris suis ejecturus et aliis modis exterminaturus sit. Pacta hæc cum exacte implevisset Raymundus et in diversis locis inquisitores instituerentur, qui reliquias Albigensium extirparent, hi jam nullo in loco securam sedem habebant. Magis adhuc eos pressit Synodus Tolosana (a. 1229) ubi decretum erat, ut in quavis parochia unus sacerdos et duo v. tres viri bonæ famæ sæculares jurejurando obstricti deputentur, qui in hæreticos inquirant. Tales locorum domini diligenter in illis detegendis operam navent, ipsi vero fautores hæreticorum possessionibus terrarum suarum priventur, aliisque pœnis per summum principalem afficiantur. Domus in qua hæreticus repertus fuerit solo æquetur, et fundus fisco addicatur; nulli denique pœna ut hæretico infligatur, nisi eum Episcopus aut alia persona ecclesiastica pro hæretico declaraverit.

Quum Epi nec hæreticos convertere, neque extirpare valerent, Gregorius IX a. 1233 Fratres Prædicatores in regione Tolosana et reliqua Gallia, ~~necnon in reliqua Gallia~~ necnon Italia existentes plena potestate instruxit de hæreticis inconsulto etiam Epo diœcesano inquirendi et judicandi, relicto magistratibus civilibus exequendi jure. Multum alterum præsidio tribunali Inquisitionis accessit per Principum confirmationem et auctoritatem. Ludovicus IX rex Galliæ a. 1229 in regione Narbonensi et Arelatensi leges satis asperas contra hæreticos publicavit. Plus præstitit adhuc Fridericus II Imper., qui a. 1240 conditis 4 decretis Inquisitores sub suam peculiarem protectionem recepit et hæreticos ab Ecclesia pro talibus declaratos pro sæcularibus pœnis subjiciendos statuit. Illis qui in malo pertinaciter perseverabant pœnam ignis, ad saniora autem consilia redeuntibus carceres perpetuos dictans, et pœnas perduellionum necnon læsæ majestatis crimini hæreseos præstituens. Quum autem inquisitionis Officium utriusque potestatis tam approbationem ferret, mirum nemini videbitur, illud in aliis quoque Europæ provinciis introductum. Maximos tamen progressus Inquisitio fecit in Hispania, ubi Ferdinandus et Isabella conjuges ad Mauros et

Judæos

Ditio Rajmundi in tres partes divisa est. Unam accepit Rajmundus Junior – secundam Rex – tertiam Pontifex i.e. comitatum Venessin r. ... Benedykt XII. Pap. wybudował w Awenionie pałac.

Piotr Król Arragon wziął stronę Albigensów – Awinion zdobył Ludwik 8 ale 1226 + wskutku tej ugody wyprzeprowanych dostała się Papieżom Con. Tolosanum postanowiło aby wyszukiwano heretyków

Le comtat Venaissin Grzegorz IX Leon od Francji kupił Avenion do Rewolucji –

1163 Aleksander III zwołany synod do Tours ... ścigania heretyków

S. Inquisitio.

~~Inkwizycja zaprowadzona została do Polski r.~~ Powszechnie iż Innocenty III ustanowił Inkwizycję lecz on tylko wysłał Missyonarzy do nawracania heretyków i ... sił krucyatę przeciw Albigensom. Inkw. 1179 Konc. Lat. III ze ... Kościół brzydzi się rozlewem krwi, jednak potrzeba aby się ... kar cielesnych aby powstrzymać ... odstraszyć. Za Grzegorza IX dopiero została urządzona Inkwizycja. 1229 Tolosański synod ... II w Weronie postanowił aby Bpi ... albo przez innych ... heretyków i odwodzili do Con. Lat. IV za Inno: III aby Bpi ... heretyków. W Hiszpanii była ona instytucyą zupełnie świecką. ~~Magistrum~~ supremum Inquisitorem mianował sam Król. dobra zaś szły na własność skarbu.

r. 1318 ... zaprowadzoną została do Polski. była bardzo łagodną, i dopiero w ... poddaną została pod jurysdykcyę Bpów.

Sprowadzono ją do Polski z okazyi sekty ... Meskaty Bpa krak. który niedbał o ich wykorzenienie. Przeto papież Jan XXI mianował Kolegę z ... grona Spolienses Prædicatores.

r. 1424 na synodzie Wileńskim r. 1436 na sejmie ... uprawniona została ...

Nak: 1542 synod prow. Bp Gamrat oddał sprawy Jut: Bp om Sejm 1552 Zyg. Au. zabronił pociągać szlachtę do Inkwizycyi

Judæos e ditionibus suis exterminandos a. 1482 Glis Inquisitionem introduxerunt. Cujus membra non solum Mauros et Judæos, verum et hæreticos quoscunque judicare debebant. Glis hæc inquisitio potius politica quam ecclesiastica erat, et a regis nutu dependebat. Supremus Inquisitor erat Thomas de Torquemada ex Ordine S. Dominici. Institutum hoc jurisdictionem suam in Castellia et Aragonia exercuit, ejus tribunalia primum Sevillæ, postea in aliis civitatibus Hispaniæ posita erant. Tardiori ætate supremum tribunal Madritum translatum est, ejusque præerat Inquisitor Glis, cum sex v. septem consiliariis, quorum unus ex Ordine Dominicanorum erat. Commune supplicium, quod non solum hæreticis, sed etiam magis, sortilegis, blasphemis, Judæis et aliis dictabatur, ignis erat. Postquam autem sententia capitis pronunciata erat, magnus et solemnis apparatus, vulgo Auto-da-fe (actus fidei dictus), præmittebatur. Præcedentibus nempe cum cruce Dominicanis, condemnati ad pœnam ignis nudatis pedibus et lugubri veste crocei coloris (sambenito) induti, in qua ludicræ diabolorum imagines pictæ erant, nec non infulis ex charta factis, capitibus eorum impositis splendide quasi ad locum supplicii ducebantur. Quodsi tamen quidam pœnitentia tacti absoluta confessione mortis pœnam effugerent, non solum erroribus suis jurata fide abdicare, sed etiam promittere obligabant, se animo prompto ad omnes pœnas sibi infligendas, sive illæ in carceribus perpetuis, sive in flagellatione, sive demum in bonorum jactura consisteret, ultro assumpturos.

Aliæ hæreses minores hujus periodi.

1º **Joachitæ** sortiti nomen a Magistro suo Joachimo, qui erat Abbas Cisterciensis Florensis in Calabria addictissimus visionibus propheticis. Adstruebat, duo jam imperfectionis sæcula effluxisse, seu imperfectos modos Deum colendi. Nunc autem vigere tertium sæculum, quo nempe purior doctrina a fratribus spiritualibus (nudipedibus) prædicanda sit. Has et alias plures fanaticas ideas a. 1255 tam universitas scientiarum Parisiensis, quam Alexander IV proscripsit. Joachitas vero Synodus Arelatensis (a. 1260) inter hæreticos retulit.

In Concilio Lateranensi IV a. 1215 sub Innocentio III. Tych samych błędów nauczał Almaryk. Jego Filip król Francyi na stos ich skazał.

2º **Guilelma v. Gulielmina** ex Bohemia oriunda, quæ ex scriptis nullis Joachitarum excerpsit sibi primum, postea aliis persuadere conabatur, Spiritum S. in ipsius persona humanam naturam assumpsisse. Se igitur esse Spiritum S., ut Judæos, Sarracenos et Christianos depravatos salvaret. Mortua est Mediolani a. 1288 post duorum annorum commorationem, summam sanctitatis famam consecuta et a rudi plebe divina fere veneratione culta. Inquisitores fidei everso Guilelmino sepulchro reliquias illius in ignem projecerunt.

3º **Stedingi** fortasse nomen sortiti a vocabulo Stade v. Gestade (brzeg) (w Zeelandyi przy morzu) erant ex parte nautæ et rustici. Hi in territorio Archiepiscopi Bremensis magnos motus excitarunt. Gerardus II Bremensis Archiepiscopus armorum fœdere junctus Henrico Brabantiæ Duci et Florentino Hollandiæ Comiti forti illos brachio aggressus est, ac sex eorum millibus cæsis, reliquis partim in fluctibus aquæ intereuntibus, partim in alias regiones migrantibus.

Tak każda społeczność ma kary na tych, którzy zakłócają jej spokojność, tak i Kościół jako społeczność dobrze uorganizowana musiał użyć kar stosownych, któreby utrzymywały jego pokój, a powstrzymały zuchwałość kłócących ten pokój. Od najdawniejszych już czasów Papieże stanowili kary na heretyków, które Monarchowie, jako synowie i poddani Kościoła starali się do skutku doprowadzić, zwłaszcza iż zakłócenie pokoju Kościoła pociągało za sobą zakłócenie pokoju rzeczypospolitej, przeto też sami stanowili prawa surowe przeciwko heretykom.

Gz od 1233 r. odjął inkwizycyą Biskupom i oddał ją Dominikanom.

Do 70.

Ludwik IX 1229 surowe—

Fryderyk w Rawi 1240 wydał

Karzągnia

wszystkich wypalenmo polecono

ia

1267 do Kastylii

w Niemczech nie było ciągło

1289 w Wenecyi jako polityczna

Z powodu Dulcynistów w Czechach ... i Dyen. ... 1318 Jan: zaprowadzając Jan XXII ... z powinny Bpa Krak. Muskatę za opiekę ... Dominikanów z Opola i z Franciszkan z Krakowa Inkwizytorami Abram Brzeski ... Piotra z Kołomyi odpust 3letni ... Za Jagiełły listy do Wł: ... Mikołaj ... Statut Wiślicki i Korczyński ... Za Warneńczyka ... Melchior Kościelski 1570.

Joachim powstał przeciwko zdaniu Lombarda: nec Pater divinam essentiam genuit, nec divina essentia genuit Filium, nec divina essentia genuit essentiam. Zaprzeczał troistości osób. ... Potępiony ten błąd odwołał i przed śmiercią pismo swe poddał pod sąd Stolicy św. Dlatego Honoriusz III i Grzegorz IX zakazali nazywać go heretykiem. Błędy zaś z których ... w Ewangelium wiecznem napisanem przez Piotra ... Generała Minorytów, na obronę Joachima. Potem Wilhelm de S. Amore też napisał: „De periculis novissimorum temporum" ... Obie książki przez Alexandra IV potępione zostały r. 1256

1300 Inkwizycyja spaliła jej ciało.

Stedingi jest naród na granicy Fryzyi i Saxonii. Błędy ich były: Lucyfer świat stworzył, ... z nieba strącony został, lecz odzyska on swą władzę ... Boga, i weźmie do nieba tych, którzy w nim ... nadzieję pokładają. Sacrificabant osculando bufonem, felem nigram et senem ... Libido more Gnosticorum. Eucharist. solum in Paschate ... mebant, non deglutiebant tamen, sed domum delatam in latrinam ... Zmocniwszy się napadali i łupili dobra tak świeckie, jak Duchowne, księży zabijąc etc.

Petrus de Macerata et Petrus de Forosempronio Ord. Min. apostatae obtinuerunt a Celestino Vto ut [illegible] eremitice vivere, ne retraherent ad suos conventus

4º **Fratres et sorores liberi Spiritus**, quorum historia praeobscura est, quum plures varii erroris homines sub hoc nomine probabiliter latere vellent. Nominibus autem variis fratres et sorores hujus sectae utebantur; Ita viri in Gallia praesertim, Beguardorum nomine (ab Anglo-saxonico begen, beggeen petere, mendicare) foeminae Beguinae (a quodam Beque sacerdote Gallo, qui dedit illis regulam), aut Beguttae (a voc. By et Gut) i.e. superstitiosae. Gallice Bigot vocabant. Doctrinam et scandala fanaticorum istorum proscripsit Concilium Viennense a. 1310 sub Clem. V.

> Adhuc in Gandavo, Bruxellae et in aliis urbibus Belgii reperiuntur Beginae foeminae in monasterio maxima ex parte degentes.
>
> Gałęź Begardów pod przewodnictwem Waltera Lolarda, Lolardami zwana, ut połączyła się później z Wiklefitami i przygotowała schizmę Henryka VIII.

5º **Quietistae** seu Hesikastae erant Monachi Graeci in monte Athos habitantes, qui docebant, in vita contemplativa omnium animi perturbationum internecionem positam esse. Moris erat apud illos, ut quovis die in obscurissimo quodam loco, pluribus horis, corpore deorsum inclinato oculos in umbilicum defigentes, precibus mussitando vacarent dicentes, se hoc faciendo videre lumen quodpiam divinum, ex cujus intuitu laetitiam nullatenus explicabilem praesentiscerent. Hinc per contemptum nomen Omphalopsychon sortiebantur, qui in umbilico animae sedem quaererent.

> Mons Athos w Macedonii. Haec persuasio Monachis ingenerata fuit a Simone Kiraeico Abbate in libro de sobrietate et Attentione.
>
> (Scarelli: przybrany za Apła dat początek Braciom Apostolikim, uczyli w ogóle panowanie się kończyło, nastąpiło panowanie Ducha Braterskiego. Mikołaj IV 1290 potępił — Inkwizycja połączyła z wydała ze (?) [illegible] 1300 spalony — Następca jego Dul[cyn] ap. ostatni z proroków przed sądem ostatecznym — Jego stronnicy pokonani [illegible] pojmany — drożki do XIV w.
>
> S. Damian.

6. **Flagellantes**. Origo eorum a calamitatibus publicis nunquam grassantibus, speciatim vero a peste, quae circa medium saeculi XIVti plures provincias Europae Occidentalis divexabat. Quum enim multi tam virorum quam foeminarum putarent, calamitates publicas hac poenitendi specie a se avertendas, catervatim se, nudato corpore, in Italia, Helvetia, Gallia, Belgio, Anglia, Polonia et Hungaria flagellabant. Quia vero haec agendi ratio speciem quamdam pietatis praeseferebat, Flagellantes multorum approbationem merebantur, adeo, ut et ipsi flagellationibus suis multo magis pretium adscriberent, hinc flagellantes absolutionem sacrtalem, et ipsos sacerdotes vilipendere et repudiare coeperunt; unde jam Clemens VI Pp. misit a. 1346 ad Archiepum Magdeburgensem litteris questus est, quod Flagellantes relicta solvendi et ligandi potestate sacerdotibus competente, seipsos a peccatis absolvere, sub specie peccatorum flectendi non solum Judaeos, sed etiam Xnos trucidare, Clericorum et laicorum bona depopulari, et diversa alia scelera comittere solerent, ideoque praecepit „ne ullus amplius publicam flagellationem exercere audeat, et Eppi aliique Superiores mandato huic resistentes Flagellantes comprehendi et puniri faciant." Similia decrevit contra illos etiam Gregorius XI. Errores praecipue spargebant sequentes: 1º Loco baptismi aquae substituendum esse baptismum sanguinis, seu flagellationem suam tuendam ita, ut qui eam adhibere negligit, is salutem aeternam consequi nequeat. 2º Crucis et sacrarum imaginum cultum esse idololatriam. 3º Jurare sub peccato mortali vetitum, ac perjurium in sectae suae emolumentum omnino licitum esse. Placita haec adeo perversa et fanatica tolerari in Ecclesia non potuisse suapte sequitur; hinc ipsi Imperantes civiles Inquisitionem sacram contra eos procedere jusserunt, per quam multi quidem ad saniora consilia perducti, pertinaces vero ad rogum condemnati sunt. In aliis provinciis extra Germaniam ad tam crassos errores Flagellantes non videntur deflexisse, quum mitius tractati fuerunt.

> Biczownicy około r. 1348 nie tylko Włochy, Francyę i Hiszpanię, ale dwa razy lata potem nawiedziła Anglię, Niemcy i inne kraje po[...] W Paryżu, który nie większym był na ow czas miastem, po 500 ludzi dziennie padało. Najprzód we Florencyi powstało bractwo takich pokutników, i to rozszerzając się popadło później w błędy przeciwne wierze.
>
> S. Columban przepisał VI uczynie [illegible] — przed [illegible] niebyło biczowa[nia] dopiero Benedyktyni Katrynie cop[...] tek się biczowali — Dominik najbardziej [illegible] biczował [illegible]
>
> Fraticelli Braciszkowie po śm. S. Francizka [illegible] reguły franciszkańskie potwierdził pp. — to [illegible] przedobrało i niektóry przyjęli [illegible] [illegible] Bonifacy VIII potępił — z tym potężnieli a [illegible] [illegible] Klemens V [illegible] sukni ale [illegible] [illegible] Jan XXII potępił [illegible] za Ludwika Bawar C.N. opiera[jąc] się z Janem XXII —
>
> **Beguardzi** biczowni protiv — Begutte — [illegible] pobudzili [illegible] z bez łaski bos. [illegible] nie grzeszyć — Conc. 1311 Viennensi potępił [illegible] — Braćmi Wolnego Ducha — Beguinki podobne do [illegible] w Gandawie — w Bruxelli [illegible]
>
> Flagellantes
>
> Rok nie Domin. [illegible] Biczowanie mogło przebłagać Boga ei [illegible] byli [illegible] — [illegible] ale wkrótce [illegible] pili — W 14 w. powstała sekta

7º **Viclefistae**. Horum auctor erat Joannes Viclefus — Anglus a. 1368 Theologiae in universitate Oxfordiensi Professor. S.

> Parochus Lutterworthensis in dioecesi Lincolniensi a. 1324 natus regnante Richardo II Viclefus [illegible] cum sua doctrina. + Richardo II.

prefektura przyznana zakon: przez Urbana V 1370 była powodem jego wystąpienia – łagodność Edwarda – względy Lankastra & Ryszarda II opiekunów –

Professor, in scientiis versatus, sed ambitione tumidus. Quum is praefecturam collegii Cantuariensis, quae ex fundationis solis Monachis competebat, contra oe jus invasisset, Monachi eum coram Archiepo Cantuariensi actione communuerunt causamq primo sententia Archiepi (Simonis Langhami), moxq Urbani V la a. 1370 lucrati s, et praefectura Cantuariensis, deturbato inde Viclefo, Monachis restituta e. Res haec nimiopere Vicleffum exacerbavit, nec deerat illi materia Eccsiam Rnam cavillandi, fervente eodem tempore schismate Avenionensium Pcum. Itaq Rmi Pcis potestati in universa Eccsia opugnavit, Decretales Pcum et excommunicationem velut Antichristi eventum explosit, Ordines Religiosos, caelibatum Clericorum, sanctorum et imaginum cultum, necn indulgentias cavillavit, Doctrinam catholicam de Eucharistia, specialiter de transsubstantiatione negavit, in 16 thesi „panem et vinum eucharisticum nisi signum virtuale corporis Xti esse." Sacra scpra in linguam anglicam a se versam oibq promiscue concedendam ~~statuit~~ esse docebat. Gregorius XI de his informatus ~~a. 1336~~ Archiepum Cantuariensem et Epum Londinensem deputavit, ut in Vicleffum inquirerent et sententias ejs in scripto sibi transponerent. Quum autem Viclef errores suos revocare noluerit, Pa eum intercipi et ad carceres deduci jussit; quo audito Angliae praelati rursq conventum celebrarunt Londini, et doctrinam Viclefi in examen vocarunt. Quia tamen Vicl. eam sic explicabat, ut etiam bonum sensum sententiis suis subtruderet et tam proceres quam populs illis partes nimiopere tuerent, nec nunc quidem sententia contra illum lata, sed tantum silentium illi impositum. In nova demum Synodo a. 1382 24 ejs positiones partim ut haereticae partim ut falsae proscriptae s. His tamen durantibq a. 1387 Viclefs pacifice mortus e, multos tamen asseclas nactus. Vicl. n solum inter membra universitatis Oxfordiensis sed etiam inter cives computa. Rex et Eppi hanc haeresim extirpare voluerunt, nunquam ad supplicia deventum e, speciatim vero a. 1413 pe Londinum multi e sacerdotibq et nobilibq Viclefi errores deserere nolentes, ignis poenae affecti; sicq Viclefistae in Anglia partim extirpati, partim emigrare coacti s. Quum tamen n pauci eorum ex Anglia egressi malum partim verbis, partim operibq in aliis terris, speciatim in Bohemia propagarent, Concilium Constantiense (1415–1445) errores e scriptis Viclefi extractos velut haereticos, erroneos et scandalosos proscripsit, simulq decrevit, ut ejs opera igni deverentur. Ossa autem ejs exhumenter et partim in ignem projiciantur, quod a. 1428 effectui etiam datum e.

8\. Hussitae. Opera Viclefi nullibi avidius legebantur quam in Bohemia, praesertim in Universitate Pragensi. Pes autem zelo erga opera Viclefi superavit Joannes Hus ab a. 1398 Theologiae Professor in Universitate Pragensi et dein etiam Rector, vir eloquentia et morum integritate conspicuus, regiq charge ... is familiaritate junctus duobq Anglis, qui sententias Viclefi in universitate Pragensi disputationi exposuerunt, Viclefum ad eos adamavit.

Marginal and interlinear notes (Polish):

[next to "Hussitae":] węgierski i oddawszy [illegible] pow[illegible]

[above "superavit":] spowiednikiem żony Wacława

[above "Anglis":] Petrus Payne

Tomasz Bradwardyn był jego nauczycielem w Uniwersytecie Oxfordskim.

Bpi na synodzie nie śmieli go potępić, gdyż opiekował się nim Jan Lankaster, który zarządzał państwem pod Edwardem III. r. 1381 na prelekcyach zaprzeczył bytności J. C. w Sakramencie – że spowiedź do ucha niepotrzebna – kapłan który popełnił grzech śmiertelny, ~~nieważnie~~ utraca swą władzę, również i król etc. Kanclerz Uniwersytetu zabronił mu pod karą więzienia rozszerzać dalej z katedry swe błędy – katedrę mu odjęto. W Filozofii położył fundamenta panteizmu i fatalizmu, które powagą pisma ś. starał się dowieść.

Bp Lincolneński r. 1382 chciał mu zabronić miewania kazań, lecz gdy lud na to się oburzył, musiał dać pokój. – Uczeń ~~[illegible]~~ Wikleffa Jan Balle czyli Valle podburzył lud przeciw duchowieństwu – i w święto Bożego ciała r. 1383 wprowadził [illegible] we 2000 ludzi ~~[illegible]~~ do Londynu i Arcybpa Kantorberskiego Szymona de Sudburi, jakoteż Wielkiego Przeora ~~Templaryuszów~~ Szpitalników okrutnie zamordował. Król (Rychard II) tem przestraszony przystał na wszystkie żądania Wiklefistów, lecz się uciszyli, wielu z nich surowo ukarał a samego przywódzcę, jako winnego zbrodni zdrady stanu ukarał.

Clm Konstan potępiła jego 40 [illegible] 1430

Lolardi gałęź Begwardów

Gdy Król Angiel. Henryk IV umarł 20 Marca 1413 Wiklefiści na drzwiach kościelnych pozawieszali ogłoszenia, iż 100,000 ludzi jest gotowych podnieść broń przeciwko nowemu królowi ~~[illegible]~~ gdyby nie był z ich sekty. Zrobili to tylko dla zastraszenia Henryka V. Dowódzcą głównym Wiklefistów był wtedy Jan Oldcastel, który z schwytany i stawiony został przed Arcybpa Prymasa, podczas indagacyi względem wiary wyznał, iż o tyle sądzi się obowiązanym do posłuszeństwa władzy duchownej, o ile ci naśladują ubóstwo Apostołów – że papież jest Antychrystem, Biskupi jego członkami a zakonnicy ogonem. Które to idee Kościół Anglikański potem przyswoił sobie za Henryka VIII i dotąd się ich mocno trzyma. – Uznany za heretyka i oddany świeckiej władzy – uciekł z więzienia – zbuntował lud, który zgromadził się około Londynu niszcząc klasztory zwłaszcza i kościoły – Lecz zaskoczeni niespodzianie przez wojsko Królewskie, których złapano zaraz ~~[illegible]~~ wieszano inni uciekli etc.

Urodzony we wsi Hussinecz r. 1373 – zostal professorem Dziekanem Wydziału potem, wkrótce Rektorem – następnie kaznodzieją przy kaplicy Betleemskiej: r. 1396 przybyło owych dwóch Anglików – Petrus Payne.

~~[illegible]~~

Uniwersytet Pragski założony został r. 1360 przez Karola IV. 200 exemplarzy pism Wiklefa bogato oprawnych, z rozkazu Sbińka Arcybpa Prag. ~~[illegible]~~ spalono. Potępione bowiem zostały przez trzy narody Uniwersytetu – i z tej okazyi Hus wyrobił u Wacława, aby naród czeski co do głosowania przewyższał wszystkie 3 razem wzięte, na co tem chętniej Wacław przystał, iż chciał się zemścić na Niemcach, którzy go koronny cesarskiej pozbawili.

Henricu VI. 110.

ut ejus scriptis se totum devoveret, eadem coram populo laudibus efferret, imo nulla eor. in bohemicam linguam transferret, maximoque animi fervore contra Pontif., Epor. et totius Cleri auctoritatem insurgeret. Animorum discordiam et studium minus auxit, quod universitatem Pragensem eo disposuit, ut a Gregorii XII Antipapae obedientia, invito Archiepo recederet, et regem Venceslaum permoveret, ut inter quatuor nationes Universitatis, quae adhucdum aequali jure gaudebant, natio Bohemica reliquis anteferret, ipsaque sola tantum juris consequeret, quantum caeterae tres simul sumptae habeant. Hoc enim facto extraneorum in Universitate Pragensi litteris vacantium animi offensi, 5000 studentium Praga emigrarunt. Ad haec Hussum Clerus Pragensis, cujus mores corruptos ex ambone frequenter carpebat, Romano Pontifici velut haeresis auctorem detulit. In hujus rei sequelam Romam citatus quidem est, sed sub praetextu imminentis sibi ab inimicis periculi non comparuit. Ideoque a Romana sede non obstantibus legatis a rege nobilitate ad eum excusandum missis ut haereticus condemnatus, munere concionatoris privatus, una cum asseclis suis e sinu Ecclesiae ejectus, et omnis locus, in quo semet detineret, interdictus est. Verum Husso ab hac sententia ad Concilium Gle apellante, rex eam executioni dare non permisit, qua occasione Hus plures apologias in sua et Viclefi opera vulgavit, in quibus inter caetera docuit: Bona clericorum temporalia esse eleemosynas, quas Imperantes civiles eis, si malum bonorum temporalium usum faciant, adimere possint. Joannes XXIII causam Hussi, selectis a se Cardinalibus discutiendam commisit, qui post auditos ejus procuratores, ipsum ut haereticum proscripserunt. Pragenses tum Hussitae, tum Catholici audita sententia Cardinalium turbas excitarunt. Hus vero seditionem minuere volens, relicta urbe ad locum natalem concessit, a Bulla Pontificis ad ~~Concilium~~ Christum apellans, et per viam, qua proficiscebat, ubique fidelibus doctrinam suam publicans. Quum res in pessimo statu esse viderent, Joannes XXIII Pp. cum Sigismundo Impre, quem pacis restituendae parem esse noverat, eoteneus contulit, utrique visum, unicam optimamque turbas componendi methodum fore concilium; quare Oratores in Bohemiam missi, qui auctoritate Imperatoris Husso praeciperent, ut ad concilium Constantiense compareret et rationem doctrinae suae redderet. Hus ad comparendum paratus, mense 8bri a. 1414 Constantiam profectus est tanto securius, quod Impr illi litteras liberi comeatus concesserit. Is itaque in praesentia Pontificis et quorundam Cardinalium provocatus ad rationem doctrinae suae reddendam, respondit: „Deum "optimum, maximum testor, quod nullam haeresim "praedicaveram – et si erroris cujuscunque convictus fuero, eum ex animo revocare paratus sum." Quia autem ab ejus adversariis probatum erat, eum errores in scriptis suis docuisse, et errores hi specialim coram Concilio adducerent, Hus ergo sub cu-

trzej Polacy – Sasi i Niemcy

Findali się do Lipska, gdzie z tej przyczyny nowa Akademia powstała.

Hieronim z Pragi był uczniem univers. Heidelberskiego poprzednio

Władysław Jagiełło wezwał go do urządzenia Uniwersytetu Krakowskiego.

Spinko AbPragski nawiadomił Aleksandra V obrango na Ob. Pisańskiem – po nim Jan XXIII ogłosił odpusty którzy by walili się przeciwko Władysławowi Kr. Neapolit. – potępiony nadt. Krzyżakom 1413 – Replikę do kaz. pana

Dwóch Doktorów Pragskich Michał de Causis Proboszcz i Stefan Palec donieśli do Koncylium Hussa

Koncy Konstancy 1414
1415 sp. Hus 1416

Jakob – ek Ksiądz który głosił potrzebę trwogi podła ci w przyjmowaniu –

Jan Stroczmow Szambelan Wacława i Zyśko Taborzyk i Kalistyn

sen Adamitów – stravmar

prokoj tyszy hoty

Sierdy
1 aby Kom. pod 2
2 aby słowo boże
3 aby grzechy przy p[illegible] urzędy
4 aby [illegible]
[illegible]

ABpi Albigus i Konrad sprzyjali husytom następcy Zbyńka
Rokicana nastąpił Eugenium IV Marcina V następca Stadia
Cesarini

stodia positus, ibidemque tanto magis detentus est, quia adversarii doctrinæ ejus insuper addixerunt, eum 45 articulos Viclefi ab universitate Pragensi proscriptos, solum propugnasse, laicos contra clerum concitasse, et periculum instare, ut eo dimisso in Bohemia et Germania gravissima seditio et persecutio contra Ecclesiam catholicam, ejusque ministros oriatur. Sigismundus Imperator Constantiam delatus et litteras securitatis Husso datas non observatas cernens, primo quidem libertati eum restitui jussit, postea tamen a Patribus interpellatus, ne Concilii libertatem hæreses exstirpandi limitaret, tandem cessit assertioni, quod Patres secus Concilium solvere minarentur. Instituto demum coram ipso Imperatore examine, Hus ad cuncta sibi posita puncta imperterrite respondit, et licet patrono destitutus, suamque doctrinam exposuit; errores tamen suos revocare, ut Concilium præscripserat, nullatenus voluit. Quum autem in tertio etiam examine in proposito suo persisteret, neque errores suos palam excerptos, etiam pœnis prælatis et minas adhibitas, retractare vellet, Concilium pronunciavit, doctrinam ejus nequaquam catholicam esse, ideoque eam cum scriptis igni devovit, ipsi vero Joanni Hus notam veri et manifesti hæretici inussit, eumque ordine sacerdotali exutum judicibus resignandum decrevit. Hus, terminata degradationis cæremonia, magistratui civili relictus, et per hunc ad ignis supplicium damnatus est. Errores suos revocare nolens, et in obstinatione veniam sperans inter preces tandem combustus est, cineribus ejus in vicinum Rhenum projectis, ne a Bohemis colerentur; quam pœnam Hieronymus Pragensis, fidelissimus ejus assecla et amicus pariter subiit.

Hussitæ intellecta magistri sui et Hieronymi Pragensis morte, in societatem coaluerunt, tam Concilio, quam universo clero vehementer indignati. Plebs vero ad sacellum Basileense congregata Hussum et Hieronymum Martyrum nomine insigniebat, quorum natalitia quovis anno recolenda essent. Sed Martinus V. ad cathedram S. Petri promotus duplici Bulla a. 1418 publicata, doctrinam Hussi et Viclefi censura notavit, Patrum Constantiensium decreta contra eos edita approbavit, omnemque operam impendit, ut sectam Hussi nunc jam ubique tumultuantem restringeret. Quum autem Hussitæ duce præsertim Jacobo de Misnia, seu Jacobello, sumptionem calicis ad salutem esse necessariam contenderent, secessionem ab Ecclesia catholica hoc quoque obtutu fecerunt. Venceslaus rex clero haud addictus et de supplicio Hussi dolens, initio hos temerarios ausus promovebat et calixtinis plures Ecclesias Pragæ adjudicavit. Verum paulo post turbulentum eorum animum expertus, et ipse contra eos conspiravit. Cumque catholici Hussitas deprimerent, furor eorum jam nullos limites noscere videbatur; quare sub duce Joanne de Trocznova (szambelan króla Wacława), cognomine Zyska, viro nobili sed crudelissimo in exercitum coaluerunt, et totam Bohemiam peragrantes, et ubique communionem sub utraque

specie

List żelazny Cesarza Hussowi dany:
Polecamy pełnym affektem ... Hussa... którego... ...
żądając abyście dobrze przyjęli, obchodzili względnie wszelkie potrzeby opatrzyli, pozwolili przebywać i powrócić etc. List ten bynajmniej nie był jak tylko paszportem, którym pozwolono Hussowi przejechać i powracać przez ziemie cesarskie. lecz nie było nim zaręczone bezpieczeństwo w Konstancyi gdyby był o herezyą obwiniony i w niej trwał upornie. Nie chciał się nim w takim razie opiekować.(1) r. 1414 przybył Hus do Konstancyi. Po trzykrotnem badaniu z odwagą odpowiadał, lecz błędów odwołać nie chciał. Uznany więc został za heretyka, pisma jego na stos skazano. Magistrat zaś skazał go na śmierć. Wyspowiadawszy się i wymawiając słowa: Jezu synu Boży zmiłuj się nade mną 6 Lipca r. 1415 spalony został. ~~Jako~~ Według ówczesnego mniemania słusznie był ukarany, gdyż Koncylium zebrało się dla przywrócenia pokoju kościołowi, on zaś ten pokój mieszał. Hieronim pro[illegible] zatwardziały w ukaraniu swego [illegible] przeklął błędy Hussa, lecz potem to odwołał przeto też r. 1416 spalony został.

(1) Sam nawet Hus nie miał na myśli prosić Ces. o list bezpiecznego przebywania; bo był mocno przekonany iż nauka prawdziwa wiary i że Koncylium nie będzie go mogło potępić i oświadczył iż gdyby o najmniejszy błąd został przekonany, przyjmie wszystkie kary na kacerzy postanowione. To obwieszczenie przybił na drzwiach Kościoła Pragskiego (Cochl. l. 2. Bzov. ann. 1414.) i w drodze je rozdawał. (J. Huss ep. 6.) Na gleit tak mało zważał, iż już był w drodze nim mu go nadesłał Cesarz.

Jakóbek Proboszcz jednego z Pragskich kościołów, pierwszy zaczął utrzymywać potrzebę Komunii pod dwoma postaciami. Wyklęty za to i wyrzucony z Probostwa, nie zważając na klątwę, dalej rozgłaszał tę naukę, której z początku Hussyci nie chcieli przyjąć, lecz gdy Huss, już w Konstancyi będący, potwierdził ją, Hussyci przyjęli i wzięli sobie za hasło przyjmowanie Komunii pod obiema postaciami. Marcin V chciał wydać wojnę Hussytom lecz Cesarz powstrzymał go od tego.

specie vi et armis introducentes speciatim in monte quopiam Præ[illegible] collecti, novam ibi civitatem sibi quasi Friam exstruerent, a tentoriis primo ibi positis Tabor dictam, a. 1419; deim Zyska cum suis Pragam intravit, ubi Ttas violentias et cædes perpetravit, ut Venceslaus rex Ftersa consortg et apoplexia tactus paulo post mortuus e a. 1419. Verum turbarum Fidum finis. Hussitæ de odium suum ~~contra~~ in Sigismundum fratrem defuncti regis et successorem Fter violatam fidem Husso datam extenderunt. Quum vero Sigismundus et Catholici pergerent vim vi retrudere, a. 1420 potissimum bellum sic dictum Hussiticum stricte initium sumpsit. Post mortem Zyscæ, Hussitæ in plures sectas abierunt; alii erant Taboritæ, ab urbe Tabor compellati; alii a calicis usu Calixtini dicti. His simillimi erant Orphani, qui putantes nullum inter suos inveni, ut loco Joannis Zyscæ antesignanum ageret, plures sibi præfecerunt duces, inter quos facile primus Procopius erat cognomento minor. Præter has, duæ sectæ distinguebant, Horebitar et Pragensium. Har sectrar crudelissima erat ea, quæ Taboritar nomen gerebat, et atrocitatis suæ stigmata in cunctis Fvinciis relinquebat. Quum igit et Sigismundus Impr et Julianus Cæsarini, legatus Stis ad pacem Hussitas sine effectu hortarent, Concilium Basiliense hoc tempore convocatum, eos ad pacem ineundam invitavit, et data eis facultate non solum absq periculo Basileæ morandi, verum etiam petita sua coram Concilio Fonendi et tuendi, impetravit, ut legatos usq ad 300 ex oi Ordine electos Basileam deputarent. Verum nihil factum. Postea Patres legationem ex Eppis et Theologis Pragam miserunt, quæ a. 1433 multa Hussitis concessit, inter quæ ante oia calicis Eucharistici usq continebat. (Compactata Basileensia) His obtentis Hussitæ Calixtini arma deposuerunt.* Taboritis causam suam ultro frequentibus, donec tandem a. 1434 Per Catholicos et Calixtinos internecione delerent. Post hanc stragem Taboritis illatam, Calixtini communem cum Catholicis causam agentes, Sigismundi Impris obsequio se submisere, is autem a. 1436 compacta secundum petita Calixtinor aliquantum reformata, fide jurato confirmavit. Taboritæ deniq in occulto latitantes cætus quoq porro servabant, ex quor posteris hodiedum existunt fratres Bohemi et Moravi. —

Taboryci nie chcieli ani słyszeć o zgodzie z katolikami. Kalixtyni zaś chętnie byliby przyjęli jedność z kościołem byleby pozwolono im używać komunii pod obiema postaciami.

Nie mało do postępu Hussytów przyczyniło się niedbalstwo swoich Arcypasterzy Albichusa i Konrada. Ten ostatni wspierał ich nawet za co r. 1421 wyklęty został a w r. 1426 umarł. Administratorem mianowany Jan Rokiczan uczony lecz dumny. Eugeniusz IV wysłał do Czech Juliana Cezarini Kard. [illegible] aby przywrócił do posłuszeństwa Kościołowi. —

r. 1432 przybyli posłowie Czescy między którymi był Prokop Wielki

Rokiczana (Kalixtyn) przez dwa dni

Piotr Payne przez 3 dni

Jerzy Podjebrad sprzyjał Rokiczanie przywrócił go do Administracyi (Jerzy Pod. wpierw szorg podczas małoletności [illegible]) wszystkiego pogrobowca Jan Kapistran nawracał.

Caput IV.

De ritibus Eccticis, moribus Xnor et disciplina ecclicā.

§ 1. Status liturgiæ.

Hac periodo Sees Rmi oi conatu liturgiam Rumanam s. IX in oibus Latinor Eccliis introducere studebant et exclusa a cultu divino cujusvis nationis lingua Fria, latinum Ftum idioma in usum posuerunt. Quam tamen in negotio effectuando et ad perfectum statum ponendo o maxime Gregorius VII Px excelluit, qui Sancium (Sancher) Aragoniæ regem tamdiu exhortationibus et precibus oppugnavit, quoad linguam pa-

Obrządek Mozarabski w Rzymie Łacinka — zaka dotrzymani — ale Wandale Allanów — Arianie potem Westgoci — co Aryanizm wprowadzili język Gocki liturgią Gocką — Recared przyjął Grzegorz IV Kat. [illegible] wtenczas [illegible] Nui pod [illegible] w Górzy [illegible] Toledo za Grzegorza VII Sanchera

Arianus

: Alfonsa pozwolił ten obrządek zaś przybrała nazwisko Mozarabskiego i nazywała się Gotycka [illegible] nazywało Mozarabskie albo Toledo

Xymenes Kardy za Ferd. i Izabelli w Toledo w kaplicy rozpoczął ten obrządek i do dziś dnia się utrzymuje

Arianum et ritum receptum dimitteret, et Rmã Ecsiæ ordinem et Officium amplecteret. Ad idem faciendum etiam Alphonsum Castelliæ regem disposuit. Postea se ad Wratislaum Bohemorum ducem convertit, et pluribus argumentis positis eo permovit ut et ille exclusa Liturgia Slavica, cultum divinum deinceps Rmõ ritu a suis celebrandum præscriberet. Porro mos laicis Calicem eucharisticum denegandi a s. XIII apud plerosque invaluit, si Bohemorum et Moravorum sectas exceptamus, quæ, flebente etiam Ecsia, usque ad finem s. XV eundem sumere pergebant. A. 1203 Guido Cardinalis consuetudinem tintinabula pulsandi introduxit, seu constituit, ut non solum tempore elevationis Ssmæ Hostiæ, sed etiam quum ad ægrotos eadem ferret, populus ad campanæ signum prostratus Ssmũ Xsti Corpus adoret. Quod Baptismum attinet, inde qui jam una, jam trina inversione conferrebatur, nulla fere alia mutatio facta ē, nisi quod loco immersionis, teste S. Thoma, plurimis in Ecsiis usque ad s. XIII vigentis, ablutio introduceret. Sæc. XIII invaluerunt indulgentiæ Jubilæor, quæ nomen obtinuerunt fortasse a hebr. יוֹבֵל (Jobel, sonitus, seu clangor ad magnam distantiam auditus, uti e cornu seu e tuba edi solet). Indulgentias has cum initio cujusvis sæculi, seu singulo anno centesimo recurrente Bonifacius VIII a. 1300 omnibus illis concedendas promulgavit, qui Basilicam S. Aplor visitarent sacris Poenitentiæ et Eucharistiæ sacramentis refecti. Constat autem, ingentem fidelium multitudinem occasione hac in urbem Rmam pietatis gratia concurrisse, omnesque hospitio et sustentatione provisos. Initio quidem Jubilæum saltem omni centesimo anno admissum erat, verum Clemens VI a. 1343 illud omni anno quinquagesimo celebrari voluit, quod Urbanus VI a. 1384 ad 33um, Sixtus IV a. 1475 ad 25 reduxit. Sixtus V initio sui Pcatus (a. 1580) pro felici regimine indixit jubilæum, a quo tempore singuli fere Ptes in sua inauguratione et in majoribus Ecsiæ calamitatibus illud concedere solent. Nota ē quoque Indulgentia B. Mariæ e Angelorum, alias de Portiuncula, quam Honorius III S. Francisco concessit a. 1223 tenore sequenti: „ut quisquis dispositionibus instructus die 2 Augusti „sacellum istud Portiuncula visitarit, indulgentias plenarias lucretur." quæ indulgentiæ postmodum omnibus S. Francisci Ecsiis per Ptes Rmos concedebantur.

Guido Opat cysters. Kardynał legat Papiezki w Kolonii

Campanæ jam s. VII in Ecsia usitatæ fuerunt – in Campania inventæ; hinc Campanæ dictæ.

Na początku XIII zaprowadzono puszki i Monstrancye do Najśw. Sakram.

Jacopone Franciszkanin w 13 wieku utworzył „Stabat Mater dolorosa" – inni ten hymn przypisują Innocentemu III.

Drugi Franciszkanin Celli utworzył „Dies iræ"

§ 2.

Novi dies festi et Odes Nrus festor hoc ævo tam in Occidentali, quam in Orientali Ecsia auctus ē. Huc spectant:

Sacra B. V. Mariæ.

I° Festum Corporis Xsti, cui occasionem dedisse fertur Julianna Ordinis Cisterciensium Monialis, in Diœcesi Leodiensi (Lüttich, Liège in Belgio), quæ cultum SS. Sacramenti zelosissime jam a longiori tempore frequentans quum occasione plenilunii adorationis SSSi intensissima observaret nigram in luna maculam, hoc divino quasi omine sibi significari putabat defectum festi Corporis Xsti in Ecsia. Visione hac intellecta Robertus Leodiensis Epus festum illud per diœcesim Leod. quovis año celebrandum constituit, quod festum Urbanus IV a. 1264 in universam Ecsiam introduxit.

s. IV festum Nativi Orient. 6 die Jan. Occi 25 Dec.

s. V dies Rogationum 3 ante Ascensionem S. Mamertus Viennensis Epus – 511

fe. præsentationis Dni in templo

fe Annunciationis BVM

Joan Bpte

f. Reginæ Martyrum et Omnes Bonifa. IV 610 Pantheon a M. Aurel. extructum permittente Phoca in Basilicam convertit Rekv [illegible] Sanctis Martyrib.

II° Festum

II° Festum SS^mae Trinitatis, quod pariter hac periodo ad universam Ecclesiam extensum est, quum s. XII jam in quibusdam monasteriis, s. XIII in una alterave Ecclesia particulari festum hoc, quamvis non eodem die celebratum fuerat. Joannes XXII Pontifex officium SS^mae Trinitatis in universa Ecclesia absolvendum praescripsit. III° F. Immac. Concept. B. V. M. (de quo jam diximus cap. II §. 3. hujus partis), Sixtus IV Pontifex publicatis duobus decretis in universa Ecclesia introduxit, et officium de eo ordinavit. IV F. Visitationis B. V. M. quod a. 1263 primum in monasteria quaedam Franciscanorum a S. Bonaventura introductum, et tandem Urbanus VI Pontifex a. 1389 ad universam Ecclesiam extendit. Bonifacius IX prioris successor festum hoc non tantum approbavit, verum indulgentias ipso quoque eadem die lucrandas concessit, a Concilio Basileensi a. 1441 roboratas. (Novissime Pius IX decreto de d. festum hoc ritu duplici secundae classis celebrari praecepit.)

f. exaltationis S. Crucis
VIII fest. Assumptio et praesentationis M. – Transfiguratio nis Xti.

§. 3.

Aedes sacrae.

Quod aedes sacras cultui B. V. M. dedicatas et frequentius visitatas attinet, inter has potissimum inclaruit „Domus Lauretana" communiter „La casa santa" compellata, quae Lauretis in Marchia Anconitana extitit et in medio Ecclesiae Cathedralis e ligno cedrino, lateribus coctis apposita externo marmore obducta, ac diversis summi pretii insignibus ornata effigiem thaumaturgam B. V. M. fidelium cultui publice exposita in complectitur.

§. 4.

Abusus quidam circa Missam. Festum asinorum et stultorum.

Quum superstitio magna ex parte adhuc animos hominum obruebat, mirum non est, ejusdem vestigia in rebus sacris reperta fuisse. Postquam enim prohibitio emanasset, ne ullus sacerdos plures quam unam Missam intra diem celebret, sacerdotes quidam defectum hunc per id supplendum esse putabant, quum semel quidem consecrationem et communionem in Missa persolverent, reliquas tamen partes Missae ante et post canonem contentas bis, terve adinstantiam fidelium repeterent et missas has bificatas vel trificatas compellarent. Abusum hunc Praelati Ecclesiarum tum Sedes Romana iterato castigatum tandem penitus extirparunt. Ad abusus hujus temporis spectant dies quidam festi et solemnitates turpes in ipsis Dnorum templis celebratae, uti festum stultorum et asinorum, cujus vestigia jam s. X extitisse nulli existimant, quum nempe Theophilactus juvenis et excessibus deditus Patriarcha Constptanus in sacris et publicis solemnitatibus impuras cantilenas, spectacula, et scurriles vociferationes in locum piorum hymnorum introduxerit. Inter Occidentales Galli et Germani a s. XII celebrabant festum stultorum eo consistens, quod inferior clerus unum e gremio suo in Eppum, joci causa, die Natali Dni eligeret, qui eodem die Pontificalibus indutus velut summus Antistes sacrum solemne decantaret, reliquis e minore clero, instar canonicorum, sedes occupantibus, et magna cum vociferatione verba Psaltem decantantibus: „Deposuit potentes de sede, „et exaltavit humiles." Qui huic Eppo festi assistebant

stebant, corio antiquor[um] vel abjector[um] calceor[um] in thuribulum immisso, illum incensabant, aliis sub foro stantib[us], aliis farcimina edentib[us], aut obscœna cantilenas intonantib[us]. Post absolutam in Ecclesia solemnitatem totus cœtus horrendo cum clamore foras se proripuit, cui postea laici se in plateis jungentes festum prosequebant. Ad exemplum Clericor[um] pueri scholastici multar[um] civitatum eandem solemnitatem in festo S. Nicolai et S. Innocentii celebrarunt, Vesperas eodem prorsus modo in Ecclesia Cathedrali Moguntiæ decantantes. Perspecta demum hac nugar[um] deformitate, tam Præs[ules] Rmi, quam Concilia omnem omnem in iis extirpandum conatum adhibuerunt successu tamen haud felici, donec tandem Concilio Basileensi successisset festo fatuor[um] spectaculis, saltationib[us], conviviis et nundinis in Ecclesiis et cœmeteriis servari solitis finem imponere.* Quod festum asinor[um] attinet, nec istud minorem offensionib[us] et scandalis occasionem præbebat. Celebrabat[ur] vero in multis Galliæ præsertim Ecclesiis ad memoriam Christi in Aegyptum confugientis, magna cum solemnitate. Die quippe Natali Dni, aut post Epiphaniam, asinus splendide ornatus, cui virgo insigni decorata vestitu insidebat, magna cum pompa et læto cantu per Ecclesiam circumducebat[ur], eiq[ue] sub solemnitate Missæ flexib[us] jacenti pabulum pingue porrigebat[ur]. Eo quo festo propria plane liturgia et specialis cantilena asini laudes complectens cantabat[ur]. Licet tamen indecoram hanc solemnitatem Concilia, uti Lateranense IV et Salisburgense a. ~~1274~~ 1274 sufferre conarent[ur], et scurriles ludos hos in domo Dei celebrari solitos interdicerent, effectus tamen optatus ante Concilium Basileense secuta non est.

§ 5.

Monachi. 1° Cistercienses.

Monachi a primæva sui institutionis ratione adeo deflexerant, ut periodo præcedente jam quamdam reformationem inter illos suscipere necesse fuerit. Idem momentum hoc quoq[ue] duo viros quosdam pietate insignes excitavit [S. Petrus 1024 ar. [illegible] +1110], ut novas regulas conderent. Ita Robertus, nobili genere ortus, cœnobii Molismensis in Burgundia Abbas cum sociis Cistercium se contulit, locum desertum in amplissima Burgundiæ silva, ubi Ordinem Cisterciensium fundavit a. 1098. Ordo hic breve intra temp[us] magnam Europæ partem penetrans, mor[um] sanctitate, fama et dignitate ipsi Cluniacensi monasterio præferebat[ur]. Paschalis a. 1100 Ordinem hunc confirmavit. In hoc ordine sidus lucebat s. XII S. Bernardus Abbas Clarevallensis, istius conatu cœnobior[um] et monachor[um] numerus auxit, ut intra spatium 50 annor[um] 500tæ, sæc. autem XIII 1800 abbatiæ institutum Cisterciensium profiterent[ur].

2° Cartusiani.

Hor[um] fundator extitit s. XI. Bruno +1110 Ecclesiæ Rhemensis Canonicus Scholasticus, ut postea Cancellarius ab eruditione celebratus. Is cum sex Clericis Cartusiam petiit, locum inter rupes prealtas, quæ continuis fere nivib[us] et nebulis tecta erant, in diœcesi Gratianopolitana (Grenoble) situm, ubi a. 1086 Cartusianor[um] condidit ordinem vita ere-

mitica

Monachi 3h[?] [illegible]
S. Antonius et Sanctus
S. Hilarion
S. Pachomius
in Occidente
S. Athanasius 340 persecutionis Arianor[um] declinandæ Romam venit.
in Galia S. Martinus
S. Columbanus in [illegible]
S. Benedictus 480 in solitudinem Sublacum [illegible] secessit derelicta regione Sublacensi 528 ad Montem Cassinum secessit

Canonici
Communis vita vivebant introduxit Eusebius Vercellensis in Occidente
Jut. Clericos Hipponenses Augustinus
Chrodegangus Metensis Epus 742
S. Benedicti regulam sæ[culo] oblivioni datam restauravit Odo ad Cluniacenses in Burgundia Monachus

Fudalewski

1. Benedykt w Monte Cassino r. 529 założył klasztor
Cystersi zwani także białymi Benedyktynami dlatego iż mieli suknie koloru białego tylko szkaplerz czarny. Do Polski sprowadzonymi zostali przez Janisława Bp Włocławskiego r. 1140, który im wystawił klasztor Brzeźnica w Jędrzejowie, w Krakowskiem, potem przedtem Brzeźnica zwanym a potem od Jędrzeja Opata Jędrzejowem. r. 1145 Mieczysław Stary Książę Wielkopolski do Lądu. Koprzywnica r. 1153 do Łekna Hrabia Zbigniew a Opat Filemon przeniósł do Wągrowca. 1396 r. 1170 do Oliwy Sobiesław X. Pom. Koprzywnica 1175 Kazi. Sprawiedl. do Sulejowa Rusław h. Habdank którego to klasztor Kazim. Spraw. r. 1176 uposażył. — Do Wąchocka r. 1179 Gedeon B. Krak. do Koronowa r. 1182 Bogumił arcybp Gnieźnieński.

w Mogile Jan Odrowąż 1240 — dotąd [illegible]

Cartusi
1381 Ludwik Król z Lechnicza pozwolenie fundowania tych zakonników 1387 przyjął postępy w Tyrznie Paradyz szkarów pod Cydarkiem jako drugi klasztor.

Paradyzem — Gidle

mitica, victu, vestitu, silentio inter oes Monachor familias asperrimum, ad rigorem Ordinis spectabat. quod Itum diebg sabbathi Ipter necessarias collationes et disputationes convenirent, silentium interrumpentes – quod feria II. IV et VI pane et aqua utentes reliquis diebg saltem legumina cocta manducarent, carnibg et vino semper abstinentes, pisces et caseum diebg Itum festis sumerent – quod cilicium super nudo corpore gestarent, vestitu vilissimo induti, et in Adventu et Quadragesima quavis hebdomade semel flagellis caedentes, perfectam paupertatem colentes, labore manuum victitabant, tempus superfluum descriptioni codicum impendentes. Cum veritate asseri potest Cartusianos inter oes Monachor classes statutis suis fidelissimos mansisse; quamvis enim successu temporis ad pauperes sublevandos et ad Eccsias suas exornandas donationes fundor acceptarent, originarium tamen rigorem semper observarunt mores saeculi detestantes, et strictam poenitentiam agentes. – – – – – – –

Dopiero w XVII 2 Klasztory

1. Gidle 1640 p. Zuranny Oleska,

2. Berezy w Brzeskie Litew – 1648 p. Kazim. Leona Sapiehy

S. Romualdus Ravennatensis 1018 in Campo Malduli – Etruriae

Joannes Gualbertus novam congregationem instituit in valle Camaldulum

do polski – p. Bol. Chro 997

III Trinitarii.

Ad redimendos e servitute infidelium captivos Xnos a. 1198 fundatg, SSS^ae^ Trinitatis de Redemptione captivor v e capella Cervisiensi S. Maturino dedicata, Ordo Maturinor compellatg. Ordinem hunc primitg erexerunt: Joannes de Matha, facultatis Theologicae Parisiensis doctor, et Felix Valesig vitae solitariae cultor. Romam igit profectis et causam suam Ponentibg Innocentig III Pp̄ non solum vitae regularis statuta, uti et candidas vestes adjecta rubei et cerulei coloris cruce praescripsit, verum etiam ordinem approbavit, ong ipsis adjungens Xnos captivos redimendi. Ordo hic summa celeritate per Galliam, Flandriam et Hispaniam propagatus est. – – – – – – –

Jam III 1658

Regula Monachor hujus ... ad regulam S. Bern. ... et S. Augustini C. Regularis –

IV Servitae.

Ordo Servor B. V. M. seu Servitar 1233 originem habet a piis 7 viris ex nobilissimis mercator Florentinor familiis oriundis, quor facile princeps Bonfilig de Monaldis erat. Viri hi velut membra confraternitatis Marianae jam prig sociati a. 1234 consilium inierunt strepitum saeculi fugiendi, vitam pauperem et rigorem poenitentiae sequendi, necessarium victum ex eleemosynis sibi colligentes et laudes B. V. M. continuo celebrantes. Ordo hic, qui regulam S. Augustini sequebat, et nigram vestem deferebat, ab Alexandro IV Pp̄e a. 1255 approbatg et successu temporis variis privilegiis condecoratg est.

Praecipuus propagator hujus ordinis fuit S. Philippg Benitig Florentinus.

V Praemonstratenses seu Norbertani, v Canonici Regulares.

Vita regularis hoc aevo Ita existimatione gaudebat, ut Clerici degeneres esse judicarentur, qui a Chrodegangi instituto defecissent. Sed nemo in hac reformatione feliciores progressg fecit, quam Ivo Eppus Carnotensis et Norbertg ~~Hamrici IV~~ ~~Capellang~~ ~~au~~ ~~lig~~. Quia vero tum reformatio haec felici successu donata, tum progressg in litteris Theologicis, quos Canonici magistro Ivone fecerant, magnam nominis famam iis conciliavit, plura post Canonicor collegia exemplum eor imitata nova monasteria sibi erexerunt, et quum S. Augustinus olim Clericos suos simili vitae rationi adstrinxisse

Do Polski wprowadzeni zaraz po swem założeniu otrzymali r. 1124 przez ~~Piotra Duninka w Kaliszu~~ ~~około 1194 w Witowie~~ ~~potem przeniesione do Strzelna~~ ~~przez Kortkowem~~ r. 1133 we Wrocławiu tenże Dunin.

Kraszewski Opat Witow – mas

Piotr Dunin we Wrocławiu Jaxa In Gryf 1190 w Krakowie Norbertanek w Hebdowie dla Norbe- Bolesł. Kędzierzawy

videret

Mistus Bp Płocki
w Witowie
w Busku
Płocku – 1208
1819 z Buska do Pinczowa
przeniesione
Ludmiła w Rzymnitz
Jan Bp Krak w Zbramo
wicach nad Dłubnią
Krakowa Zwierzyniec
Swiętopełk 1208 w Pomer
Bolesław Wstyd. 1240
w Krzyżanowicach
Jagiełło w Sądowi
XVII 1609 do Lesznej

viderat, canonici juxta institutum Ivonis vitam ducentes, Regulares S. Augustini compellati, in differentiam eorum, qui nulla regula adstricti vitam separatam ducebant, et canonici seculares vocabantur. Feliciter adhuc canonicorum Regularium disciplinam instauravit s. XII S. Norbertus Xanti in Ducatu Cliviensi a. 1082 natus, vir primum aulicus, lacae satis vitae, sed postea ictu fulminis territus ad vitam asceticam ~~ap~~ amplectendam permotus est. A quo tempore Norbertus pluribus in provinciis doctrinam Evangelii praedicavit, virtutem ac moralitatem quaque promovens. Venit postea Laodunum pertingens, ubi Bartholomaeus loci Eppus observasset eum disciplina legum secularium notitia et executione eminere, ad reformandos Canonicos Regulares Dioecesi suae applicavit. Quum tamen pauci consilia Norberti sequerentur, is paucos hos canonicos sibi consocians vallem quamdam solitariam in nemore Laodunensi sitam, Pratum Monstratum dictam petiit, ibique sedem figens, originem posuit Ordini Praemonstratensium. Quum autem Ordo hic tum forma vitae asceticae, assumpto albo vestitu, tum praedicatione Verbi Dei inclaresceret, plures undique institutum ejus amplectebantur; quem Ordinem Calixtus et Honorius II (1126 16 Februarii) mox approbarunt. S. Norbertus factus postea 1126 Archiepps Magdeburgensis obiit a. 1134.

§. 6.

Ordines mendicantes. 1° Dominicani.

ur. w m. Calahora.
Dwukroć z Rzym
Jacka i Czesława K.
Sando – 1223
Henryk Morawczyk
Czesław do Szląska
Jacek Mazowiecki
Prusy –
Klasztor S. Trójcy stąd
parafia do P. Maryi

Horum fundator erat S. Dnicus a. 1170 ex illustri Guzmanorum familia in Hispania oriundus, Oxomensis (Osma) Ecclesiae Canonicus Regularis, qui tum religionis zelum praeseferebat, ut primum in Epi sui Didaci (Diego), postea in aliorum consortio adiret Albigenses, aliosque haereticos ab erroribus suis abducendi gratia. Quum successu temporis alii quoque insignes viri illi se adjungerent, fundumque et donum societati offerentes, Epus autem Tolosanus sextam partem decimarum suarum illis donaret, Dnicus Ordinem Praedicatorum instituit, cujus supremus finis esset Verbum Dei omnibus, sed praesertim haereticis et infidelibus annuntiare. Innocentius III et Honorius III a. 1215 et 1216 confirmarunt regulam S. Dnici. Confirmationem Ordinis sui consecutus S. Dnicus in Generali Capitulo Bononiae celebrato paupertatem fratribus suis praescripsit. Varia ratione Ordo hic compellabatur; jam enim nomine Fratrum Praedicatorum veniebat, quod Evangelium praedicare primum ejus munus esset; jam Dominicani dicebantur a nomine auctoris, jam Fratrum Majorum compellabantur, oposite ad Fratres Minores S. Francisci, in Gallia etiam Jacobitae, aut Jacobini nominabantur, quia primum coenobium, Parisiis ipsis assignatum, S° Jacobo consecratum erat. Post mortem S. Dnici, qui a. 1221 Bononiae decessit, Ordini toti velut Glis Magister praefuit B. Jordanus ita cum laude, ut is non solum in Galliae, Italiae, Germaniae, Poloniae provincias reciperet, verum etiam Angliam, Daniam, aliasque terras Europae penetravit, ibique firmam, stabilemque se-

dem

dem fundavit. Non deerant etiam piæ in Ecclesia fœminæ, quæ in societatem Sanctaræ mulieres coalescentes, eandem regulam et vivendi normam a S. Dnico receperunt. —

II Ordo Fratrum Minorum.

Ordinem hunc condidit S. Franciscus Assisi in Umbria a. 1182 natus, filius mercatoris opulenti a tenera ætate jam valde liberalis et beneficus, pietati, humilitati et morum securitati addictissimus, qui ægrotos visitabat, fovebat, et patrimonio suo renuncians, stipem pro reparandis Ecclesiis diligentissime colligebat, postea consilium ordinem suum fundandi ~~cepit~~ cepit. Occasionem dantibus verbis Christi: „Nolite possidere aurum, neque argentum, neque „pecuniam in zonis vestris, non peram in via, neque duas „tunicas, neque calceamenta, neque virgam," ~~neq~~ quibus ita perculsus est, ut illico pallium, calceos, baculum ac peram abjiciens, unicam reservans tunicam coloris cinerei, quam fune constrinxit, per Italiæ loca peregrinaretur, Verbum Dei prædicans et ex eleemosynis victitans, leprosos aliosque miserabiles ~~homines~~ homines verbis et operibus consolans et ad pœnitentiam animum exhortans. Pro fundamento regulæ suæ interpretationem Evangelii ad litteram strictissime sumpsit, et quum censeret, in eo ~~[illegible]~~ perfectam paupertatem omni peculio carentem commendari, talem ante omnia fratribus suis præscripsit, in eo a reliquorum Ordinum statutis recedens, quod ubi hæc suis tantum singillatim spectatis aliquid possidere vetarent, ille nec integræ familiæ fratrum suorum quidquid possidere permitteret. Otii fugam suis maxime inculcans, manuum laborem præcepit, pro casu necessitatis stipem eis colligere permittens. Regulæ suae approbationem Franciscus Romam iter suscipiens ab Innocentio III impetravit eo etiam respectu, quod similis instituti membra operam insignem præstare possent in refutandis Valdensium aliorumque hæreticorum ~~sectis~~, qui Ecclesiam catholicam ob defectum humilitatis et paupertatis Evangelicæ carpebant, calumniis idoneam præstarent. Ipse ordinem hunc in numerum cleri suscepit, S. Franciscum Diaconatu, reliquos vero Fratres Minoribus Ordinibus initiari ~~præcipiens~~ permittens. Hac ratione enatus est Ordo Seraphicus, cujus membra S. Franciscus Fratres minores, fraterculos vel Fratricellos ex more Italicæ linguæ vocari voluit.

III Clarissæ, vel Sanctimoniales S. Francisci.

Institutum hoc fœminæ quoque sequebantur, præeunte S.a Clara, quæ sedem ad Ecclesiam S. Damiani prope Portiunculam fixit, et Sanctimonialium familiam collegit, quibus S. Franciscus regulam a Gregorio IX approbatam præscripsit, eis quoque paupertatem, communes labores et silentium certis temporibus imponens. — Inde factum ut institutum hoc secundi Ordinis S. Francisci aut pauperum fœminarum Clarissarum nomen sortiret.

C. Deniq.

Bolesław wstydl. 1237 za radą Grzymisławy do Krakowa — 1465 runęła jego wieża najpierw w Krakowie

Klaryzek. kl. w Zawichoście Salomea została fran[ciszkanką] przeorzyną — bo takie od 1258 Grzymisława Teoyarka błogosławiona zostawała do Konata.

Franciszkanie tyli także sprowadzeni którzy po drugiej stronie miejsc Mantoł — Tury Magoli 1259 wymordowani 1260 zakon za pozwoleniem Aleksandra przeniesiony też do Grodziska pod Krakowem.

1325 Franciszkanie z Gro[dziska] do Krakowa przy Kościele Św. Andrzeja — itd.

w Szczecinie.
Chełmie.
Gnieźnie — Sta Jolanta siostra Sty Konegundy 1837 błogosławiona —
Korczynie
Stary Sącz — St. Konegunda wdowa po Bolesł. Wstydliwym z prowincyi mają

we Lwowie konwentualiści w Niemczech Minoryci wpół S. Franciszka —

Tertiarii

Deniq S. Franciscus et tertium Ordinem seu Semiordinem tam viror quam fœminar instituit, cujus membra in privatis quidem domibus habitare possent, verum convivia, compotationes, ludos, maledicta et lites vitarent, modestum habitum semper observarent, inter homines viverent, nulloq solei voto obstringent. Regulam hanc Nicolaus IV a. 1289 approbavit. Instituti hujus sodalibus nomen Tertiarior, aut Fratrum de pœnitentia adhæsit.

Lites inter Franciscanos.

Posteriori tempore inter ipsos Franciscanos enatæ s. lites, quum regulam fundatoris sui de paupertate Evangelica diverso sensu interpretarent. Quum enim S. Franc. sectatoribus suis paupertatem voluntariam præcepisset, multi ex sodalibus statim post defunctum Ordinis fundatorem censebant, regulam hanc severiorem esse, quam ut observari posse videretur, idq tto magis tacebant, cum et Gregorius IX, qui edita a. 1221 bulla vigorem regulæ benigna interpretatione emolliebat, partibus suis favere observarent. Alii vero „indolis tristis", vulgo Fratres Zelatores dicti, ne minimum quidem a regulæ rigore recedere volebant. Enatam hinc controversiam tam Innocentius III, Nicolaus IV Pces bini componere tentabant et regulam interpretabant. Hac tamen interpretatione multi strictioris observantiæ tam parum contenti erant, ut Cœlestinum V interpellarent, quatenus ipsis licitum esset, congregationem sub nomine Eremitar Cœlestini Pœis fundare, in qua regulæ S. Francisci ad litteram usq inhærere possint. Consensit petitis eor Cœlestinus Papa, verum Bonifacius VIII abrogata congregatione oes ad obedientiam Generalis redire jussit; alii obedierunt, alii potius ad alias provincias discesserunt, ubi se in cœtus colligentes novas dissensiones excitabant. Quare Joannes XXII duplicem vulgans constitutionem declaravit: „illos inter hæreticos numerandos esse, qui dictis aut „scriptis contenderent, Xstum et Aplos in iis, „quæ habuisse legunt, solum usum simplicem „absq jure pprietatis possidere." Sed resistebant Pci Zelatores duce præsertim Guilhelmo Occamo et aliis, qui se a Pce separantes Ludovici Bavari partes sequebant. Imo multi eor adeo obstinaces erant, ut cum Fraticellis hæreticis societatem contrahentes, a vera fide defecerunt. Non obstante oi conatu Pcum Sodales S. Franc uniendi, mor tamen varietas inter illos effecit, ut totus ordo in duas partes, nempe in Religiosos strictioris Observantiæ et laxioris Observantiæ, seu Conventuales separaret. Quumq successu temporis utraq pars proprium Generalem nancisceret, divisio in Observantes et Con-

ventuales

ventuales, qui hodiedum viget invaluit.—

III Carmelitae seu Fratres B. V. M. de Monte Carmelo.

— originem ducunt a sacerdote Bertholdo in Calabria nato, qui circa dimidium s. XII. cum aliis peregrinatoribus devotionis causa terram sanctam profectus, quum ad montem Carmelum pertingens in extrema jugi parte, ubi speluncam Eliae prophetae ostendunt, ceteris monasterii bellorum cladibus prostrati et incolis vacui rudera deprehenderet, hoc occupans, vitam eremiticam asperitatis plenam inter orationem et manuum laborem divisam duxit. Bertholdi exemplum et alii sequebantur; quumque institutum hoc majora incrementa indies caperet, Albertus Patriarcha Hierosolymitanus a. 1209 stabilem normam vivendi, 16 capitibus contentam ipsis praescripsit. Normam hanc Pontifices Romani speciatim Gregorius IX a. 1230 confirmavit. Quum Mahumedani intra tempus induciarum, quas Fridericus II Imperator cum ipsis inierat, Carmelitas vehementer affligerent, Palaestina exire coacti primo in Cypro, dein in Sicilia, postea in Anglia aliisque Europae provinciis consederunt. Postquam autem Carmelitae ex eremitis facti fuissent mendicantes, ipsis coelitus, ut creditur, scapulare cum effigie B. V. M. ab eadem M. Virgine consignatum; ideoque Fratres B. V. M. de Monte Carmelo compellatos fuisse. Institutum hoc transmutatum sensim et foeminae sequebantur.—

IV Augustiani Eremitae.

— Ordo hic pariter ad hujus temporis institutum spectat, nomenque suum inde traxit, quod ex Eremitis processerit. Erant quippe s. XIII in pluribus Italiae regionibus multae congregationes eremitarum, quae communem regulam, aut stabilem vivendi normam non sequebantur, sed variis institutis adstricti vitam piam ducebant. Ubi autem Gregorius IX et Innocentius IV unius harum congregationum regulam S. Augustini praescripserint, Alexander IV a. 1256 cunctas has eremitarum familias ad unum sub eadem S. Augustini regula viventem Ordinem redegit, et habitum nigrum et Priorem Generalem Lanfrancum eis assignando, in familiam mendicantium transmutavit, eosque exemptionis privilegio condecorans Sedi solum Apostolicae subjectos esse voluit. Ceterum et iste, ut ceteri ac reliqui mendicantium Ordines, plures reformationes passus, in Augustianos calceatos et discalceatos divisus est.—

Lanfrancus erat ex una dictarum congregationum, in cujus nomen erat Eremitarum S. Augustini instituta a S. Joanne Bono, qui successit Lanfrancum. Hunc Alexander IV constituit Priorem Generalem, et optionem dedit eligendi vestitus albi vel nigri.

Circa med. s. XV Augustini, qui duce Joanne Baptista Poggio pristinam disciplinam instaurarunt, dicti discalceati.

Congr. Canonicorum Regularium S. Augustini instituta est a Stephano Senensi eremita Augustiano a. 1408 et a Greg. XII confirmata.

V Paulini.

— Attentionem nostram peculiariter meretur Ordo Eremitarum S. Pauli primi Eremitae eo ideo, quod is fere in sola Hungaria et Polonia residet. Nomen suum inde sortitus est, quod Ordinis sodales, in solitudine viventes, S. Paulum primum eremi cultorem imitarentur. Fundator Ordinis erat Bartholomaeus Episcopus Quinqueecclesiensis, qui eis a. 1225 regulam vivendi praescripsit, primumque monasterium

[illegible] fundati s. ab Eusebio Canonico Strigoniensi.

sterium

sterium et Ecclam titulo S. Jacobi de Monte Trugh insignem ppe Patach fundavit. Ordo hic per B. Eusebium Canonicum Strigoniensem, qui a. 1251 claustrum de S. Cruce in Pilisio ppe Strigonium ipsis posuit, alioq egregie ppagatg ē, ita ut 21 Vicariatg et 43 Prioratg in tota Hungaria tenuit. Joañes XXII ad preces Caroli Roberti Ordinem sub regula S. Augustini confirmavit. 1328) Per Vladislaum Ducem Opoliensem Ordo hic in Poloniam introductg Claromonti sedem obtinuit. W węgrzech przez Józefa II zniesionymi zostali.

§ 7. Alii Ordines minus extensi.

Kalikowie S. Antoniego sprowadzili z Konstantynopola przy końcu XI w. Gosselin i w swych dobrach Motte blisko Wienny umieścił. Sukcessorowie jego widząc, że wielu wrzodów. Urban II zatwierdził tenże zakon (1096) przyzwoitem. karał je stosić w kaplicy na ten cel zbudowanej, a która na kościół przemieniono. i Benedyktynom oddano. Gdy się chorzy pocześli potem ze wszystkich stron garnąć do tego miejsca, Gaston ...

1° Ordo S. Antonii, quem Gasto, vir nobilitate et opibg conspicug, in Delphinatu fundavit ex eo motivo, quod filium suum a morbo, quem „ignem S. Antonii" nominabant, patrocinio ejusdem Sancti liberatum crederet. Ordo hic curam infirmor exercebat. Papież Bonifacy VIII ustanowił w Motte opactwo, dla tych, Zakonników.

2° Ordo de fonte S. Ebrardi. Fundator ejg Robertg Anglg qui ob mores corruptos hominum illo sæculi odio affectg ē, ut vitam eremiticam potig ducere, quam inter coætaneos suos habitare voluit. Ordo nomen a fonte S. Ebrardi sortitg ē.

3° Ordo Olivetanor. Hunc Joañes Tolomei, Senensis, a. 1313 fundavit, cui regula S. Benedicti per Joannem XXII assignata ē.

4° Ordo Jesuator. Hujg auctor erat Joañes Columbino, pariter nobilis Senensis. Nomen Ordini a frequenti usu Ssmi nominis Jesu adhæsit. Erant autem laici illum, artem pharmaceuticam exercentes et medicamenta pauperibg gratis distribuentes.

Reguły S. Augustyna się trzymali, potwierdził ich Urban V r. 1367, zniósł zaś Klemens IX r. 1668.

5° Ordo Minimor, quem Franciscg de Paula condidit. Is inter Franciscanos a juventute educatg, tam severam et rigidam vitam duxit, licet tredecim añor esset, ut plures ex ipsis Patribg monasterii superaret. Año ætatis 15° solg eremum petiit herbas et radices manducans et in duro saxo somnum capiens. Regulam suis præscripsit cum cæteris Regularium institutis quidem convenientem, in multis tamen austeritate frequentissimar precum, perpetui silentii constantis abstinentiæ a carnibg duriorem, qua nec quidem vestes deponere licitum erat. Ordo hic a Sixto IV et Alexandro VI approbatus est.

założony r. 1435. w Francyi żył Ludwik XI, który S. Franciszka bardzo poważał.

6° Clerici et Fratres de vita comuni. Ab auctore Gerardo Grotio conditi. Is postquam mundo valedixerat, lectione sacra sæpe se occupavit, pueros pbos et Clericos instituebat, et cunctos qui suam vitam asceticam ducere vellent, ad se recipiebant, eos ex amplo patrimonio sustentans. Ordinem hunc per Belgium et Germaniam ppagatum Pces Rmi approbarunt, et Eugenig IV et Paulg II privilegiis ornarunt.

7° Brigittæ. Quamquam oia hucdum recensita instituta, demptis paucis, fœminæ quoq imitatæ fuerunt. Singularis tamen pro solo fœmineo sexu institutg erat Ordo S. Brigittæ. Brigitta a. 1302 in Suecia e Suecia regum sanguine nata, monasterium condens,

S. Brigitta, postquam Ulphoni Nericiæ (Norwegia) Principi nupta 8 filiorum fuisset mater, ejusq vir in Ordine Cisterciensium vita functg fuisset, instituit suum Ordinem ab Urbano V a. 1362 confirmatum.

sociabg

sociabq suis regulam præscripsit, quæ precibus lectionibq sacris et manuum labori vacare obligarent, directioni Abbatissæ subjectæ. Socias suas S. Brigitta B. V. M. dedicans, nomen Ordinis „SS. Salvatoris" compellari voluit.

Caput V. De conciliis.

§ 1. Conc. Lateranense I (œcum. IX) a. 1123 sub Calixto II.

Ad pactum Vormaciense inter Henricum V. Impr̄em et Calixtum II. conclusum de tollendis investituris per baculum et anulum soleiter conferendum. Pæ anno insequente 1123 Concilium Romæ in Basilica Lateranensi convocavit. Concilium hoc a solo Pno Pœ convocatum fuisse e litteris Pcis ad Henricum V. Impr̄em datis, clarum evadit. Ad concil. hoc confluxerunt Patres 300 et ampliq, qui sub præsidio Pcis Calixti II. negotia tractarunt. Pax in hoc concilio Imperium inter et sacerdotium feliciter instaurata, et pacta Vormaciensis concordati in facie totiq Ecsiæ per Imprīs legatos confirmata s. Præter hoc Concilium suppetias ad bella sacra tum in Oriente, tum in Hispania contra Sarracenos gerenda decrevit, deniq disciplinæ Ecsiæ restaurationem suscepit, ideoq plures etiam canones eatenus sanxit.

§ 2. Conc. Lateran: II (œcum. X) a. 1139 sub Innocentio II.

o który wybrany po † Honoryusza II r. 1130 14 Lut. Kardynałowie podzielili się na 2 części - jedna nie czekając ogłoszenia śmierci Honoryusza wybrała Innocent. II druga zaś w parę godzin później Piotra syna Leona (Anakleta II) Pochodził on od Leona przechrzty, ochrzczonego przez Leona IX Pap. który mu nadał swe imię, jako bogatemu i uczonemu. Syn tego Leona Piotr de Leon a ojciec Antypap. był komendantem zamku S. Anioła, i posiadał wielkie zaufanie na dworze Rzymskim. Syn jego również Piotr de Leon obrany został Antyp. † dla zjednania sobie Rogera drugiego kr. Neapol. i Hrab. Sycylii, oddał mu w lenność na wieczne czasy te państwa z warunkiem opłacania stu sztuk złota rocznie. (co Inoc. r. 1139 potwierdził) - Innocenty II zaś oddał Lotaryuszowi podobnież w lenność dobra Matyldy za usługi jakie mu wyświadczył. Anaklet † w Styczniu 7 lub 25 1138 r.

– Quod Conc. Lateran. II. attinet, illud pariter in Basilica Lateranensi a. 1139 8 Aprilis convocatum fuit ab Innoc. II. Convenerunt ad hoc Concilium 1000 circiter Prælati. Occasionem illud celebrandi plura præbuerunt speciatim: Schisma Leonis (seu Anacleti II.) Antipapæ, hæresis Petri de Bruis, et seditiones Arnoldi de Brixia, necn disciplinæ collapsæ restauratio. His proinde medelam afferre volens Concilium oīa acta Leonis sustulit, oesq ordinationes ab ipso factas nullas esse pronuntiavit, novasq leges ad disciplinam ecsticam reparandam aptas condidit. Universim canones nro 30 sanxit.

§ 3. C. Lateranense III (œcum. XI) a. 1179 sub Alexandro III.

(obacz pars II cap. I § 5 - hujus periodi.)

– Schisma inter Alexandrum III. et Victorem IV. Pcēs enatum sic tandem compositum, ut Alexander III. a majori Cleri et fidelium parte pro legitimo Pœ agnosceret, et ipse Fridericq I. Impr. ad Alexandri partes transiit. Quare Alexander III. Concilium Gle Romam iterum in Basilica Lateranensi celebrandum convocavit, ad quod a. 1179 Prælati 300 (ex Oriente et Occidente) confluxerunt. Concilio huic præsidebat ipse Alex. III., illudq tribq potissimum ex causis convocatum declaravit: nempe: 1a ut schismate damnato pax Ecsiæ restitueretur; 2a ut Valdenses et Albigenses ob perversa dogmata proscribantur. – 3a ut disciplina Ecstica nimis jam collapsa instauraretur. Relate ad 1am media certiora eligendi Pcem stabilita s. Quantum adhæreses, Concil. declaravit, Valdenses, oesq Catharos, Patarinos condemnavit, et oībq eor etiam protectoribq anathema dixit, imo Pcipes et Pnos Catholicos ad arma contra eos vibranda propositis indulgentiis stimulavit. Ratione disciplinæ demum restaurandæ plures canones disciplinares Conc. condidit. Universim canonibq 27 publicatis.

§. 4. Con. Lateran. IV. (œcum. XIII) a. 1215 sub Innocentio III.

I

Concilium istud ab Innocentio III Romam in Basilica Lateranensi celebrandum convocatum ē a. 1215. Non parum ad Conc. convocandum contulit, quod Innoc. III insignem Latinor victoriam, qua Constantinopolim occupaverant, inaudiens putaverat, Religionem veram, aperta via in Orientem, tto facilius ppagandam esse. Convenerunt ad Synodum 412 Patres. Concilio præsidebat Innoc. III, qui illud sermone ex verbis Luc. „Desiderio desideravi manducare hoc Pascha“ egregie concinnato aperuit, et magna prudentiæ, sollicitudinis religionem ppagandi et disciplinam reparandi specimina dedit. Objecta præcipua Concilii fuere: 1° Condemnatio error Joachimi Abbatis. 2° Expeditio in terram S. suscipienda, et decretum, ut oēs Clerici vigesimam partem pventuum suor per triennium p subsidio belli sacri offerrent, ad quod ipse Pa et Cardinales semet obligarunt. 3° Decretum, ut hæretici n̄ resipiscentes potestati sæculari fine pœnar consignent, quodsi vero potestates in eos haud animadverterent, bonis suis priventur. 4° Lites quoq inter Fridericum II et Ottonem ratione successionis vigentes in favorem primi decisæ s. rejecto et excluso Ottone. 5° Oibq fidelibq ad cognitionis statem pertingentibq usum sacræ Eucharistiæ et Pœnitentiæ in paschate præcepit.

§. 5. C. Lugdunense I inter œcumenica XIII a. 1245 ab Innocentio IV convocatum ē, ut tristi tandem statui Ecsiæ finis imponeret. Quum Italia per Fridericum II Impem turbis et bellor fluctibq agitabatur, Innoc. IV relicta Italia cum consensu Ludovici IX in Galliam se recepit, et convocato Lugdunum concilio ipse præsidebat. Interfuere Concilio: Balduinq II Impr Constantinopolitanq; Patriarchæ: Constptanq, Antiochenq et Aquileensis, et 140 Prælati. Fridericq II etiam invitatq fuerat, sed noluit venire et legatum misit Thaddæum de Suessa. Pa synodum consueto sermone adaperuit, et causas 5 posuit celebrandi Concilii: 1° Quod Tartari Xnas terras invaserint. 2° Quod schisma Ecsiæ Græcæ perduret. 3° Quod hæreses sĕi ex parte augeant. 4° Quod Sarraceni terram S. occupaverint. 5° Quod Fridericq II Impr Ecsiam gravissimis injuriis afficiat; illum ergo Innoc. coram Synodo excommunicavit, imperiali dignitate exuit, et regno Apuliæ et Siciliæ privavit. Deinde Balduino II Impri Constptano media pars oium pventuum in adjutorium Imperii Constptani concedit. Alii canones de expeditione contra Turcas et Tartaros suscipienda ac de subsidiis in eam præstandis loquuntur.

obacz wyż. cap. I §. 9.

§. 6. C. Lugdun: II (œc. XIV) a. 1274. sub Gregorio X.

Concilium huic occasionem præbuit subsidium Xnis in Oriente ferendum, et unio inter Græcos et Latinos restituenda; captter Gregorq X expeditis ad oēs partes Eplis et legatis, prædules Ecsiar et principes præsertim vero Michaëlem

Michaëlem Palæologum Impr^em ad G^le concilium Lugdunense convocavit. Confluxerunt ad Concilium hoc a. 1274 duo Patriarchæ: Consptan^g et Antiochen^g Eppi 500. Magistri Ordinum: Hospitalis Jerosolymitani et Equitum Templi, Abbates prope 70 – Regum: Galliæ Siciliæ et Germaniæ oratores. Concilio præsidebat ipse Gregori^g X. Legati Michaëlis Palæologi solemni Missæ a P^ce celebratæ intererant, in qua Symbolum græce et latine cum additione particulæ „Filioq" cantabat. Postea legati Orientis perlectam a Concilio fidei professionem elicuerunt et primatialem P^cis potestatem agnoverunt. At his n obstantib^g Græci ad priora redierunt, totumq unionis negotium effectu caruit. In hoc Concilio Antistites Ecsiar P^ce eo inclinavit, ut decimam partem proventuum suor^m in adjutorium expeditionum cruciatar^u per 6 annos conferendam promitterent. Decretum de conclavi –

– Philipp^g IV Pulcher rex Galliæ pluribg jam abhinc annis Clementem V P^cem clam disponere conabat^r, ut Equitum Templi Ordinem tolleret, donec tandem a. 1310 P^x concilium G^le Viennam Galliar indixit. P^x ipse aperuit Concilium, causasq illud celebrandi sequentes posuit: 1º Ut Ordo Templarior aboliat^r. 2º Fraticelli, Beguardi, Beguinæ et Dulcinistae condemnent^r. 3º Subsidium terræ S. ferendum decidat^r et disciplina ecstica emendet^r. Postquam autem Philipp^g rex cum multor proc^er comitatu Viennam advenisset, P^x ordinem Templarior abolendum posuit, via tamen provisionis potiq quam condemnationis; de personis quoq Concilium decidit, ut eor^m causas Synodi provinciales pertractarent et ~~judicarent~~ discuterent exceptis iis, quor^m examen sol^g P^x sibi reservavit. Circa modum vero causas Templarior judicandi n parva controversia inter ipsos Concilii Patres sciscitatum e; quum alii exigerent, ut Ordo iste semet defendat, alii postularent, alii postularent, ut Ordo de t^lis criminib^g accusat^g illico tollat^r. His absolutis Patres Bonifacium VIII, quem jam mortuum Philipp^g IV proscribi volebat, acriter defenderunt, illumq legitimum P^cem esse declaraverunt. In ses. ultima Clemens V P^x sermone Patres ad subsidium terræ S. ferendum excitavit. Deinceps varia decreta fidei et disciplinæ in hoc concilio ferebant^r – item cathedræ Professor^m pro linguis: hebraica, arabica et chaldaica fundant^r, ~~in~~ Bononiæ, Parisiis, Oxonii Salmanticæ et in oibg urbibg, ubi residere solebat aula Romana; festum Corporis Xti ab Urbano IV institutum (a. 1264) approbat^r.

– Multi ṡ Theologi, qui in dubium vocant hujq concilii auctoritatem et pro œcumenico n agnoscunt.

Primis calamitatib^g Ecsiam affligentib^g s. XV accessit infaustum Schisma occidentale, quod Ecsiam Unam in partes dividebat. Optabat^r diu jam reformatio, ast frustra, Benedicto XIII et Gregorio XII penes promissa solum restituendæ unionis manentib^g; quare ut t^lo malo medela adferat^r, utriq^m obedientiæ

Joannes Beccus Patriar. Constant. successor Josephi in monasterium manere, ob n susceptam unionem coacti celebravit Constantinopoli quodum secundum mentem Ecsiæ Romanæ et alii Eppi unionis inimici qui celebrarunt, plebem adversus Unitos concitarunt. – Paleolog odstąpił od jedności. Andronik syn jego po † ojca też samo.

§. 7. Conc. Viennense I (œcum. XV) a. 1310 sub Clemente V.

Viennæ Allobrogum celebratum.

§. 8. Con. Pisanum I. (œc. XVI) a. 1409.

Konsylium to autor uważa za prawne – lecz i przywodzi przyczynę, że, podczas schizmy nie potrzeba, aby Papież zwoływał Konsylium – i że do jego przyjęcia wystarcza moralis consensus. Lecz było ono celebrowane pko woli prawego Papieża Grzegorza XII, który przed jeszcze zwołał Konsylium do Cividale, nim zwołali Kardynałowie, którzy na encyklikę rzekę, obacz na trzeciej stąd stronicy.

nomine Concilii Joannem interpellavit, quaten communis Ecclesiae salutis causa statui renuntiaret, votis Concilii se pariturum promittebat quidem Joannes; Benedictus et Gregorius idem fecerunt, abdicationis tamen instrumentum consignare de die in diem morabatur, et quamvis in Sessione secunda ad preces Imperatoris bulla mediante promissum suum confirmavit, quum tamen in sequenti congregatione novus Papa eligendus fuisset, clam Schafhusiam, in ditionem Friderici Austriaci, foedere sibi juncti discessit, sperans discessu suo Concilium solvendum, neque Patres denuo mansurum. Quae res Patres Concilii non parum anxios reddidit. Paulo post attamen non solum Sigismundus Imperator, urbem obequitans, publice omnibus annuntiabat, Concilium etiam post ejus fugam Patris prosequendum esse, sed etiam Joannes Gerson regis Galliae et Parisiensis Universitatis Orator sermone publico Concilii potestatem supra Papam probavit. His praemissis decretum in Ses. IV hujus Concilii promulgatum est: „Quod ipsa Synodus Spiritus S^{ti} nomine congregata, Oe. Concilium faciens, quod militantem Ecclesiam catholicam repraesentat, acceperit proxime a Christo Deo potestatem, cui omnis et singulus cujuscunque conditionis et „dignitatis, etiamsi papalis existat, obedire tenetur „in omnibus iis, quae ad fidem, schismatis extinctio„nem, Ecclesiaeque in capite et membris reformatio„nem spectant.“ (1) Postea Concilium 45 (345) articulos Viclefi, non secus ac opera ejus damnavit, igni que addixit. Interea quum citatus Joannes XXIII non advenerit, ab officio suspendit, atque lata sententia excommunicatum, Deinde in Ses. XII papatu, ejusque administratione privat. Postea decretum est in Ses. XIII de communione sub una specie a laicis sumenda. In Ses. XIV Gregorius XII Concilio resignationem suam submisit, cui in praemium locus in collegio Cardinalium datus. Postea Joannes Huss velut fautor haereseos Viclefi convictus est, brachio saeculari traditus, ad rogum condemnatus. Idipsum cum Hieronymo Pragensi factum est. Denique latum est decretum continens 18 articulos reformationis, juxta quos eligendus Papa Ecclesiam in capite et membris, necnon Curiam Romanam reformare teneatur. Omnium votis in Papam electus est Otto Columna, qui Martini V nomen suscepit. Concilium hoc annis 4 et mensibus 6 duravit, ejusque decreta fidei omnia a Martino V approbata sunt.

§. 10. Con. Basileense (oec. XVIII) a. 1431. sub Martino V et Eugenio IV.

I Initio legitimum, in fine schismaticum evasit. Concilium hocce a Martino V indictum celebravit Eugenius IV, qui illud praeside Juliano (Caesarini) Cardinali inchoavit. Objecta Concilii erant: Restitutio unionis inter graecam et latinam Ecclesiam; Hussitarum extirpatio; disciplinae restauratio. Patres decreta Concilii Basileensis contra praesentis synodi hostes confirmarunt, iisque omnibus, qui turbas excitarent, poenas intentarunt. Sed Papa paulo post animum mutans, Julianum Cardinalem revocat, - Concilium ad 18

(mense)

Na początku m-ca Marca 1415 Jan udał się do Szafuzy po 2-ej sessyi i napisał list do Ojców Soboru że bynajmniej przez to nie odwołuje swego zobowiązania się - i że to dla tego uczynił, aby swobodniej, z większą wolnością abdykować. Za nim udali się Kardynałowie oprócz dwóch t.j. Piotra d'Ailli i Franciszek Zabarelli, którzy na 3-ej sessyi i następnych - Włosi, trzymający stronę Papieża, nie chcieli dawać głosu - przeszło trzydzieści prałatów odjechało - Cesarz Zygmunt zachęcał pozostałych (było ich być może 70) do energicznego działania - Gerson wtedy wystąpił z mową, w której dowodził wyższości Soboru nad Papieżem. Dowiedziawszy się o tem, Jan XXIII począł się uskarżać iż uwłaczano Stolicy Apostolskiej - i delegował Kardynałów, aby w imieniu jego abdykowali, gdyby to uczynili obaj jego przeciwnicy, lecz sposobem trudnym do wykonania.

(1) Sanctissimus Pater Noster Joannes Papa XXIII non poterit absque approbatione Concilii transferre de Constantia neque Curiam Romanam, neque officiales hujus Curiae, quorum absentia posset inducere dissolutionem Concilii. Lecz ponieważ w tym dekrecie nie dość wyraźnie ... ona, jako stała wyższa nad papieża - przeto nazajutrz per electum Posnaniensem ... Cesarini... formalnie to ogłoszono.

Kardynałom na 3-ej sessyi nie przyznano w głosowaniu żadnych prerogatyw, i każdemu pozwolono głosować z narodem, z którego pochodził, w skutek czego obrażeni stali się, i tylko siedmiu na następnej sessyi bralo udział.

menses suspendendum, iisq. elapsis aliud Bononiæ celebrandum publicavit; pro argumento facti sui allegans exiguum Patrum nrum, necn. commodiorem Græcis locum, qui difficulter Basileam appellare possent. Sed nec Concilium, nec Sigismundus Impr. causas has sufficientes esse ad concilium suffrendum judicabant. Concilium igit. præter voluntatem Pont. continuatum e, et decreta Constantiensia de superioritate Concilii supra Papam, et de concilio, sine hujus consensu a nemine dissolvendo, aut ad alium locum transferendo renovavit; et Eugenium IV iteratis literis rogavit, ut decreta de concilio dissolvendo retractaret, et ipse in persona sua interesset, aut legatos suos mitteret. Cæterum quia Eug. IV unionis inter Græcam et latinam Ecclesiam restituendæ gratia legatos Conplim dimiserat, Synodus Basil. ne occasionem ipsos ad sinum Ecclesiæ reducendi negligere videat., alios legatos Conplim deputavit significaturos, Basileæ universam Ecclesiam collectam esse, n. Romæ, proinde illuc ipsos confugere debere si unionem sincere desiderant; quod si fecerint reperturos, etiam esse Sigismundum Augustum Patronum suum, qui ipsis subsidia contra Turcas suppeditare n. renuit. Legationi huic is respondit ~~finis~~ effectus, ut Græcor. mox advolarent legati in Synodo fine unionis tractaturi. Post longiores consultationes in eo conventum, ut si Basilea displiceret, alia quæcunq. civitas eligeret., et Græcis triremes, necessariasq. expensas Concilium resolverent. Cunctis his Eugenius Papa subscripsit. Plura interea decreta reformationis edita s.: de abrogatione abusuum in cultu divino fieri solitor.; De festis fatuor., choreis, spectaculis et nundinis in Ecclesia aut cœmeterio minime tolerandis, de annatis quibuscunq. tollendis et s. p. Deinde Concilium Pont. obligavit, ut aulam suam reformaret, nullos cognator. suor. usq. ad tertium gradum inclusive, duces, marchiones, comites et gubernatores provinciar. constitueret. At spem, quam de bono exitu har. consultationum concipiebant Patres, mox nova dissensio interrupit. nam postquam legati Pont. urbem aliquam Italicam, speciatim Florentiam transferri petiissent fine unionis Græcos inter et Latinos instaurandæ. Patres vero Basileenses hoc sine injuria Synodi fieri n. posse asserentes, Pont. ad rationem facti sui reddendam evocassent. Quum insuper Eugenius IV Concilium hoc medio diplomatis Ferrariam transtulisset, et Patres de loco continuandi Concilii dissentiebant, cunctor. negotior. progressus hæsit. Synodus hæc postmodum duce Ludovico Cardinali ex solis fere minoris Ordinis Sacerdotibus congregata, plurima crimina Eugenio licet innocenti objiciebat et tandem eo devenit, ut eum Pcatu indignum declaravit, et Amadeum Sabaudiæ Ducem in successorem illius nominavit, qui Felicis V nomen assumpsit. Functo a. 1447 post varias

calamitates

obedientiæ cardinales oecumenicum in civitate Pisana celebrandum a. 1409 (25 martii) concilium convocarunt, invitatis licet Pontificibus. Objecta pertractanda in hoc erant: sublatio schismatis, et Ecclesiæ reformatio. Interfuerunt concilio cardinales 22 – Patriarchæ: Alexandrinus, Antiochenus et Jerosolymitanus – Archiepiscopi 12 – Episcopi 180 – Abbates et Doctores Theologiæ magno numero. In primis sessionibus citatio Gregorii XII et Benedicti XIII facta, ad valvas Ecclesiæ affixa est; quumque nullus comparuisset, ambo pro contumacibus declarati sunt. In ses. V rursus contumaciæ accusati ambo litigantes, et 37 articuli adversus eos propositi sunt, qui totam schismatis historiam exponebant. In ses. VIII declaratum, cardinales utriusque obedientiæ legitime posse convenire, legitimumque eos constituere Concilium Generale, quod universam Ecclesiam repræsentat, et plena potestate medelam Ecclesiæ vulneribus afferendi gaudet. In ses. XV (d. 5 Junii) pronunciata coram coetu, populoque, cui aditus concessus est, definitiva sententia, velut lata ab universa Ecclesia, contra ambos Antipapas schismatis fautores, et vetuit Concilium sub excommunicationis pœna omnibus fidelibus ne eos agnoscant, iisque faveant; imo et cardinalium promotiones, quas postremas (Greg. a 13 Maji 1408, Bened. vero a 15 Junii a. 1408) ambo ediderunt, nullas et irritas pronunciavit. Ses. XIX (d. 15 Junii) cardinales conclave ingressi unanimi consensu Petrum de Candia, Presbyterum Cardinalem in Papam eligunt (d. 26 Junii), qui Alexandri V nomine insignitus. Sessiones sequentes de conciliis principibus tractarunt. Quantum vero ad reformationem Ecclesiæ in capite et membris, Papa eam ad Concilium oecumenicum elapso triennio celebrandum transtulit.

swej zwołującej synod ... sztywie położyli datę wcześniejszą, jakoby przed Grzegorzem zwołali sobór, to otwarcie wywodzi Albert. Działali więc przeciwko woli głowy, z którą wspólnie stanowią całe ciało Kościoła, co się tyczy przyjęcia tego Soboru – to nawet moralnie przyjętym nie został – bo nie tylko ~~mniejszej~~ większa części książąt Europy na ustawy jego nie zwracała uwagi, ale i samego Aleksandra za Papieża nie uznawała, trzymając się strony Grzegorza lub Benedykta. W późniejszych zaś czasach koncylium to przez żadnego Papieża potwierdzonem nie zostało, ani od żadnego soboru – jak się stało z Konstancyeńskiem i Bazylejskiem.

In hoc primum concilio invaluit mos sessionibus præmittendi particulares congregationes, in quibus disceptaretur de rebus in sequenti sessione tractandis. Hoc povit Simon de Cramaldo (Cramaud) princeps legationis regni Galliæ Patriarcha Alexandrinus.

Petrus d'Ancarano celeberrimus jurisconsultus Bononiensis, probavit auctoritatem concilii supra Papam.

Petrum Philargi seu Philaret cardinalem Mediolanensem qui in insula Candia natus erat.

§. 9. ~~Conc. Constan~~tiense I. (oec. XVII) a. 1414, a multis non in omnibus partibus receptum.

Bulla convocationis concilii publicata est d. 9 10bris 1413. agente potissimum Sigismundo Imperatore. Joannes XXIII demum ~~primis diebus~~ 28 8bris a. 1414 Constantiam venit.

Legati Gregorii venerunt in Januario 1415.

Elapsis a concilio Pisano tribus annis, statutum concilium reapse convocatum est propter duos fines: schismatis exstirpationem et Ecclesiæ reformationem. Quod primum attinet, quum Gregorius XII et Benedictus XIII concilii Pisani canonibus parum attenderent, sicque nulla spes componendi schismatis affulgeret, Sigismundus Imperator ipsemet Galliæ, Hispaniæ, Angliæ, Germaniæ Principes adivit, non prius quiescens, quam Joannes XXIII successor Alexandri ~~X~~V concilium Generale indixisset, urbem Constantiam eligens. A. 1414 concilii initium cœperunt Patres. Interfuerunt concilio præter Joannem XXIII et Sigismundum Imperatorem Electores Imperii, cardinales 29 – Patriarchæ titulares 4, Episcopi 192, Archiepiscopi 47, et plurimi ex aliis prælatibus, Abbatibus, Clericis, necnon Theologiæ et Juris Canonici Doctores. Ad evitandas vero omnes partium factiones, Patres se in 4 nationes diviserunt: in Gallicam, Germanicam, Italicam et Anglicam (advenientibus postea Hispanis in 5 nationes se diviserunt); eo autem a Patribus prospecto, quod pax Ecclesiæ unice tunc restitui ~~pote~~ possit, si etiam Joannes XXIII Papatum resignaret, ac novus unanimi consensu Papa eligeretur. Patriarcha Antiochenus nomine concilii

obacz wyżej I

cilii

varias calamitates Eugenio IV. successit Nicolaus V. vir a pacis studio celebratus, ideoque facili operâ Amadæum eo inclinavit, ut a. 1449 titulo Papæ renuntiaret.

§ III. Ferrariense et Florentinum (oec. XIX) a. 1438 sub Eugenio IV.

Nicolaus Cardin. S. Crucis aperuit Synodum hanc die 8 Januarii 1438 a. sessioni secundæ præfuit Eugenius IV. promulgavit decretum contra

Quum Græci unionem Ecclesiarum optantes, concilium velut optimum medium in hac re spectarent, Joannes Patriarcha Constptanus, quem Turcæ indies magis premebant, Eugenio IV Papæ, missis legatis, significavit se paratum esse ad concilium in Occidente indictum cum suis accedendum, dummodo illud in proximiori Italiæ civitate celebraret, sub praesidio Papæ; quare Papa concilium Basileense a. 1438 Ferrariam transtulit, eoque Græcos missis legatis invitavit. Præcipui inter Græcorum Theologos Marcus Archiepus Ephesinus et Bessarion Epus Nicænus erant. Verum orta Ferrariæ pestilentia, Eugenius concilium Florentiam transferre cogebatur. Disputationes publicæ assignatæ erant, in quibus Joannes de Monte nigro Provincialis Lombardiæ Fratrum Prædicatorum et Marcus Ephesinus dogma de processione S. Spiritus a Patre Filioque pro objecto disputationis assumpserunt. Postea communi utriusque partis consilio et operâ unionis documentum conscriptum duabus linguis, græca nempe et latina in publica sessione perlectum est. Perlectionem latinam suscepit Julianus S. Sabinæ Cardinalis, græcam Bessarione perficiente. Diploma unionis, quod ab Eugenio IV, Cardinalibus, Imperatore Joanne Palæologo, Ecclesiæ utriusque Epis et Abbatibus, Marco Ephesino excepto, signatum et confirmatum est, sequentes 4 definitiones, velut utriusque Ecclesiæ proprias comprehendebat: 1º Spiritus S. ex Patre filioque tanquam uno principio ab æterno procedit. 2º Corpus Christi tam in azymo quam in fermentato pane valide conficitur, unde alteruter pro Ecclesiarum consuetudine adhibendus est. 3º Qui in vera pœnitentia et amore Dei hanc vitam deserunt, qui in tamen sufficienter peccata sua expiaverint, post mortem pœnis purgatorii mundantur, eisque prosunt pia opera et sacrificium Missæ &c. 4º Romanus Papa in universum orbem primatum tenet, est successor B. Petri, totiusque Ecclesiæ caput et Vicarius Christi, post quem secundus est Patriarcha Constptanus, tertius Alexandrinus, quartus Antiochenus, quintus Jerosolymitanus, salvis eorum privilegiis omnibus et juribus. Post discessum Græcorum Eugenius IV concilium prosecutus Synodales Basileenses, qui sententiam depositionis in eum ferre ausi erant, velut hæreticos et schismaticos condemnavit; postea Armenos, qui Apocrisiarios fine unionis ineundæ miserant, in sinum Ecclesiæ recepit, edito decreto, in quo dogma SSmæ Trinitatis, Incarnationis, formam et materiam Sacramentorum in usum eorum erudite explicuit. Porro Amadæum dicem sub nomine Fe-

licis V

licis V a Basileensibus in Pontificem electum, Antipapam
esse declaravit. Denique Jacobitas quoque vulgato decre-
to, in sinum Ecclesiae recepit, concilium ~~deinde~~ Romam
transtulit, ubi tamen duae solum sessiones celebra-
tae sunt, in quibus edita decreta ~~contra~~ super reductio-
ne in sinum Ecclesiae Syrorum, Chaldaeorum et Maronitarum.

§. 12. Con. Lateranen-
se V (saec. XX) a. 1512.
sub Julio II et Leone X.

Decedente a. 1437 Sigismundo Imperatore electores
Germaniae Francofurti convenerunt Imperatorem ele-
cturi. Hi partes Eugenii IV et Felicis V aspernan-
tes, decreta concilii Basileensis, in quantum hae
reformationem Ecclesiae respicerent, in conventu Mo-
guntino a. 1439 cum quibusdam modificationibus
receperunt. Decreta hujus conventus majori ex parte
complectuntur concordata inter Sedem Romanam et Ger-
maniam inita; Germanos imitati Galli, et
ipsi decreta Basileensia receperunt, sanctioni
suae pragmaticae inserentes, quae sanctio pragma-
tica occasionem dedit celebrando concilio Latera-
nensi V. Quum enim eam Pontifices omnes inde ab Euge-
nio IV usque ad Julium II impugnarent, Ludovicus XII
Galliae Rex vicem sedi Romanae redditurus, Pisas a. 1511
concilium convocat, quod paulo post solutum, Me-
diolani et Lugduni continuatum est. Quare Julius
attentato huic occursurus, concilium Lateran. V in-
dixit, inchoatum a. 1512 et sessionibus 12 absolutum,
quarum primis 4 praesidebat ipse Julius II, reliquis Leo.
Episcoporum ad hoc concilium confluentium numerus minor
erat ac in alio quocumque concilio generali, quum aliquot
tantum supra 100, iique fere omnes Itali comparuerint.
In hoc concilio proscribuntur Acta conciliabuli Pisa-
ni, et Cardinales schismatici, aliique conciliabuli
fautores plectuntur, lectae Ludovici XI regis Galliae pa-
tentes litterae ad Pium II quondam missae, quibus
abrogabatur sanctio pragmatica, ejus ulterior abro-
gatio petita. In aliis sessionibus adhaerentes doctri-
nae Averrhois philosophi Arabici condemnati
propterea, quod docerent, animam rationalem esse
mortalem, vel unicam in omnibus hominibus. In sess. XI ad-
missi sunt ad Pontificis obedientiam deputati Patriarchae
Maronitarum, et lecta eorum professio. Denique confir-
mata concordata Bononiae inter Leonem X et Fran-
ciscum I regem Galliae in locum sanctionis prag-
maticae substituta, quibus regi jus nominandi
Episcopos in regno Galliae conceditur, salva Pontificis con-
firmatione. Denique declaratur, cuncta decreta hu-
jus concilii ab omnibus ~~esse~~ inviolabiliter observanda esse.
Finitum est hoc concilium die 17 Maji a. 1517.

Finis periodi quartae Historiae Ecclesiae.
6 Novembris 1859 a. M. Knapinski

Cesarzowa Irena żona Alexego Komnena I (1078-1118) założyła w Konstantynopolu klasztor panien pod tytułem „Najśw. Panny Łaski pełnej" których liczba była od 24 do 40. Klasztor ten był exemptus od wszelkiej władzy tak cesarza, jak i patryarchy, zostawał tylko pod opieką cesarzowej, lub innej księżniczki krwi. Miał on jednego Ojca duchownego, ~~lub~~ kapellanów i jednego prokuratora do interesów zewnętrznych klasztoru. Wszyscy 4ej mieli być eunuchami. Zakonnice spały w jednym dormitarzu wspólnym — razem pracowały, a podczas pracy jedna czytała. Ubóstwo było ściśle przestrzegane. Księżniczki krwi zwalniano z surowości reguły. Co do klauzury: kobiety, a zwłaszcza krewne mogły wchodzić do wnętrza klasztoru; mężczyźni rozmawiali się z zakonnicą, która w towarzystwie drugiej dawniejszej do nich wychodziła, u furty klasztornej. Zakonnicom doświadczonej cnoty, pozwalano wychodzić ~~pozwalano wychodzić~~ w ważnych familijnych okolicznościach np. w razie słabości ojca lub matki ich.
Zgrom. S. Wiktora założone przez Wilhelma z Champeaux (Skoła r. 1110, przyjaciel S. Bernarda.

Florentinum et Lateranense V convocata fuerunt et qualem participationem legati Poloniae in iis habuerunt.

Jam inde ab Apostolico tempore concilia generalia et universalia ob causas graves, majorem partem Ecclesiae concernentes, puta de aliqua doctrina certiorem faciendum populum, extirpationem haeresium, schismatum et disciplinae, convocari solita erant. Quoniam vero corruptionem fidei semper sequebatur corruptio morum, ideoque in his conventibus damnata haeresi, tractabatur et de reformatione morum, ad quorum corruptionem extirpandam condebant decreta correspondentia. Hoc adeo firmum fuit, ut quamquam contigerit concilium citra hunc finem convocari, veluti concilium Claramontanum (a. 1095 sub Urbano II), cujus praecipuus finis erat bellum infidelibus terram sanctam occupantibus inferendum, tamen in eo tunc temporis grassantibus haeresibus condemnatis[F] et disciplina ecclesiastica stabilita, ad hoc positum demum aggressum est. — Ob similes rationes et posita in quaestione concilia sunt celebrata, quod ut magis perspicuum sit, videamus statum, in quo tunc temporis Ecclesia manebat.[1] Post mortem Gregorii Papae XI, qui Romae d. 27 Martii 1378 mortuus est, populus Romanus[††] ad praecavendum discessum futuri Pontificis Roma voluit, ut Cardinales Romanum aut saltem Italum eligerent, qui patriae amans, et ejus bonum studens, versus eam vergentem statum Reipublicae declinaret. Quum Cardinales numero 16 conclave d. 7 Aprilis ejusdem anni intrassent, venit quidam ex praefectis regionum urbis ad fenestram conclavis[2] Cardinalesque ita allocutus est: „Scitis Domini mei, quod in introitu conclavis multi clamaverint rogantes vos, quod eis Romanum eligeretis“. Res de eligendo Romano in deliberationem venerat. Joannes Crosius Cardinalis Lemovicensis dicebat:[††] „Si eligeremus Romanum, aut esset“ etc.

Altera post coronationem suam die Urbanus acriter reprehendit quosdam Episcopos Romae morantes de non residentia in loco sui beneficii, vocans eos perjuros respectu suarum Ecclesiarum. Die vero 25 Aprilis sub finem sessionis ab Urbano cum magno concursu cardinalium et aliorum praelatorum celebratae, in qua Urbanus mores eorum cum simili asperitate exprobrabat, venit Joannes Grangius Cardinalis Ambianensis, salutavitque Urbanum ceu verum Pontificem, qui eum initio cum honore suscepit, sed in mox pristinam asperitatem recipiens, incusare eum coepit de avaritia, de trahendo bello Galliae cum Anglia ad divitias sibi ope hujus comparandas — de fovendis rixis inter reges Castellae, Aragoniae et Navarrae[†] denique ausus est dicere, nullum esse malum in mundo quod Cardinalis hic perpetrare ausus non sit. Talem exprobrationem ultra non ferens Grangius, minando Pontifici respondit: „[††] seu Barensis Archiepiscopus mentitus es“ et statim cum aliquot Cardinalibus Roma abiit. Non offendens Urbanus, non desinit carpere ulterius data quacunque occasione cardinales, qui offensi coeperunt de excutiendo jugo hujus Pontificis cogitare. Circa dimidium itaque Maji, Cardinales Galli et Hispanus Petrus de Luna, sub praetextu vitandorum nimiorum calorum Roma Anagniam se contulerunt, nihil tamen contra Urbanum intentantes usque ad dimidium Julii. Urbanus suspicatus in hac cardinalium congregatione aliquid mali, voluit cum eis reconciliari, quapropter iter Anagniam versus suscepit.[F] Sed quum hi diffidentes milites Roma ad suum tutamen evocassent, Urbanus pristinum characterem resumens, positum hoc abjecit. Cardinales tunc coeperunt cogitare de captando sibi favore principum et doctorum. Miserunt igitur nuncios cum litteris datis de d. 16 Julii 1378 ad eis insinuandum electionem Urbani esse invalidam, ac novam electionem instituendam esse.

Die 20 ejusdem mensis et anni evocarunt ad se 4 Cardinales Italos adhuc Urbano adhaerentes (qui 3 tum neutri parti accedentes finem eventus expectabant, cardinalis vero S. Petri Urbano fidelis remansit) et Urbano insinuarunt invaliditatem electionis, et ideo ei suadent ut Pontificatum deponeret, et promittunt, se eum de novo electuros. Quum vero Urbanus abdicare noluerit, sententiam depo-

F Praeter synodi: Beneventana a. 1087 sub Victore III contra Guibertum Corregianum — Placentinum sub Urbano II a. 1095 contra Berengarium.

(1) Populus Romanus absentibus Pontificibus tam a suis magistratibus, quam ab exteris hostibus pressus, Alber. t. IV pag. 27 et.

(2) Ep. Abbatis Sistrensis apud Raynald. ad a. 1378 n. 4.

d. 9 Aprilis electus est.

[†] Theod. Niem. l. 1 c. 4. Valsing. in Rich. II.

[††] Vitae Pont. t. 1 p. 1158.

F Sed Fet jam Tivolim assecutus est d. 26 junii

Alb. 282. Tu servisem

2 9 Augusti

[...]ditionis in eum tulerunt, quam statim cardinalibus Avenione morantibus regi Galliæ et Universitati Parisiensi miserunt. Cardinales Avenionenses statim eam susceperunt, sed Carolus V instituto conventu totius Galliæ ordinum, nihil statuit, usque aliqui viri deputarentur, qui cognitis in loco circumstantiis referret quomodo electio se habuit et cardinalibus ... electio procederet, ad securitatem personarum est. Cardinales nro 15 Anagniæ elegerunt ubi ... in ditione Joannæ reginæ Neapoleos, Robertum Gebennensem, qui assumpto Clementis VII nomine fecit se d. 30 8bris a. 1378 coronari. Electioni huic consenserunt etiam et 3 cardinales Itali et ut legitimo Pontifici Clementi adhæserunt. Rex autem Galliæ Carolus V quum deputati supradicti rettulerint narrationem cardinalium Anagniensium juramento firmatam, ad petitionem Universitatis decrevit, neutri parti adhuc adhærendum. Sed Joannes Crosius in Galliam a Clemente missus ita egit, ut rex decepto ejus juramento, electionem Urbani esse invalidam, et Clementis validam, ... litteris reliquorum cardinalium idem testantium, simul cum universitate partes Clementis susceperit. Gallos hoc in negotio secuti sunt Hispani, Siculi, qui tamen brevi post ad obedientiam Urbani rediit, quum Joanna esset regno et vita privata (a. 1382) et aliæ parvæ provinciæ. Urbanum vero obedientiam Anglia, Flamandia, Germania, Hungaria et Polonia. Ambo de papatu contendentes, postquam alter alterum anathemate percussissent, ad arma demum sæcularia avolarunt, et indulgentias largas concesserunt iis qui pro eorum parte dimicassent. Clementini milites adeo furebant, ut quoscunque comprehendissent ex Clero, qui Urbano adhærerent, ipsos etiam Eppos aliosque in mare præcipitarent, aliosque cremarent, aut alio supplicii genere enecarent,(1) ecclesias et monasteria diruerent castra solo æquarent, villas depopularent etc. In hoc tamen tumultu parum abfuit, quin ipse Clemens comprehenderetur, nisi fugam Neapoli in Galliam arripuisset. Hoc in bello Urbanus moderatius se gessit Clemente, sed a. 1383 incitavit Anglos ad expeditionem cruciatam contra Gallos suscipiendam. Hæc expeditio tamen, quamvis Henricus Spencer Eppus Norwicensis innumerabilem respectu temporis nam ad 2,500,000 libras argenti attingentem pecuniæ summam collegit,(2) nullum effectum habuit et nisi clementiæ regis Galliæ adscribi potest, quod salvi milites in patriam redire. Tandem Urbanus continuo bello haud cum prospero exitu implicatus contra regem Siciliæ, superatis insidiis, sibi a cardinalibus et cæt. structis qui suam conjurationem mortis pœnam luere coacti sunt, Romam reversus (nam continuo fere extra eam morabatur belli causa quod gesserat) ibidem mortuus est die 18 8bris a. 1389. At lætum hoc nuntium erat curiæ Avenionensi, et Clemens putans cardinales Romanos potius se ei submissuros, quam novæ electioni se dederint, cogitabat solummodo de captanda sibi benevolentia principum obedientiæ Urbani. Sed spes eum fefellit, nam cardinales hi nro 14 intrarunt die 2 9bris conclave mensis unanimi consensu elegerunt Petrum Tomacelli Archieppum Neapolitanum cardinalem, qui d. 9 ejusdem mensis assumpto nomine Bonifacii IX. coronatus fuit. et statim a Clemente VI. diris censuris ecclesiæ et pœnis percussus, quas ceu minime quemquam terrentes.(3) Bonifacius respondit statim, sua auctoritate omnimode usus. Reconciliatus est cum Vladislao ... Neapoleos et Margarita ejus matre, defensionem in se suscepit, solvit interdictum a suo prædecessore contra hoc regnum latum. Ut vero ostenderet, extinctionem schismatis sibi cordi esse, misit Petrum Cartusiæ Astensis in Lombardia et Bartholomæum de Ravenna Cartusiæ Insulæ Gorgonis Priores cum litteris datis 2 Aprilis 1392 ad Clementem et Carolum VI regem Galliæ.[4] Legati hi quum Avenionem pervenissent ab Antipapa in carcerem missi sunt. Quod quum Universitati Paris. innotuisset, hæc jam in Clementi indignata ob sui despectum, ut bene decet, recte ... ita apud regem egit, ut Clemens hos legatos libertati restituere cogeretur.

F. (Eodem enim ... partibus ... Grang Itali se adscripserunt)

Uterque insuper habebat in sua obedientia binas personas sanctitate et miraculis insignes, nimirum Urbanus S. Catharinam Senensem et Petrum Infantem Aragonicum; Clemens vero S. Vincentium Ferrerium et Petrum de Luxemburg.

(1) Vit. Pap. t. 1. p. 496 — Theod. Niem. c. 19.

(2) Walsingham in Richardo II. Froissard. vol. 2. 132.

(3) Berthier Hist. Eccl. Gallic. l. 42. ... interpellavit Clementem, ut se pro Pontifice gerere cessaret, promittendo ei veniam cum cardinalibus, et Officium Legati Aplici in Gallia et Hispania ad tempora vitæ sed quum Clemens id repudiasset. Bonifacius eum excommunicavit.

F. in quibus utrumque obsecrabat de pace Eccliæ restituenda (4) Spicil. t. VI p. 54.

et rex eos benigne susciperet. Responsum tamen Bonifacio nisi oretenus retulerunt, regem esse paratum adhibere oia media, quibus extinctio schismatis perfici posset. Sed quum postea data nova ad regem bulla loco ponenti vias ad hoc negotium absolvendum, demonstravit juris sui partes suscepit rex, moventibus Ducibus Burgundiae et Berri (qui posterior fuit Clementi addictissimus) rem intactam reliquit. Universitas interim n̄ conquievit, et regem rursus ad cogitandum de exstinctione schismatis permovit, qui instituto conventu prælatorum et doctorum Galliæ, n̄ obstantibus secretis moliminibus Petri de Luna ad hunc conventum disturbandum a Clemente missi, jussit sibi ponere sententias doctorum in specialibus libellis, de mediis ad illud negotium aptissimis. His confectis, et in unum a Nicolao Clemangis doctore Univ. Paris. redactis, posita ē regi tria media ad schismati finem imponendum 1um consistebat in ut uterque abdicaret suo juri. 2um in via compromissi. 3um Gnlis concilii. Libellum illum magno applausu ab oibus acceptatum et Universitati congratulatum, eam tanto zelo pro bono religionis præstare. Rex quoque ipse videbatur ad unum positorum mediorum eligendum, sed movente Petro de Luna postea neque audire de hoc fuit donec rursus ab Universitate tractus assensisset, ut saltem libellum illum Clementi mitteret (1394) ut, quod sibi magis arrideret, eligeret. Quumque coram eo legeret, respondit illis oibus in partibus hujus scripti virus latet, nihilque præter infamationem sanctæ sedis in eo intendit. Interim d. 16 7bris 1394 a. Clem. mortuus ē. Nuncio de ejus morte percepto Rex et Univ. par. scripserunt ad cardinales ne alium eligerent. sed hi litteras n̄ aperuerunt post peracta electionem (licetsi prius eas acceperunt). Die itaque 28 7bris elegerunt unanimi consensu Petrum de Luna ceu pro exstirpando schismate saltem ad speciem zelosissimum, qui assumpto nomine Benedicti XIII d. 3 8bris presbyter et d. 11 ejsdem mensis Epus ordinatus et statim coronatus fuit, statimque misit ad Carolum VI nuntium cum significatione, se esse invitum ad hanc dignitatem assumptum et paratum etiam cum proprie vitæ dispendio ad extinctionem schismatis concurrere. Eventus tamen aliter comprobavit, nam ad petitionem principum et universitatum, ut renunciaret papatui, n̄ solum neque audire voluit, sed etiam pœnas ecclesiasticas eis minatus ē.[1] Bonifacius IX autem se paratum ad id se ostendit, si Benedictus idem faceret. Rex ejus pertinacia et perfidia Benedicti offensus, constituit se cum regno suo ab obedientia ejus subtrahere, quod et fecit a. 1398 edito ad omnes suos subditos decreto. Palatium vero Avenionense in quo Benedictus habitaba fecit cum cardinalibus custodia cingi, volens eum captum ad saniora consilia adducere. Jam finem votorum suorum attingere videbat rex, quum fuga sustitit papa, ad quem statim Cardinales supplices redierunt, oes apparatus cassos effecit, sed etiam schismati oleum quo magis arderet, affusum ē. — nam et Carolus VI veniam petiit a Benedicto se ei cum toto regno etsi invite subjecit, et eo zelosior ejus fautor evasit, quo majori odio eum antea persecutus est. Pace postea cum Richardo II rege Angliæ composita (1397) cœpit serius cum eo cum Wenceslao Impre tractare de mediis ad componendum schisma idoneis. Sed res in tractatione finita ē, quin aliquid apud utrumque Papam jus suum obstinate defendentem, efficeret. Tractabant quidem inter se ambo de papatu prætendentes, sed tamen simulate indicabant loca ad secum conveniendum, sed alter alteri diffidens n̄ veniebat.) Bonifacio interim a. 1404 mortuo successit Innocentius VII, qui dedit prius jure jurandum, quod et ab oibus aliis cardinalibus factum ē, daturum se operam tollendo schismati, etiam cedendo et deponendo ipsam Papam dignitatem. Indixit itaque Romam Gnle concilium ad 1 9bris anni subsequentis 1405 sed ob turbas itidem excitatas cele-

Et brevi post ipse etiam rex viam abdicationis approbavit, cui et Bonifacius adhæsit modo Antipapa faceret
V. Vit. Pap. t. 1. p. 536.

[1] contra illius auctoritatem infringere vellent. Declaravit se tamen via colloquii cum Bonifacio, quam fuit inutilem oes rejiciebant.

brari non potuit, neque mense Majo anni 1406, ad quem fuerat dilatum, quum turbae Romae nondum fuissent sedatae — et brevi post Innocentius d. 6 9bris ejusdem anni mortuus est. Cardinales in ejus locum eligere quidem statuerant, verum ita obligare eum, "qui eligeretur, ut se magis procuratorem ad deponendum pontificatum, "quam Pontificem factum existimare posset" ut testatur Leonardus Aretinus[1] quod unusquisque Cardinalium juramento se obstrinxit, si in Pontificem electus fuisset. Die itaque 2 10bris electus est Angelus Corario qui nomen Gregorii XII assumpsit. Tractare postea coeperunt Benedictus et Gregorius, sed simulate — indicabant loca ad conveniendum, sed neuter veniebat — disertissimis verbis probabant extinctionem schismatis sibi cordi esse, sed manum ad illud non apponebant. Tandem pertaesum est Carolum VI talium simulationum, ideoque insinuavit Benedicto, ut pontificatum abdicaret, alioquin Galliam se a ejus obedientia subtracturam. Simul mandatum dedit de eo capiendo, si hoc facere abnuisset. Benedictus autem fuga in Hispaniam arrepta anathema in regem Galliae et omnes a quibus deceptus esset — tulit. Rex iratus edictum istud publice comburi jussit, nuntios vero qui illud parisios attulerunt, publica contumelia affectos carceri mancipavit — invitavitque Cardinales Gregorii, ut junctim cum Cardinalibus Benedicti de pace Ecclesiae restituenda consulerent qui reipsa convocarunt d. 26 Junii Concilium Pisas in 25 Martii a. 1409. Gregorius item litteris de d. 6 Julii a 1408 datis indixit, sed locum demum 1910 ejusdem anni civitatem Austriam in dioecesi Aquilejensi designavit. Pisas venerunt 22 Cardinales utriusque obedientiae — 12 Archiepiscopi. 80 Episcopi, longe plures absentium procuratores — magnus numerus Abbatum, Prior et Generalium Ordinum Religiosorum — Oratores Ruperti regis Romanorum, Caroli Galliae, Capitulorum et universitatum. E Polonia vero venit personaliter „Petrus Visch Episcopus Cracoviensis, in frequenti nobilium comitiva, et splendido apparatu … per procuratores „vero Albertus Posnaniensis, Jacobus Ploc. Wenceslaus Vratislav. Arnoldus Culmensis Episcopi. Item Universitas studii Cracoviensis, Capitulum Ecclesiae Plocensis, item Iscislaus Abbas Tyniecensis item Clerus civitatis et dioecesis Wratislaviensis. Venerat etiam personaliter Joannes Lubucensis, provinciae Gnesnensis Episcopus."[2] In hoc concilio (cujus illegitimitatem extra propositum nostrum, probandam omittimus) deposito Benedicto et Gregorio elegerunt Cardinales mense Junio a. 1409 Petrum Philargi seu Philaretum, aliter Petrum de Candia dictum, sub nomine Alexandri V, qui acta concilii approbavit, et de novo intra tres annos celebrandum indixit. Alexandri partes suscepit major pars Germaniae, et Italiae, Gallia Anglia Polonia et Hungaria reliquae nationes partim Benedicto, partim Gregorio parebant. Hac igitur ratione schisma non solum non extinctum sed imo auctum est, quum loco duorum tres Pontifices surrexerunt. Gregorius enim et Benedictus novis Cardinalibus creatis loco eorum qui Pisas iverunt, se pro Pontificibus gerere haud desierunt. † Attamen adhuc hic retentus unum et Cardinalibus Pisanis electus esset Pontifex — novum enim excogitata erat doctrina de superioritate Concilii generalis supra Papam, qua usum est concilium Constantiense et Basileense. † Alexand. V † 3. Maj a. 1410.
In tali rerum statu, quem modo percensuimus, necesse omnino erat, ut disciplina Ecclesiastica laxaret, mores clericorum per consequens et populi corrumperentur, quum Pontifices mediis ad retinendum Pontificatum aptissimis omnes pari id utrum satagerent, ut quo potest majorem partem partis suae adhaerentium conciliaret — Ideoque ut retinerent suam dignitatem, utebantur dolis, perjuriis, simulatione ad offuciendam propriis oculis objiciendum, ad concordiam promtos esse — mutuis bellis se invicem prosequebantur, ad quae quoniam reditus

[1] Hist. rer. Italic. et Epist. l. 3. ep. 3.

Et suam voluntatem de deponendo pontificatu, si Bened. idem fecisset testatus est.

Cardinales in suis litteris, quo auctoritatem celebrando concilio conciliarent, descripserunt electionem utriusque Pontificis dubiam, eos esse schismaticos, haereticos perjuros, et variis criminibus maculatos.

[2] Dlugossi Hist. Polon. l. X ad a. 1408.

ordinarii ipsis non sufficiebant, promulgabant indulgentias, et neque quoddam tributi beneficiis imposuerunt, quod annatae nominatur, quo omnes fructus primi anni Ecclesiae Cathedralium et Abbatiae pendebant camerae Aplicae, ad quod etiam cogebat eos status desolatissimus hujus civitatis, quae jugum excussa devenit in praedam Officialium avarorum et crudelium, qui per fas et nefas divitias corradebant, ut quum a potestate exclusi essent, haberent abundanter unde viverent. Martinus V quum a. 1420 Romam intraret, invenit eam in tam desolato statu, ut neque parva civitati similis erat (1). Legum, politiae, commercii, urbanitatis et humanitatis nullum fuit vestigium. Palatia, domus, ecclesiae et cetera aedificia in ruinam posita. Habitatores vero ... Haud in meliori statu erant et ceterae ditiones Eccliae. Ambitio et avaritia occupabat deinde et praecipue Avenionenses. Prior effecit ut Papatum obstinate tenebant, nec ulla ratione ad hunc deponendum inclinari poterant, unde in desperationem ut ita dicam, acti doctores excogitarunt illud principium: „Concilium esse supra Papam“. Ut autem patronos parti suae nancisceren, distribuebant largiter beneficia haud dignitatem petentium attendentes, unde ad regimen Ecclesiae accedebant viri illiterati, proprii emolumenti studiosi, qui in turbato rerum statu ubique magnum lucrum inveniunt. Quum ... ad Clementem VII venisset quidam magnas dignitates, et praesentando eidem suum cognatum, dixit, eum cum distinctione operam Theologiae in Univ. Par. navasse, Clemens respondit: „Quanta perversitas, occupare hac homines vestrae conditionis! Quid enim omnes theologi sint, nisi pedantes chimaeris occupati?“ (2). Ad corradendam autem quam maximam pecuniae summam, beneficia vendebant, imponebant variis praetextibus pensiones electis epis, quas illi rursus in suis subalternis vindicabant, adeo ut aliquam clerici ad inopiam redacti mendicare et vilia servitia suscipere cogebant (3). Cardinales beneficiorum pluralitatem intendentes, submittebant se illi, qui plus dare posset. Ita Petrus de Luna petitat ab Urbano, ut addat, quod jam habebat beneficium aliud adhuc sibi conferret, quum id non obtinuisset, adjunxit se Cardinalibus, qui elegerunt Clem. Auditus est deinde dicere: „Certe non servirem Deo, si non faceret mihi bonum!“ (4) quam suam opinionem et affectionem etiam ad Papatum evectus retinuit. Dignitas Cardinalis ob crimina, et praesertim incontinentiam simoniam et avaritiam et maxime ob severitatem Urbani VI adeo in despectum abiit, ut plures praelati oblatam sibi ab eodem Pte etiam cum retentione praelaturae possessae suscipere recusarunt. Tales erant Archiepi Trevirensis, Coloniensis, Moguntinus, Epi: Leodiensis et Vratislaviensis, et nobilis Bohemus sacerdos Petrus Rosenberg. (Quum rectores et principes Ecclesiae tali modo se gessissent, quid praesumendum de inferioribus Praelatis, et fidelibus ex desertis a suis pastoribus ad) Scribit Theodoricus Niemus (5) in curia Bonifacii beneficia venalia exposita fuisse, et plus offerenti collata, non raro quoque accidisse, quod jam taliter modo collatum beneficium alteri adhuc majorem pecuniae summam danti conferretur. Et simoniam ita invaluisse, ut Officiales Papis non esse veriti asserere, Papam in facto simoniae peccare non posse. Idem addit Bonifacium dia rescripta quae officiales ipsi supponebant absque lectione sua manu signasse. Maimburg Bonifacio imputat solum tolerationem simoniae in sua curia et non tam ob suam quam ob ejus consanguineorum avaritiam. Quum itaque

(1) Platina in Mart. V.
(2) Hist. Anon. t. 1. p. 198.
(3) Spicil. t. 4. p. 81.
(4) Barthol. Fabricius l. II de schism.
(5) Hist. de Schis. l. II c. 34.

rectores et principes Ecclesiae tali modo se gessissent, quid praesumendum est de inferioribus praelatis et fidelibus? Incontinentia(1) et simonia in administratione sacramentorum erant vitia adeo communia, ut nullam notam infamiae incurrebant coram hominibus ii, qui eis dediti erant. In conc. Const. Bernardus Baptizé Mon. Benedict. exprobrabat patribus congregatis incuriam, vanitatem, avaritiam, mollitiem, dissolutionem morum et ulterius se in eos invehendo asserebat eos esse ministros diaboli, qui nullam aliam legem agnoscunt praeter cupiditatem.(1) Alter theologus Gallus in eodem concilio, incusabat clerum eum nisi lucrum sordidum quaerere in administratione rerum sacrarum, nutrire potius musicos, scurras, scorta, quam pauperes Christi. Invaluerunt abusus circa Missas, quas avari sacerdotes bificatas, ut dicebant, trificatas et amplius celebrabant. Festa stultorum et asinorum. Ita mala, et remedium synodi provinciales efficax remedium ferre non erant pares. Omnes viderunt malum, sed ab eo recedere non habuerunt efficacem voluntatem. Undique efferebantur voces pro reformatione, quas viri pravae intentionis arripientes, nacti sunt occasionem calumniandi Ecclesiam et errores suos disseminandi. Tales erant clerus in Anglia. Videntes hi quomodo clerici plura beneficia et opulentiam appetebant, indulgentiae parvi pendebant, sacramenta pro pecunia administrabant etc. insurrexerunt contra haec omnia, et voluerunt sublata esse. Et atqui Haec immoderata reformatio plurium turbarum facta est occasio, et quum eam reformatores bellis more ope exequerentur, bella internecina ipsi pericula discrimen a. 1414 ad plura millia excessit. Haeresis tamen nondum extincta, prius enim in Bohemiam illata est, ubi Joannes Hus et ejus discipulus Hieronymus obstinatissimi fautores Wicleffi extiterunt, et impedimento erant, quominus Sigismundus Imperator pro rege Bohemiae agnosceretur.

Joannes XXIII convocavit concilium quidem Pisas, sed parvus numerus Epporum venit, nam ipse Joannes confluxum multorum impedivit, et brevi illud dissolvit, timens ne aliquid contra illius auctoritatem tentaret.

Tribus igitur his malis Ecclesiam vexantibus, nimirum schismate, corruptione morum et haeresi Hussi medelam afferre omnium cordi erat et praecipue Sigismundo Imperatori qui Joanni XXIII persuadit, universam Ecclesiam eventuali modo vero aquituram, si concilium generale convocaret, in eoque mores collapsos restauraret et haeresim damnaret. Convocavit igitur Joannes concilium Constantiam ad d. 1 9bris a. 1414. Venerunt ad concilium legati Galliae, Italiae, Germaniae Angliae, „Nicolaus (Traba) Archieppus Gnesnensis, singularibus mandatis et instructionibus acceptis a rege, quid, et quo ordine, qualiaque illum et suos collegas, in Concilio Constantiensi agere, in Ecclesiae universalis et regni Poloniae rebus oporteat. Quam et alii Proceres et Barones, ad obeundam ambasiatam Regis et Regni nominati, e vestigio sunt secuti, et d. 22 9bris Constantiam ingressi sunt. Quibus maxima cardinalium et praelatorum caterva, adventum eorum excipientes, non sine animorum alacritate occurrebant, admirantibus et commendantibus cunctis illorum usum et apparatum."(2) Ad facilius colligenda suffragia, omnes concilio praesentes divisi sunt in 4 nationes nimirum Italicam, Gallicam, Anglicam et Germanicam, cui postremae adnotati sunt quoque legati Poloniae: Andreas Laskari electus Posnaniensis (qui in hoc concilio confirmatus et consecratus(3) deputatus erat ad) Jacobus Plocensis Joannes Vladislaviensis Eppi Januszius de Tuliszkow castellanus Calissiensis et Zavissius niger de Garbow milites.

(1) Incontinentia nullorum clericorum eo usque processit, ut non veriti sint publice matrimonia contrahere, ut legere est Dlug. l. 11 pag. 374 de electo Trajectensi, qui licet foret subdiaconus, Epatu resignato accepit in matrimonium Annam Brabantiae ducissam Caroli Bohemiae Regis filiam, et a Wladislao Jag. R. P. ad ineundum ejusmodi matrimonium sollicitatam.

(1) Vonder Hist. t. IV p. 880. De Monachis de exemptionibus et reliquiarum falsarum copia magna copia Gerson. Opera t. II p. 721. Schroeck Kirchengesch. XXXIII 445.

(2) Dlug. l. 11. ad a. 1414. Dlug. l. 11. ad a. 1416. p. 376. Haud recte opinatur Bucenski in Vita Archiep. Gnesn. dicendo, Jacobum minime concilio praesentem fuisse, nam in actis conciliorum edit. Par. a. 1644 tom. 29 legitur de Jacobo Eppo Plocensi pag. 311. 441. 460. 493. et in Dlug. l. c. In concilior. t. 29 p. 593 Janusius et Stanislaus milites Ambasiatores R. P.

(3) Kropidło Dlug. 391.

Ex parte Universitatis Cracoviensis missus e Paulus Vladymiri Brudzewski † ejusdem cancellarius. Eppos Regni Poloniæ magna auctoritate in hoc Concilio gavisos fuisse patet ex eo, quod immediate post Cardinales subscripserunt capitulis concordatis inter Sigi Concilium et Hispanos obedientiæ Benedicti XIII.(1) Maxima autem præ ceteris auctoritate valuerunt Andreas Laskaris Posn. et Jacobus Plocensis et Nicolaus Traba Gnezn. Primus in congregationibus non solum nationis Germanicæ, sed et aliarum primas partes tenebat, et cujus positionibus omnes nationes vota sua accomodabant.(2) Deputatus insuper erat ad tractandum "de celeriori extirpatione hæresum et Ecclesiæ reformatione" (3) et in causa inquisitionis contra Joan XXIII.(4) Secundus vero propter eximiam suam scientiam inter tres providos et discretos viros, qui haberent tractare materiam unionis (4) positus est et ad eligendum hac vice unum Pontificem deputatus a Concilio cum aliis 29 ex omnibus nationibus deputatis cardinalibus adjunctis, et "si fides Dlugossio danda est, "licet plures voces cardinalium et prælatorum in electione ejusmodi habitus fuisset, de omnibus tamen Othoni de Columna cardinali Diacono cessit, qui electus nomen Martini V assumpsit. Occasione (6) autem peractæ a Joanne Rzeszowski Archieppo Leopoliensi coronationis Elisabethæ Granowska, uxoris Vladislai Jagiellonis, "Nicolaus, quod jus id archieppos Gnesnenses pertinebat, veritus, ne et sua Ecclesia ejus processu temporis excluderent, a Primatu, Concilii Constantiensis solemni privilegio et decreto(7)" obtinuit, ut exinde Archieppus Gnezn. esset Primas Poloniæ et Lithuaniæ.(8)" Wiszniewski Hist. Lit. statuit, dignitatem primitialem jam pridem penes Archieppos Gnezn. fuisse, et in Conc. Const. solummodo confirmatam fuisse, quod facile concedimus attendendo quod glossa Dlug. l. c. dicit: "Primatus Arch. Gn. a Conc. Const. confirmatus" et ita Kromer l. c. dicit etiam de Primatu Lithuaniæ fieri itaque potuit, quod postquam novi Eppatus a Vladisl. Jag. fundati, a Concilio Const. confirmati essent, jurisdictioni Archieppi Gnez. tanquam Primatis subjecti sunt, et hac occasione Archiep. Gnez. Primas etiam Lithuaniæ est factus. Ergo jam titulo Primatis Poloniæ, quem habuit, additus est ei titulus Primatis Lithuaniæ.) Præter jam memoratam congregationem Eppor et Orator Regis Poloniæ missi adhuc duo speciales ab eodem Rege Vlad. Primam, quam obibant "Georgius Godigolth, Georgius Bolimyn Nabobyowicz Lithuani, et Nicolaus Sepinski Polonus, milites missi ad petendum concilium, quatenus Samogithas gentes" nuper a ritum conversas, "a Cruciferis de Prussia opprimi et vexari non permittant.... Item ut Concil. præstet authoritatem erigendi Cathedralem Ecclesiam, dudum a Poloniæ Rege Wladislao designatam, ædificatam et dotatam. Quibus omnibus Concilium morem gerens, et Cruciferos invadere Samogithas districtissime vetuit, et Joanni de Rzeszow Archiep. Leopol. ac Petro Epo Vilnensi, fundandi Cathedram apud Samogithas, mandatum speciale per litteras dedit."(10) Secunda legatio, quam obibat Andreas de Kokorzyno Archidiac. Cracovien. professor Academiæ Krakoviensis, missus pro impetranda dispensatione, ut liceret Vlad. in contracto cum Elisabetha Granowska matrimonio, affinitate spirituali (11) non obstante, remanere. Quæ... via tandem obtenta est. Dispensationi autem hujusmodi, ea lex... apposita est: Ut Elisabeth mortua, fas non foret regi alteram superducere.(12) Ad finem Concilii non modica, quæ ad nata e turbatis ex causa regnum Poloniæ attinentibus. Quum Sigismundus Impr accepta benedictione Concilii in Sess. XVII. d. 15 Julii a. 1415 (13) iter versus Hispaniam ad persuadendum Petro de Luna ut Pcatum deponeret, suscepit, inter Nicolaum Gnezn. Archi mitti obtinuit, quod et familia, equisque vasis insuper

† Concil. t. 29 pag. 497 dicit Ladaura 6

(1) ibid. pag. 493.

(2) ibid. 261. 442. et ss.

(3) ibid. pag. 395.

(4) Ibid. 302

(5) Kromer interpr. Blazowski edit. Warsaw a. 1767 lib. 18 p. 775. Glossa Dlug. lib. 11 ad a. 1417 p. 382. et Wiszniewski Hist. Lit. Pol. t. 5 pag. 75 in glo.

(6) Dlug. lib. 11. pag. 384.

(7) ibid. 382 -

(8) Kromer l. c.

(9) Hist. Lit. Pol. t. 5. pag. 75.

† Tertius denique Jacobus (de Kurdwanów) Ploc. Eppus deputatus erat a Concilio "ad audiendas causas et querelas ad ipsum Concilium devolutas et decidendas, seu deducendas... causis tantum Cathedralium Ecclesiar et majoribus cardinalium causar exceptis... usque ad sententiam definitivam exclusive. Concil. t. 29 p. 460.

(10) Dlug. p. 374.

(11) "qua genitrix ejusdem Elisabeth de sacro fonte levaverat" Dlug. p. 380

(12) Dlug p. 381.

(13) Concilior t. 29 p. 450.

(1) Dlug. pag. 375
(2) Idem p. 383.

„aureis et argenteis, itemq. expensis magnificis, splen„dum tenebat in Conc. Const. statum, inter Oes Orbis Rni „neq. inter Cardinales habens secundum, item milites Pol„niæ regis legatos Jannussium de Tuliskowo Castel. Caliss. „Zawissium nigrum de Garbow. Qui apud Nardonam mili„insignem de Aragonia Joannem, in certamine singul„Rege utroq. (sc. Ferdin. Arag. et Sigism. Imp.) inspectante vicerat" (2). Casso suo conamin Petrum de Luna ad deponendum pontificatum inclinandi, Sigismundy ex Hispania redux Parisios invenit a. 1416 divertit, consilio componendi regem Galliæ cum rege Angliæ ductus. Ibi Nicolaus Traba „sumptuoso et solenni convivio „Quadragesima instructo, oes Magistros, Dnos, Scholares et sin„gula Universitatis studii Parisiensis supposita, ad pran„dium invitat. Inter prandendum autem, per universitat„præfatæ Dnos, erat eidem N. Gn. Arch., libellus quidam sat„ram et infamiam Wlad. Pol. R. continens, oblatus, comentat„per fratrem Joan. Falkemberg Ord. Prædic." (3) Hunc libellum secum assumens Traba Constantiam detulit, et a Patribus vehementissime Falkembergo indignatis ob nefandas contumelias in libello isto contentas, damnationem ejus auctoris obtinuit qui insuper carceri perpetuo et ... mancipatus (4). In fine autem ultimæ sessionis, quum Patres concilii dilapsuri erant, „ambasiatores Serenissimi Pcipis Vladislai Polo„niæ regis, et Illustrissimi Pcipis Dni Alexandri, alias Witoldi „Magni Ducis Lithuaniæ, petierunt nomine dictor. Dnor. ... li„bellum... Joannis Falkemberg, notorie crudelissimos errores et „hæreses (ut dixerunt) continentem, rite damnatum tanquam „hæreticum per deputatos in causa fidei, ac etiam per omnes „nationes Concilii, ac per Collegium Cardinalium conclusum „(ut dixerunt) constare publicis instrumentis, in sessione pu„blica per concilium damnari, seu publice damnatum pronun„tiari, antequam præsens concilium dissolveret. Sanctissimo „Dno Nostro papæ præfato humiliter supplicarunt." (5) Sed, „Ma„tinus prece, incertum ē, an importunitate Cruciferor." (6) „aut favore Ducis Burgundiæ, defensoris Joannis Parvi (7) circum„ventus, „verba sententiæ quæ sequuntur, videlicet: Libellus erron„et hæresi plenus, nitebatur... aliis verbis, videlicet: Libellus fals„et piar. aurium offensivus, supplere (8). Legati vero hoc minime contenti „protestabantur de gravamine et de apellando ad „futurum concilium" (9). in congregatione autem cardinalium ... prohibuit tales apellationes facere edito decreto sub pœna excommunicationis, quo decreto ... Quum autem legati damnationem urgere non desisterent, et Gerson eidem decreto tractatum publicaret, Patres resuscitationem extincti modo schismatis timentes, „Martinum papam ad sententiam Synodi „contra Joañem Falkemberg latam confirmandum impelerunt „lunt, et Legatos Poloniæ regis, tam efficaciter illi recon„ciliant, ut reconciliatio ipsa et Martino Papæ, et Regis le„gatis lacrymas excuteret." (11)

In hoc Concilio urgens reformationis negotium minime expeditum, quia multum temporis consumpserunt Patres in extinguendo schismate et reprimendis hæresibus Wiclefi et Hussi — et quamvis oes videntes nimiam mor. depravationem eor. reformationem urgerent, tamen nihil aliud a Patribus pro extinctione schismatis, hæresum extirpatione" et Ecclesiæ in capite et membris reformatione" congregatis ē factum, quam quod indicata quædam reformationis capita ... simul cum lege Constit. a deputatis ex singulis nationibus. (13) ... futuro Conc. determinanda et executioni danda — Martinus itaq. publicatis aliquot canonibus ad disciplinam pertinentibus, ulteriorem reformationem ad futurum Concilium distulit quod Sess. 44 Papiam indixit, pro reformatione Ecclesiæ congregandum. Interim alia supervenit causa celebrandi novi concilii. Emmanuel Palæologus Imp. Græc. vehementer a Turcis pressus, oes pene Europæ adiit pro auxilio contra hos Barbaros obtinendo, sed

---

Fscatens sententiis Joannis Parvi, cujus doctrinam concilium jam sessione XV condemnavit, tanquam hæreticam, „scandalosam, et ad fraudes, „deceptiones, mendacia, proditiones, periuria vias dantem et hanc pertinaciter asserentes hæreticos declaravit. Concil. tom. 29 p. 434

(3) Idem p. 376 (4) Idem. ibid.

F et Gaspar de Perusio cœpit jam legere decretum damnationis sed in essentialibus mutatum. Fleury Hist. Ec. l. 104.

(5) Concil. t. 29 p. 608
(6) Dlug. p. 386.
(7) Henrion t. 5
F sed quum Paulus Vladymir cum nimio ardore coram Pe loqueretur, silentium ei imposuit.

(8) Dlug. l. c. qui dixit respondendo, quod oia et singula determinata „conclusa et decreta in materiis fidei (9) „per præsens concilium conciliariter tenere „et inviolabiliter observare volebat. Concil. l. c. p. 609. + Henrion 261.

(11) Dlug. p. 387.
(13) Concil. 585.

+ Concil. p. 254 et seq.

F sess. 39 editis decretis: De Concil. generalibus et provisione contra schismata futura: Ne a futuro Pce prælati transferant, invitis. Et De spoliis et procurationibus

(1) ita quod primum a fine hujus „Concilii immediate sequens intra „quinquennium celebretur. Conc. 577.

hac spe frustratus misit legatos (a. 1420) ad Martinum V (Florentiæ manentem) promittens unionem Græcæ Ecclesiæ cum Latina,(1) et petiens ut Papa mitteret legatos Constantinopolim pro hoc negotio tractando et Concilio generali in Oriente celebrando. Papa deputavit legatum ad hoc Concilium F(Julianum de Cesariniis) quum is „versus Græciam se parasset ad iter supervenerunt litteræ Theodori.. et multorum aliorum Episcoporum (Orientalium), in quibus expresse continebatur.. quod congregatio de Concilio fiendo Prælatorum Græcorum isto tempore fieri non posset propter inhumanissimam Turcorum guerram... ac renunciatum est iisdem litteris, Constantinopoli nullum esse vestigium præparationis Concilii"(2) Quapropter Martinus misit Antonium Massanum Ordinis Minorum (mense Februarii a. 1422) Constantinopolim ut præordinaret congregationem Græcorum, quæ repræsentaret totam ipsorum Ecclesiam F(et conveniret cum iis de loco et tempore oportuno celebrandi Concilii.), ne accideret rursus id, quod post unionem Lugdunensem accidit.(3) Ut autem efficacius ad hanc unionem suscipiendam Græcos permoveret, promisit eis nomine Regis Aragoniæ et Castellæ contra Turcas(4) Post multas vero in negotio unionis tractando dilationes tam ex parte Imperii, quam Patriarchæ Constantinopolitani legati obtinuerunt ab Imperatore ad Martinum V litteras, in quibus Imperator negat, mentem suam aliquando fuisse unionem simpliciter cum Ecclesia Romana exoptare. Concilium quidem dixit se velle Constantinopoli celebrare, sed Papa de sumptibus necessariis provideat et Cardinalem dictum ad negotium unionis tractandum in Concilio convocando mittat.(5) Relationem legationis suæ fecit supradictus Antonius coram Concilio Senensi Papiæ ob pestem Senas translato, F(Ad hanc translationem plurimum contulit Andreas Episcopus Posnaniensis, nam quum nationes de locis eligendo dissentirent, ille hoc negotium commisit nuntiis Ducis Mediolanensis electionem loci, cui omnes deinde consenserunt. Concil. pag. 723.) et ex indictione Constantiensis celebrato a. 1423. Propter parvum autem numerum Episcoporum congregatorum, Concilium illud Senense editio decreto contra Petrum de Luna et Hussitas et nihilominus reformatione morum tam necessaria statuta, dilapsum est, d. 19 Februarii a. 1424 electa, pro loco futuri Concilii intra septennium celebrandi, civitate Basileensi(6) quem locum, Martinus V approbavit, et deputato Julianus qui „vice et auctoritate sedis apostolicæ"(7) Concilio præsideret. Et, brevi mortuo, d. 20 Martii 1431 Electus in ejus locum Eugenius IV legatos confirmavit et Concilium d. 23 Julii a. 1431 inchoatum est. F(triplici fine sibi constituto: hæresum extirpationem, pacem inter populos Christianos componendam, et morum reformationem. Concil. t. 30 pag. 4.) Quum autem patres ex universo orbe in dies magis confluentes voluissent more Concilii Constantiensis auctoritatem supra papam exercere, et „sub specie reformandæ Reipublicæ Ecclesiasticæ pleraque Romanæ Ecclesiæ privilegia, eaque imprimis quæ maxime necessaria erant omnino tollere studerent, Eugenius Papa legato revocato, Concilium... dissolvit et Ferrariam transtulit ea præcipue de causa, quod Græci de unione cum Latinis ineunda acturi, eum locum delegissent."(8) Hac tamen revocatione non obstante patres Basileenses ulterius suas sessiones continuarunt, et Eugenio IV deposito Felicem V elegerunt Romanum Pontificem et optatam reformationem editis pluribus decretis postea ab Eugenio IV approbatis et conjunctionem Calixtinorum cum Ecclesia, et extirpationem ceterorum sectarum Hussiticarum perfecerunt. Quod attinet legatos Poloniæ in hoc Concilio præsentes, hi sunt sequentes a Wladisl. Jag. nomine regni et Ecclesiæ Poloniæ a. 1433 deputati, Zbigneus (Oleśnicki) Episcopus Cracoviensis, Stanislaus Ciołek, Sartowski Episcopus Posnaniensis, Joannes de Koniecpole Reg. Pol. Cancellarius et Nicolaus Lasocki Decanus Cracoviensis"(9) qui quum Posnaniæ necessaria sibi ad longum iter compararent nuncio de morte Wladislai, Regis percepto ad instantiam Consiliariorum Regni a coepto proposito destiterunt, præter Episcopum Posnaniensem et Decanum Cracoviensem, quibus postea adjunctus est Joannes Lutkonis de Brzezie Canonicus Gnesnensis,(10) duobus prioribus jam Basileæ existentibus. et nomine Zbignei missus est Nicolaus Kozłowski magister universit. crac.(10) Adventu Lutkonis Basileam mors Wladislai regis renovata, dolentibus omnibus omnibus excellentiæ tuæ regem... absumptum esse. Celebratæ sunt illi in Ecclesia Cathedrali impensis Stan. Ciol. Episcopi Posn. regales et magnificæ exequiæ.(11)

(1) Concil. 732
(2) Ibid. p. 734.
(3) Ibid.
(4) Ibid.
(5) Ibid in fine
(6) Concil. tom. 30 p. 29.
(7) Ibid p. 53.
(8) Ibid. Nota a pag. 893.
(9) Dług. p. 647.
(10) Idem p. 672.
(11) Ibid.

Quam autem partes legati hi in concilio habuerunt, historia non meminit. Historiam quoque hujus concilii sicut et Florentini, cui legati Regni Poloniae non aderant, omittimus et ad causam celebrationis Concilii Lateranensis V transimus. Cujus causa sequens fuit: Julius II R. P. veritus, ne Galli auctoritate in Italia praevalerent, e ducatu Ferrariensi expulsit Alphonsum, qui favens nimium Gallis, ausus est potestati Pontificis Summi et Supremi Domini refragari et salinas occupare. Hoc iratus Ludovicus XII Rex Galliae, armis spiritualibus se accinxit contra Julium fortiter armis instructum, et in synodo, quod Pisas (1511) primum convocatum, deinde Mediolanum et postea Lugdunum translatum est, sanctionem pragmaticam confirmari obtinuit et depositionem Julii II cogitavit. Ad ejus conamina irritanda, et ad sanctionem et disciplinam ecclesiasticam instaurandam et bellum contra Turcas Julius convocavit Romam in an. 1512 mensem Majum Concilium, quod ab Ecclesia in qua celebrabatur, Lateranense V nuncupatum. Constabat 100 Episcopis. Eodem tempore Roma ad Italiam et ad Concilium missi sunt Joannes Laski Archiepiscopus Gnesnensis et Stanislaus Ostrorog Castel. Calisiensis a Rege Sigismundo I, ut Papam informarent de statu rerum in Prussia, ubi Cruciferi turbas continuo excitabant. Romam quum pervenissent, Joannes Laski perfuncta sua legatione, quam injunctam a Rege Poloniae sibi habuerat, et remansit Romae, defendens Sigismundum regem contra injustam accusationem Stephani Ducis Moldaviae, de non servata fide pacta — promovens causam ejusdem regis contra Supremum Magistrum Ordinis Theutonici, qui homagium ei de Marchia Brandeburgica, jure foedi sibi concessa, deferre recusabat, necnon irritans conamina Cruciferorum, ut Sigismundum citaret et judicium de eo instituerent. Quod autem multi dicunt Joanni Laski commissum fuisse, ut Papam impelleret ad confirmandum statutum comitiorum Radomiensium de plebeis ad capitula non admittendis, et eum id obtinuisse, non est probabile, nam confirmatio haec nullibi reperitur, et synodales nostrae Ecclesiae constitutiones decretum Radomiense improbant et irritant. (In eodem concilio expeditionis expeditioni suscipiendae dux electus est Sigismundus I R. P., et de hac electione litteris ipsis Pontificis Leonis X certior factus est. Buzenski Hyw. Arcyb. Gn.) His peractis Joannes et titulo legati nati obtento a. 1515 reversus est. Missi sunt deinde Liodek Episcopus Ploc. Raphael Leszczynski Castel. Lendensis et Bohusz Marschalcus M. D. Lithu., ut nomine regis et regni Pontifici et synodo declararent, se promptos esse paratos ad expeditionem contra Turcas. Quapropter expedit. ut supra.

Porrexit concilio libellum de erroribus Moschor. Wiszn. t. 5 p. 114.

Quum reges Galliæ non obstantibus reclamationibus [1] pragmaticæ sanctioni adhærerent, nec eam dimittere vellent, Julius II par pari referre cupiens, cœpit armis inquietare Gallos in Italia et Mutinam, atque Mirandulam Gallico præsidio munitam expugnavit.[1] Quo offensus Ludovicus XII Turonum convocat concilium... omnium Episcoporum Galliæ et plurimorum doctorum... In quo decretum est, ut mitterent ad Pontificem legatos, qui cum eo de pace agerent; vero, si ipsos audire nollet, eum provocarent ad convocandum generale concilium.”[2] ad quod intra biennium celebrandum jurejurando se obligavit... convocationem distulit ... infelicitas temporis, quo sub Alexandro (VI) vexare cœpit Italiam, „et instans necessitas recuperandi terras et jura Romanæ Ecclesiæ.”[4] Hoc posteriori prætextu usi aliquot cardinales ab Pontifice recesserant, et Pisas „ut locusta convenientes...” aggressi sunt... œcumenicum concilium convocare.”[3] et freti Regis Galliæ Patrocinio, ausi sunt Julium cum cardinalibus ejus citare, ad quod Julius II respondit, quum persuasionibus nihil proficeret armis aggressus Pisis et Mediolanum, et inde Lugdunum eos recedere coegit,[7] et quum Maximilianus quoque Julio offensus ad istud concil. se inclinaret, et schisma grave immineret, Pontifex Romæ Laterani concilium œcumenicum indixit.[5] Sed non solum hæc causa fuit celebrandi hujus concilii. Corruptio morum aliquatenus decretis concilii Basileensis suppressa, de novo in Ecclesia serpere cœpit, cui vim haud parvam adhibuit minus integra vita ipsorum Pontificum. Præterea nondum evanuit illa honorifica medii ævi idea, Pontificis auctoritatem non ad spiritualia tantum sed et ad temporalia fidelium extendi, et quæ nunquam magis quam hoc tempore fuit necessaria, quum Turcæ Constantinopoli in suam redacta potestatem in dies latius se diffuderint, et „Siciliam jam infestantes”[6] totius Europæ dominium se appetere ostendebant. – Principes autem studio æmulationis abrepti, nunquam convenire poterant, ut junctis viribus eis resisterent. Jam pridem Julius „oes principes Xnos, qui ad obedientiam ea more præstandam miserunt oratores, admonuit de conc. generali celebrando, deque expeditione in Turcas conciliariter decernenda.”[7] idem fecit datis litteris convocatoriis ad universam Ecclesiam.

Die itaque 10 Maji a. 1512 inchoatum est concilium „ad... universalis Ecclesiæ pacem, fidelium unionem, schismatis et hæresum extirpationem, morum reformationem, ac contra fidei perfidos hostes expeditionem.”(8)

---

[1] Vita Julii Concil. t. 34 p. 66.

[2] Genebrardi Chronol. l. 4.

[3] Bulla convocationis concil. Lat. Julii II Concil. t. 34 p. 112.

[4] Surius in Concil. l. c. p. 68.

[5] Ibid.

[4] Bulla convocat. Julii II

(6) Bulla conv. p. 120.

(7) Ibid. p. 114.

(8) Concil. p. 154.

Bolesław chciał mieć Baldwina Francuza.

Baldwin miał przynieść zniesienie interdyktu.

Jan z Góry poszedł do Henryka Cesarza (Wabdank)

za Bol. Krzyw. nawrócona została Pomerania, która rozciągała się od Odry do Rugii i Wisły, którą już Chrobry usiłował

Bol. zmusił Gniewomira na Czarnkowie do przyjęcia chrztu – lecz potem zbuntowawszy się Pomorzanie.

O czem uslyszawszy wyprawił się Bolesław r. 1119 zdobył Nakło i Szczecin – i oddał rządy Świętopełkowi

Książe Pomorski Warcisław przyjął potajemnie chrzest

Bolesław Krzyw. za radą Warcisława postanowił wysłać Apostoła. Zakonnik Hiszp. Bernard przybył do Julina. Mieszkańcy widząc niepozorną powierzchowność – jego nauki i Boga Najwyższym i najpotężniejszym w domiech obrócili.

Bernard wrócił do Bolesława, który począł myśleć o wspanialszym posle, a gdy żadnego nie znalazł z Biskupów polskich, Otto podjął się.

Otton był rodem Szwab – w młodości był kapelanem Hermana i zaprzyjaźnił się z Bolesławem Krzywoustym. Wyuczył się na dworze królewskim języka polskiego

r. 1123 wysłał do niego poselstwo z prośbą.

Bp udał się do Gniezna do Króla, skąd na Pomorze r. 1124 zaszedł pod Starogrodem, przyjęty tam przez Warcisława uroczyście – i rozpoczął chrzcić – przez zanurzenie. Podróż do Kamienia również się udała. W Julinie (czyli Wolinie) tylko porwano się do kamieni, lecz ten krok przez wszystkich źle był uważany.(1) W Szczecinie nie chciano go słuchać ~~przeto udał się do Bolesława, aby tenże~~ mówiąc, że poznali, iż Chrześcijanie są złodziejami i innymi zbrodniarzami. Wreszcie obiecali się nawrócić, jeżeli im Król polski stały pokój zawaruje, i zmniejszy haracz. Otto udał się do Bolesława, który postanowił aby ziemia Pomorska wypłacała corocznie 300 grzywien i pewną liczbę wojska na wojnę. To było najskuteczniejszem. Ochrzcili się najprzód dwaj synowie znakomitego obywatela Domasława, i swych krewnych do tegoż namówili. a potem zaraz miasto poszło za ich przykładem. Otto sam musiał wziąć się do niszczenia pamiątek bałwochwalstwa. Zburzono 4 kontyny – posąg Trygławy wziął tylko Otto i odesłał do Rzymu. Udał się potem ku Kołobrzegowi – r. 1125 ustanowił Bpem Julińskim swego pomocnika Alberta – wrócił przez Polskę do Bamberga. Lecz potem (we 4 lata) pałając żądzą męczeństwa udał się do Lutyków. Dowiedziawszy się zaś iż mieszkańcy Szczecina odpadli w bałwochwalstwo r. 1130 znowu wrócił. Dnia (?) na wyspie Uznam nawrócił Wolin, jako też w Olgaskie.

Otto † r. 1139 razem z Bolesławem Krz.

Brat Bol. Krz. Zbigniew ~~pobu~~ łączył się z nieprzyjaciółmi r. 1116 kazał go życia pozbawić – za co nie tylko sam ale i

Kat. Krak. odbudował dwie wieże wzniósł, obdarzył Naczyniami Kościelnemi – odbył r. 1128 pielgrzymkę do grobu incognito S. Idziego. Wsławił się dziwną usilnością pokuty jego. Odmawiał pacierze kapłańskie.

Opat S. Idziego przyjął go uroczyście – przez 15 dni modlił się.

w S. Gilles r. 1128 znajdował się akt donacyi Bolesława, który niedawno skradziono. W Węgrzech w Białogrodzie odwiedził grób S. Stefana – i do grobu S. Wojciecha w Gnieźnie odbył pielgrzymkę – ~~Bo~~ modlił się gorąco – sprawił relikwiarz 80 marek złota nie licząc pereł i kamieni. – Darował drzwi z których Lelewel opisał.

Gdy Władysławowi Hermanowi umarła żona, Judyta, wysłał tenże Ottona do Henryka IV Ces. z prośbą aby o rękę siostry Cesarskiej. Podobał się bardzo Henrykowi Otto i przeto za zezwoleniem Hermana zatrzymał go przy sobie, zrobił swym kapelanem, a potem Bpem Bamberg. r. 1103.

(1) Potem mieszkańcy oświadczyli, że przyjmą wiarę Otta, jeżeli Szczecin to zrobi.

Widząc że mieszkańcy iż im się nic złego nie dzieje poczęli sami niszczyć.

(2) który się do nich udał się z trudnością oddzielić go puścili. r. 1126 (?)

z kamieńskiem

(3) ~~Gdy przybył do Szczecina~~ zaczął nauczanie, lecz podburzony przez jednego kapłana bałwochwalczego, podniósł już rękę, przeciw niemu, lecz ~~...~~ gdy nie mógł ani broni spuścić, ani się ruszyć z miejsca przez cud poddał się S. Ottonowi, a ten ochrzcił wszystkich, co jeszcze tego sakramentu nie otrzymali.

(4) ~~...~~ Skoro tylko przybył do Szczecina i stanął w kościele, mieszkańcy bojąc się zemsty za odstąpienie od wiary, otoczyli kościół chcąc S. Ottona zabić, lecz ten z klerem rozpoczął psalmy, co widząc uspokoili się i odeszli. (4) i supra.

Kadłubek żył w 100 lat zaś Gallus żył w 40 lat po zabiciu Stanisława – był pochodził z nad Renu – był kapellanem na dworze ~~Bol.~~ Wład. Herm. i Bolesława Krzywoustego; i dla tego nie mógł prawdy napisać ... quum ... traditione ... neq traditorem Eppum ... Chwalił on wszelkie przymioty Piastów.

r. 1088 Lambert Bp Krak. przeniósł je do Kościoła Katedr. i na środku tego Kościoła pochował.
r. 1250 policzony został w poczet świętych.

Po tem zabójstwie w rok Bolesław spostrzegł niechęć poddanych, i odkrywszy spisek udał się na dwór węgierski na dwór Władysława skąd wkrótce uszedł i niewiadomo dokąd. miał + 1089. Gallus mówi iż Bol. przez dumę przyśpieszył sobie śmierć w Węgrzech. i Mateusz Bp Krak. iż wpadłszy w zwątpienie mortem sibi conscivit. Inni utrzymują że ~~...~~ przez zawistnych Węgrów na polowaniu zabity. Inni iż ~~Bra~~ Władysław Król który mile przyjął Bolesława nie mogąc przejednać Papieża kazał mu wyjść z kraju – ten też udał się w drogę do Rzymu lecz odrzucony w podróży w Karyntyi r. 1082 w Ossyaku u Benedyktynów

Komentator Kadłubka Jan Dąbrówka (umarł r. 1440) to zdanie powtarza, i mówi iż za radą Władysława Króla Węg. Bolesław udał się do Rzymu i tu umarł w Ossyaku

„apud nos talia si famant ne facilitas veniae fieret incentivum peccatori."

Dopiero r. 1784 był ten pierścień w skarbcu w Ossyaku. Pomnik zaś tamże będący na grobie

Opata Tencho wezwał, odkrył mu swą godność i oddał swój pierścień.

Benedyktyni Ossyaccy wznieśli mu ten pomnik i stósowny napis położyli.

Za Wład. Hermana i Bolesł. Krzywoustego. 1081–1102. 1102 do r. 1139.
Podanie zaś iż Grzegórz VII odmówił tytułu króla – od wszystkich jednak królem był tytułowany chociaż go Henryk IV Brzetysławowi Królowi Czeskiemu nadał, który r. 1093 przymusił Hermana do płacenia daniny sobie, wkrótce jednak syn jego Bol. Krzyw. uwolnił Polskę od tego.
d. 8 Styczniu 1860 r.

Po odejściu z Kraju Bolesława Polacy nie pewni co się z nim stało, wezwali brata jego Władysława Hermana który przyjął rządy z tytułem Króla. Wysłany do Węgier r. 1083 Lambert Nominat Krakowski o zniesienie interdyktu – za ~~którego~~ Lamberta 29/2 też radą Judyta żona króla r. 1086 wyprawiła Piotra Kan. Włodzimierza w poselstwie do św. Idziego grobu do Narbony z darami ~~...~~ aby za przyczyną tego świętego otrzymała płodność. Dał też król list do Opata, którym nakazał 3 dniowy post i modlitwy – poczem otrzymał objawienie iż prośba wysłuchaną została, i rzeczywiście niedługo urodził się Bolesław. Na podziękowanie 6. Boguszka to łaskę, wyjednała Królowa dla Kapituły Krak. Pabianice – ~~a~~ Łagów dla Bpów Krak. a Książenice dla Benedyktynów. Odtąd nabożeństwo do S. Idziego wzrastało – stawiano Kościoł pod jego wezwaniem.

r. 1089 + ~~M~~ Mieczysław syn Bolesława Śmiałego który przybył z Węgier do Polski – matka jego Wisława Księżniczka Ruska.

Zatargi z Sieciechem.

Zbigniewowi dał Mazowsze resztę królestwa Bolesławowi Krzywoustemu. Czterowy razy dzi na Wład. Hermana wyprzedzeni ze swych siedlisk przez Krzyżowców poczęli szukać przytułku w Polsce.

+ Wład. Herman r. 1102 pochowany w Płocku. Za jego panowania Lambert Bp Krak. przeniósł ciało S. Stan.
Bolesław był walecznym, pobożnym
Paschalis II r. 1104 wysłał Gualla jako Legata dla ustanowienia porządku. Złożył z katedry kilku Arcbpów Gnieznieńskich lecz którzy to byli nie wiadomo. Długosz domyśla się iż jednym był Czesław Bp Krak.

temu duchowieństwo wiele przywilejów winnino, a kraj wiele ulepszeń. Ztąd stusznie odbudowicielem (Restaurator) nazwany zostal.

Za niego czytamy o Aaronie Arcybpie Krakowskim, który od Benedykta IX dostal pallium z jurysdykcyą na całą polskę. Długosz twierdzi, ale mylnie, że metrop. Krakowska od r. 1060 utracila ten tytuł gdy Lambert poprzednik S. Stanisława zaniechał starania o pallium. Tejmu jednak sprzeciwia się to, że poprzednika Aarona nazywają tylko Bpami, że Dytmar Bopona nazywa tylko Bpem, przypada że otrzymał tenże Aaron r. 1046 pallium od Benedykta IX gdy przebywał w Kolonii dla zamknięcia w państwie Kościelnem. — o czem obs. Hist. Kośc. Naruszewicz przeto Salewel twierdzi, że Kazimierz wysłał do Kolonii Aarona Opata Tynieckiego, a mianowanego już Bpem Krak.(+) Następni papieże uniewaznili dekreta Bened. IX, a przeto i Bpi Krakowscy(!) że raz Aaron pierwszym był Arcbpem to sama bulla Benedykta IX [illegible] honore ... Caroli (Kazimiri)... statuimus, stabilimus, dicamus et benedix... metropolitam — Benedykt przez tego gdy wydał te bullę już został był papierstwa złożony r. 1046 skoro papiero r. 1048 [illegible]

Po + Kazimierz Bolesław szczodry (largus) potem śmiały (audax) bardzo pomyślnie pocżął rządzić. Polecił aby prałaty tylko sami polacy posiadali — dotąd bowiem najwięcej Włosi zasiadali nagodniejsze albo wyjechali ci z kraju polskiego albo księżni czeskiemi się obywali. Najpierwszym Arcybpem Gnieźnieńskim z polaków został postanowiony r. 1027 Bozuta h. Wieniawa Czech w Polsce urodzony Bpem Krakowskim r. 1059 Lambert [illegible] który na godności do Kapituły brał tylko polaków.

Stefan (+ 1099) był pierwszym Bpem Płockim z Polaków. Urban I Bp Smogorzewski, Katedralni szkoły gdzie uczono czytać i pisać w Smogorzewie, gdzie w której uczono także scholastyki. Bolesław Śmiały dla ulżenia się za ślubu za pomyślność oręża w Węgrzech założył w Mogilnie r. 1065 Klasztor Benedyktynów, sprowadzonych z Tyńca, potwierdził nadania Sym Zakonnikom od Dobrogosta uczynione. pod r. 1075.

d. 17 Grudnia 1859 r.

Do rozpoznania tych potrzeb Papież posyła legatów, [illegible] Po r. 1061 osadził na tronie węgierskim Belę, wygnanego przez brata swego Andrzeja. Czechów napadał przy tej sposobności. Po + Sarot. W. Ks. Kijowski został Izasław który wygnany przez poddanych przybył do Bolesława ten zasadził na tronie przywrócony Zając. Wyrzucony Izasław na tronie osadził po czem ukoronowany został r. 1070. — r. zaś 1072 osadził na tronie Węgierskim Gejzę syna Beli, i gdy Izasław powtórnie wygnany udał się do Bolesława o pomoc, ten go nie przyjął i udał się do Grzegorza VII obiecując poddać państwo pod jego władzę. Papież w odpisie nazywa Izasława Demetriuszem, i nie wyrzuca mu schizmy.

Okazał przytem Szczodry Bolesława o zabraniu mu skarbów, które Papież oddać Bolesławowi zalecał. Lecz koniec tego Króla nie odpowie działaniom początkowi. Podczas drugiej Ruskiej wyprawy, bez pozwolenia opuścił się z pod władzy rycerstwa, które dowiedziawszy się o tem w Kijowie, powróciło do kraju, srogo się z poddanymi obchodził.

Piotr Nadzer Arcbp Gniezn.

skoro napomnienia pasterskie nie odniosły nagrozi klątwą — Gdy Król z drugiej wyprawy powróciwszy jeszcze bardziej występkom się oddawał S. Stanisław wyklął go

---

Brodem Francuz Opat Tyniecki Kazimierz go wysłał do Kolonii do Benedykta i (+) uzyskał zapewne poddzielnej tego Papieża uzyskał tytuł Arcybpa

(!) przestali zwać się Arcybiskupami.

Benedykt IX został obrany Papieżem r. 1033 mając lat 10 bierze 12. lub około 18 (akutarz) Laja Labbe i Cossart za szczodrą protekcyą swego ojca Alberyka Hrab. Tuscul[an]skiego.

Jest list od Grzegorza VII do Bolesława Śmiałego pod r. 1075. w którym Papież wychwala go i

W tymże liście papież mówi że Metropolici nie mają, a stąd biskupi zostają bez [illegible], i ztąd Bpi nie wiedzą, gdzie się udawać, i że mała liczba Bpów dla

tenże przypisuje do Kijowa. [illegible] go

d. 10 Grudnia 1859 r. Kraków

[illegible]

Pogrzeb. Długosz [illegible]

[illegible]

(1) które jeszcze nie bardzo [illegible] było uformowane.

Sobieraj (Boraj) przybył do Polski (był bowiem podczas tej walki za granicą) i dał początek familii Sobieraitów.
Gdy Otto III udał się do Rzymu dla przyjęcia korony cesarskiej r. 996 udał się z nim i Arcbp Moguncki i skłaniał jeszcze S. Wojciecha do powrotu do Pragi, lub aby przecież opowiadać Ewangelię północnym narodom; nadto przystał S. Wojc. Gdy więc Otto III wracał z Rzymu, udał się z nim i S. Wojciech zwiedził grób S. Marcina w Turonie — był w Paryżu — Wybierał się do Pragi, gdy wtem dowiedział się o zamordowaniu swych braci — i od brata swego (Sobiebora) list na dwór Bolesława został wezwany — opuściwszy więc Pragę, udał się do Bolesława. Tu gorliwie miewał kazania — i wtedy nadeszła do niego odpowiedź od Czechów, którzy mu oświadczyli żeby nie powracał. — Pozostał przez zimę przy Bolesławie, sposobiąc się niewiernych nawracać. Bolesław, lubo pokój swoim poradził mu aby szedł do Prus. Wziął więc z sobą Radzyna, Benedykta jako towarzyszy prac apostolskich — i z nimi wraz r. 997 ruszył do Prus z 30 żołnierzami, których mu dał Bolesław dla bezpieczeństwa jego i towarzyszy. Przybywszy do Gdańska odprawił nabożeństwo i ochrzcił wiele ludzi. Potem zawinął około Królewca, odesłał żołnierzy do Polski. Skoro Prusacy się o jego przybyciu dowiedzieli przybyli wypytywając się po coby przybyli. Gdy S. Wojciech począł im przekładać cel przybycia, uderzyli go jeden z nich wiosłem i kazali mu odejść stąd. Co też uczynił — i dalej się udał. Tam również tłum się zbiegł, którym gdy zaczął również przyczynę i cel swego przybycia opowiadać, zaczęto szydzić z niego, wsadzono do łódki i wywieziono z kraju, nie śmiejąc się go dotknąć jednak. Lecz S. Wojc. jego towarzysze pragnąc gorąco męczeństwa — poczęli się naradzać, czyby nie lepiej było zapuściwszy brodę, żyć na sposób krajowy Prusaków aby skuteczniej ich do przyjęcia wiary nakłonić, lub udać się do Lutyków. Udali się ponad brzegiem morza. Tam Radzyn odprawił mszę św. S. Wojciech komunikował. Potem spoczęli na polu świętem Prusaków Romnowy d. 23 Kwietnia r. 997 niedaleko Fischhausen zabity został przez nich, Wojciech, zaś jego towarzysze wypędzeni zostali do Polski. Prusacy wzięli jego zwłoki postanowiwszy je sprzedać Polakom. Bolesław wykupił to ciało — złożył naprzód w Trzemesznie — potem w katedrze Gnieźnieńskiej.
Chociaż ta podróż S. Wojciecha nie przyniosła skutków pożądanych u Prusaków, jednak Polacy wspominając na jego kazania, przedsiębrali wedrug jego nauki postępować.

którzy wytrawszy także niewiarzenie miejsca świętego zgromadzili się — skrowali SS. Mężów — i dnia 23 Kwietnia etc.

Jakób z Sienna Arcbp wzniósł S. Wojciechowi pomnik w pośrodku świątyni — Maciej Łubiński

Po + Bolesł. Chr. r. 1025 Hippolit Arcbp Gnieźn. koronował Mieczysława II synu. Oprócz korony miał jeszcze używać włóczni pozłacanej, tejsamej zapewne, którą Otto darował Bolest. Chr. ut supra. Potomność nadała Mieczysł. II imię Gnuśnego, ponieważ nie umiejętnie duszę ojca zaszczytnie walczył z Niemcami, bo nie miał owego ducha przedsiębierczego, jakim był jego ojciec obdarzony. Konrad cesarz wichrzył jego kraje i nasyłał brata Bezbrama jako pretendenta do korony Polskiej — pokonany przez Niemców r. 1031 utracił Łużyce.
Czesi wypędzili z Morawii załogi polskie.
Ruś Czerwoną część odpadła. Pomorzan tylko skłonił do oddawania daniny, której płacić nie chcieli.

Stan Kościoła Polskiego pod r. 1026 – 1034 Mieczysławem Gnuśnym II
r. 1040 – 1058 Kaz. odnow.
1058 – 1081 Bol. śmiały

Bogufał pod r. 1037 przyznaje Miecz. II założenie Bpstwa Kujawskiego o Kruszwickiego dziś Włocławskiem zwanego gdy r. 1159 z Kruszwicy do Włocławka przeniesiono stolicę — a w Kruszwicy została się Kollegiata. — Dytmar o tem Bpstwie nie czyni wzmianki. Kadłubek przyznaje Bolesł. Chr. — Za Miecz. I mógł być Kościół paraf. w Kruszwicy, który za Miecz. II do godności katedry wyniesiony został. Do Bpstwa tego nal. Pomorze, albowiem Bpstwo Kołobrzeskie r. 1015 ustało wraz ze śmiercią Rajnberna — i dopie przywrócone zostało r. 1123 p. A. Kamienieckiego.
Po + Miecz. II objęła rządy Rycheza c Ryxa, Saski Niemka swemi rządami naprzykrzyła się, Po-

Po powrocie z Ruskiej wyprawy katedrze Gnieźnieńskiej [darował]
trzy złote krucyfixe i trzy blachy złote, które
spoczywały na grobie S. Woje. i jednę misę złotą Długosz i wagi 300 fu[ntów]
Na dworze jego przebywali Bpi i kapłani. Każ-
dego duchownego księdzem nazywał t. j. Księżem
W wojnach był ludzkim nad zwyciężonymi – co nawet Dytmar
Merseburski przyznaje który mówi o postanowieniu wyb-

3 Grudnia ~~[illegible]~~ 1859 r. IX prel.

jania zębów

Niektórzy z Panów polskich nie chcący ~~nieprzyjąwszy~~ poskramiać swych namiętności jak nakazywała religia ~~[illegible]~~ uważając spełnienie obowiązków Religii za więźwe z przodków [illegible] oddawanie dziesięcin – około r. 1022 zbuntować się chcieli
lecz Bol. dowiedziawszy się ujął i ukarać ich kazał.

r. 1024 dopiero koronował się – umarł r. 1025. Za Bolesła-
wa przybył do Polski S. Wojciech, który był tem dla Pola-
ków czem Augustyn dla Anglii Bonifacy dla Niemiec, Ansgary dla Skan[dynawii]
Urodził się w hrabstwie Lubicz około r. 950 z Sławnika i Strz-
yżsławy – którzy posiadali hrabstwo Lubicz na pograniczu
Polski. Długosz wspomina o 5ciu braciach S. Wojciecha i wy-
Radli był nauczycielem jego. r. 982 posłany do Magdeburga na na[u]-
ki u Oterika uczył się – Adalbert Bp. Magd. wyświę-
cił go na kapłana – na bierzmowaniu nadawszy mu swe im[ię]
pod Dytmarem 1ym Bpem Praskim pełnił obowiązki
parafialne ~~w kraj[u]~~ ~~którym~~ w r. 982 został Bpem ~~[illegible]~~
obranym. Następnego r. (983) Cesarz odprawiał Sejm w Weronie

Wymienia ich imiona: Sobobor, Spicimierz, oraz Dobrosław, Zawisza Krze-sław ~~i [illegible]~~

Udał się tam S. Wojciech. Cesarz mu wręczył pierścień i pas-
torał r. 983 a Wiligis Bp. Moguncki na Bpa go konsekrował. Jego trosk
odwiedził Gejzę, któremu ochrzcił syna Wajka czy-
li Szczepana (Stefana). Legendy mówią, iż Węgier do Krakowa przybył
i wiele ludu do wiary przyciągnął. (Kraków wtedy do Bpa Prag-
skiego jurysdykcyi należał). r. 987 poświęcił Kościół
w Cieszynie. Dochody na budowę kościołów obracał i
na wsparcie ubogich, wykorzeniał nadużycia, tho[ć]
obruszył na siebie panów czeskich narodowością niechęć ku Niemcom i ich stronnikom, bo ~~[illegible]~~ do czego jeszcze przyczyniło ~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~
r. 899 udał się do Rzymu i zrezygnował Bpstwo od-
stał swych do Czech kapłanów zatrzymawszy tylko Ra-
dzyna, którego Bratem nazywał. Wielu Prob. Pra-
i Radła nauczyciela swego którymi do Jerozolimy udać się

cich dla rozkrzewiania wia-
ry musiał im sprzyjać.

stanowił. Wyprawiła Teofania żona Otona II a matka III dała mu pie-
niędzy na podróż lecz on je wszystkie między ubogich rozdał.
Gdy przybył do Kassynu Opat mu przedstawił iż gdyby
zamiast chodzić, na miejscu pozostał i Boga chwalił to tego przyjęcia ~~[illegible]~~ w klasztor
~~Lecz~~ zamieszkał. Lecz gdy mu cześć jako Bpowi oddawano, usu-
nął się z tamtąd i przeniósł do klasztoru S. Bonifacego i Al-
~~rego~~ w Rzymie r. 990 uczynił profesyę Radzyn tam przy nim pozostał, i nim ~~[illegible]~~ opuścił
Bolesław udał się do Wiligisa o zostawienie ~~[illegible]~~ czując potrzebę bytności S. Woje. w Pradze
do stolicy Apost, aby ta ~~[illegible]~~ nakłoniła S. Woje. do powro-
tu. Wysłano więc poselstwo w tym celu do Rzymu.
Pap. Jan XVI ~~XIII~~ zwołał synod, i pozwolił ~~aby~~ S. Woje. wrócić się
który rzeczywiście r. 993 przybył do Pragi. Wyjechał pko
Bolesław ✝ Wirszowicze i Sławnikowie 2 mo-
familie były w Czechach w niezgodzie, ~~która~~ a to z następnej
okoliczności: Żona jednego z Wirszowiców popełniła cudzołóstwo
bojąc się gniewu ich. uciekła do S. Wojciecha wtedy Bpa Prag. kt[óry]
ją zamknął w klasztorze. Wirszowicze zebrawszy tłum ludu napa[dli]
na S. Wojciecha z groźbą, – jeden zaś tymczasem z ich bandy zakradł się
do klasztoru wyrzucił rzeczoną niewiastę, która natychmiast wściekłym
zabitą została. Obruszył się na to S. Woje. i gdy trzy razy ~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~
r. 995 rzucił ~~[illegible]~~ – Sobiebor albo Soraj, (je-
den ze Sławników) udał się do Cesarza.

F Gdy ~~[illegible]~~ nie chcie-
li go ~~[illegible]~~ słuchać, opu-
ścił F z Pragi do Węgier ~~[illegible]~~
~~to~~ gdzie ochrzcił Wajka
czyli Szczepana, był też
bierzmował. Był ~~w [illegible]~~
w ziemi Sądeckiej. – w ~~[illegible]~~ [wsi]
~~[illegible]~~ ni wsi Wojew. krak. miał
ochrzcić Bordana Dziedzica tejże
że wsi. – Kościół tam wystawio-
ny r. 1031, poświęcony został
r. 1460 Fk Pełkański Bp bata-
reński Offiryał krak. pod wezwaniem
S. Woje. W tym Kościele jest
obraz przedstawiający chrzest
Bordana. – Miał też być S. Woj.
w Mucharzu – w Krakowie –
i Mogilnie – w Cieszynie potem do Rzy-
mu r. 995 się udał.

r. 996 oblegli ich w Lubiczu. Prosili Sławnikowie aby im przy-
najmniej święto S. Wacława pozwolono obchodzić, a potem się
poddadzą, czego jednak nie otrzymali – i w tenże dzień za-
mek zdobyty a oni z żonami i małemi dziećmi okrut-
nie zamordowanymi zost[ali].

Po śmierci Rejberna Bpstwo Kołobrzeskie upadło i dopie-
ro r. 1128 odnowione zostało Bpstwo Kołobrzeskie
na Kamińskie. Nadto pod jurysdykcyę Arcybpa
Gnieźnieńskiego Bpstwo

Unger pozostał przez 7 lat tylko pod Arcybpem
Magdeburskim, skoro bowiem Bolesław udał się
Otto uznał Bolesława za pana niezawisłego, zwy-
cięzcę i brata, zrzekł się prawa ustanawia-
nia biskupstw etc. Układ zawarty między Ottonem a Bolesławem
Pap. Sylwester potwierdził, z tą mocy tego pra-
wa Bol. w zdobytym Lubuszu ustanowił Bpstwo r. 1018 i Arcybpowi
Gnieźnieńskiemu poddał. Przy tem zjeździe też daro-
wał Otto włócznię S. Maurycego i gwóźdź
z Krzyża S. Bolesław zaś rękę S. Wojciecha.
Pisarze nasi uroczystość tę uważali za koronacyę,
lecz można ją uważać za Kongres na którym
traktowano sprawy ludów zachodnich, od którego początek był polityczny Polski.
Bolesław pracował nad roz-
szerzeniem Wiary. Owi dwaj Kamedułowie przez 7
lat wyuczyli się języka pols. wraz z Izaakiem i Ma-
teuszem i Chrystynem (Polakami) opowiadali wiarę o nich przyta-
czył się i Barnabasz zapewne z Włoch przybyły.
Bolesław r. 1004 odwiedził tych pustelników aby
wysłać którego do Rzymu po koronę. Barna-
basz z pieniędzmi danemi przez Bolesła-
wa udał się do Rzymu lecz Henryk II obrzydł
drogi Barnabasza uwięził i zniweczył zamia-
ry Bolesława. Roku 1005 rozbójnicy napadli o-
nych pustelników w nadziei złupienia ich ze skar-
bów, które miał u nich Bolesław złożyć i pozabijali.
Na ich pamiątkę postawiono 4 kapliczki pod Ka-
zimierzem a piątą na drodze do Bnińszewa.
Ponieważ zaś Kameduli jako pustelnicy nie odpowiadali celowi opowia-
dania Ewangelii Bolesław, sprzętto chrobry
postanowił sprowadzić Benedyktynów, którzy
może już z Dąbrówką przybyli i jak mówi Ks. Może być iż Dąbrówka ich z Czech sprowadziła do Pol-
ski bo z trzech nie mo-
gła, gdy oni tamże
dopiero r. 993 sprowa-
dzeni zostali – a Dąbrów-
ka umarła r. 977.
Ostrowski założyli kapliczkę na Łysej Górze, bo z tego Wielkopolskiego kra-
mała liczba nie mogła wystarczyć pracom tak
ogromnym – sprowadził ich przeto więcej Kasyniów i ufundował Kamie-
5 opactwa w Tyńcu Sieciechowie na Łysej Górze.
r. 1006 wybudował klasztor na Łysej górze. Niektó-
re Kroniki utrzymują, jakoby Bol. na prośbę Emeryka syna Stefa-
na króla Węg. a szwagra swego wybudował klasztor na Łysej górze
dla Benedyktynów, a jak jego ojciec już w Węgrzech był uczynił.
Emeryk urodził się r. 1006 lub 1007, dopiero w r. 1023 darował drze-
wo krzyża ś. temu miejscu. a r. 1032 umarł. a Ste-
fan podobno po jego śmierci klasztory Benedyktynów w Wę-
grzech klasztory stawiał. Czy zaś z Monte-Cassino sprowadzonymi zostali nie wia-
domo.
Szczygielski przypisuje założenie w Tyńcu opactwa
Kazimierzowi Mnichowi – Lecz tenże może był tylko ich dobrodziejem, gdyż żadnego
tem śladu w stroskowanym klasztor naprawiony i może na zad osadził Benedykt. nie znaj-
dujemy. Kazimierz
r. 1229 Sprzyznaje założenie tego opactwa Bo-
lesławowi Chrobremu i Judycie jego żonie Przywilej Leszka
Czarnego r. 1288 tożsamo potwierdza. Maciejowski uważał nawet autentyczny przywilej Bol. chr. Bibl. Warsz.
r. 1010 założył opactwo w Sieciechowie należącym do
Sieciecha, który darował grunt i 12 wsi własnych temu opactwu. Zakonnicy z Łysej Góry do
Sieciechowa sprowadzonymi zostali
Widząc że Pomorzanie wiarę zarzucają Bpa Rajberna, który był nawet uwięziony
zrobił wyprawę na Kaszubów i pobił ich r. 1014. Tego opuścił Dyecezyę Koło-
brzeską
r. 1014 udał się do Prusaków aby ich do przyjęcia wiary nakłonić
zabrał ciało S. Brunona

Przybyli Czescy Duchowni z Dąbrówką nauczać lud

Głową duchowieństwa mianowany Jordan Bp Poznański, zawisły od Arcybpa Magdeburskiego. Za Mieczysława było tylko jedno Bpstwo Poznańskie. Kromer zaś i Długosz utrzymują, iż Mieczysław założył Metropolię Gnieźnieńską i Krakowską, i Bpstwa Lubuskie – Chełmińskie (r. 1210 za Konrada) Kruświckie. Idzi Kard. Bp Tuskulański. Lecz o tych Katedrach żadni dawniejsi Kronikarze nic nie mówią, jak Bogufał Gallus i Kadłubek, którzy założenie. Dytmar mówi

Kraków wtedy należał do Pragi, więc nie mógł Mieczysław założyć tam Metropolii – Lubusz dopiero przez Bolesława Chrob. zdobyty został.

Dytmar żył za Mieczysława i Bolesława.

Długosz około r. 1470

Zapewne Miecz. wiele wybudował Kościołów w znakomitych miastach, lecz to były Kościoły Parafialne nie zaś Katedralne.

Wigman Graf Luneburski gdy powstał p[rze]ciwko Cesarzowi

Lecz w r. 972

Dnia 19 Listopada 1859 r.

Z Dąbrówki Bolesława, Władysława – Władybój – Gladymer. Z Ody Mieczysława – Świętopełka i Bolesława (pozniejszy Lampert Kameduła). Bol. wygnał Odę i pracował nad zjednoczeniem pod jedną władzą ludów Polskich. S. Piotr Damian mówi iż Bolesław posłał do S. Romualda prosząc go, aby mu przysłał mężów apostolskich. Jan i Benedykta którzy osiedli pod Kazimierzem w W. Polsce na pustyni uczyli się języka i nauczali. Bolesław korzystając z zamieszek w Czechach po † Bolesława II r. 999 zajął Kraków a pragnąc państwo [illegible] wysłał Popona Bpa Krak. z prośbą do Papieża o koronę do Sylwestra II Pap. W tymże czasie prosił o koronę Stefan syn Giejzy co i uzyskał. Lecz Papież pierwszemu odmówił, przeto udał się Bol. do Ottona, który gdy przybył do Słowian podróżując do Grobu S. Wojciecha, wyszedł do tego miejsca na p[rze]ciwko niemu Bolesław – odprowadził go do Poznania, skąd pierwsze Otto udał się przez drogę wysłaną suknem. W Gnieźnie przyjmował Ottona Unger Bp Poznański. Polscy inni mówią, że Gaudencyusz (Radzym) Arcybp Gnieźnieński, lecz ten dopiero po tej podróży został wyświęcony na tę katedrę jako i Arcybpstwo Gnieźnieńskie które dopiero po podróży Ottona. Pierwszym Arcybpem został Gaudenty czyli Radzym – brat (a może tylko towarzysz) S. Wojciecha od jurysdykcyi Arcybpa Gniez. poddani zostali Kolberski (Rajbern) i Krakowski (Popon), lecz poznański nie chciał.

Dnia 12 Listopada 1859 r.

Ziemowit musiał się bić o Kraków z Chrobatami ~~przez~~ ~~Świętego~~ ~~Pełka~~. Panował Ziemowit od r. 860 – 892. i za jego to panowania w Morawii ogłaszał Wiarę S. Metodyusz, Jerzał do Czech a Mowal do Rusi jako Apostołowie przez których wysłanymi zostali.

Wisłanie pan w Wiślicy opiekował się pogaństwem – pora zatem daleko rozpościerała się władza Swiętopełka, tak daleko były tu i krzes... Kiedy Madziarowie obalili Morawię, z kolei 894 wtedy wiele familij chrześcijańskich Morawskich i z Chrobacyi i do Polski przybyło też wiele się przyczyniło do rozszerzania Chrześcijaństwa w tych krajach. którego dowodzi Kościół S. Jerzyego w Krakowie przez Mieczysławem postawiony. R. 960 przybyli posłowie do Ottona z Rusi posłowie, prosząc o przysłanie sobie Bpa.

Przez tych postów ruskich trzeba rozumieć nie kijowskich lecz chrobatów.

Cesarz posłał im Adalberta Bpa (nie S. Wojciecha) późniejszego Arcybpa Magdeburskiego, którego chcieli zabić, zapewne dla tego się zapewne dał obrządek łaciński, się czasem nazwał. Wtedy Otto I. kraj ten do rzeki Bugu i Styru poddał pod juryzdykcyę Bpa Pragskiego – było to za Ziemomysła. dopiero Bolesław Chrobry uwolniwszy Chrobacyę od panowania Czechów, zajął i Kraków z pod juryzdykcyi Bpa Pragskiego.

W Wielkiej Polsce tylko obrządek łaciński był upowa... żany. Mieczysław nie był obrządku słowiańskiego, jak niektórzy mylnie utrzymują, ani był wprzód obrządkiem łacińskim ochrzczony. Królowie niemieccy podbijali kraje słowiańskie, a wraz z ich orężem przybywali Missyonarze z Czech lub innych krajów. Być może iż owi Goście u Piasta byli tacy Missyonarze. Choćby nawet Ziemowit przyjął Chrzest, to nie długo pewno w Chrześcijaństwie wytrwał.

Prawdopodobnem więc jest iż chociaż Ziemowit nawet był ochrzczony, to nie później pewnie powrócił do bałwochwalstwa. Leszek również który Kaszubów podbił nie był Chrześcijaninem. Otto podbijając Sławian i zakładając Bpstwa skłonił Ziemomysła jeżeli się do przyjęcia: to przynajmniej do tolerowania Chrześcian. skoro r. 958 ustanowiono Bpstwo Poznańskie w granicach polskich tego r. Jordan został Bpem Poznańskim chociaż w 10 lat potem dopiero objął to Bpstwo.

Mieczysław 962 – 992 przyjmuje Chrzest. Bolesław Chr. do r. 1025 utwierdzał go Niewidomym urodził się r. 931. ślepym, jak mówią podania, z dziesiątej Ziemomysła – przejrzał dopiero w tym roku przy postrzyżynach. Panował nad państwami od Odry do Bugu. od Notesi do Bielicy. Klubiące otaczał się poddanymi mężów tych, którzy sprawili wielkie podziwiany w towarzystwie.

O pierwszych latach jego panowania nic prawie pewnego nie wiemy. Gero Margrabia Łużacyi, zmusił go do płacenia daniny cesarzowi z krajów za Wartą leżących. Cesarz uważał zdobycze Potarł do Granic Polski. Nie pozostawał mu więc inny środek do uwolnienia się od Cesarzów jak przyjąć wiarę Chrześcijańską – widząc nadto przychylne usposobienie poddanych do tego, na ten czas pojął Dąbrówkę córkę Bolesława I srogiego siostrę Bolesława II pobożnego. ~~Dziś~~ ~~może~~ ~~mówić~~ ~~że~~ ~~był~~ za której namową, idąc porzucił pogaństwo i r. 965 przyjął Chrzest w Gnieźnie z wielu panami. odprowadzony od Kapłana Juliana ~~Wiadomo~~ ~~Polacy~~ ~~dla~~ ~~tej~~ ~~ale~~ Wydał dekret zburzenia bałwanów co wykonano bez rozruchów żadnych, i tylko został się zwyczaj topienia bałwanów – aż do Jagiellonów

0.3 Listopada 1839 r. Hamiry Ellea a wiele mięczaków [illegible]

Fokoło Meklenburga Obotryckiego [illegible]

[illegible]

Henryk Ptasznik 933 [illegible]

Otton I [illegible]

Ku Ślawian Brandeburskie [illegible]

r. 968 [illegible] Magdeburga [illegible] XIII

Adalbert (968–981) [illegible]

[illegible] r. 1066 [illegible]

[illegible] 1186 [illegible]

[illegible]

Najwięcej do rozszerzenia Chrystwa w Czechach i Morawii przyczynili się 2 książęta Borzywój i Świętopełk.

Borzywój (ks. Czeski ur. r. 879) zawarł przymierze z Świętopełkiem kr. Moraw. r. 891 i ożenił się z siostrą jego i przyjął chrzest na dworze Świętop. 893 r. Arcyb. Metody wystawił Borzywój podobno kościół ś. Klemen. niedaleko Pragi - gdzie miał swój dwór, i kaplicę w Wyszehradzie; żonę swą Ludmiłę kazał ochrzcić i innych dworzan. Za czasów jego był obrządek rzymski. — Napastowany przez Niemców.

Spiciągniew syn Borzywoja od 894 do r. 915 prowadził dalej dzieło Ojca swego po + Spiciągniewa brat jego Wratisław (do r. 926) miał 2ch synów Wacława i Bolesława z Drahomiry. Wacława wychowała ś. Ludmiła babka jego. Drahomira prześladowała Chrześcijan i r. 927 kazała zamordować Ludmiłę - namówiła Bolesława aby zabił Wacława i to uczynił r. 936. — Cath. Konst. Teofilakt policzył ś. Wacława w poczet świętych, który już przez Kościół Rzymski był mianowany za świętego.

Ojca wszczęto się srogie prześladowanie Chrześcijan. Bolesław po 14letniej z Ottonem Ces. wojnie musiał przyrzec opiekę Katolikom. Syn Bolesława tegoż Bolesław II r. 967 wstąpił na tron, ustanowił Biskupstwo Praskie za zgodą Bpa Ratyzbońskiego. Jan XIII pozwolił na to, lecz zabronił obrządku sławiań. „Non secundum Bulgariae ritus, aut sectas Slavonicae aut russicae linguae - sed clericum qui lit. lat. sciret et." Gdy przyszło do wybrania Bpa, szukano takiego, któryby znał język sławiań. Tytmara (nie kronikarz) pierwszego Bpa Praskiego następcą był ś. Wojciech. (Bolesław II wystawił klasztor, w którym mieszkała jego siostra Mlada czyli Marya.)

r. 1079 Wratysław II ks. Czeski prosił Grzegorza VII o potwierdzenie liturgii sławiań. lecz Pap. odpowiedział: nequaquam posse facere, i zabronił używać jej. Jednak w klasztorze Sazawskim (Opat Borzyciech) zatrzymał Wratysław - lecz r. 1076 Brzetysław ich wypędził, wprowadził zakon łaciński, i Ewangelii sławiań. Rękopismy sławiańskie jako już niepotrzebne, zatrzucono. Przechował się rękopism ś. Prokopa Mnicha Sazaw-skiego w Reims, na który przysięgali królowie Francuzcy w czasie koronacyi. Piotr W. r. 1717 powiedział Doktorom, iż to była biblia sławiańska gdzie się wiedziano. Turgieniew wpadł na ślad tej Ewangelii i odkrył to go w miejskiej bibliotece Rejmskiej - potem na rozkazanie Mikołaja I Ces. Ros. w Paryżu wydrukowano tą biblią. — ś. Prokop rodem Czech był Opatem Sazawskim + r. 1053. — lecz podczas rewolucyi od r. 1795 została zagubiona. Helena Królowa Serbska, księżn. Franc. darowała ją około r. 1250 S. Ludwikowi.

Kosmas Dziek. Kap. Pragek. najdawniejszy kronikarz (około r. 967) +1125.

Polanie nad Dnieprem m. Kijów. Połoczanie nad Dźwiną zachod. Rusini. Siewierzanie nad Desną i Sułą. Ulicy i Tiwercy nad Dniestrem i Bugiem. Nowogrodzanie nad jez. Ilmenu. Dregowicze między Prypecią a Dźwiną. — Nestor. ~~Drewlanie na ...~~ Kurosten, Iskorost

Kazarowie od południa i Normandowie (Waregowie) najeżdżali ich. A Kazarom płacili dań Polanie Siewierzanie Wiatyczanie po białej wiewiórce od dworu - Waryagom zaś Czudowie Słowianie (Nowogrodz.) Mery, Wiersy i Krywiczanie. Normandowie ujarzmiwszy ich sami stali się Słowianami. Nestor mówi: R. 860 przepędzili (Słowianie) Waryagów i nie dali im daniny. Poczęli rządzić się sami, ale nie było sprawiedliwości... i udali się do Waryagów, t.j. Russów, jak inni zowią Swejowie, Urmianie, Anglianie, Gote..... i osadzili się Ruryk w Nowogrodzie. Simeus w Białojezierze, Truwor w Izborsku. Brata Ruryka pomarli, on zaś (865-912) zdobył kraje nad Dnieprem i w Kijowie założył stolicę.

r. 957 Olga przyjęła w Konstanty. chrzest za Teofilakta Patryar. d. 5 Listopada chy, który za pozwoleniem Jana XI Pap. był wyniesiony na tę godność. — Nestor mówi, że Olga nawracała w Kijowie. Kazała wystawić kościół ś. Michała. + 970 pogrzeb. w Kijowie (11 Lipca) — Bazyli Ces. (867-888) świadczy, że Rusini napadali na jego państwo, wojował ich, przyświecił do wiary Chrz. - Ignacy patryar. biskupa wysłał.

Włodzimierz z Bazylim Ces. zawarł przymierze i obiecał się żenić z Anną córką jego pod warunkiem przyjęcia religii Ruskiej. Michał od Chryzoberga Patryar., który później był pierwszym Metropolitą Kijowskim, ochrzcił Włodzimierza r. 988 w Korsunie czyli Chersonie - dał mu ślub z Anną.

W Kijowie i Nowogrodzie ustanowił Arcybpstwa Włodzimierz. Pierwszym Kijowskim był Michał - czwartym Hilaryon (Ławry Peczerskie założył). Po + Włodz. r. 1008 synowie i synowcowie jego poczęli się kłócić między sobą. r. 1637 Piotr Mohyła odkrył ~~jego~~ relikwie ś. Włodzimierza.

oskarżeni przez Bpów: Salcburskiego, Passawskiego i Fryzeńskiego bojących się o zmniejszenie swoich dyecezyi. Ś. C. i Met. wezwani do papieża wzięli z sobą relikwie S. Klemensa Pap. S. Cyryl + r. 869 w Rzymie, pochowany w kość. S. Klemensa. Wtedy przyszło poselstwo od Kocieła (Kocela) xiążęcia Panonii do Metodyusza zapraszające go do siebie. Adryan potwierdził liturgię sławiańską.

Adryan II + 872 – po nim Jan VIII. przed nim oskarżony przez

Historya Powszechna d. 14 Października 1859 r.	O Hebrajczykach ciąg dalszy od Salomona aż do niewoli Babylońskiej. od r. 1000 przed Chr. Achad. 15. Październ. Keren rogi w wodzie – Karan promienie słońca. i woł był symbolem słońca

Historya Kościoła Sławiańskiego d. 15 Października 1859 r.

Bpów niemieckich o fałszywą naukę, wezwany został znów S. Metod. do Rzymu – Jan VIII oczyściwszy się z winy przed Janem VIII wysłany został do Świętopełka z Wichinem w charakterze Bpa Nitry (w Węgrzech) do trzech Gramu został wyświęcony wtedy w Rzymie. – Pap. chciał aby Świętopełk przysłał kapłana lub dyakona jakiego, aby mógł, oprócz tego zatwierdził liturgię słowiańską. Jan VIII rozkazał jednak aby Ewlię przód czytano po łacinie potem dopiero na sławiański. Atomoczon. Gdyby jednak Xiążę chciał słuchać Mszy po łacinie, takową Papież odprawiać rozkazuje. Bojarowie bowiem woleli język łaciński. r. 884 w Brynie poświęcał kościół S. Piotra S. Metodyusz + 885 pochowany w Belgradzie. – Do juryzdykcyi jego należeli Bpstwa w Ołomuńcu, Nitrawie i Podźwinik. Sam zaś S. Metod. gdzie miał swą stolicę Arcybpią nie wiadomo. r. 863 gdy przybyli SS. Cyr. i Met. do Sławian Kościół Konstant. zostawał w jedności Kościoła Rzymskiego. – SS. Cyr. i Met. pochodzili z patryarchatu Rzymskiego – Tessalonika bowiem, zkąd oni pochodzili, jako i Macedonia, Achaja i Illyrycum leżała w Illyryku wschodnim, który należał rzeczywiście do patryarchatu Rzymskiego. (1) i w Tessalonice przebywali Vicarii Apostolici więc SS. Apłowie udali się do Sławian nie tylko upoważnienie od Michała Ces. ale i od takiego Wikaryusza Apostolskiego lub ab Apocrysiario, który przebywał w Konstantynopolu i pełnił niejako obowiązki Nuncyusza Apostol. Pap. Adryan odsyłając S. Metodyusza pisze do Xiążąt Kościoła (2) iż S. Metod. i Cyr. wiedząc że kraje tego Xięcia należą do Stolicy Apostolskiej, nie postąpili przeciw Prawu. do nas przybyli aby przełożyli pisma. Z Metod. przesładowany od Wiking Bp niemiecki, z których przez jednego z radością prześladował Bpów, którzy po Sławiańskim języku liturgię odprawiali. W Morawii był Arcbp. Jan i Bpi Benedykt i Daniel potwierdzeni zostali na swych stolicach przez Jana IX. r.

F do wyświęcenia na Bpa gdyby tego zaszła potrzeba.

(1) Chociaż liturgia sprawiana była w języku greckim. Leon Izauryk r. 730 prowincye te gwałtem od Rzymu oderwał i poddał je Patryarchom Konstantynopolitańskim, ale postępek ten był niekanoniczny, przeto też żadnej wagi niema. Kiedy Bulgarowie opanowali część Illyrii, należeli do Rzymu – dowodzi tego list Mikołaja Pap. II pisany do nich. – Dopiero Focyusz usiłował ich na swą stronę przeciągnąć. Na Synodzie Konstantynopolit. r. 869 znajdowali się posłowie Bulgarscy – a na zapytanie do kogo należeć Bulgarya, nie zawyrokowano – dopiero ją Ces. Bazyli do Konstant. przyznał. Lecz Adryan II w liście przytoczonym w Życiu Papieża p. Anastaz. zaprotestował przeciw temu gwałtowi. Jan VIII napominał Bpów Bulg. aby do Rzymu wrócili. Patryar. Konst. polecił zwrócić Bulgaryę, lecz Focyusz tego uczynić nie chciał i Bulgarya do Konstant. stale należeć poczęła. Panonia i Morawia również do Rzymu należały, dowodem tego Gaudencyk, który tu był Bpem za Mikołaja I i w tej godności był na synodzie Konstant. w r. 868. – Po + S. Metod. i Świętopełka wypędzono uczniów SS. Cyr. i Met. Ewang. w krajach do Patryarchatu Rzymskiego należących i otrzymali na to upoważnienie od etc. (2) mówi że posyła Metodyusza nie tylko jemu ale i wszystkim w tamtych stronach. Toż mówi w liście do Kościoł. i Świętop. że nie tylko u Stolicy Papieskiej, ale i u Ces. Michała.

d. 22 Października 1859 r.

Pierwsza siedziba Bulgarów siedziba, były stepy między Wołgą i Kaukazem. Należeli do plemienia Tatarskiego – lecz skutkiem zetknięcia się z innemi plemionami stracili swą narodowość. W. w V. przedarli się do Mezyi, gdzie mieszkali Sławianie po części Ewie. F r. 860 Król Bogorys skłoniony przez siostrę swoją, która poprzednio chrzest przyjęła, ochrzcił się w Konstantynopolu i przyjął imię Michał. Wysłał posłów do Mikołaja Pap. żądał objaśnień w wierze. Któż Pap. wytyka mu okrucieństwo względem podbitych narodów i nakazuje łagodność względem poddanych pogan, potem o postach, świętach etc. Stąd widać że z początku należała Bulgarya do Rzymu. Ces. Bazyli r. 1018 podbił Bulgaryę i 15000 niewolników rozkazał oczy wyłupić. Bułgaryę 1392 dostała się pod moc Turków Bulgarya.

F Przybywszy do Mezyi Bulgarowie przyjęli język i narodowość Słowian, i utworzyli jedno z najdawniejszych społeczeństw słowiańskich pod imieniem Bulgaryi. Kraj ś grecki wiele niecierpiał od ich napadów. Stolicą Bulgaryi było miasto Preszław (Marcianopolis)

Czechy przez Bojów (Bohemów) szczepu Celtyckiego zawojowane IV w. przez Xeen Bojów z Markomanie wypędzili z tych Sławianie, F którzy Czechów nazwiskiem przyjęli. – Czesi pod Samona dowództwem połączyli się pko Awarom i pokój zyskali. Karól W. i następcy usiłowali podbić Czechów. Ucinkani wciąż przez ... musieli ... ? r. 844 14 Czechów panów na dworze Ludwika chrzest przyjęło wraz z sługami w Ratyzbonie. (Regensburg) Ratyzbon. Arcbpa należały Czechy.

Drugi równej dawności związek był związek Słowian Zachodnich pod dowództwem Samona, który r. 627 oswobodził Czechy od władzy Awarów i rozciągnął granice od Alp Styryjskich do Zatoków, od Sprewela Hawele do Niemiec. Po śmierci jednak Samona związek ten rozpadł się.

F Kronika Czeska (Dalemila) tak mówi: W Serbskim kraju jest krainą gdzie był możny Pan nazwiskiem Czech, który dopuściwszy się mężobójstwa zmuszony był uciekać z kraju i umówiwszy się z 6 braćmi nocy jednej z nimi i z czeladzią wyszedł z kraju „i brali z lesa do lesa, Dziatki swe na plecach niosą.“ Posiadłszy krainę Bojów Czechowie stali chołdownikami Awarów, z których ich uwolnił Samon na króla (jak mówi Kosmas). Kroka, który miał swą stolicę w Wyszehradzie. Król ten miał mieć córki 3: Kretę (znawczynię przyrodzenia), Kazi (– teologii), Libussę, sławną z mądrości.

hortus
gynaeconitis
columnae
oecum
atrium
impluvium
locus judicii
pobagebant
O focus
in medium

forma aratri
jugum
temo
stiva
vomer

forma palatior Valenttinensium. d. 8 8bris. 1859 r.

Notatki z Historyi Kościoła Sławiańskiego.

~~Do początku IX wieku~~ S. Paweł Ap. ad Rom. mówi iż napełnił chwałą bożą świat aż do Illyryku. Illyryk wschodni obejmował Achaję, Tessalonikę, Epir etc. Macedonia
Illyryk zachodni obejmował Pannonię, węg. i niż. Dalmacyę i Noryk północny i południowy. W Dalmacyi w Salonie i Dyoklei ktnie mieli swoje kościoły – S. Grzegórz W. pisał do Kościoła Metropolit. w Salonie w Dalmacyi i do m. Zary też w Dalmacyi. w wieku VI.
W w. V po Ossie Bulgarowie zostali w a Mezyi Sławianie F Za Ces. Herakliusza wielu Serbów przyjęło chrzest S. i postali po missyonarzy do Rzymu.
Dobrogost, Sewrd, Onogost byli urzędnikami na dworze Konstantynopolskim
Niketas Patr. Konst. r. 776 i Damian były Sławianie. pierwszy urzędnik dworu Konstantynop.
Emgran opowiadał Ewang.
~~Awarowie~~ w Panonii. S. Rudbert + 718 r. Bp Wormaceński przybył do Lork (Laureakum) głosząc słowo Boże poszedł do Salzburga i ufundował tam stolicę Bpią. ob. Schafarzik tom II p. 33. W pierwszej połowie VIII w. już było chrzestwo w Styryi, Karyntyi i Karniolii, i Leh książąt tych krajów było chrześci. S. Modest nawracał Karyntyan S. Kolumban zamyślał nawracać Sławian – ob. Żyw. S. Kolumb. u Szaffar.
Karol W. r. 791 wkroczywszy do Panonii doszedł do Raab i podbił Awarów, nad których nawróceniem pracował (791 – 820)
Arcybp Salzburski Arno, (791 – 820) przez Karola W. Arcybpem mianowany – a Wirgiliusz jego poprzednik (będąc tylko Bpem Salzburskim) nad nawróceniem Karyntyków – Ursg (Urban) Patryar. Akwilejski zaprotestował przeciw temu, żądając aby wszystkie kraje te należały do jego jurysdykcyi, lecz Karol W. nie przystał na to i postanowił aby Karyntya i Panonia do Arcbpa Salzburs. ....
Około r. 818 po C. powstali ~~po~~ z książęta Sławiańscy ~~...~~ cis Da~~nubium~~ Mojmir, i trans Dan. Privina – i Mojmir w przyjaźni z Ludwikiem Łagodnym synem Karola W. przyjął chrzest i założył państwo Morawskie, które w drugiej połowie IX doszło do najwyższej potęgi Następca Ludw. Łag. udał się, Privina, wypędzony przez Mojmira, króla Morawskiego, i przyjął chrzest, ~~a za ...~~ Syn Ludw. Łag. Ludwik Niemiecki, polecił Sławianom cis Danubium aby przeciwko....
r. 836 kościół w Morawii poświęcony został.
Rościsław synowiec Mojmira został wyniesiony na tron przez Ludwika Niemieckiego r. 832 wysłał do Konstantynopola po Apostołów którzyby znali język Sławiański. Cesarz grecki Michał wyprawił S. Cyrylla i Metodyusza –
Świętopełk + r. 894. potęga Morawii z jego śmiercią znikneła – już to dla kłótni między synami jego Mojmirem i Świętopełkiem – już dla napadów Madziarów wreszcie przez odstrychnięcie się, książąt czeskich. Po + Metod. r. 885 Wiching Bp prześladował Bpów sławiańskich
r. 899 Papież Jan IX potwierdził na Biskupów Morawskich Benedykta i Daniela.
~~...~~ Gerard Bp Passawski w dzisiej. Morawii ustanowił Bpem Morawskim Sylwestra. Dopiero r. 1162 założona została katedra Bpia w Ołomuńcu.
Cyryl czyli ~~i M.~~ Konstantyn i S. Metodyusz z Tessaloniki pochodzili. ~~Illiryk ...~~
S. Cyryl ~~z~~ znał języki: armeński, kazarski, grecki, łaciński i sławiański. Filozof
Kazarów nad brzegami morza Czarnego mieszkającym S. Cyryl poprzednio ogłaszał Ewang. (ob. Act. Bolland. 9 Lut.) w Chersonezie znalazł relikwie S. Klemensa pap. zmarłego r. 102.
Metodyusz starszy był mnichem na górze Oliwie i opowiadał Bulgarom Ewang.
~~Rościsław wysłał~~ Przed przybyciem do Sławiańszczyzny S. Cyryl i Metodyusz przełożyli niektóre części pisma s. na język słow. i Liturgię – S. Cyryl utworzył alfabet słow. z greckiego dodawszy doń 10 liter. To jest cyrylica ... w języku Kościelnym Sławiańskim.
Glagolica v Hieronymica w Dalmacyi była używana na początku XIII 1248 Papież Innocenty IV na prośbę pozwolił Dalmatom używać glagolicy. ~~...~~
Cyr. i Met. r. 867 udali się do Rzymu. Pap. Adryan wyszedł przeciw nim.

Historya Kościoła Sławiańskiego
Illyryk był siedzibą Sławian.
[Karat syn Boruty i Chocimirz stryjeczny brat jego którzy z rąk Niemieckich przyjęli chrzest i ... d. 9 8bris 1859 r.
Bulgarowie plemię Czudzko Uralskie od gór Uralskich wyszło.
F Goci byli w stosunkach ze Sławian. jak się to okazuje z Biblii gockiej, tłomaczonej przez Ulfilasza gdzie wiele jest wyrazów sławiańskich. Szaffarzyk karty wyd. Bodzikowskiego.
Konst. Porfyrog. do administr. imp. pisze. Ces. Herakliusz pragnąc Dalmacyę oczyścić z Awarów, przyrzekł oddać tę prowincyę Chorwatom czyli Kroatom, jeślib Awarów stamtąd wygnali. Jakoż około r. 634 książęta: Klukas, Lobel, Kosenisc, Muchlo, Kroat i 2 siostry Tuga i Buga z Chrobacyi przesiedlili się do Dalmacyi ~~...~~ r. 638 za Serbowie za ich przykładem z Białoserbii (Wielkopolska) osiedli w ich, sąsiedztwie. *
Karynterykowie zwani Słowianami, Wenedami, mieszkali w Styryi, Karyntyi i Krainie.
* Serbowie (w Dalmacyi) i Kroatowie zlawszy się w jeden naród zaczęli napastować Greków. Żupan Serbski Stefan Nemanja r. 1169 uczynił się niezawisłym od Carogrodu. Następcy jego rozszerzali to państwo. Stefan Duszan (1336 – 1356) syn Stefana Duczeny władał Tessalią, Macedonią, Albanią i Epirem i przybrał – Następca Przywiny był syn, Kocieł jego ... tytuł cara. lecz po zajęciu Carogrodu przez Turków upadała sława tego państwa – a w r. 1389 miała miejsce pamiętna bitwa pod Kosowem w której poległ car Łazarz.
Cyryl poświęcił Kościół S. Piotra w Ołomuńcu za Rościsława.
Zausznicy Mojmira wybrali Rościsława syna jego.
Rościsław z Świętopełk i Świętopełk byli następcami Mojmira
Rościsław za to że łączył się z ościennemi narodami przeciw Ludwikowi Królowi, został przez tegoż, za zdradą Świętopełka książęcia Morawskiego złowiony, zrucony, oczu pozbawiony, i osadzony w klasztorze. Świętopełk wyniesiony po Stanowirze (następcy Rościsława) na tron, zwrócił się przeciw Niemcom. Państwo Morawskie wtedy rozciągało się od Małopolski aż do rz. Stryja, od Dunaju do Dziewina (Magdeburg)
Glagolica
Cyrylica była używana w Kości. Greko-Sławiańskim tak uniickim, jak dyzunickim.

